ISSN 1905-7520

مجلة النور

วารสาร อัล-นูร AL-NUR JOURNAL

ปีที่ 13 ฉบับที่ 24 (ฉ. ที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มิถุนายน 2561)

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

http://www.al-nur.ftu.ac.th

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
Al-Nur Journal The Graduate School of Fatoni University

ที่ปรึกษา

อธิการบดี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัย ในสาขาวิชา อิสลามศึกษา การปกครอง เทคโนโลยีการศึกษา การจัดการศึกษา
2. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า องค์ความรู้ ในด้านสาขาวิชาสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.มุฮำหมัดซากี เจ๊ะหะ	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยและการวิจัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต	วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Assoc. Prof. Dr.Mohd Muhiden Bin Abd Rahman	Faculty of Islamic Studies, University of Malaya, Malaysia
Asst. Prof. Dr.Muhammad Laeba	Kulliyyah of Laws, International Islamic University Malaysia
รองศาสตราจารย์ ดร.ซาการียา หะมะ	คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง	วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุไรรัตน์ ยามาเร็ง	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจ๊ะเหล๊าะ แขกพงศ์	สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ซอลีฮะห์ หะยีสะมะแอ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวัจน์ สองเมือง	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซอบีเราะห์ การียอ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัดนัน สือแม	คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูฮามัสสกรี มันยูนุ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.มุฮำหมัดซากี เจ๊ะหะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิดรีส ดาราไก่	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศิริพันธ์	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา บินหมัดหนี	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาหมัด อัลฟารีตีย์	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จีระพันธ์ เดมะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสรัตน์ อับดุลสตา	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจ๊ะเหลาะห์ แขกพงศ์	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อับดุลลาตีฟ การี	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
อาจารย์ ดร.อัสมัน แตอาลี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อาจารย์ ดร.ประภาภรณ์ หลังปูเต๊ะ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
อาจารย์ ดร.อิสมาอีล ราโอบ	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
อาจารย์ ดร.ฆอซาลี เบ็ญหมัด	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
อาจารย์ ดร.อาหะมะ คาเด	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
อาจารย์ นิมัศตูรา แว	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

พิสูจน์อักษร

รองศาสตราจารย์ มูฮำหมัด สะมาโระ
อาจารย์นัศรุลลอฮ์ หมัดตะพงศ์
อาจารย์ฆอซาลี เบ็ญหมัด

กองจัดการ

นายฟาริด อับดุลลอฮ์หะซัน
นายมาหะมะ ดาแม็ง
นายอับดุลย์ลาเต๊ะ สาและ
นางสาวกามีละ สาอะ
นางสาวรอหานิง หะนะกาแม

รูปแบบ

นายนัสรูดิง วานิ
นายอาสมิง เจ๊ะอาแซ
นายมูฮัมหมัด สนิ

สถานที่ติดต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย ชั้น 2 สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
135/8 หมู่ 3
ตำบลเขาตูม อำเภอยะรัง
จังหวัดปัตตานี 94160
โทร.0-7341-8614
โทรสาร 0-7341-8615, 0-7341-8616
Email: gsyiu2014@gmail.com

รูปเล่ม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มิตรภาพ เลขที่ 5/49
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000
โทร 0-7333-1429

กำหนดการเผยแพร่

2 ฉบับ ต่อปี ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การเผยแพร่

มอบให้ห้องสมุดหน่วยงานของรัฐและเอกชน
สถาบันการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ http://www.tci-thaijo.org/index.php/NUR_YIU/issue/archive
เว็บไซต์วารสาร http://www.al-nur.ftu.ac.th/

*****ทัศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่าน ทางกองบรรณาธิการเปิดเสรีด้านความคิด และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

มวลการสรรเสริญทั้งหลายเป็นสิทธิแห่งเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ ที่ทรงอนุมัติให้การรวบรวมและจัดทำวารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอความสันติสุขและความโปรดปรานของอัลลอฮฺ จงประสบแด่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ผู้เป็นศาสนฑูตของพระองค์ตลอดจนวงศ์วานของท่านและผู้ศรัทธาต่อท่านทั่วทุกคน

วารสาร อัล-นูร เป็นวารสารทางวิชาการฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ซึ่งได้จัดตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม ของทุกปี) ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปจากสถาบันต่างๆ เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในเชิงวิชาการที่หลากหลาย จากผลงานของนักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์สู่สังคม

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 24 ปีที่ 13 ประจำปี 2561 (ประจำฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน) ที่ได้จัดทำในรูปแบบเล่มวารสารและระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐาน พร้อมกันนี้ได้มีการ Submission (Thai Journals Online) ที่ได้รวบรวมบทความทางวิชาการที่มีความหลากหลายทางด้านภาษา สาขาวิชา และประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรียบเรียง ประกอบไปด้วย 15 บทความวิจัย มาจากแขนงวิชาสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คือ อิสลามศึกษา การปกครอง เทคโนโลยีการศึกษา การจัดการศึกษา บทความดังกล่าวได้รับเกียรติจากบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของบทความ

กองบรรณาธิการวารสาร ยินดีรับการพิจารณาผลงานวิชาการของทุกๆ ท่านที่มีความสนใจ รวมถึงคำติชม และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำสู่การพัฒนาผลงานทางวิชาการให้มีคุณภาพต่อไป

บรรณาธิการวารสาร อัล-นูร
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

บทความวิจัย

การศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ฮูซีน อับดุลรามัน*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักศึกษาในเขตพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 30 คน รวมทั้งหมด 90 คน นักศึกษาสาขาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2559 จำนวน 100 คน อาจารย์และบุคลากร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 54 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมุติฐานโดยใช่ค่า t-test ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประกอบด้วยความต้องการในการพัฒนา 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา และด้านผลของการจัดกิจกรรม ตามลำดับ 2) สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมอนาชีดของ คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 3) ความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ คือ ด้านการจัดกิจกรรมและด้านผลของการจัดกิจกรรม ส่วนด้านเนื้อหาในการจัดอยู่ในระดับมาก และ4) สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การศึกษาความต้องการ การจัดกิจกรรมอนาชีด คณะครุศาสตร์

* อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

RESEARCH

A Study Necessary and Need of Anasyid Activity in Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Hooseen Abdunraman *

Abstract

This research aims to 1) study the needs assessment of Anasyid activities management and 2) compare the differences between present status and expectation status of Anasyid activities management in faculty of education, Yala Rajabhat University. The samples group consisted of teachers, administrators and students in school in the three southern border provinces including community leaders and parents which were selected by cluster and simple random sampling from three southern border provinces amount of 30 people each province including of 100 the students 54 the lecturers in faculty of education. The instrument used in this research was questionnaires which was developed as rating scales of 5 levels. The data was collected with directly method by the researcher and was analyzed by mean, standard deviation and t-test. The results of this research were: 1) the needs assessment of Anasyid activities management in faculty of education. There are 3 aspects which sequenced from the most to the least opinions as follow : activities , contents area and the results of Anasyid activities management, 2) the present status of Anasyid activities management in faculty of education was intermediate level, 3)the expectation status of Anasyid activities management in overall was the highest level and 4) the present and expectation status of Anasyid activities management in faculty of education have been different significantly of 0.05.

Keywords: A Study Necessary and Need, Anasyid Activity, Faculty of Education.

* Lecturer of Education Program, Department of Teaching Islamic Studies, Faculty of Education, Yala Rajabhat University.

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2555) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในแต่ละด้านไว้อย่างชัดเจน แต่การจะดำเนินการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานผลการเรียนรู้หรือคุณลักษณะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น หน่วยผลิตบัณฑิตจำเป็นจะต้องดำเนินการทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกจากนั้นจะเห็นว่านักศึกษาครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาไปสู่คุณลักษณะดังกล่าว จึงต้องใช้กิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นที่สนใจของนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอีกด้วย

สำหรับกิจกรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเยาวชนและสอดคล้องกับความต้องการในท้องถิ่นมีหลายกิจกรรม และเห็นว่าปัจจุบันกิจกรรมอนาชีดได้รับความนิยมในหมู่เยาวชนและวัยรุ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเดิมอนาชีดเป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อสรรเสริญพระเจ้าของชาวมุสลิม และส่งเสริมการทำความดีต่อทุกสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าได้สรรค์สร้างขึ้น ต่อมาได้มีการประยุกต์ไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมกันมากสำหรับมุสลิมทั่วโลก เพราะถือว่าเป็นที่อนุมัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้คนเข้าใจศาสนา ขัดเกลาจิตใจโดยผ่านเสียงเสนาะ ปลูกฝังค่านิยมที่สอดคล้องกับความเชื่อในศาสนาที่ถูกต้อง จากประโยชน์และคุณค่าของอนาชีด ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนาชีดกันอย่างกว้างขวาง และมักนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหรือจูงใจประชาชนให้มาร่วมพัฒนาหรือร่วมมือกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ จนเป็นที่รู้จักกันอย่างดีโดยทั่วไป โดยเฉพะอย่างยิ่งการพัฒนากลุ่มเยาวชนหรือวัยรุ่น กิจกรรมอนาชีดช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้แสดงภาวะผู้นำ ได้แสดงออกถึงความรู้สึกศรัทธาในศาสนาอิสลาม หรือรู้สึกถึงคุณค่าของการทำความดีในด้านต่างๆ ทำให้ผู้แสดงได้รับการยกย่อง ชื่นชมจากผู้ชม รู้สึกภาคภูมิใจและมีแนวโน้มที่จะฝักใฝ่ในเรื่องของการทำดี

การแสดงอนาชีดให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของคนในทีม ทุกคนที่แสดงจะต้องวางแผนการร้องและการแสดงร่วมกัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีน้ำใจ มีมนุษยสัมพันธ์ต่อกัน และต้องสามารถใช้ภาษาในการสื่อความ ตามเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยคลายเครียด สร้างสุนทรียภาพ และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ในสังคมสืบไป ดังนั้นการนำอนาชีดมาจัดเพื่อส่งเสริมและปรับคุณลักษณะของนักศึกษาจึงถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสม

งานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เป็นพันธกิจหลักด้านหนึ่งของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่จะต้องมีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาและสร้างสรรค์ร่วมกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมให้กับนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้จัดเป็นหน่วยงานที่คอยประสานงานและเผยแพร่ความรู้

ด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพื่อพัฒนาความรู้ ตลอดจนร่วมสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมให้กับชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมอนาชีดจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถบูรณาการการเรียนการสอนกับศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อได้เรียนรู้และเข้าใจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ทำให้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและถ่ายทอดสู่ชุมชนต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว ในปีการศึกษา 2557-2558 คณะครุศาสตร์จึงได้ทดลองนำกิจกรรมอนาชีดมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายครั้ง แต่ยังไม่เป็นระบบที่ได้มาตรฐาน ยังไม่มีแผนการดำเนินงานและกิจกรรมที่ชัดเจน โดยมักมีการจัดเป็นช่วง ๆ ตามความต้องการของคณะครุศาสตร์หรือตามเทศกาลต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น ซึ่งการนำกิจกรรมอนาชีดมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมอนาชีดตั้งแต่การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนา เนื้อร้อง กระบวนการจัดกิจกรรมรวมทั้งการวัดประเมินผลให้ถูกต้องเหมาะสมและไม่ขัดกับหลักศาสนาและหลักความเชื่อของนักศึกษาและประชาชน

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนและผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จึงมีแนวคิดว่าควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมอนาชีดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการนำอนาชีดไปใช้พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักศึกษาเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักศึกษาในเขตพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด 90 คน นักศึกษา อาจารย์และบุคลากร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 154 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างจากผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือด้านลักษณะเนื้อหาที่นำมาทำเนื้อร้องอนาชีด ด้านลักษณะของกิจกรรมอนาชีด และด้านผลของการจัดกิจกรรม

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามที่สร้างจากผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมอนาชีดในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรอบมาตรฐานการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แนวคิดในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. รวบรวมแนวคิดแล้วกำหนดเนื้อหาประเด็นคำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม

3. ยกร่างแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และข้อคำถาม (ค่า IOC)

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการเก็บข้อมูลจากครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักศึกษา นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า(α)ของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.88

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สำรวจแหล่งข้อมูลในเขตพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เพื่อทำการเก็บข้อมูลจาก ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักศึกษา

2. ขอความร่วมมือกับนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

3. ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือและแจ้งแผนการเก็บข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. เก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามแล้วรับคืน

5. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม

6. นำข้อมูลไปวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. ค่า t-test

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประกอบด้วยความต้องการในการพัฒนา 3 ด้าน โดยภาพรวมมีความต้องการในระดับมากเรียงลำดับจาก

มากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา และด้านผลของการจัดกิจกรรม ตามลำดับ 2. สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ คือ ด้านการจัดกิจกรรมและด้านผลของการจัดกิจกรรม ส่วนด้านเนื้อหาในการจัดอยู่ในระดับมาก

3. สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีด ตามโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความต้องการในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประกอบด้วยความต้องการในการพัฒนา 3 ด้าน โดยภาพรวมมีความต้องการในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา และด้านผลของการจัดกิจกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมอนาชีดในปัจจุบันมีการประยุกต์ไปใช้ในเรื่องต่างๆ อย่างหลากหลาย จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และขอบเขตระหว่างชายหญิงตามหลักการอิสลาม หรือให้สอดคล้องกับท้องถิ่นซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้จัดกิจกรรมจึงต้องคำนึงถึงเรื่องดังกล่าวอย่างรอบคอบ นอกจากนั้นกิจกรรมที่จัดควรให้มีความเหมาะสมกับความเป็นครูตั้งแต่การแต่งเนื้อร้องและการแต่งกายของผู้แสดง กิจกรรมมีการส่งเสริมความบันเทิง ความสนุกสนานอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสมาอีล อาเดะกาแซ และคณะ(2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนันทนาการในอิสลาม : ศึกษาเพลงอนาชีดในกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียน ศรีกิบลัต เขตโกตาบารู รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ไว้ว่า ศาสนาอิสลามมีข้อจำกัดบางอย่างเกี่ยวกับนันทนาการเพลง โดยมีว่าจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของพระเจ้าในการเคารพภักดี และมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ มีรายงานในหนังสือชีวประวัติของท่านศาสดาว่าท่านศาสดาเองเคยอ่านและฟังบทกลอนชะอีรฺ(อนาชีด)อีกด้วย ดังนั้นเป็นการเหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้เพลงอนาชีดในการจัดกิจกรรมนันทนาการแก่เยาวชน

2. สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมอนาชีดที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2557-2558 มีการดำเนินการตามความต้องการของคณะครุศาสตร์ไม่ได้มีการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงหรือต่อเนื่อง ทำให้ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองของนักศึกษา และอาจารย์คณะครุศาสตร์ รวมทั้งนักศึกษาเห็นว่าสภาพปัจจุบันยังต้องมีการปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเนื้อหาสาระที่นำมาทำเป็นคำร้องของอนาชีด กิจกรรมที่จัดรวมทั้งจุดประสงค์หรือผลของการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นยังดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ คือ ด้านการจัด

กิจกรรมและด้านผลของการจัดกิจกรรม ส่วนด้านเนื้อหาในการจัดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมอนาชีดที่เป็นที่นิยมของประชากรทุกกลุ่ม ทำให้มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมอนาชีดควรมีการปรับปรุงด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อผู้เรียนที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมให้มาก และการจัดเนื้อหาสาระที่นำมาทำเป็นคำร้องควรให้ความสำคัญและเลือกเฟ้นเนื้อหามาแต่ส่วนที่เน้นการทำความดี และการสรรเสริญพระเจ้าเป็นสำคัญ

นอกจากนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้เรียนรู้และเข้าใจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ภายใต้ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ทำให้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีจิตสำนึกทัศนคติความเป็นครู ทำให้ได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมว่ามีประโยชน์และสร้างคุณค่าทางจิตใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรอฮานี ดาโอ๊ะ (2553) กล่าวว่า อนาชีดเป็นบทเพลงที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน พัฒนาความมั่นใจ การแสดงออก นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่าอนาชีดเป็นกิจกรรมหนึ่งในการอบรมสั่งสอนในรูปแบบการสร้างการเรียนรู้ให้เด็กมีความรู้สึกสนุก เพลิดเพลิน เนื่องจากเนื้อหามุ่งเน้นให้มนุษย์ประกอบคุณงามความดี หลีกเลี่ยงการทำความชั่ว และอย่างเป็นการเสริมสร้างความเป็นสันติภาพให้กับสังคมที่อยู่ในเขตพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

ส่วน ลักษณะของการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเป็นทีม กิจกรรมที่น่าสนใจ ตอบสนองความต้องการท้องถิ่น และกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการขับร้องอนาชีดที่นิยมในปัจจุบัน มีสมาชิกร้อง อนาชีดไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่เกิน 5 คน เป็นการขับร้องประสานเสียงเห็นได้ชัดจากเวทีการประกวดต่างๆ เช่น การประกวดการขับร้องบทเพลงอนาชีด การเข้าค่ายอบรมอนาชีด การประกวดการแต่งบทเพลง อนาชีด การแต่งบทเพลงอนาชีดในโอกาสต่างๆ และการประกวดการขับร้องในเทศกาลสำคัญๆ ได้แก่ วันฮารีรายอ การแต่งงาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน (2553) ได้สรุปงานวิจัย เรื่องแนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในอิสลาม ไว้ว่า การปลูกฝังจริยธรรม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในภาวะสังคมโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะเป็นตัวชี้วัดสภาพความเจริญหรือความต่ำทรามของมนุษย์ เป็นสื่อการพัฒนา การแก้ปัญหา และการสร้างสมาชิกที่ดี และอารยะธรรมดีงามของสังคม การปลูกฝังจริยธรรมตามแนวทางของอิสลาม ผ่านสื่อและวิธีการที่มีหลักฐานมาจากอัลกุรอานและแบบฉบับจากท่านเราะซูล สอดคล้องตามกระบวนการของอิสลาม และถือเป็นภารกิจสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องร่วมกัน เพื่อตอบรับคำสั่งใช้ของอัลลอฮฺ

และ ลักษณะของเนื้อหาอนาชีด พบว่า เป็นลำดับที่สามที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ในส่วนของเนื้อหา บทเพลงในการขับร้องที่หลากหลายภาษาเพื่อให้ทันสู่โลกอาเซียน เนื้อหาเพลงสร้างจิตสำนึก ทัศนคติความเป็นครู คู่คุณธรรมและจริยธรรม เนื้อหาเพลงสอดคล้องความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติภาษาวัฒนธรรมและประเพณี ทำนองและเนื้อหาเพลงไพเราะ น่าสนใจ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ **สภาวิจัยทางวิชาการถาวรของประเทศซาอุดิอาราเบีย** (2535) กล่าวว่า อนาชีดเป็นสิ่งที่อนุญาตตามบทบัญญัติเพื่อมาแทนที่เสียงเพลง ซึ่งในเนื้อหาของอนาชีดนั้น ต้องประกอบไปด้วย ข้อคิด ข้อเตือนใจต่างๆ ที่นำไปสู่ความรักความหวงแหนที่มีต่อศาสนา นำไปสู่ความภาคภูมิใจที่มีต่ออิสลาม และเรียกร้องไปสู่การละทิ้งความชั่วต่างๆ อีกทั้งยังผลักดันผู้ที่ฟังไปสู่การเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ ละทิ้งความชั่ว การละเมิดบทบัญญัติของศาสนา และส่งเสริมให้ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรอฮานี ดาโอ๊ะ (2553) ตาม

ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลในการลงพื้นที่ไว้ว่า หน่วยงานผู้เกี่ยวข้องกับอนาชีด ควรมีการดูแล เข้มงวดในเรื่องเนื้อหาอนาชีดให้ดำรงตามเจตนารมณ์เดิม คือ อยู่ในขอบเขตของศาสนาอิสลาม ภาษาที่ใช้ในการขับร้องอนาชีด ควรใช้ภาษามลายูกลาง ผู้ขับร้องควรมีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษามลายู สามารถสื่อสารแก่ผู้รับสารให้เข้าใจในเนื้อหาของอนาชีด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahmad Nurdin Matyunuh (2008 อ้างถึงใน อิสมาอีล อาเดะกาแซและคณะ,2554 : 4)

4. สภาพปัจจุบันและความคาดหวังในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏยะลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมอนาชีดที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2557-2558 มีการดำเนินการตามความต้องการของคณะครุศาสตร์ ไม่ได้มีการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงหรือต่อเนื่อง ทำให้ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองของนักศึกษา และอาจารย์คณะครุศาสตร์ รวมทั้งนักศึกษาเห็นว่าสภาพปัจจุบันยังต้องมีการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ปรากฏดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมดังนี้

1. ด้านผลของการจัดกิจกรรม

1.1. คณะครุศาสตร์ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือผลของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เพื่อได้วางแผนการจัดกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

1.2. คณะครุศาสตร์ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

1.3. คณะครุศาสตร์ควรมีการประเมินความสำเร็จตามบ่งชี้ที่วัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

2. ลักษณะของการจัดกิจกรรม

2.1. ควรจัดในรูปของคณะกรรมการ โดยนักศึกษามีส่วนร่วม

2.2. การส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้ากับพันธกิจด้านกิจกรรมนักศึกษา

2.3. การส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเข้ากับพันธิจด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ

2.4. การจัดตั้งชมรมอนาชีดเพื่อขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2.5. การสร้างภาคีเครือข่ายทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2.6. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมและในการทำงานเป็นทีม ได้แก่

2.6.1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมอนาชีดบูรณาการกับรายวิชา 1102212 จริยธรรมและบุคลิกภาพมุสลิม(Islamic Ethics and Muslim Characteristics) รายวิชา 1102216 อิสลามกับการสร้างสันติสุข(Islam and Building aPeaceful Society) และรายวิชา 1102449 ดะอฺวะฮฺศึกษา โดยมีกลยุทธ์การสอนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการลงพื้นที่ในสถานศึกษาเพื่อ การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง การจัด

กิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยการเรียนแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

2.6.2. จัดตั้งทีมอนาชีดของคณะครุศาสตร์อย่างเป็นทางการ มีแผนเพื่อพัฒนาความสามารถของทีมในระดับสากล และแผนการดำเนินกิจกรรมให้มีส่วนร่วมในระดับมหาวิทยาลัย จังหวัด ภูมิภาค ประเทศ และนานาชาติ

2.7. การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมอาทิ กิจกรรมเผยแพร่การแสดงอนาชีด กิจกรรมอบรมปฏิบัติการการขับร้องอนาชีด กิจกรรมอบรมปฏิบัติการประพันธ์เนื้อร้องและทำนอง อนาชีด กิจกรรมการประกวดขับร้องอนาชีด กิจกรรมการประกวดประพันธ์เนื้อร้องและทำนองอนาชีด กิจกรรมเผยแพร่อนาชีดในรูปแบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2.8. การจัดกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความบันเทิง ได้แก่ การประยุกต์การขับร้องอนาชีดกับท่าทางประกอบ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและสามารถสื่อความหมายของเนื้อร้องได้มากยิ่งขึ้น

3. ด้านลักษณะของเนื้อหาอนาชีด

3.1. เนื้อหาหรือคำร้อง

3.1.1. คณะครุศาสตร์ควรมีการกำหนดลักษณะของเนื้อหาอนาชีดให้สอดคล้องกับกิจกรรมบูรณาการที่ชัดเจน เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติหรือพระมหากษัตริย์ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.1.2. เนื้อหาหรือคำร้องของเพลงควรมีความหลากหลายทางภาษา เพื่อให้ส่งเสริมความสามารถด้านภาษาในการเข้าสู่อาเซียน และครอบคลุมผู้รับบริการทุกกลุ่ม เช่น การพัฒนาบทเพลง อนาชีดสี่ภาษา

3.1.3. เนื้อหาหรือคำร้องของเพลงควรมุ่งสร้างจิตสำนึก ทัศนคติความเป็นครู คู่คุณธรรมและจริยธรรม เช่น บทเพลงอนาชีดจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ดีสี่ภาษา เป็นต้น

3.1.4. เนื้อหาของเพลงมีความสอดคล้องกับความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ การประพันธ์เนื้อร้องที่มีเนื้อหาครอบคุลมเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีในเชิงสร้างสรรค์

3.2. ทำนอง

3.2.1. มีความไพเราะ และน่าสนใจ

3.2.2. ทันสมัย แต่ยังคงคุณค่าของวัฒนธรรม และความดั้งเดิม

3.2.3. สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ทำนองอนาชีดกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นและผสมผสานกับยุคสมัย เพื่อให้มีความทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2552 – 2555).* กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *นโยบายการศึกษาของรัฐบาล.* กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *ลักษณะครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู.* กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.*กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุครุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546.* สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒).* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 16 กันยายน 2555. http://hrd.obec.go.th.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลการทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖.* สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

คณะกรรมการสงเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแหงชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2555). *คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.* ยะลา : เสริมการพิมพ์.

นันธิมา ศรีสุวรรณ. (2550). *งานวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นเพื่อการปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส.* สงขลา : สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน.และนิเลาะ แวอุเซ็ง. (2553). *แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในอิสลาม. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.ปีที่ 6 ฉบับที่ 11, 69-83*

รอฮานี ดาโอ๊ะ. (2553).*รายงานการวิจัยเรื่องอานาชีดเสียงขับขานแห่งสันติภาพ.* ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

วันเพ็ญ เนตรประไพ. (2553). *งานวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.*กรุงเทพฯ: สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อบู บิลาล มุสฏอฟา อัลตานาอี. (2541). *กฎของอิสลามว่าด้วยดนตรีและการขับร้องตามแนวทางของอัลกุรอาน – สุนนะห์และความเห็นของนักวิชาการศาสนา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อิสลามิคอะเคเดมี.

อะมีน บิน อับดุลลอฮฺ อัซ – ซะกอวีย์. (2559). ดนตรีเป็นที่ต้องห้าม, แปลโดย: อิสมาอีล ซุลก็อรนัยน์, 2 มกราคม 2559. http://www.islammore.com/view/3631

อิสมาอีล กอเซ็ม (ผู้แปล).ข้อบัญญัติ อนาชีด อิสลามียะห์. 2 มกราคม 2559. http://www.islammore.com/view/1447

อาบิดีณ โยธาสมุทร (ผู้แปล). ข้อชี้ขาด เรื่องเสียงเพลงและเครื่องดนตรี สำหรับมุสลิม. 2 มกราคม 2559. http://www.islammore.com/view/2580

อิสมาอีล กอเซ็ม (ผู้แปล). ข้อบัญญัติ อนาชีด อิสลามียะห์ สภาวิจัยทางวิชาการถาวรของประเทศซาอุดิอาราเบีย (Online).Available : http://www.islammore. com/view/1447 [2559, มกราคม 2]

อิสมาอีล อาเนาะกาแซ และคณะ. (2554). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องนันทนาการในอิสลาม: ศึกษาเพลงอนาชีดในกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนศรีกิบลัต เขตโกตาบารู รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

Alberta University. (2012). *Program and Courses*. Retrieved October 17,2012, http:// www.extension.ualberta. ca/

Beck and Kosnick. (2002). Components of a good practicum placement: Student teacher perceptions. Teacher Education Quarterly. Retrieved Decamber 20, 2015, http://www.tegjournal.org/ backvols/ 2002/29_2/sp02beck_kosnick.pdf,

Ralph W Tyler. (1989). *Basic Principle of Curriculum an instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

บทความวิจัย

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์กับหลักวะสะฏียะฮ์ ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน

อาแว แมะอูมา [*] และอับดุลเลาะ การีนา* [**]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักวะสะฏียะฮ์ตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการทางประวัติศาสตร์ หลักการอุลูมุลหะดีษและหลักการตัรญีห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์เป็นที่รู้จักในนามต่วนมีนาล ถือกำเนิดในจังหวัดปัตตานี นับเป็นอุละมาอ์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหะดีษ อะกีดะฮ์ ฟิกฮ์ ตะเศาะวุฟและสาธารระสุข 2) หลักวะสะฏียะฮ์ของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์จะประกอบด้วย 3 ภาค ได้แก่ ภาคอะกีดะฮ์ โดยการเริ่มต้นศึกษา อบรม ปลูกฝังเรื่องอะกีดะฮ์บนหลักบทบัญญัติที่แท้จริง ภาคอิบาดะฮ์ โดยจะต้องยึดวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติ และภาคจริยธรรม โดยจะต้องรับสิ่งที่มีประโยชน์ ห่างไกลจากสิ่งที่ไร้ประโยชน์ พร้อมกับประกาศจุดยืนอย่างมั่นคงตามแนวทางที่เที่ยงตรงบนหลัก วะสะฏียะฮ์เป็นสำคัญ

คำสำคัญ : ชัยคฺ วะสะฏียะฮ์ อะกีดะฮ์

[*] นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU) วิทยาเขตปัตตานี

[**] รองศาสตราจารย์ ดร. (สาขาวิชาอิสลามศึกษา) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU) วิทยาเขตปัตตานี

RESEARCH

Sheikh Zainal Abidin Al-Fataniy With The Wasatiyyah Principle In The Kitab Aqidah Al-Najin Fi Ilm Usul Al-Din

Awae Maeh-Ouma[*] *and Abdullah Karina*[**]

ABSTRACT

This article aims to study the Wasatiyah principle according to the description of Sheikh Zainal Abidin al-Fataniy in the Kitab Aqidah al-Najin fi Ilm Usul al-Din. The study was collected data by records and interviews, the information was analyzed by using historical approach, Ulumul Hadith and Tarjeah principle. The study found that 1) Sheikh Zainal Abidin al-Fataniy is known as Tuan Minal, born in Pattani, he is a scholar who specializes in Hadith, Aqidah, Fiqh, Tasauwuf and Public health. 2) The Wasatiyah principle of Sheikh Zainal Abidin al-Fataniy consists of three sectors, i.e. The Aqidah section, by starting study, train, and cultivate the Aqidah on the basis of the actual provisions. The Ibadah section have to adhere to a practice that complies with the intent of the provision. And Ethics section will have to get something useful, away from being useless, as well as stating the point of view on the correct Wasatiyah principles is important.

Keywords: Sheikh, Wasatiyah, Aqidah.

[*] Doctorial Candidate Islamic Studies. College of Islamic Studies Prince of Songkhla University, Pattani Campus.

[**] Associate Professor. Dr. (Islamic Studies) Thesis Advisor, Islamic Studies. College of Islamic Studies Prince of Songkhla University, Pattani Campus.

บทนำ

วะสะฏียะฮ์หรือดุลยภาพเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์โดยอิสลามให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับสัญชาตญาณของมนุษย์ เป็นอะกีดะฮ์ที่อยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอานและอัลหะดีษที่สามารถลบล้างความคลางแคลงใจทุกประเภทและเปิดโปงโมฆะธรรมการกล่าวร้ายในรูปแบบต่าง ๆ เป็นประจักษ์ หลักวะสะฏียะฮ์ทุกคนสามารถปฏิบัติได้เนื่องจากวะสะฏียะฮ์จะให้ความหมายคือ ความปานกลางและความสมดุล อัฏเฏาะบะรีย์ได้อธิบายความหมาย “วะสะฏอ”ว่าหมายถึง ความปานกลางระหว่างสองขั้วความเลยเถิด นั่นคือ มากหรือสูงเกินไปและน้อยหรือต่ำเกินไปจากขอบเขตที่แท้จริง (al-Tabariy, 1997 : 2/338).

ปราชญ์มุสลิมให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในทุกยุคทุกสมัยโดยการใช้ทุกวิธีทางรวมถึงการแต่งตำราในทุกแขนงวิชาอิสลาม ในบรรดาปราชญ์ปัตตานีที่มีชื่อเสียงที่ให้ความสำคัญกับหลักวะสะฏียะฮ์ คือ ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ (ต่วนมีนาล) โดยได้แต่งหนังสืออะกีดะฮ์บนแนวทางที่ถูกต้องและโดดเด่นออกสู่สายตาสังคมคือ หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน

หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน เป็นหนังสืออะกีดะฮ์เล่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ 140 หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปัตตานี ซึ่งชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีนได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ. 1308 เป็นหนึ่งในบรรดาหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ด้วยเนื้อหาสาระของหนังสือที่มีคุณภาพและคุณค่าทางวิชาอะกีดะฮ์ ทำให้หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับของผู้คนเป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากความสำคัญเหล่านี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหลักวะสะฏียะฮ์ตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน ทั้งนี้เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองและสังคมที่จะได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักวะสะฏียะฮ์ตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน

ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญและจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบหลักวะสะฏียะฮ์ตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสือ อะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน
2. ได้ทราบข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและสังคม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตคือ ทำการศึกษาหลักวะสะฏียะฮ์ตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีนเท่านั้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์กับหลักวะสะฏียะฮ์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน” เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้อง

แหล่งที่มาข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ เอกสารปฐมภูมิ เช่น หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีนโดยตรง และเอกสารทุติยภูมิ เช่น หนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีนที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการวิจัยและการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. แบบบันทึก ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ใช้บันทึกชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ โรงพิมพ์ ปีพิมพ์ และเมืองที่พิมพ์ ส่วนที่ 2 ใช้บันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง เช่นเดียวกันกับบันทึกเล่มที่และเลขหน้าของหนังสือ และส่วนที่ 3 ใช้บันทึกการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและการแสดงความเห็นเพิ่มเติม

ข. แบบสัมภาษณ์ ใช้สอบถามในประเด็นที่ต้องการทราบจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเช่น ครอบครัว ทายาท หรือผู้ที่มีข้อมูลในเรื่องนั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. ข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอะกีดะฮ์ทั้งที่เป็นหนังภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ข. ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย 3 วิธีคือ ก) การสังเกตโดยการพิจารณาจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับปัญหาในการวิจัย ข) การสัมภาษณ์โดยการพบปะสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ความกระจ่างในประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูลเพิ่มขึ้น ค) การใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยใช้หลักการดังเช่น หลักการทางประวัติศาสตร์ หลักการอุลูมุลหะดีษและหลักการตัรญีห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าหลักวะสะฏียะฮ์เกี่ยวกับความเชื่อมั่นตามคำอธิบายของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ ปรากฏมีดังนี้

1. ชีวประวัติของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ มีชื่อเต็มว่า ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน เบ็น มุฮัมมัด เบ็น มุฮัมมัดดะฮฺฮาน เบ็น ชัยคฺ วันชัมสุดดีน เบ็น ชัยคฺ ญะอฺฟัร ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามต่วนมีนาล เป็นวงศ์ตระกูลที่มาจาก ชัยคฺ ญะอฺฟัรกับวันญะมิละฮฺ อัชชันดานียะฮฺ เช่นเดียวกันกับชัยคฺ ดาวูด เบ็น อับดุลลอฮฺ อัลฟะฏอนีย์ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นทายาทรุ่นที่ 4 ของชัยคฺ ญะอฺฟัร (Ahmad Fathy, 2009 : 64-67) ท่านเกิดในหมู่บ้านกรือเซะตามทัศนะของต่วนฆูรู หัจญียูสุฟ อัลบันดารีย์ ที่เป็นเหลนของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ (Haji Yusuf bin Haji Mustafa, 1991: 1)

ชัยคฺมีภรรยา 3 ท่านด้วยกันคือ หัจญะฮฺมัรยัม ฟาฏิมะฮ์ ซึ่งทั้งสองท่านนี้เป็นชาวปัตตานีส่วนคนที่สามนั้นยังไม่ทราบชื่อเป็นที่ชัดเจนแต่เป็นชาวยะโฮร์ประเทศมาเลเซีย ท่านมีบุตร 7 คนด้วยกันคือ หัจญีหะสัน หัจญะฮฺอาอิชะฮฺ หัจญะฮฺฟาฏิมะฮฺ หัจญีหุสัยนฺ หัจญีดาวูด หัจญีมุฮัมมัด ศอลิหฺและหัจญีอุมัร (Ahmad Fathy, 2009: 74 ; Haji Yusuf bin Haji Mustafa, 1991: 3)

ชัยคฺได้รับการศึกษาระยะแรกจากบิดาของท่านเอง หลังจากนั้นท่านไปการศึกษาที่ปอเนาะบือดังดายอ ก่อนเดินทางไปศึกษาที่รัฐปีนัง หลังจากนั้นเดินทางไปยังนครมักกะฮฺเพื่อศึกษากับบรรดาอุละมาอ์ในสมัยนั้นจนในที่สุดได้รับความรู้ถึงระดับอุละมาอ์ (Haji Yusuf bin Haji Mustafa, 1991:1) ท่านเป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ปัตตานีที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้และอารยธรรมแห่งอิสลามไว้ในหนังสือและตำราในสาขาต่างๆ อาทิ เช่น สาขาหะดีษ อะกีดะฮ์ ฟิกฮฺ ตะเศาะวุฟและสาธารณะสุข

ชัยคฺได้ใช้ชีวิตในการรับใช้อิสลามมาเป็นเวลามากพอสมควรและได้เผยแพร่สัจธรรมแห่งอิสลามทั้งที่ปัตตานีและมาเลเซีย ท่านได้เสียชีวิต ณ นครมักกะฮฺ จากการสัมภาษณ์เหลนของชัยคฺที่พำนักอยู่ ณ หมู่บ้านปัรมาตัง ตำบลสุไงดูวอ อำเภอสือบือรังปราย รัฐปีนัง (สัมภาษณ์ Haji Abd al-Aziz bin Muhammad, 2013).

2. จากการศึกษาผลงานของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์พบว่า ท่านได้อธิบายหลัก วะสะฏียะฮ์มีดังนี้

2.1 ภาคอะกีดะฮ์

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีนได้อธิบายเรื่องการปลูกฝังอะกีดะฮ์ต่อลูกหลาน ประชาชนโดยใช้หลัก วะสะฏียะฮ์ ซึ่งท่านกล่าวตอนหนึ่งว่า “วาญิบสำหรับวาลี (ผู้ปกครอง) ให้การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับสิ่งที่ วาญิบ สิ่งที่มุสตะหีลและสิ่งที่ฮารูสสำหรับอัลลอฮฺ” (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 12)

การรู้จักอัลลอฮฺและศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์นั้นเป็นหลักการแรกในศาสนาอิสลามที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติบนหลักดุลยภาพ ดังที่อัลลอฮฺตรัสไว้ความว่า :

> “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้) นอกจากอัลลอฮฺ และจงขออภัยโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้าและบรรดาผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮฺทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติกรรมของพวกเจ้าและที่พำนักของพวกเจ้า” (มุฮัมมัด : 19)

อายะฮ์นี้ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของการยอมรับอัลลอฮฺด้วยประโยคคำสั่ง โดยตามหลักภาษาอาหรับ คำสั่งเป็นวาญิบ อัฏเฏาะบะรีย์[1] (al-Tabariy, 1997 : 11/317) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “พึงรู้เถิดโอ้ศาสนทูตของฉันว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่ท่านและสิ่งถูกสร้างทั้งหลายทำการเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้นอกจากอัลลอฮฺองค์เดียว ผู้ซึ่งทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งมวล”เช่นเดียวกันกับอัลลาละกาอีย์[2] (al-Lā lakā iy, 1411 : 2/193) ที่กล่าวว่า “ดังนั้นแท้จริงสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับมนุษยชาติคือการรู้จักและการยึดมั่นในเรื่องของศาสนาและสิ่งที่อัลลอฮฺทรงบัญญัติไว้แก่ปวงบ่าวของพระองค์ในการเข้าใจเตาฮีดและคุณลักษณะของพระองค์ ...”

ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวในหะดีษบทหนึ่งเกี่ยวกับหลักการแรกที่มุสลิมทุกคนจะต้องทำหน้าที่เรียกร้องเชิญชวนมวลมนุษย์สู่อิสลาม คือ การรู้จักอัลลอฮฺและยอมรับในความเอกะของพระองค์

> จากอิบนุ อับบาสเล่าว่าเมื่อท่านนบีส่งมุอาซไปที่ยะมันท่านได้กล่าวกับเขา : “ที่ท่านไปนั้นจงไปหาชนชาติชาวคัมภีร์ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การเรียกร้องพวกเขาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวแห่งอัลลอฮฺผู้ทรงสูงส่ง...” (al-Bukhāriy, 1997 : 7372)

สิ่งแรกที่จำเป็นที่สุดและวาญิบสำหรับมนุษย์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสองว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้นอกจากอัลลอฮฺและแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ

---

[1] อัฏเฏาะบะรีย์ มีชื่อเต็มว่า อะบูญะฟัร มุฮัมมัด เบ็น ญะรีร เบ็น คอลิด ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่างๆ มากมายเช่น การอรรถาธิบายอัลกุรอาน อัลหะดีษ ศาสนบัญญัติและประวัติศาสตร์ เป็นต้น ท่านเกิดในปีฮิจญ์เราะฮฺศักราชที่ 224 ที่ฏอบรอสตาน และเสียชีวิตในวันเสาร์และฝังในวันอาทิตย์ ที่ 16 เดือนเชาวาล ปีฮิจญ์เราะฮฺศักราชที่ 310 ที่กรุงแบกแดด (al-Zerekly, 2002 : 6/69)

[2] ท่านคือ ฮิบาตุลลอฮฺ เบ็น อัลหะสัน เบ็น มันศูร อัรรอซียฺ อัฏเฏาะบะรีย์ อัลลาละกาอีย์ มีชื่อเล่นว่าอะบูกอสิมเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 418 (al-lā lakaiy,1411 : 1/79)

ดังนั้นการรู้จักอัลลอฮฺและยอมรับในความเคารพภักดีหรืออิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮฺเพียงองค์เดียวนั้นคือแก่นแท้และจุดสุดยอดของเตาฮีดซึ่งมีความประเสริฐและมีอิทธิผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์อัลลอฮฺตามหลักวะสะฏียะฮ์จะต้องศรัทธาในสามด้านคือ

ก. การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในความเป็นพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์ (รุบูบียะฮ์) คือ การยอมรับว่าอัลลอฮฺทรงมีจริง พระองค์คือผู้ทรงเอกะและพระองค์เท่านั้นเป็นผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลกนี้ และพระองค์เท่านั้นคือผู้บริหารและผู้มีสิทธิ์ในการครอบครองสรรพสิ่งดังกล่าว ทุกอย่างจะอยู่ในความต้องการของพระองค์ ทุกอย่างจะไม่เกิดขึ้นนอกเสียจากว่าพระองค์ต้องการให้เกิดเท่านั้น

ข. การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในเรื่องการเคารพภักดีต่อพระองค์ (อุลูฮียะฮ์) คือ การเชื่อมั่นว่าอัลลอฮฺเท่านั้นคือพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ไม่มีพระเจ้าองค์ใดที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีอีกแล้ว ไม่มีการมอบหมายนอกจากกับพระองค์เท่านั้น ไม่มีการวิงวอนขอความช่วยเหลือให้พ้นทุกข์หรือเพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายใด ๆ ยกเว้นจากพระองค์เท่านั้น ไม่มีการบนบานนอก จากต่ออัลลอฮฺเท่านั้น ทุกการกระทำด้านศาสนกิจต้องมอบหมายไปยังพระองค์เท่านั้น

ค. การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์(อัลอัสมาอ์วัศศิฟาต) หมายถึง การเชื่อมั่นว่า อัลลอฮฺทรงมีพระนามต่าง ๆ ที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และสูงส่ง พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากความบกพร่องทั้งหลาย

2.2 ภาคอิบาดะฮ์

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีนได้อธิบายเรื่องนี้โดยใช้หลักวะสะฏียะฮ์ซึ่งท่านกล่าวตอนหนึ่งว่า “และในเมื่อเรารู้ว่าความดีทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟอันถูกต้อง ดังนั้นพวกท่านจงปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟในการยึดมั่น การพูด และการปฏิบัติของท่านทั้งหมด ดังที่ท่าน นบีกล่าวว่า : พวกท่านจงยึดมั่นกับสุนนะฮ์ของฉันและสุนนะฮ์ของบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ที่ได้รับทางนำหลังจากฉัน พวกท่านจงขมับมันด้วยฟันกราม” (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 137)

อัสสะลัฟ หมายถึง กลุ่มชนตั้งแต่รุ่นเศาะหาบะฮ์หรือเศาะหาบะฮ์กับตาบิอีน หรือเศาะหาบะฮ์กับตาบิอีนและตาบิอิต-ตาบิอีน (al-Athariy, 2001 : 27) ซึ่งเป็นชนที่ยึดมั่นในหลักวะสะฏียะฮ์

ชาวสะลัฟถือเป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นมุอ์มินในทุกๆ ด้านเช่น ด้านอะกีดะฮ์ อิบาดะฮ์ การยึดมั่นในศาสนาตลอดจนแง่มุมต่างๆ ของใช้ชีวิต ชนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่อง การรับรองจากท่านนบี เนื่องจากได้ถือปฏิบัติด้วยหลักวะสะฏียะฮ์ทั้งชีวิตจิตใจ ดังที่ปรากฏในหะดีษความว่า :

“มนุษย์ที่ดีที่สุดคือ ผู้ในศตวรรษของฉัน (หมายถึงเหล่าเศาะหาบะฮ์) หลังจากนั้นคือผู้ในศตวรรษต่อมา หลังจากนั้นคือผู้ในศตวรรษต่อมา” (al-Bukhāriy, 1997 : 2651; Muslim , 1996 : 2533)

ฉะนั้นนับจากตัวของท่านเราะสูลเอง บรรดาเศาะหาบะฮ์และตลอดมาถึงบรรดาตาบิอีนและ ตาบิอิต-ตาบิอีนที่ปฏิบัติตามแนวทางของพวกเขาทั้งหมดโดยดีนั้น พวกเขาทั้งหมดบรรพชนยุคต้น (สะลัฟ) ของอุมมะฮฺนี้

การให้ความสำคัญกับชาวสะลัฟโดยเฉพาะเศาะหาบะฮ์โดยการรับเอาความเข้าใจและสิ่งที่มาจากพวกเขาเรื่องนี้ได้มีบทบัญญัติมายืนยันให้กับเศาะหาบะฮ์ว่า พวกเขานั้น คือ ประชาชาติของท่านนบีที่ประเสริฐที่สุด เป็นประชาชาติที่มีความศรัทธา มีความรู้และมีความเข้าใจที่มากว่า เป็นประชาชาติที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺมากและเป็นประชาชาติที่สมควรตามมากที่สุด ดังที่อัลลอฮฺตรัสไว้ในสูเราะฮ์ อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ที่ 100 มีความว่า :

"บรรดาบรรพชนรุ่นแรกในหมู่ผู้อพยพ (ชาวมุฮาญิรีนจากมักกะฮฺ) และในหมู่ผู้ให้ความช่วยเหลือ (ชาวอันศ้อรจากมะดีนะฮฺ) และบรรดาผู้ดำเนินตามพวกเขาด้วยการทำดีนั้น อัลลอฮฺทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พอใจในพระองค์ด้วย"

นอกจากอายะฮ์อัลกุรอานยังมีหะดีษมากมายที่กล่าวถึงความประเสริฐของชาวสะลัฟ อาทิเช่น การรายงานของอะบีสะอีด[3]กล่าวว่า ท่านเราะสูลกล่าวว่า :

"พวกเจ้าจงอย่าเหยียดหยามท่านหนึ่งท่านใดจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ของฉัน แท้จริงผู้หนึ่งในบรรดาพวกเจ้าหากว่าเขาได้ใช้จ่ายหมดเท่ากับภูเขาอุหุดที่เป็นทอง ก็ยังไม่เท่ากับหนึ่งกำของท่านหนึ่งจากพวกเขาและไม่ใช่ครึ่งหนึ่งของมันเช่นกัน" (Muslim, 1996 : 2541)

ท่านนบีมุฮัมมัดได้สั่งให้ประชาชาติของท่าน ปฏิบัติตามบรรดาเศาะหาบะฮ์ในเมื่อได้เกิดความแตกต่างขึ้นมา ดังการรายงานของอัลอิรบาฎ[4] เป็น สาริยะฮฺ กล่าวว่า ท่านนบีกล่าวว่า :

"ดังนั้น แท้จริงผู้ใดในหมู่ของพวกเจ้าที่มีชีวิตต่อไปหลังจากฉัน พวกเขาจะพบกับความแตกแยกมากมาย (เมื่อเป็นเช่นนั้น) พวกเจ้าจะต้องยึดมั่นกับสุนนะฮ์ของฉัน และสุนนะฮ์ของคุละฟาอ์รอชีดีนที่ได้รับทางนำ พวกเจ้าจงยึดถือกับมันและพวกเจ้าจงขมับมันด้วยฟันกราม" (al-Tirmidhiy, n.d. : 2676)[5]

ด้วยการสรรเสริญอัลลอฮฺต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์และท่านนบีได้สั่งให้ตามพวกเขา ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาได้รับการอบรมและได้รับการเรียนรู้หลักการศาสนาต่าง ๆ จากท่านเราะสูลโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอะกีดะฮ์หรือหลักการศรัทธาเป็นแกนหลักของศาสนา พวกเขามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ถูกต้องและสมบูรณ์แบบที่สุด ยึดมั่นอยู่ในจิตใจของพวกเขาโดยไม่มีข้อสงสัยหรือปฏิเสธแต่ยังใด พวกเขาน้อมรับตามแบบฉบับที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์ของท่านนบีทุกประการ

2.3 ภาคจริยธรรม

ก. ท่าทางการแสดงออก

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีนได้อธิบายเรื่องนี้โดยใช้หลักวะสะฏียะฮ์ซึ่งท่านกล่าวตอนหนึ่งว่า"และพวกท่านจงห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิ กล่าวคือบิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิโดยผู้ที่มาหลังจากนั้นบรรดาเศาะหาบะฮ์และอุละมาอ์ของพวกเขา ผลลัพธ์ผลสรุปก็คือทุกอย่างที่สอดคล้องกับกิตาบของอัลลอฮฺ (อัลกุรอาน) และสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮฺ หรืออิจมาอฺของอุละมาอ์ หรือกิยาส นั้นคือเรียกว่า สุนนะฮ์ และสิ่งที่นอกเหนือจากนั้นเรียกว่า บิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิ" (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 138).

การห่างไกลจากสิ่งอุตริ (บิดอะฮ์) และพวกบิดอะฮ์ เนื่องจากการอุตริเป็นการปฏิบัติที่เกินขอบเขตของศาสนาบัญญัติและพวกบิดอะฮ์เป็นพวกที่ถือปฏิบัติเกินขอบเขตของศาสนาบัญญัติ ตรงกันข้ามกับเกินขอบเขตก็คือดุลยภาพ พร้อมระมัดระวังจากความคลุมเครือที่พวกเขาได้คิดสร้างขึ้นมาทั้งหมด เป็นการศรัทธาที่แท้จริงต่ออัลลอฮฺดังที่อัลลอฮฺตรัสไว้ในสูเราะฮ์อัลมุญาดะละฮ์ อายะฮ์ที่ 29 มีความว่า :

---

[3] ท่านคือ สะอัด เบ็น มาลิก เป็นเศาะหาบะฮ์ของท่านเราะสูลมาจากตระกูล อัลคุดรีย์ มีชื่อเล่นว่า อะบูสะอีดอาศัยอยู่ในเมืองมะดีนะฮฺ เสียชีวิต เมื่อปี ฮ.ศ. 74 (al-'Asqalā niy,1380 : 1/289)

[4] ท่านคือ อัลอิรบาฎ เบ็น สาริยะฮฺ อัสสุละมีย์ เสียชีวิตหลังจากปี ฮ.ศ. 70 (al-'Asqalā niy,1380 : 2/17)

[5] อะบู อีซากล่าวว่า เป็นฮะดีษฮะสัน เศาะฮีฮ (al-Tirmidhiy,n.d : 2676)

"เจ้าจะไม่พบหมู่ชนใดที่พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลกรักใคร่ชอบพอผู้ที่ต่อต้านอัลลอฮฺ และเราะสูลของพระองค์"

จากอายะฮ์ข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่าการห่างไกลจากบิดอะฮ์เป็นหลักการหนึ่งที่มาจากอัลกุรอานซึ่งนำมาประยุกต์ใช้เป็นหลักวะสะฏียะฮ์

ข. จุดยืนต่อการแสดงออก

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีนได้อธิบายเรื่องนี้โดยใช้หลักวะสะฏียะฮ์ซึ่งท่านกล่าวตอนหนึ่งว่า "ดังนั้นเราต้องปฏิบัติตามแนวทางอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์โดยการปฏิบัติตามกิตาบของอัลลอฮฺ หะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮฺและอิจมาอฺของบรรดาอุละมาอ์ และต้องห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่หะรอมหรือ มักรูฮฺทั้งหมด" (Shaikh Zain al-Abidin, n.d : 138).

อะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์เป็นกลุ่มวะสะฏียะฮ์ได้ยึดถือตัวบทบัญญัติของอัลกุรอานและ อัลหะดีษในทุกกรณีของเรื่องการศรัทธาและการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากว่าอัลลอฮฺได้รับรองกับผู้ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีการหลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอนกับพวกเขา ดังที่อัลลอฮฺตรัสในสูเราะฮ์ฏอฮา อายะฮ์ที่ 123-124 มีความว่า :

"แล้วผู้ใดปฏิบัติตามคำแนะนำ (ฮิดายะฮ์) ของข้า เขาก็จะไม่หลงผิดและจะไม่ได้รับความลำบาก และผู้ใดผินหลังจากการรำลึกถึงข้าแท้จริงสำหรับเขา คือ การมีชีวิตอยู่อย่างคับแค้น และเราจะให้เขาฟื้นคืนชีพในวันกิยามะฮ์ในสภาพของคนตาบอด"

การยึดมั่นต่อบทบัญญัติอัลกุรอานและการปฏิบัติตามอัลหะดีษ โดยเฉพาะในเรื่องอะกีดะฮ์จะนำสู่ความสำเร็จที่แท้จริงในโลกนี้และโลกหน้าอย่างแน่นอน ดังปรากฏจากการรายงานของมาลิก เบ็น อะนัส กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺกล่าวว่า :

"ฉันได้ละไว้แก่พวกท่านสองประการ พวกท่านจะไม่มีวันหลงทางตราบใดที่พวกท่านยึดมั่นไว้กับทั้งสอง คือ กิตาบของอัลลอฮฺ (อัลกุรอาน) และสุนนะฮ์ของเราะสูลของพระองค์ (อัลหะดีษ)" (Mālik, 1990 : 678)[6]

เรื่องสำคัญที่สุดที่เข้าใจจากการยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์ คือ เรื่องอะกีดะฮ์ ทั้งนี้เนื่องจากว่ามนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าใจอะกีดะฮ์ได้อย่างถูกต้อง นอกจากโดยวิธีการวะหฺยุเท่านั้น

การยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์จะถูกต้องได้นั้นต้องประกอบด้วยหลักการดังนี้ คือ

ก. ต้องให้ความสำคัญกับบทบัญญัติ หรือ หลักฐานจากอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์เหนือความคิดในเมื่อขัดค้านกัน

ส่วนหนึ่งของแนวทางผู้ยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัสสุนนะฮ์ คือ พวกเขาจะเลือกคำตรัสของอัลลอฮฺ มากกว่าคำกล่าวของผู้อื่น จะชอบทางนำของเราะสูลมากกว่าทางนำของผู้คนทั้งหมด และจะดำเนินรอยตามท่านเราะสูลทั้งการยึดมั่น (ภายใน) และการปฏิบัติ (ภายนอก) (Abū al-Qāsim al-Taimiy, 1990 : 1/272)

ข. ศรัทธากับปรากฏการณ์ตัวบท โดยที่ไม่ค้นหาด้วยความคิดในสิ่งที่ไม่ให้ประโยชน์จากการตีความของอะฮฺลุลกะลาม

[6] อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นหะดีษหะสัน (al-Albānī y,1985 : 1/66)

ผู้ใดได้ยึดมั่นต่ออัลลอฮฺตามที่ได้กล่าวไว้ในอายะฮ์อัลกุรอานและที่ได้กล่าวไว้ในหะดีษเศาะหีหฺ โดยการยึดมั่นตามความเหมาะสมกับความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺและปฏิเสธในความบกพร่องต่าง ๆ กับอัลลอฮฺ ผู้นั้นได้ดำเนินชีวิตบนทางนำที่แท้จริง

ค. ไม่มีการแยกกันระหว่างอัลกุรอานกับอัสสุนนะฮ์

สิ่งสำคัญที่อะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์มีความแตกต่างกันกับพวกอื่น ๆ จากบรรดาชาวบิดอะฮ์ (อุตริ) คือพวกเขาให้ความสำคัญกับอัสสุนนะฮ์ ซึ่งถือว่าอัสสุนนะฮ์เป็นการขยายความอัลกุรอาน และเป็นสิ่งอธิบายให้กับอายะฮ์ที่ปรากฏมาในอัลกุรอาน ดังนั้นอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์จึงยึดมั่นกับสิ่งที่ปรากฏในหะดีษโดยไม่พยายามตีความไปนอกเหนือจากนั้น

สรุปผลการวิจัย

หลักวะสะฏียะฮ์ที่สำคัญที่อธิบายโดยชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีนมีดังนี้

1. วาญิบกับสำหรับผู้ปกครองสั่งสอนบรรดาบุตรของตนให้รู้จักอัลลอฮฺและศรัทธาต่อพระองค์ ทั้งนี้เพราะการรู้จักอัลลอฮฺและศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ เป็นหลักการแรกที่สำคัญในศาสนาอิสลามที่มนุษย์ทุกคนวาญิบต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

การศรัทธาต่อความเอกะของอัลลอฮฺตามหลักวะสะฏียะฮ์ จะต้องศรัทธาในสามด้านคือ การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในความเป็นพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์ การศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในเรื่องการเคารพภักดีต่อพระองค์ และการศรัทธาต่อความเอกะของพระองค์ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์

2. ให้ปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟในการยึดมั่น การพูดและการปฏิบัติ เนื่องจากชาวสะลัฟเป็นแบบอย่างที่ดีของเป็นมุอ์มินในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านอะกีดะฮ์ ชนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่อง การรับรองจากอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์

3. ห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิ เพราะการห่างไกลจากสิ่งอุตริ(บิดอะฮ์)และพวกบิดอะฮ์ พร้อมระมัดระวังจากความกลุมเครือที่พวกเขาได้คิดสร้างขึ้นมาทั้งหมดเป็นการศรัทธาที่แท้จริงต่ออัลลอฮฺ

4. ให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮฺโดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลหะดีษ และอิจมาอฺของบรรดาอุละมาอ์ ทั้งนี้เนื่องจากอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮฺได้ยึดถือตัวบทบัญญัติของ อัลกุรอานและอัลหะดีษในทุกกรณีของเรื่องอะกีดะฮ์ อัลลอฮฺได้รับประกันกับผู้ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีการหลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอนกับพวกเขา

การยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัลหะดีษจะถูกต้องได้นั้นต้องประกอบด้วยดังนี้ คือ ต้องให้ความสำคัญกับบทบัญญัติหรือหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษเหนือความคิดในเมื่อขัดค้านกัน ศรัทธากับปรากฏการณ์ตัวบทโดยที่ไม่ค้นหาด้วยความคิดในสิ่งที่ไม่ให้ประโยชน์จากการตีความของ อะฮฺลุลกะลาม และไม่มีการแยกกันระหว่างอักุรอานกับอัลหะดีษ

อภิปรายผล

จากการศึกษาหัวข้อ “ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์กับหลักวะสะฏียะฮ์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การอบรมบุตรให้รู้จักพระองค์อัลลอฮฺผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริงจะเป็นการสร้างพื้นฐานให้กับเด็กให้สงบสุขมั่นคงในชีวิต ทั้งนี้เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามชิริก

หรือการตั้งภาคีเป็นรูปแบบแนวคิดที่ขัดแยงในตัวมันเองและสร้างความสับสนในจิตใจมนุษย์อย่างมาก เพราะชิริกทำให้คำอธิบายชีวิตสับสนอย่างรุนแรง มิอาจยอมรับโลกและชีวิตที่เป็นอยู่นี้ได้เช่นกัน

การอบรมบุตรเพื่อรู้จักพระองค์อัลลอฮฺโดยแท้จริงและห้ามไม่ให้ตั้งภาคีต่อพระองค์สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ 13 สูเราะฮ์ลุกมาน ความว่า :

> “และจงรำลึกถึง เมื่อลุกมานได้กล่าวแก่บุตรของเขาโดยสั่งสอนเขาว่า โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าอย่าได้ตั้งภาคีใดๆ ต่ออัลลอฮ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นความผิดอย่างมหันต์โดยแน่นอน”

การปลูกฝังบุตรด้วยอะกีดะฮ์สอดคลองกับการปลูกฝังของท่านนบีมุฮัมมัดในตัวลูกของลุงของท่านอับดุลลอฮฺ ดังรายงานจากอับดุลลอฮฺ เบ็น อับบาส กล่าวว่า:

> “วันหนึ่ง ฉันอยู่หลังท่านนบี (บนสัตว์พาหนะ) แล้วท่านได้กล่าวแก่ฉันว่า โอ้ผู้เป็นเด็กเอ๋ย แท้จริงฉันนี้จะสอนให้เจ้าซึ่งหลายคำพูดด้วยกัน เจ้าจงรักษาอัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะทรงรักษาเจ้า เจ้าจงรักษาอัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบพระองค์อยู่ต่อหน้าเจ้า เมื่อเจ้าถามหา เจ้าก็จงถามหาอัลลอฮฺ และเมื่อเจ้าขอความช่วยเหลือ เจ้าก็จงขอความช่วยเหลือต่อ อัลลอฮฺ” (al-Tirmidhiy, n.d. : 2516) [7]

2. การยึดแนวทางที่ถูกต้องคือ แนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกรับรองโดยพระผู้เป็นเจ้า เพราะท่านมิได้พูดและปฏิบัติตามอารมณ์ หากแต่เป็นวะหีย์และการประทานให้ลงมา และให้ถือท่านเป็นแบบอย่างการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะกีดะฮ์ อีบาดะฮ์ จริยธรรม การปกครองครอบครัว การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวันสอดคล้องกับ อายะฮ์ที่ 21 สูเราะฮ์อัลอะหซาบ ความว่า :

> “โดยแน่นอน ในเราะสูลของอัลลอฮฺมีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวังจะพบอัลลอฮฺและวันปรโลก และรำลึกถึงอัลลอฮฺอย่างมาก”

การยึดมั่นและการปฏิบัติตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดนั้นสอดคล้องกับพระประสงค์และความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ในทางตรงกันข้ามพระองค์ทรงโกรธกับผู้ฝ่าฝืนและปฏิเสธต่อแนวทางดังกล่าว ดังคำตรัสของอัลลอฮฺอายะฮ์ที่ 31-32 สูเราะฮ์อาละอิมรอน ความว่า :

> “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮฺก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮฺก็จะทรงรักพวกท่านและจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงเชื่อฟัง อัลลอฮฺและเราะสูลเถิด แต่ถ้าพวกเขาผินหลังให้แท้จริงอัลลอฮฺนั้นไม่ทรงชอบผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

3. การห่างไกลจากสิ่งที่ไร้ประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติเพราะอิสลามได้สั่งให้มุสลิมทุกคนยับยั้งสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ต้องห้ามตามความสามารถสอดคล้องกับหะดีษของท่านบนี มุฮัมมัดความว่า:

> “ผู้ใดได้เห็นจากพวกเจ้าซึ่งสิ่งที่ชั่วช้า ก็ให้เขาได้เปลี่ยนแปลงมันด้วยมือของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา แล้วหากเขาไม่สามรถ ก็ด้วยหัวใจของเขา และอันนั้นก็เป็นการศรัทธาที่อ่อนที่สุด” (Muslim, 1996 : 49)

ในทางกลับกันการปฏิบัติในสิ่งที่ไร้ประโยชน์โดยเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวกับศาสนาไม่ว่าจะด้วยวาจา การกระทำหรือการเจตนา ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่อิสลามไม่สนับสนุนสอดคล้องกับหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัดความว่า:

---

[7] อะบู อีซากล่าวว่า เป็นหะดีษหะสัน เศาะหีห (al-Tirmidhiy,n.d : 2516)

"ผู้ใดกระทำสิ่งใดที่ไม่มีในกิจการ (ศาสนา) ของเรา สิ่งนั้นจะไม่ถูกตอบรับ" (al-Bukhārīy, 1997 : 2550; Muslim , 1996 : 1718)

4. การยึดมั่นตามแนวทางที่เที่ยงตรงคือ ตามแนวทางอัลกุรอานและอัลหะดีษ ทั้งนี้เนื่องจากว่าอัลลอฮฺได้รับรองกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่หลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับท่านบนีได้ย้ำกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีวันหลังทางเป็นอันขาด ซึ่งสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮฺอายะฮ์ ที่ 59 สูเราะฮ์อันนิสาอ์ ความว่า :

"แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮฺ (อัลกุรอาน) และเราะสูล (อัสสุนนะฮ์) หากพวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและเป็นการกลับไปที่สวยงามยิ่ง"

ดังนั้นจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามบนแนวทางทั้งสองโดยไม่ละทิ้งหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย เพราะมันเป็นแนวทางที่เที่ยงตรงที่จะนำมนุษย์ไปสู่สวนสวรรค์และห่างไกลจากนรก ดังคำตรัสของอัลลอฮฺอายะฮ์ ที่ 153 สูเราะฮ์อัลอันอาม ความว่า :

"และแท้จริงนี้คือ ทางของข้าอันเที่ยงตรง พวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลายๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์ นั่นแหละที่พระองค์ได้สั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้า เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง"

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง "ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์กับหลักวะสะฏียะฮ์ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน" เห็นสมควรศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1- บทบาทของหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน ในการเผยแพร่วิชาอะกีดะฮ์

2- แนวคิดของต่วนมีนาลในการอธิบายเตาฮีดในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน

บรรณานุกรม

Abū al-Qāsim al-Taimiy, Ismā'īl ibn Muhammad.1990. **al-Hujjah fī Bayān al-Mahajjah waSharh Ăqīdat Ahl al-Sunnah**. Tahqīq : Muhammad ibn Rabī. al-Riyād : Dār al-Rāyah.

Ahmad Fathy. 2009. **Ulama Besar Dari Fatani** . Selangor: University Kebangsaan Malaysia.

al-Ăsqalāniy, Ahmad bin Ălī bin Hajar. 1380. **Taqrīb al-Tahdhīb**. Bairūt : Dār al-Ma'rifah.

al-Athariy, Abdullāh bin Abd al-Hamīd.2001. **al-Wajīz fī Ăqīdat al-Salaf al-Sāleh**. al-Madīnah : Maktabat al-Malik Fahad al-Wataniyah.

al-Bukhāriy, Muhammad ibn Ismā'īl .1997. **Sahīh al-Bukhāriy**. al-Riyād : Dār al-Salām.

Haji Yusuf bin Haji Mustafa al-Bandariy .1991. **Sejarah dan Silsilah Keturunan Tuan Minal (Sheikh Zain al-Abidin bin Ahmad** . Bandar Fatani : Kuaran Kali Pertama.

al-Lālakāiy, Abū al-Qāsim Hibatu Allāh ibn al-Hasan ibn Mansūr .1411. **Sharh Usūl I'tiqād Ahl al-Sunnah wa al-Jamā'ah**. al-Mansūrah : Dār Taiyibah.

Mālik ibn Anas .1990. **al-Muwatta'**. al-Riyād : Dār al-Kutub al-'Ilmiyah.

Muslim ibn al-Hajjāj .1996. **Sahīh Muslim**. Tahqīq : Muhammad Fu'ād Abd al-Bāqiy. al-Riyād : Dār 'Ālam al-Kutub.

Shaikh Zain al-Abidin. n.d. **Aqidah al-Najin fi Ilm Usul al-Din**. Maktabah wa Matba'ah Muhammad al-Nahdiy wa Auladuhu.

al-Tabariy, Muhammad ibn Jarīr.1997. **Jāmi' al-Bayān fī Ta'wīl al-Qur'ān**. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyah.

al-Tirmidhiy, Abū Isā Muhammad ibn Isā ibn Saurah . n.d. **al-Jāmi' al-Sahīh**. Tahqīq: Ahmad Muhammad Shākir Dār al-Fikr.

al-Zerekly, Khair al-Dīn al-Zerekly.2002. **al-A'lām**. 15 ed. Bairūt : Dār al-Ilm al-Malāyīn.

สัมภาษณ์

Haji Abd al-Aziz bin Muhammad .2013. Tarikh 10/12, Sungai Dua, Seberang Perai, Pulau Pinang, Malaysia.

บทความวิจัย

ผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

ยุสนีย์ เจะมะ[*], ดวงมณี จงรักษ์[**], ชิดชนก เชิงเชาว์[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 90 คน แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มเท่ากัน คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ จำนวน 15 คาบๆละ 45 นาที และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ จำนวนและเวลาเท่ากัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) คะแนนความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองหลังทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) คะแนนความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมหลังทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ วิชาสังคมศึกษา การคิดเชิงวิจารณญาณ

[*] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

[**] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

[***] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

RESEARCH

Effects of Cooperative Learning by Jigsaw Technique on Critical Thinking In Social Study of Matayomsuksa 1 Students Islamic Private School in Pattani

Yusnee Chema[*]*, DoungmaniChongrukasa*[**]*, Chidchanok Churngchow*[***]

Abstract

The purpose of this quasi-experimental design was to study the effect of cooperative learning by jigsaw technique on critical thinking in social study of matayomsuksa 1 students. The experimental group consisted of matayomsuksa 1 students in the second semester of academic year 2009 of Darunsat Witya School, Saiburi, Pattani and then by using simple randomly sampling divided into 2 groups with 45 of each group. The experiment group was taught through cooperative learning by jigsaw technique and control group was taught through traditional teaching for 15 sessions. Each lasted 45 minutes. The research tools were 1) The research instruments were the lesson plans based on cooperative learning by jigsaw technique, 2) The lesson plans based on traditional teaching, and 3) The questionnaire of the critical thinking in social study. The statistics used to analyzed data were mean, standard deviation,
and t-test.

The results were as follow:

1) The critical thinking scores in social study of the experiment group were higher than those before the experiment significantly at the .01 level.

2) The critical thinking scores in social Study of the control group were higher than those before the experiment significantly at the .05 level.

3) The critical thinking scores in social study of the experiment group were higher than those of control group significantly at the .05 level.

Keywords: Keywords: Cooperative Learning by Jigsaw, Technique Social Study, Critical Thinking

[*] Master Student, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campas.

[**] Lecturer, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campas.

[***] Lecturer, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campas.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น กำหนดให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2554, 15) ดังนั้นบทบาทของผู้สอนจะไม่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นผู้ชี้นำให้ผู้เรียนรู้จักคิดค้นคว้าอีกด้วย (ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ, 2556) อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่แล้ว ยังใช้วิธีการสอนที่มุ่งสอนเนื้อหามากกว่ากระบวนการคิดและขาดเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาด้วยการจำมากกว่าที่จะใช้การคิด นักเรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาทั้งหมดและขาดทักษะการคิด ซึ่งการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงเหตุและผลที่จะเกิดจากข้อมูลที่มีเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาปัจจุบันหรือแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคตเพื่อปรับตัวเตรียมตัวได้ถูกต้องเหมาะสม การคิดวิเคราะห์ทางสังคมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องรู้จักการหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหลายๆแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาประมวลผลในการคิดวิเคราะห์ให้ตรงหรือใกล้เคียงกับความจริงที่เป็น หรือน่าจะเป็นและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (ประณาท เทียนศรี, 2556: 9)

ในส่วนของรูปแบบการสอนรายวิชาสังคมศึกษานั้นจากการศึกษาพบว่า มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การสอนแบบใช้กรณีตัวอย่าง (Case) แบบบรรยาย (Lecture) แบบศูนย์การเรียน (Learning Center) แบบอภิปราย (Discussion) การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) เป็นต้น แต่รูปแบบการสอนที่มักนิยมใช้กันในปัจจุบันนี้ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนแบบบูรณาการ (Integrated Learning) การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การสอนแบบถามตอบ (Question-Answer) การสอนแบบแผนที่ความคิด (Mind map) เป็นต้น (ประณาท เทียนศรี, 2556: 10-14)

นอกจากนี้แล้วในส่วนของวิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น พบได้หลายวิธี ได้แก่ วิธีการสอนแบบผังมโนมติรูปตัววี วิธีสอนโดยใช้แผนที่ความคิด วิธีสอนแบบโครงงาน วิธีสอนแบบ 4 MAT วิธีสอนแบบใช้กระบวนการสังเกต วิธีสอนแบบแก้ปัญหา วิธีสอนด้วยกลวิธีการแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน วิธีสอนแบบเทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ และวิธีสอนแบบร่วมมือรูปแบบต่างๆได้แก่ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) แบบ Co-op แบบร่วมมือตามวิธีสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น วิธีการสอนต่างๆเหล่านี้มีข้อดี คือ ผู้เรียนมีการอภิปรายซักถามและค้นหาคำตอบ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถซักถามและเพื่อให้เกิดการกระตุ้นความรู้สึกท้าทาย เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เกิดการคิดวิจารณญาณ ทำให้เกิดความคิดใหม่ๆและมีทักษะในการสื่อสารที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549: 63)

ปัจจุบันยังมีผู้เรียนหลายคนที่ไม่ชอบเรียนวิชาสังคมศึกษาแต่จำเป็นต้องเรียน เนื่องจากหลักสูตรกำหนดให้เรียน และต้องใช้ผลการเรียนเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากการประกาศผลการสอบวิชาสามัญทั้ง 9 วิชา ปี พ.ศ. 2559 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(สทศ.) ซึ่งผลการสอบในครั้งนี้เป็นคะแนนที่มหาวิทยาลัยจะนำไปใช้ประกอบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในระบบรับตรงผ่านเคลียริ่งเฮ้าส์ ประจำปีการศึกษา 2559 พบว่า มีนักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยเกินครึ่งเพียงวิชาเดียว คือ วิชาภาษาไทย ส่วนวิชาอื่นพบว่ามีผลสอบจาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 50% โดยมีนักเรียนบางรายทำข้อสอบได้ 0 คะแนน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาไทยนั้นเท่ากับ 56.65 โดยนักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 100 คะแนนและต่ำสุด 6.00 คะแนน ในส่วนของวิชาสังคมศึกษานั้นค่าคะแนนเฉลี่ย คือ 34.96 มีนักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 86.00 คะแนนและต่ำสุดเพียง 2.00 คะแนนเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จากผลสอบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนยังทำคะแนนในรายวิชาสังคมศึกษาได้ไม่มีดีนัก ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน เรียนอย่างมีความสุขสนุกกับการเรียน และสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ผู้สอนจึงต้องมีวิธีที่จะช่วยให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาประสบผลสำเร็จ ได้แก่ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้ลีลากระตุ้นความสนใจ จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เช่น แบ่งกลุ่มทำงาน อภิปรายเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจ แสดงบทบาทสมมุติ จัดนิทรรศการ ช่วยผลิตสื่อ เตรียมสื่อการสอน ฯลฯ สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียน ด้วยสื่อ เกม กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียน เช่น ดูภาพยนตร์ วิเคราะห์ข่าวจากหนังสือพิมพ์ พาไปทัศนศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้แล้วผู้สอนควรสอนนอกห้องเรียนบ้าง เช่น สำรวจข้อมูลต่างๆ ให้นักเรียนสัมภาษณ์คนในโรงเรียนหรือในชุมชน ให้นักเรียนปฏิบัติจริง ด้วยการใช้บริการสหกรณ์ร้านค้า เลือกตั้งประธานนักเรียน ฯลฯ (ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร, 2556)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่เหมาะกับวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสภาพแวดล้อมการเรียนแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจนมีการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนของตนเองและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (พาสนา จุลรัตน์, 2548: 228) จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่า ช่วยส่งเสริมด้านผลสัมฤทธิ์วิชาสังคมศึกษา เช่น งานวิจัยของบุญเพิ่ม จอมใจหาญ (2550) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการทำงานกลุ่มและคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทักษะการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก และคุณลักษณะประชาธิปไตยอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน นอกจากนี้งานวิจัยของทรงพรพรรณ วายโสกา (2550) ที่ศึกษาผลของผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนผังมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางบัวทอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนแบบร่วมมือในระดับมาก และมีความคิดเห็นตรงกัน นอกจากนี้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนผังมโนทัศน์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี นอกจากนี้มีงานวิจัยของศศิธร ช่วยสงค์ (2551) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดพื้นฐานหลังทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา ปีการศึกษา 2555 พบว่า รายวิชาสังคมศึกษามีผลการทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนให้มากผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ความซื่อสัตย์

และการมุมานะในการเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2555: 2-3)

ในส่วนของงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้เนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ซึ่งภูมิศาสตร์ถือเป็นวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับมนุษย์ ทำให้ประชาชนเข้าใจสภาพของประเทศของตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น การสอนเรื่องภูมิศาสตร์นั้น ผู้สอนควรสอนจากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน กระตุ้นความสนใจโดยใช้สื่อที่หลากหลาย มีการยกตัวอย่างหรือใช้ข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดสำนึกอนุรักษ์และป้องกันปัญหาของสิ่งแวดล้อม (ประณาท เทียนศรี, 2556: 24)

จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ มาส่งเสริมทักษะการคิดวิจารณญาณในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาผลการสอนแบบปกติที่มีต่อผลการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปัตตานี
3. เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เป็นผลมาจากการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมุติฐานการวิจัย

1.ภายหลังจากการทดลองนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์มีการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาสูงกว่าก่อนทดลอง

2.ภายหลังการทดลองนักเรียนที่สอนแบบปกติมีการคิดเชิงวิจารณาณวิชาสังคมศึกษาสูงกว่าก่อนทดลอง

3.การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ส่งผลต่อการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาสูงกว่าการสอนแบบปกติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้แผนการสอนการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ในรายวิชาสังคมศึกษา
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
3. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ เพื่อเพิ่มทักษะการคิดเชิงวิจารณญาณ

วิธีการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi- experimental Research)

1.1 ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนหญิงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในจังหวัดปัตตานี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 4,998 คน ประชากรสุ่ม (Random Selection) ที่เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 466 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 90 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งในการจัดชั้นเรียนแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นทางโรงเรียนได้จัดชั้นเรียนของนักเรียนโดยพิจารณาจากผลการสอบที่ผ่านมาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงทำให้นักเรียนแต่ละห้องมีความสามารถทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกห้องเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน แบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลาก (Random assignment) เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน โดยกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ(Independent variable) ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ กับการสอนแบบปกติ ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ การคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือที่ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ชุด

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา จำนวน 13 แผนการจัดการเรียนรู้ (15 คาบ) โดยมีหัวข้อที่ใช้สอน ดังนี้ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแผนที่และการใช้แผนที่ 2) การอ่านแผนที่และการนำเสนอข้อมูล 3) เครื่องมือทางภูมิศาสตร์และเทคโนโลยี 4) ลักษณะทั่วไปทางภูมิศาสตร์และลักษณะภูมิอากาศของไทย 5) ลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย 6) ทรัพยากรธรรมชาติและลักษณะด้านประชากรของประเทศไทย 7) ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย 8) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (1) 9) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (2) 10) ลักษณะทั่วไปของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 11) ลักษณะสำคัญทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 12) ทรัพยากรธรรมชาติของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 13) สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนในการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์มีค่าเฉลี่ยแต่ละ

แผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ระหว่าง 4.28 – 4.30 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.36 – 0.42 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์แต่ละแผนมีความเหมาะสมมาก

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สอนตามคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ของศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ วิชาสังคม โดยมีจำนวนแผนและคาบเหมือนกัน มีค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนในการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์มีค่าเฉลี่ยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ระหว่าง 4.40 – 4.48 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.35 – 0.40 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์แต่ละแผนมีความเหมาะสมมาก

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ชนิดแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน ข้อ 30 ข้อ ซึ่งวัดความสามารถการคิดวิจารณญาณ 5 ทักษะ คือ 1) การระบุประเด็นปัญหา 2) การวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง 3) การถามคำถามและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน 4) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 5) การสังเกต นำแบบทดสอบมาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.80 –1.00 มีค่าความยาก (Difficulty Power) ระหว่าง .31 – .80 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ตั้งแต่ .20 – .44 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ตสัน (Kuder-Richardson, KR-20) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

ตาราง 1 เปรียบเทียบขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์และแบบปกติ

ที่	การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์	การเรียนแบบปกติ
1	ขั้นเตรียม (5 นาที) ครูเตรียมใบความรู้ แบ่งเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับสมาชิกกลุ่มบ้าน 5 คน แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ถามคำถามสั้นๆเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและให้นักเรียนตอบ/แสดงความคิดเห็น	ขั้นนำเข้าสู่เรื่อง (5 นาที) ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถาม รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะเรียน และทดสอบก่อนเรียน
2	ขั้นจัดกลุ่มเรียน (5 นาที) แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มบ้าน สมาชิก 5 คน คละความสามารถกัน (เก่ง 1 ปานกลาง 3 อ่อน 1) แจกใบความรู้ให้กลุ่มบ้านกลุ่มละ 5 ชุด เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่มบ้าน โดยหัวข้อแต่ละชุดแตกต่างกัน	ขั้นกิจกรรมการสอน (30 นาที) ขึ้นกระดานในหัวข้อที่จะเรียน และอธิบายเนื้อหาตามลำดับในแบบเรียน ยกตัวอย่างประกอบ แทรกคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจนักเรียน เปิดโอกาสนักเรียนได้ซักถาม ครูทดสอบความเข้าใจโดยสุ่มนักเรียนตอบคำถามสั้นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนไป
3	ขั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (10 นาที) นักเรียนที่ได้หัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มบ้านมารวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะร่วมกันศึกษาประเด็นสำคัญจากใบความรู้ อธิบาย อภิปราย ซักถามกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน นำประเด็นสำคัญที่ได้ศึกษามาตั้งคำถามพร้อมทั้งคำตอบให้ได้มากที่สุด	ขั้นกิจกรรมสรุปบทเรียน (10 นาที) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหา เพื่อประเมินความเข้าใจ ครูให้นักเรียนทำใบงานเพื่อทดสอบความเข้าใจ (รายบุคคล) ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน(ฉบับเดียวกับที่สอบก่อนเรียน) เพื่อวัดความรู้ที่ศึกษามา

ที่	การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์	การเรียนแบบปกติ
	เขียนสรุปเนื้อหาที่ศึกษาเพื่อเตรียมนำไปถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มบ้านของตน ร่วมกันทำใบงาน (ใบงานกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ)	
4	ขั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอความรู้ (10 นาที)ผู้เชี่ยวชาญกลับเข้ากลุ่มบ้าน เพื่อผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอธิบายให้ความรู้ที่ได้ศึกษามาจนครบทุกหัวข้อ สมาชิกในกลุ่มบ้านร่วมกันซักถาม ข้อสงสัย อภิปราย แสดงความคิดเห็นจนเกิดความเข้าใจอย่างครบถ้วน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละหัวข้อใช้คำถามที่ตั้งคำถามมาถามสมาชิกกลุ่มบ้านเพื่อทดสอบความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มบ้านในแต่ละหัวข้อ -สมาชิกกลุ่มบ้านร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญที่ร่วมกันศึกษาอีกครั้ง	
5	ขั้นทดสอบความรู้ (10 นาที) ครูมอบใบงานแก่กลุ่มพื้นฐานเพื่อทดสอบความรู้ (นักเรียนมีข้อซักถามสามารถถามได้ เป็นเพียงแบบฝึกหัดของกลุ่ม ไม่มีการให้คะแนน) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ที่ศึกษา โดยนำ	
	คะแนนของสมาชิกในกลุ่มบ้านรวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม -กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด จะติดประกาศไว้และจะได้รับคะแนนพิเศษ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้	

คะแนนของกลุ่ม (อัตราส่วนร้อยละ)	คะแนนบวกพิเศษ
80-100	5
70-79	4
60-69	3
50-59	2

6	ขั้นมอบรางวัล (5 นาที) ครูมอบรางวัลแก่กลุ่มที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ตามกำหนด และติดประกาศไว้ที่ป้ายประกาศของห้อง	

3.วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา รหัสวิชา ส 21101 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกห้องเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน แบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลาก (Random assignment)

3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา 30 ข้อ

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สำหรับกลุ่มทดลอง และดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติสำหรับกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาทั้งหมด 15 คาบ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง

3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา ฉบับเดิม

3.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติแจกแจงที t-test แบบ Dependent

3.6 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติแจกแจงที t-test แบบ Independent

ผลการวิจัย

1. ความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองเท่ากับ 14.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.68 และคะแนนเฉลี่ยหลังทดลองเท่ากับ 18.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.56 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (รายละเอียดแสดงในตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ของคะแนนการคิดวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่เรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์

การทดลอง	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	df	t-test	Sig.
ก่อนทดลอง	45	30	14.73	3.68	44	-6.57*	.01
หลังทดลอง	45	30	18.76	3.56			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

2. ความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองเท่ากับ 13.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.74 และคะแนนเฉลี่ยหลังทดลองเท่ากับ 15.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.88 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (รายละเอียดแสดงในตาราง 3)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ของคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ

การทดลอง	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t-test	Sig.
ก่อนทดลอง	45	30	13.33	3.74	44	-5.13*	.02
หลังทดลอง	45	30	15.89	4.88			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

3. ความสามารถการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองเท่ากับ 18.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.56 และคะแนนเฉลี่ยกลุ่มควบคุมเท่ากับ 15.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.88 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (รายละเอียดแสดงในตาราง 4)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่าที กรณีข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent) ของคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์และการสอนแบบปกติ

เวลา	กลุ่ม	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t-test	Sig.
หลัง	ทดลอง	45	30	18.76	3.56	44	3.38*	.04
	ควบคุม	45	30	15.89	4.88			
ก่อน	ทดลอง	45	30	14.73	3.68	44	1.792	.077
	ควบคุม	45	30	13.33	3.74			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

1.นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งการทำงานแบบร่วมมือจะสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์นี้ยังมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive theory) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกัน ร่วมกันคิดแก้ปัญหา ได้ลงมือกระทำ ค้นความรู้ด้วยตนเองจนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน และสร้างผลงานเป็นความสำเร็จของกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552: 188) การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป คือ มีการแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ เรียกว่า “กลุ่มบ้าน”(Home Groups) สมาชิกในแต่ละกลุ่มบ้านนั้นจะประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน โดยนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มบ้านจะได้รับมอบหมายให้ทำการศึกษาค้นคว้าคนละหัวข้อ สมาชิกกลุ่มบ้านทุกกลุ่มที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจะร่วมกันศึกษาในหัวข้อที่เหมือนกัน เรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ”(Expert Groups) เมื่อศึกษาครบแล้วสมาชิกทุกคนจะกลับเข้ากลุ่มบ้านของตนเอง และอธิบายความรู้เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550: 123) นอกจากนี้แล้วจากรายงานการวิจัยการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์พบว่า มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์มากมายหลายวิธี ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิจารณญาณ ทั้งนี้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายซักถามและค้นหาคำตอบ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถซักถาม อีกทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกท้าทาย เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เกิดการคิดวิจารณญาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549: 63) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัณ ฉิมกรด (2549)ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มร่วมมือมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานศึกษาของสุวิมล อินทร์จันทร์ (2550) ได้ศึกษาผลของการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับพึงพอใจ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวาที วังคะฮาต (2553) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ภูมิปัญญา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) ทำให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกัน มากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา ศรีหล้าภูเขียว (2553) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่ม

ร่วมมือแบบ Jigsaw พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ด้วยกลุ่มร่วมมือ แบบ Jigsaw มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากงานวิจัยของวนิดา ชมพูพงษ์ (2555) ที่ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เรื่องภูมิศาสตร์ไทยที่มีแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าระดับความพึงพอใจต่อการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

2.นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนด้วยการสอนแบบปกติ มีคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบปกติมีการนำการเรียนการสอนหลายวิธีเช่นกัน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย สรุปเนื้อหา มีการใช้สื่อการสอนต่างๆ ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดวิจารณญาณเช่นกัน ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณญาณแก่นักเรียนนั้น ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถจัดบรรยากาศการเรียนที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้การคิดของนักเรียนได้เช่นกัน (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2555) โดยครูจะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้แล้วการให้นักเรียนมีการฝึกคิดเป็นรายบุคคลและการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน มีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้น (มกราพันธุ์ จูฑะรสก, 2556: 105) ในการจัดการเรียนการสอนแบบปกตินั้น มีการนำวิธีการสอนหลายวิธี ซึ่งบางครั้งมีการจัดนักเรียนเรียนเป็นกลุ่มๆ แต่เป็นการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มไม่มีการคละความสามารถนักเรียน จึงทำให้มีนักเรียนบางคนเท่านั้นที่เสนอความคิดเห็น อภิปราย (ลักขณา สริวัฒน์, 2557: 195)

3.นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีคะแนนการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ลักขณา สริวัฒน์, 2557: 193) และเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด เพราะการทำงานร่วมกันจะส่งเสริมให้เกิดการคิดร่วมกัน (สุกัญญา ศรีสืบสาย, 2551: 10) นอกจากนี้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์มีการจัดกลุ่มการทำงานที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนแรงจูงใจทางการเรียนแก่นักเรียน อีกทั้งไม่ใช่วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มรวมกันแบบธรรมดา แต่เป็นการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน สมาชิกภายในกลุ่มจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ทุกคนในทีมมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะช่วยเหลือและเพิ่มพูนการเรียนรู้กันของสมาชิกในกลุ่ม เป็นวิธีการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนภายในกลุ่มเห็นความสำคัญของเพื่อนนักเรียนซึ่งจะขาดไม่ได้ เพราะแต่ละคนได้รับมอบหมายในหัวข้อต่างกันต่างมีความสำคัญต่อกลุ่มเช่นกัน จึงต้องอาศัยซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม นักเรียนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อนกว่า ซึ่งแตกต่างจากการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มทำงานแบบสอนปกติที่กลุ่มการเรียนไม่มีการคละความสามารถของผู้เรียน จึงทำให้ในบางครั้งมักพบว่าผู้เรียนที่เรียนเก่งเท่านั้นจะเป็นผู้จัดการให้เกิดผลงานในกลุ่ม สมาชิกอื่นๆอาจไม่มีโอกาสในการแสดงออก (ลักขณา สริวัฒน์, 2557: 195) นอกจากนี้แล้วยังพบว่าในการสอนแบบปกติจะมีผู้เรียนบางคนเกิดการแข่งขันกัน เพื่อให้ได้คะแนนดี นักเรียนที่เรียนเก่งจะเรียนแบบแข่งขันเพื่อได้รับรางวัล คำชมเชย มีแรงจูงใจในการเรียน ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนเป็นผู้แพ้ และเกิดความคับข้องใจ ส่งผลให้เกิดการอิจฉา และแบ่งพวกกันระหว่างผู้เรียน ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์นี้จะช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันลดการแข่งขันกัน เกิดการช่วยเหลือกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างกัน (ชนาธิป พรกุล, 2556: 101) การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ไม่น่าเบื่อ ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เนื่องจากแนวทางการจัดการเรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิจารณญาณนั้น บรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมรวมทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนผ่อนคลาย ระลึกรู้ความคิดของตนเองอย่างมีสติ ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ไม่กังวลว่าความคิดของตนจะผิดหรือถูกและกล้าที่จะแสดงความคิดของตนออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (มกราพันธุ์ จูฑะรสก, 2556: 77) ดังเช่นที่มกราพันธุ์ จูฑะรสก (2556) ได้กล่าวว่า “คำพูดของทุกคนล้วนมีคุณค่า การให้คำตอบในแต่ละมุมมองไม่มีผิดมีถูก เพียงแต่ต้องอธิบายความเชื่อมโยงให้ได้สมเหตุสมผลเท่านั้น ดังนั้นในสถานการณ์ต่างๆในการเรียนรู้คำตอบที่ถูกต้องที่สุดมิใช่มีเพียงคำตอบเดียว” ซึ่งการที่นักเรียนด้วยกันเองช่วยกันอธิบายทำความเข้าใจกันนั้นจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเป็นวัยเดียวกัน พูดจาภาษาเดียวกัน ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนให้ไม่น่าเบื่อ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 58-59) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานทักษะ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งพัฒนาความดีงามและความรู้สามารถ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ สุภาจรูญ (2551) ที่การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักการใช้ภาษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอร์ กับการสอนปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียน เรื่องหลักการใช้ภาษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่าการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกลอยใจ มุกดา (2553) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนไม่เกิดการแข่งขัน และไม่มีความเครียดในการเรียน เกิดบรรยากาศที่ดีส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือช่วยเหลือกัน จึงส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช บุดดีสี (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 เรื่อง ภูมิศาสตร์ของประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Giedre Klimoviene, Urboniene และBarzdziukiene (2006) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาการคิดวิจารณญาณโดยเรียนแบบร่วมมือ พบว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความคิดที่สำคัญ ซึ่งจากบทความวิเคราะห์โครงสร้างการเรียนแบบร่วมมือประสบความสำเร็จมากที่สุดในการนำไปใช้ในห้องเรียนภาษาต่างประเทศและมีผลต่อทักษะการคิดวิจารณญาณ นอกจากนี้แล้วจากวิจัยในชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยเกษตรที่ลิทัวเนียยืนยันว่าการเรียนแบบร่วมมือนั้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดวิจารณญาณ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karacop และ Doymus (2013) ที่ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์และเทคนิคภาพเคลื่อนไหวเอนิเมชั่นที่มีผลต่อความเข้าใจในรายวิชาพันธะเคมี เรื่อง ธรรมชาติของอนุภาค พบว่า การเรียนการสอนในรายวิชาพันธะเคมี โดยใช้เทคนิคภาพเคลื่อนไหวเอนิเมชั่นและการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ส่งผลให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น กว่าวิธีการสอนแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคภาพเคลื่อนไหวเอนิเมชั่นประสบความสำเร็จมากขึ้นในแง่ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ของลักษณะอนุภาคของสสาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pargat singh Garcha and Khushvinder Kumar (2015) ที่ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอร์ที่มีผลต่อการคิดวิจารณญาณของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์มีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้การคิดวิจารณญาณมีความเป็นอิสระกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและเพศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.ผู้สอนควรศึกษาวิธีการและแนวทางการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปใช้ เพื่อที่ผู้สอนสามารถเลือกเนื้อหาวิชาที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์

2.ผู้สอนควรจัดให้มีการปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนและรูปแบบวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ก่อนเริ่มการทดลองประมาณ 1 สัปดาห์ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจวิธีการเรียนที่ถูกต้อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความสะดวก รวดเร็วและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการจัดการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหากนักเรียนไม่เข้าใจขั้นตอนและรูปแบบวิธีการเรียนแล้ว อาจจะทำให้เกิดปัญหาระหว่างการทดลอง เช่น เกิดการเสียเวลา ผลการทดลองคลาดเคลื่อน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดลองนำวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ โดยใช้วิธีการเรียนแบบอื่นๆ ร่วมด้วย เพื่อช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิจารณญาณของผู้เรียน

2. ควรมีการศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ที่มีผลต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ความคงทนในการเรียนรู้ ความสามารถในการอ่าน การเขียน เป็นต้น

3.ใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือที่หลายหลายขึ้น เช่น แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD)
แบบ Co-op แบบร่วมมือตามวิธีสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น

บรรณาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *ข่าวการศึกษา "เด็กโอดสอบ 9 วิชาท้อใจคะแนนห่วย".*ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
สืบค้นจากhttp://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=44500&Key=hotnews
(สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2559)

กลอยใจ มุกดา. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ด้วยกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชนาธิป พรกุล. (2556). *การสอนกระบวนการคิด.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

ณัฐชา ศรีหล้าภูเขียว. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทรงพรพรรณ วายโสกา. (2550). *รายงานผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4โรงเรียนบางบัวทอง.* http://202.143.146.195/km/poultry/quail/index.php?option=com_content&task=view&id=2302&Itemid=27 (สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2552)

นงนุช บุดดีสี. (2557). *พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 เรื่อง ภูมิศาสตร์ของประเทศไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญเพิ่ม จอมใจหาญ. (2550). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการทำงานกลุ่มและคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.* http://www.damrong.ac.th/damrong49/aj_bp/vijai50.doc.
(สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2552)

ประณาท เทียนศรี. (2556). *การสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. (2556). *สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (Social, religion and culture).* ถามครูดอทคอม.สืบค้นจาก http://taamkru.com/th (สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2559)

พาสนา จุลรัตน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา.* ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มกราพันธุ์ จูฑะรสก. (2556). *การคิดอย่างเป็นระบบ: การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. นนทบุรี : โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.ลักขณา สริวัฒน์. 2557. *จิตวิทยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วาที วังคะฮาต. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องภูมิปัญญา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วนิดา ชมภูพงษ์. (2555). *ผลการใช้ชุดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล ๔ (เชาวนปรีชาอุทิศ)*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *ข่าวการศึกษา "จี้ครูสอนเด็กคิดวิเคราะห์"*.ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นจาก http://www.moc.moe.go.th/menu-detail.php?m=11&id=123 (สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2559).

ศิริลักษณ์ สภาจรูญ. (2551). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักการใช้ภาษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างรูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอร์กับการสอนปกติ* . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศศิธร ช่วยสงค์. (2551). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์กับแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สุกัญญา ศรีสืบสาย. (2551). *การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่านและการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์, และ พรรณี สินธพานนท์. (2555). *พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุวิมล อินทร์จันทร์. (2550). *ผลของการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*. http://www.damrong.ac.th/damrong50/ajsuvimol/social.doc. (สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2552)

สายัณ ฉิมกรด. (2549). *ผลการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอเดียสแควร์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *รายงานผลการดำเนินงาน ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในช่วง พ.ศ. 2552-2554*. กรุงเทพฯ : สกศ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2555) .*รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา*. ปัตตานี : โรงเรียนดรุณศาสน์วิทยา.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.

Giedre Klimoviene, Jurate Urboniene, Raminta Barzdziukiene . (2006). *Developing Critical Thinking through Cooperative Learning*. STUDIES ABOUT LANGUAGES. 2006. NO.9.

Karacop, Ataman Doymus, Kemal. (2013). *Effects of Jigsaw Cooperative Learning and AnimationTechniques on Students' Understanding of Chemical Bonding and Their Conceptions of the Particulate Nature of Matter*. *Journal of Science Education and Technology*, v22 n2 p186-203 Apr 2013.

Pargat singh Garcha and Khushvinder Kumar. (2015). *Effectiveness of Cooperative Learning on Critical Thinking Dispositions of Secondary School Students*. Issues and Ideasin Education Vol.3, No. 1 March 2015. pp. 41–62.

บทความวิจัย

การศึกษารูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง กรณีศึกษา : โรงพยาบาลเขาชัยสน

นัยนา หมันเทศ[*] *, กุลทัต หงส์ชยางกูร*[**]

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อศึกษาสถานการณ์ และรูปแบบการรับ–ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วย โรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการส่งต่อข้อมูลและดูแลผู้ป่วย จากหน่วยบริการ 3 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า การส่งต่อข้อมูลจาก รพ.สต.ไปโรงพยาบาลเขาชัยสน ใช้แบบฟอร์มส่งตัวทั่วไป ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล การส่งข้อมูลผู้ป่วยจากโรงพยาบาลเขาชัยสนไปโรงพยาบาลพัทลุงใช้ทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์ เอกสาร โทรศัพท์ การส่งข้อมูลกลับจากโรงพยาบาลพัทลุงมาโรงพยาบาลเขาชัยสน กรณีผู้ป่วยในใช้การสำเนาแบบฟอร์มแขวนไว้บนเว็บไซต์ สำหรับผู้ป่วยนอกใช้แบบฟอร์มนำส่งโดยญาติถือมาเอง ไม่มีการบันทึกในฐานข้อมูล ส่วนการส่งข้อมูลกลับจากโรงพยาบาลเขาชัยสนไป รพ.สต. ใช้การแจ้งในกลุ่ม Line ในเรื่องคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูลขึ้นกับ 3 ปัจจัย คือ ด้านคน สภาพแวดล้อม และระบบและกลไก

รูปแบบการรับ–ส่งต่อข้อมูล ควรพัฒนาแบบฟอร์มและโปรแกรมที่ใช้ร่วมกันในทุกระดับ นโยบาย แนวทาง คณะทำงานที่ชัดเจน ทบทวนอัตรากำลังและภาระงาน และปรับปรุงเทคโนโลยีการสื่อสาร

คำสำคัญ: การส่งต่อข้อมูลผู้ป่วย

[*] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[**] ดร. (การพยาบาล) อาจารย์ประจำสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

RESEARCH

A study of health information referral system for cerebrovascular accident patients: A case study of Khaochaison Hospital

Naiyana Munted[*], *Kullatat Hongchayangkoo*[**]

Abstract

The aim of this descriptive research was to investigate the situations and health information referral systems for cerebrovascular accident patients for continuous care. Informants were personnel involved in referral and care information systems from three levels of healthcare services units. Data were collected through documentary research, interviews and focus group discussions.

The study found that referral information from Sub-district Health Promotion Hospitals (SHPHs) to Khaochaison Hospital was on general referral forms without electronic records; from Khaochaison Hospital to Phatthalung Hospital, it was sent electronically, on paper and telephone. The information sent back from Phattalung Hospital to Khaochaison Hospital for inpatients, a copy of continuous care record form was uploaded on the website, but for outpatients, the patient's relative carried the form back without records in the electronic database; from Khaochaison Hospital to the SHPHs, a Line group was used. Information quality and completeness was found to depend on three factors: personnel, the environment, and the systems and mechanisms.

The referral information system should have the forms and programs that are shared by all levels, the policy, guidelines, and working groups well-defined, manpower and workload reviewed, and communication technology improved.

Keywords: Health information referral system

[*] Graguate student, Master of Science (Health System Management) Health System Management Institute, Prince of Songkla University

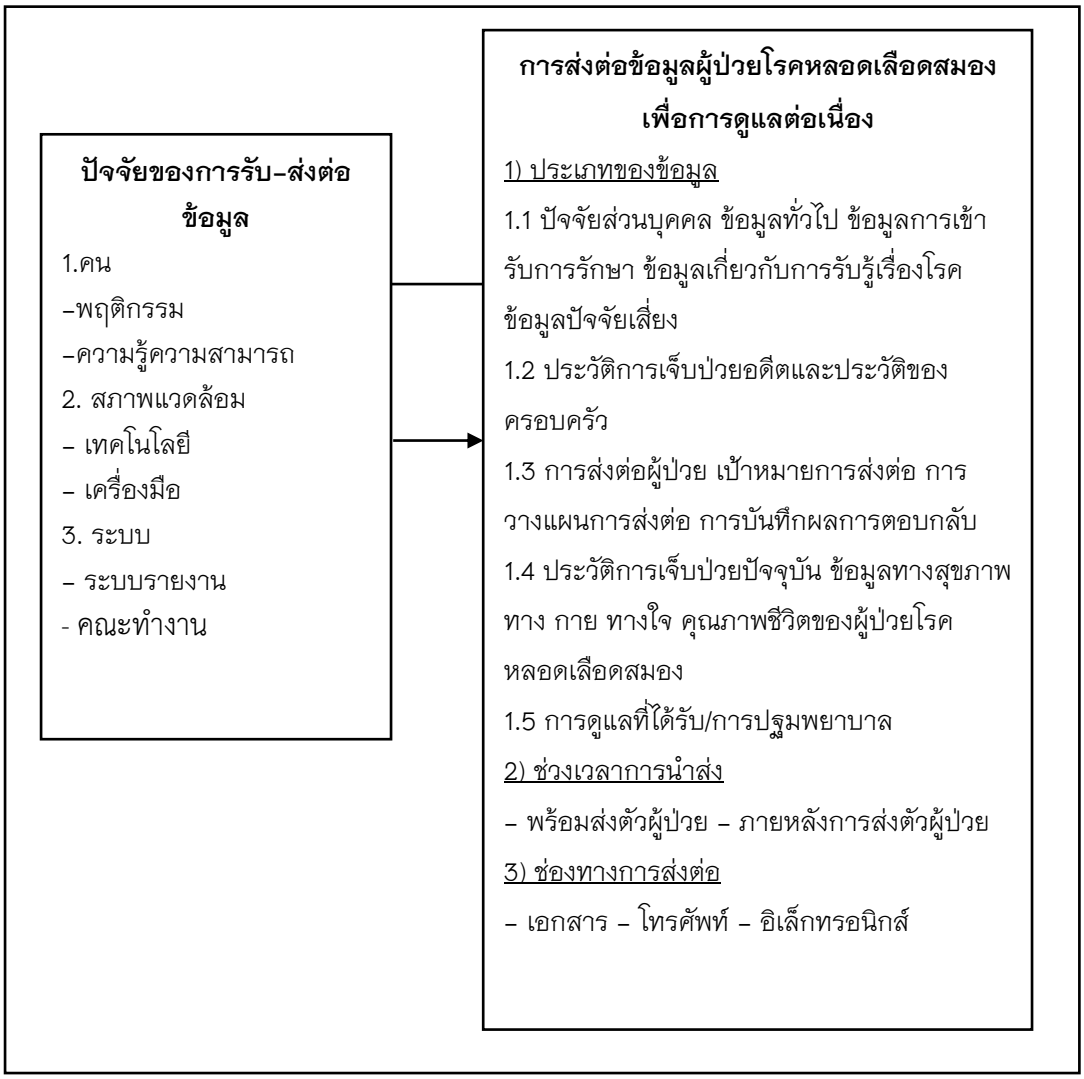
[**] Pd.D.(Nursing), Lecturer, Health System Management Institute, Prince of Songkla University

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมองเป็นปัญหาสาธารณสุขที่พบบ่อย ความชุกของโรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทยมีมากถึง 247 278 และ 295 คน ต่อ 100,000 ประชากรในปี 2553 2554 และ 2555 ตามลำดับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2553-2555) สำหรับจังหวัดพัทลุงอัตราผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่เฉลี่ย 104 และ 126 คน ต่อ 100,000 ประชากรในปี 2555 และ 2556 (ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดพัทลุง 2555-2556) และมีอัตราการตายสูง สำหรับในประเทศไทยพบว่าโรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุอันดับที่ 3 ของการตาย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2550 – 2554) ผู้รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองจำนวนมากมักมีความพิการหลงเหลืออยู่ เนื่องจากเมื่อป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมองแล้วจะส่งผลกระทบทั้งต่อตัวผู้ป่วยโดยตรงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยพบว่า จะมีปัญหาการเคลื่อนไหว การพูดสื่อสาร การมองเห็น ความจำ การขับถ่าย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้จำกัดต่อการทำกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย การเข้าร่วมสังคมลดลง เกิดภาวะซึมเศร้า และส่งผลกระทบต่อครอบครัว เพิ่มภาระแก่ครอบครัวต้องอาศัยญาติหรือผู้ดูแลคอยดูแลช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อสังคม และยังส่งผลกระทบต่อระบบบริการด้านสาธารณสุขต้องแก้ปัญหาในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในระยะเฉียบพลันจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากโรงพยาบาลทั่วไปซึ่งมีศักยภาพสูง และเมื่อพ้นระยะเฉียบพลันก็จะส่งกลับชุมชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่องในชุมชน ลดความพิการ ลดภาวะแทรกซ้อนจากโรคหลอดเลือดสมอง ในการดูแลต่อเนื่อง ต้องมีการจัดการข้อมูลที่จำเป็นต่อการดูแลรักษาในระบบส่งต่อผู้ป่วย (อ้อมใจ แก้วประหลาด 2552)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่มีการศึกษาการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง พบเพียงการศึกษาในเรื่องของการจัดบริการผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่มีการกล่าวถึงการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และปัญหาการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ในเรื่องการจัดบริการของหน่วยบริการที่ยังไม่มีการจัดการระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ขาดความต่อเนื่องในการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (วารุณี เรืองมี 2559) รวมถึงระบบการส่งต่อที่ไม่มีประสิทธิภาพ (อ้อมใจ แก้วประหลาด 2552) และจากการสอบถามสถานการณ์การส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในโรงพยาบาลเขาชัยสน พบว่ายังมีปัญหาในเรื่องการบันทึกข้อมูล กล่าวคือ ขาดการบันทึกข้อมูล และการบันทึกไม่ละเอียดครบถ้วนเพียงพอ และยังรวมถึงการตอบกลับข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองไม่ครบถ้วนทุกราย และไม่สมบูรณ์ อาจเนื่องมาจากไม่เห็นความสำคัญของการบันทึกเนื่องจากไม่ได้รับนโยบายจากผู้บริหาร และยังไม่มีแนวปฏิบัติ ขาดการติดตามประเมินผล จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อให้ได้รับการดูแลต่อเนื่อง จึงสนใจที่จะทำการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง ในอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษารูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้รับการส่งต่อข้อมูลไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่าให้สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ และส่งกลับข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมาสู่ชุมชนเพื่อให้เข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่อง ลดภาระแทรกซ้อนจากโรคหลอดเลือดสมอง

กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง
2. ศึกษารูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและศึกษารูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) และวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามใน

เรื่องความต้องการของข้อมูล ช่วงเวลาการนำส่ง ช่องทางการนำส่ง และคุณภาพ ใช้แนวคำถาม โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

เอกสาร คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งต่อผู้ป่วย และการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ใช้ในโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกลุ่มตัวอย่างเอกสารในครั้งนี้ มาจาก 1) โปรแกรมสำเร็จรูป คือ โปรแกรม Thai refer 2) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นเอกสารแบบบันทึกเพื่อการดูแลต่อเนื่องที่บ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่ใช้ในการสำเนาเข้าในเว็บไซต์ของโรงพยาบาลพัทลุง ผ่านทางช่องทางส่งต่อ – ตอบกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง (HHC) และ 3) เอกสาร ซึ่งเป็นแบบสำหรับบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ แบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการเคลื่อนไหว และแบบฟอร์มการแบบบันทึกส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อภายใน CUP

ประชากร คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบส่งต่อผู้ป่วย และดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ในโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มของโรงพยาบาลพัทลุง โรงพยาบาลเขาชัยสน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ทั้ง 5 ตำบลในอำเภอเขาชัยสน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในระบบส่งต่อผู้ป่วย และมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1)แบบสอบถามเรื่องการพัฒนารูปแบบการรับ – ส่งข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง โดยมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ช่วงเวลาการนำส่ง ช่องทางการนำส่ง หน่วยงานที่รับผิดชอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการข้อมูล 2)แนวทางการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และแนวคำถามกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สาขาเชี่ยวชาญการจัดการระบบสุขภาพ และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ 2 ท่าน และผู้อำนวยการโรงพยาบาลเขาชัยสน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเหตุผล (Logical Validity) และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาพิจารณา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมของสถาบันการจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สจรส.มอ.) เลขที่ EC 007/58 และทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลผ่านทางผู้อำนวยการโรงพยาบาลพัทลุง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเขาชัยสน และสาธารณสุขอำเภอเขาชัยสนในการเก็บข้อมูล นักวิจัยต้องสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลและพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล มีการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอครบถ้วนเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับของการวิจัย การได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล รวมถึงคำนึงถึงความเป็น

ส่วนตัวในการรักษาความลับ ผู้วิจัยขออนุญาตในการบันทึกเสียงและจะลบทำลายข้อมูลเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสามารถตัดสินใจยินยอมเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมวิจัยได้ตามความสมัครใจ และแม้จะยินยอมเข้าร่วมวิจัยแล้วก็มีสิทธิที่จะยกเลิก หรือออกจากการวิจัยนี้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และถ้ายินดีเข้าร่วมวิจัยก็ให้ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เก็บข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร จากอิเล็กทรอนิกส์ คือ โปรแกรม Thai refer ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป และจากเอกสาร คือ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็น เว็บไซต์ของโรงพยาบาลพัทลุง ในช่องทางส่งต่อ – ตอบกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง (HHC) ในรูปแบบเอกสารแบบบันทึกเพื่อการดูแลต่อเนื่องที่บ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และเอกสารที่เป็นแบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการเคลื่อนไหว และแบบบันทึกส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อภายใน CUPแบบสอบถาม ผู้วิจัยเป็นคนนำส่งด้วยตนเอง และเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง สัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่มกับ 1)กลุ่มพยาบาลวิชาชีพประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลจาก 5 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโคกยา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านท่าควาย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหานโพธิ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพไสนายขัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านจองถนน 2)กลุ่มของโรงพยาบาลเขาชัยสน ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลเขาชัยสน พยาบาลศูนย์ส่งต่อ พยาบาลศูนย์การดูแลต่อเนื่อง และนักกายภาพบำบัด และ3)ในกลุ่มโรงพยาบาลพัทลุง ได้แก่ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู นักกายภาพบำบัด พยาบาลศูนย์ส่งต่อ พยาบาลหน่วยโรคหลอดเลือดสมอง พยาบาลเวชกรรมสังคม ที่มีเวลาว่างไม่ตรงกัน ไม่สามารถนัดสัมภาษณ์กลุ่มพร้อมกันได้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แยกรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความต้องการของข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ช่วงเวลาการนำส่ง ช่องทางการนำส่ง ใช้สถิติพรรณนา หาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสนทนากลุ่ม จัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ โดยการถอดเทปด้วยตนเอง คำต่อคำทุกคำพูด และจึงตีความ พร้อมทำการดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญ โดยนำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญ และแล้วจึงนำหัวข้อสรุปแนวคิดที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมาจัดเป็นกลุ่มหัวข้อสรุป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ข้อมูลเอกสาร จากทารทบทวนเอกสาร และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ ในแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ 1) โปรแกรมสำเร็จรูป คือ โปรแกรม Thai refer 2) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นเอกสารแบบ บันทึกเพื่อการดูแลต่อเนื่องที่บ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่ใช้ในการสำเนาเข้าในเว็บไซต์ของ โรงพยาบาลพัทลุง ผ่านทางช่องทางส่ง

ต่อ – ตอบกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง (HHC) และ 3) เอกสาร ซึ่งเป็นแบบสำหรับบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ แบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยด้านการ ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการเคลื่อนไหว และแบบฟอร์มการแบบบันทึกส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อภายใน CUP

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 14 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่างช่วง 41 ถึง 50 ปี ร้อยละ 57.14 รองลงมาคือ อายุอยู่ระหว่างช่วง 50 ถึง 60 ร้อยละ 21.43 และประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 42.86 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11- 20 ปี ร้อยละ 35.71 และปฏิบัติงานในการปฏิบัติงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาลพัทลุง ร้อยละ 35.71 และโรงพยาบาลเขาชัยสนร้อยละ28.57 (ตารางที่ 1)

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน (n=14)

	ข้อมูลทั่วไป	**จำนวน**	**ร้อยละ**
เพศ	หญิง	14	100
	ชาย	-	-
อายุ (ปี)	ตั้งแต่ 30 ปี ลงมา	1	7.14
	31 – 40	2	14.29
	41 - 50	8	57.14
	50 – 60	3	21.43
ประสบการณ์ทำงาน(ปี)	ตั้งแต่ 10 ปีลงมา	3	21.43
	11 - 20	5	35.71
	ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป	6	42.86
สถานที่ปฏิบัติงาน (คน)	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล	5	35.71

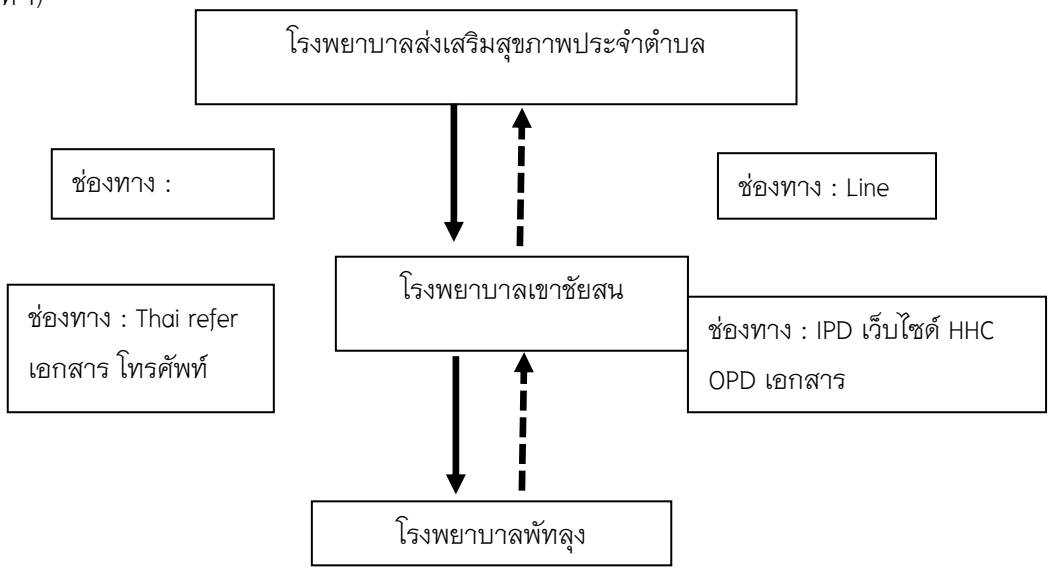
ตาราง 1 (ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	**จำนวน**	**ร้อยละ**
สถานที่ปฏิบัติงาน (คน)	โรงพยาบาลเขาชัยสน	4	28.57
	โรงพยาบาลพัทลุง	5	35.71

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ปัจจุบันของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

จากผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัจจุบันของการรับ –ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ 1) ระบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง

1. ระบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง พบว่า มี 4 กรณี คือ 1) กรณีส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำ ตำบลไปยังโรงพยาบาลเขาชัยสน โดยใช้แบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยทั่วไป ไม่มีแบบฟอร์มเฉพาะสำหรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง นำส่งไปพร้อมกับตัวผู้ป่วย 2) กรณีส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จากโรงพยาบาลเขาชัยสนไปยังโรงพยาบาลพัทลุง มีการใช้ทั้ง 3 ช่องทางร่วมกัน ได้แก่ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ช่องทางเอกสาร ช่องทางโทรศัพท์ กล่าวคือ ผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ Thai refer ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเสร็จรูป ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยระหว่างโรงพยาบาลชุมชนกับโรงพยาบาลพัทลุงได้ แต่ยังมีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สามารถเชื่อมโยงได้ เช่น ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ยังจำเป็นต้องใช้การส่งต่อข้อมูลทางเอกสารนำส่งไปพร้อมกับตัวผู้ป่วย ร่วมด้วย และเนื่องจากการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งเป็นผู้ป่วยเร่งด่วนที่ต้องเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่รวดเร็วจำเป็นต้องใช้โทรศัพท์ในการส่งข้อมูล 3) กรณีส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จากโรงพยาบาลพัทลุงไปยังโรงพยาบาลเขาชัยสน มี 2 รูปแบบคือ กรณีผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกใช้คนละช่องทาง กล่าวคือ กรณีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่นอนในโรงพยาบาลได้รับการจำหน่าย ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยกลับโรงพยาบาลเขาชัยสน ใช้แบบฟอร์มการบันทึกการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน (CVA) ส่งเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เข้าสู่เว็บไซด์ของโรงพยาบาลพัทลุง ในระบบส่งต่อ – ตอบกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง และในกรณีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเป็นผู้ป่วยนอกที่รักษาทางกายภาพบำบัดในโรงพยาบาลพัทลุงส่งกลับโรงพยาบาลเขาชัยสน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อเนื่อง ใช้ช่องทางเอกสาร เป็นแบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการเคลื่อนไหวใน โดยผู้ป่วยหรือญาติเป็นผู้นำส่งไปเอง และ 4) กรณีส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จากโรงพยาบาลเขาชัยสนไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ใช้ช่องทาง Line กลุ่ม รวมทุกโรคที่จำเป็นต้องส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยให้ชุมชนดูแลต่อเนื่องที่บ้าน โดยส่งแบบฟอร์มการบันทึกการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน (CVA) จากที่โรงพยาบาลพัทลุงส่งมาแนบมา และมีการโทรแจ้งซ้ำทางโทรศัพท์ด้วย
(ภาพ ที่ 1)

ภาพ 1 สถานการณ์ปัจจุบันของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอเขาชัยสนจังหวัดพัทลุง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อการดูแลต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ 1)ด้านคน 2)ด้านสภาพแวดล้อม และ3ด้านระบบ กล่าวคือ 1)ปัจจัยด้านคน ประกอบด้วย พฤติกรรมคนที่ไม่ชอบการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม ชอบการบันทึกด้วยการเขียน และปัญหาจากการบันทึกด้วยการเขียน มีการบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และการบันทึกด้วยลายมือที่อ่านยาก ในเรื่องของอัตราและภาระงานที่มาก เช่น นักวิชาการคอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาลชุมชนที่มีคนเดียวทำให้การทำหน้าที่ดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ไม่ค่อยดี และบุคลากรมีภาระงานมากไม่มีเวลาเปิดดูข้อมูล และไม่มีเวลาตอบกลับข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และบุคลากรต้องแบกค่าใช้จ่ายในการโทรศัพท์ 2)ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ระบบอินเตอร์เน็ตไม่รองรับ เชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตไม่ได้ หรือเชื่อมได้แต่ต้องใช้เวลานาน อินเตอร์เน็ตไม่เสถียร การนำเข้าข้อมูลมีปัญหา เช่น การนำเข้าข้อมูลจากฐานข้อมูลโรงพยาบาลเขาชัยสนเข้าสู่ Thai refer ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถดึงข้อมูลรายการยาได้ และปัญหาการการประมวลผลข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากการออกแบบของตัวระบบเองที่ไม่สามารถประมวลผลได้ หรือความขัดข้องของระบบที่ไม่สามารถดึงข้อมูลออกมาประมวลผลได้ และยังมีปัญหาการไม่มีแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของกลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟูจากโรงพยาบาลชุมชนไปยังโรงพยาบาลพัทลุง และ 3)ปัจจัยด้านระบบ ปัญหาระบบ Thai refer ไม่เสถียร และไม่สามารถการเชื่อมต่อข้อมูลการตอบกลับของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของระบบ Thai refer ระหว่างโรงพยาบาลชุมชนกับโรงพยาบาลพัทลุงได้ ไม่มีการออกแบบระบบที่ชัดเจน และการไม่มีนโยบาย ไม่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

ส่วนที่ 3 รูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ 1) ระบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง 2) แนวทางการจัดการของการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง

ระบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า การส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองไปรักษาต่อในโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า ควรมีการพัฒนาโปรแกรม Thai refer ให้สามารถนำไปใช้ในในทุกหน่วยบริการ เพื่อให้ตอบสนองต่อการจัดการข้อมูล และการส่งข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองทั้งที่เป็นผู้ป่วยใน และผู้ป่วยนอกด้วยกันได้ โดยการมีแบบบันทึก และมีช่องทางเอกสารเป็นหลัก ซึ่งเป็นการสำเนาเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ให้ทุกหน่วยงานและทุกหน่วยบริการสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ได้

แนวทางการจัดการของการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง นำเสนอตามปัจจัย 3 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ด้านคน 2) ด้านสภาพแวดล้อม และ 3) ด้านระบบ กล่าวคือ ปัจจัยด้านคน ควรมีการทบทวนอัตรากำลัง เช่น ทบทวนภาระงานของนักวิชาการคอมพิวเตอร์ และภาระงาน สร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีระบบให้เอื้อต่อการทำงาน เช่น มีระบบอินเตอร์เน็ตที่สามารถรองรับการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อม การพัฒนาการรับสัญญาณอินเตอร์เน็ตและรวมถึงการประเมินความสามารถทำงานของระบบแม่ข่าย (server) เพิ่มช่องทางการส่งต่อ เช่น มีโปรแกรมสำเร็จรูป หรือโปรแกรมเฉพาะของโรงพยาบาลเขาชัยสน หรือทางเอกสาร ควรมีแบบฟอร์มการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ทุกหน่วยบริการเข้าใจและสามารถไปใช้ได้ ปัจจัยด้านระบบ ควรมีแนวทางใน

การปฏิบัติงาน มีคณะกรรมการ มีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการประชุมในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ 1)การติดตามงานที่ผ่านมา เพื่อที่จะได้ทราบถึงสถานการณ์ปัญหา ต่อการจัดการส่งต่อข้อมูลที่ต่อเนื่อง 2)ทบทวนความรู้ เช่น ความรู้ในการใช้แบบประเมินต่างๆ หรือความรู้ในการใช้โปรแกรม 3)สรุปผลการดำเนินงาน เช่น ในพื้นที่ของอำเภอเขาชัยสนเองควรมีการประชุมสรุปผลงานร่วมกัน วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งอาจจะมีตัวแทนจากโรงพยาบาลพัทลุงมาร่วมให้ความคิดเห็นหรือชี้แนะด้วย และควรมีการกระตุ้นให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญ เช่น ในเวทีการประชุมระดับผู้บริหาร ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ

อภิปราย

1. สถานการณ์ของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง การส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจากชุมชนไปยังโรงพยาบาลพัทลุงโรงพยาบาลเขาชัยสนส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองไปยังโรงพยาบาลพัทลุงทางโปรแกรม Thai refer แต่หน่วยบริการระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลไม่สามารถเข้าถึงโปรแกรมนี้ได้ ซึ่งจากนโยบายกระทรวงสาธารณสุขจะขยายลงไปใช้ในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลด้วย โดยพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลจังหวัดตราดยังไม่ได้มีการนำไปใช้ แต่เริ่มมีการนำไปใช้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในจังหวัดลำปาง (การแลกเปลี่ยนเรียนรูการใช้โปรแกรม Thai Refer จังหวัดลำปาง 2557)

2. สถานการณ์ของการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ปัจจัยด้านคน ในเรื่องของอัตราและภาระงานที่มาก เช่น นักวิชาการคอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาลชุมชนที่มีคนเดียวทำให้การทำหน้าที่ดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ไม่ค่อยดี เช่นเดียวกับ โรงพยาบาลตราด พบว่า ภาระงานของบุคลากร IT มีมาก ไม่มีเวลาในการช่วยแก้ปัญหาระบบสารสนเทศ สำหรับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ระบบอินเตอร์เน็ตไม่รองรับ เชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตไม่ได้ หรือเชื่อมได้แต่ต้องใช้เวลานาน อินเตอร์เน็ตไม่เสถียร ทำให้การเข้าถึงโปรแกรม Thai refer ลำบาก เช่นเดียวกับ โรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดตราด ที่มีปัญหาระบบอินเตอร์เน็ตไม่เสถียร ซึ่งความเร็วของการส่งข้อมูล Thai refer ขึ้นอยู่กับหลายอย่าง เช่น อินเตอร์เน็ตทั้งต้นทางและปลายทาง รุ่นของคอมพิวเตอร์ server ทั้งต้นทางและปลายทาง และปัจจัยด้านระบบ Thai refer ไม่สามารถการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างโรงพยาบาลได้ เช่น ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่นเดียวกับ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดตราด ที่ไม่พบผล Lab จากโรงพยาบาลตราดที่ส่งมา(การแลกเปลี่ยนเรียนรูการใช้โปรแกรม Thai Refer จังหวัดลำปาง 2557)

3. รูปแบบการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง พบว่าพบว่าช่องทางการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจากชุมชนไปยังโรงพยาบาลพัทลุง เป็นการส่งต่อเร่งด่วนที่ต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า ควรมีการส่งต่อข้อมูลทั้ง 3 ช่องทาง คือ เอกสาร โทรศัพท์ และระบบอินเตอร์เน็ต ซึ่งพบว่า การส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยฉุกเฉินควรมีการส่งต่อข้อมูลทุกครั้งได้ในหลายช่องทาง โดยขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร ระบบอินเตอร์เน็ต เป็นต้น (การปฏิบัติการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินระหว่างสถานพยาบาล 2557)

4. รูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่องควรมีแนวทางในการปฏิบัติงาน มีคณะกรรมการ มีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของการส่งต่อ ควรมีรูปแบบการบริหารจัดการระบบส่งต่อผู้ป่วย มีคณะทำงานพัฒนาระบบส่งต่อ ระบบเครือข่ายที่ปรึกษา และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการส่งต่อ (สมปอง กรุณา 2550)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูล โดยอาจมีการกำหนดเป็นภารกิจ และมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ควรให้การสนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของคนในองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล เช่น การอบรม จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลักดันให้เกิดการจัดการความรู้ และควรมีการจัดทำแผน และสนับสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินการจัดการข้อมูล สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการจัดการการส่งต่อข้อมูล เช่น โปรแกรม Thai refer ให้สามารถใช้ได้ในทุกหน่วยบริการตั้งแต่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป ตลอดจนโรงพยาบาลศูนย์ และมีการส่งข้อมูลกลับจาก โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล

3. ควรสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการข้อมูลในการส่งต่อให้มากขึ้น เช่น การสนับสนุนเรื่องอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย ลดการติดขัดล่าช้า จากเครื่องมือไม่ทันสมัย

4. ควรมีการศึกษาการนำรูปแบบการรับ – ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อนำไปใช้ในการติดตาม ประเมินผลต่อไป

5. ควรมีการศึกษาการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลจากทุกหน่วยบริการ

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ แซ่เล้า นพ.ธานินทร์ โลเกศกระวี พญ.สมจินตนา เอี่ยมสรรพางค์. (2557). การปฏิบัติการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินระหว่างสถานพยาบาล Interfacility Patient Transfer. พิมพ์ที่: บริษัท อัลทิเมท พริ้นติ้ง จำกัด. จัดพิมพ์โดย :สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.)

ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดพัทลุง. (2556). “รายงานจานวนผู้ป่วย (รายใหม่) กลุ่มรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจขาดเลือด หลอดเลือดสมอง และโรคเรื้อรังทางเดิน หายใจ”. ออนไลน์ http://www.ptho.moph.go.th/main.php สืบค้นเมื่อวันที่ (20 กรกฎาคม 2556).

วารุณี เรืองมี. 2559. “การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดนวัตกรรมการดูแลภาวะเรื้อรัง : กรณีศึกษา ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมปอง กรุณา. 2550. “การพัฒนารับการส่งต่อผู้ป่วยสถานีอนามัยในเครือข่ายโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช”, ธุรกิจมหาบัณฑิต.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด. (2557). “การแลกเปลี่ยนเรียนรูการใช้โปรแกรม Thai Refer จังหวัดลำปาง”.ออนไลน์ http://www.trathealth.com/report/7_2557/num.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ (16 มกราคม 2560).

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (2557). “กระทรวงสาธารณสุข. ม.ป.ป. ข้อมูลโรคไม่ติดต่อ เรื้อรัง”.ออนไลน์ http://thaincd.com/information-statistic/non-communicable-disease-data.php สืบค้นเมื่อวันที่ (16 มกราคม 2557).

อ้อมใจ แก้วประหลาด. 2552. “การศึกษาการดูแลต่อเนื่องที่เน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองครั้งแรก”,วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชนการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

บทความวิจัย

ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ กรณีศึกษา โรงพยาบาลของรัฐและเอกชนในจังหวัดสงขลา

จิตตราวดี สุวรรณชาตรี[*]*, พงค์เทพ สุธีรวุฒิ*[**]*, กุลทัต หงส์ชยางกูร*[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาท สถานะ หน่วยงาน และศึกษาความต้องการในเรื่องความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของนักเทคนิคการแพทย์ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือนักเทคนิคการแพทย์จำนวน 106 คน จากจำนวน 168 คน ที่ทำงานในจังหวัดสงขลา เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

ผลการวิจัยพบว่า นักเทคนิคการแพทย์กลุ่มอายุ 22-31 ปี มีประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคงแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่กลุ่มที่เป็นลูกจ้างในโรงพยาบาลของรัฐ และลักษณะงานเป็นผู้ปฏิบัติ มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านความมั่นคงแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทนแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความต้องการความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการความเท่าเทียมในทุกด้าน เฉพาะกลุ่มสังกัดโรงพยาบาลเอกชนต้องการการยอมรับนับถือมากกว่ากลุ่มสังกัดโรงพยาบาลของรัฐ ดังนั้นสภาเทคนิคการแพทย์และสมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย จึงควรร่วมมือกับสถานพยาบาลทุกแห่ง สร้างมาตรฐานด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ การยอมรับนับถือ ให้มีความเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มปฏิบัติงานใหม่ และกลุ่มที่มีสถานะลูกจ้าง

คำสำคัญ: ความเท่าเทียม นักเทคนิคการแพทย์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์

[*] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการระบบสุขภาพ สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[**] ดร. (เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[***] ดร. (การพยาบาล) อาจารย์ประจำสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

RESEARCH

Equity in Human Resource Management of Medical Technologists A Case Study of Public and Private Hospitals in Songkhla Province

Jittrawadee Suwanchatree[*] *,Pongthep Suteeravut*[**] *, Kullatat Hongchayangkool*[***]

ABTRACT

This descriptive research aims to investigate the equity in human resource management of medical technologists in each role, status, organization, and to explore the need for equity in human resource management of medical technologists in Songkhla Province. Data was collected from a sample group of medical technologists (106 out of 168). A survey questionnaire was used as a data mining tool and was proved by professionals and its reliability was 0.86.

From the study, we found that the group of bachelor's degree medical technologists (in the age range between 22 to 31 years) with work experience between 1 to 10 years and the average salary between 10,000-20,000 bath had significantly different perspectives of need for equity in salary rates, welfare, and career stability compared to other groups. We also found that the group of medical technologists who work at the practitioner level from government hospitals seem to have significantly different perspective on the career stability while those from tertiary hospitals tend to have significantly different perspective toward salary rates.

Data shows that most of the medical technologists prefer to have equity in every aspect and those who work in private hospitals demand more respect than those who work in public hospitals. We believe that the Association of Medical Technologist of Thailand should cooperate with every hospital in order to set a new standard for equity in salary rates, welfare, and respect especially for new medical technologists and those who work at the practitioner level.

Keywords: Equity, Medical Technologist, Human Resource Management

[*]Graduate Student, Master of Science (Health System Management), Health System Management Institute

[**]Ph.D. (Social and Administrative Pharmacy), Assistant Professor, Health System Management Institute, Prince of Songkla University

[***]Ph.D. (Nursing), Lecturer, Health System Management Institute, Prince of Songkla University

บทนำ

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ.2547 โดยให้นักเทคนิคการแพทย์มีบทบาท หน้าที่ในการตรวจ ทดสอบ วิเคราะห์ วิจัยและรายงานผลการตรวจ เพื่อให้การวินิจฉัย ติดตามการบำบัดรักษา พยากรณ์โรคและประเมินภาวะสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยดำเนินการภายใต้มาตรฐานและคุณภาพงานเทคนิคการแพทย์ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มาตรฐานและคุณภาพงานเทคนิคการแพทย์ในประเทศไทยมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง หากแต่การพัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ (Laboratory Accreditation: LA) ยังคงประสบปัญหาอีกหลายด้าน ห้องปฏิบัติการในหลายโรงพยาบาลจึงไม่สามารถดำเนินการได้ตามเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานโรงพยาบาล (Hospital Accreditation: HA) เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ สาเหตุในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายควบคุมตำแหน่งข้าราชการพลเรือน เพื่อลดภาระการใช้จ่ายของภาครัฐ มีผลต่อการบรรจุเป็นข้าราชการของบุคลากรด้านสุขภาพในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) 1 พฤศจิกายน 2555) สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ (สวค.) ได้ทำการสำรวจความต้องการกำลังคนด้านเทคนิคการแพทย์ พบว่าแม้จะมีการเพิ่มการผลิตนักเทคนิคการแพทย์แล้ว แต่ก็ยังมีผู้สำเร็จการศึกษาเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่เข้าสู่ระบบสาธารณสุข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายปัจจัย อาทิ ไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ หรือระบบการจ้างงานที่ไม่จูงใจเพียงพอ หรือสถานบริการกระทรวงสาธารณสุขส่วนมากอยู่ในระดับชนบท ซึ่งอาจจะขาดแคลนความสะดวกสบายทางสังคม (นงลักษณ์ พะไกยะ และเพ็ญนภา หงส์ทอง, 2554) นอกจากนี้ การศึกษาสถานการณ์กำลังคนด้านสุขภาพระหว่างปี พ.ศ.2548-2552 พบว่า วิชาชีพเทคนิคการแพทย์มีอัตราการลาออกสูงที่สุดถึงร้อยละ 64.58 ต่อปี เป้าหมายการลาออกเพื่อไปสังกัดเอกชนแทน (วิกฤติแพทย์ พยาบาลสมองไหล บาดแผลเรื้อรังที่ต้องรักษา) ทำให้ไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังของนักเทคนิคการแพทย์ได้ตามกรอบการพัฒนาสถานบริการสุขภาพในอัตรานักเทคนิคการแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 11,000 คน (ศรีนวล ศิริคะรินทร์ และมาลีรัตน์อ่ำทอง, 2556) โรงพยาบาลหลายแห่งจำเป็นต้องจ้างงานบุคคลากรที่เป็นนักเทคนิคการแพทย์เพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดแคลนในลักษณะของพนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราว ผลที่ตามมาคือ เกิดความแตกต่างกันในวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในส่วนของค่าตอบแทน สวัสดิการ ความมั่นคง รวมไปถึงโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งมีความแตกต่างกับบุคลากรที่เป็นข้าราชการ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง

ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) ทั้งภายในโรงพยาบาลของรัฐเอง และระหว่างโรงพยาบาลของรัฐกับเอกชน ถึงแม้ว่าทางสภาเทคนิคการแพทย์จะมีแนวคิดที่จะออกนโยบายและกำหนดทิศทางการพัฒนาวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ของประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายและปัญหาสาธารณสุขของชาติ โดยมุ่งหวังให้ผู้ประกอบวิชาชีพเทคนิคการแพทย์มีความรู้ทักษะ คุณธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สามารถบริหารและจัดบริการทางเทคนิคการแพทย์ได้อย่างมีคุณภาพปลอดภัย มีการพัฒนาสายงานเทคนิคการแพทย์ทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีความเติบโตก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนที่สมเหตุสมผล ก่อให้เกิดความสุขและความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ (การพัฒนาวิชาชีพเทคนิคการแพทย์

อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน 2557) แต่แนวคิดการออกนโยบายดังกล่าวยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

ดังนั้นการศึกษาถึงความเท่าเทียมของสิทธิในเรื่อง ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความมั่นคง การให้การยอมรับนับถือ รวมไปถึงโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ โดยเปรียบเทียบกันระหว่างนักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนจึงมีความสำคัญ ที่จะแสดงให้เห็นถึงโอกาสพัฒนาในการแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรบุคคล ที่อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการและระบบบริการได้ ขณะเดียวกันการศึกษาครั้งนี้ยังสามารถใช้เป็นแบบอย่างให้กับกรณีศึกษาในวิชาชีพอื่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาถึงความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาทสถานะ หน่วยงาน ในจังหวัดสงขลา

2.เพื่อศึกษาถึงความต้องการในเรื่องความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในจังหวัดสงขลา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนานี้ ศึกษากลุ่มวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ เฉพาะที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลรัฐและเอกชนในเขตจังหวัดสงขลา ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน ในจังหวัดสงขลา จำนวน 106 คน

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนปัจเจกบุคคล ประเภทขององค์การสถานะของการทำงาน และความคิดเห็นที่มีต่อความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 6 ด้านคือ ค่าตอบแทน ความมั่นคง การยอมรับนับถือ สวัสดิการ ความก้าวหน้า และการพัฒนาศักยภาพ ในข้อที่เลือกตอบของแบบสอบถามนั้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (0=ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5=เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

วิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลส่วนปัจเจกบุคคล ประเภทขององค์การ และลักษณะของการทำงาน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) และ 2) ข้อมูลส่วนระดับความคิดเห็นและความต้องการต่อความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ร่วมกับสถิติหาค่าความแตกต่าง F-test และ t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาท สถานะ หน่วยงาน และ 3) ความต้องการความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป ได้จากแบบสอบถามที่ส่งคืนทั้งหมด 133 ฉบับ มีความสมบูรณ์จำนวน 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.70 ตอบโดยนักเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลรัฐ 88 คน ร้อยละ 83.02 และนักเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลเอกชน จำนวน 18 คน ร้อยละ 16.98 พบว่านักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดสงขลา เป็นเพศหญิงร้อยละ 77.3 สถานภาพโสด ร้อยละ 54.3 อายุในช่วง 22-31 ปี ร้อยละ 50 มีประสบการณ์ทำงาน อยู่ที่ 1-10 ปี ร้อยละ 62.3 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคนิคการแพทย์ ร้อยละ 74.5 ส่วนใหญ่จบจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ร้อยละ 86.6 มีรายได้ต่อเดือนช่วง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 41.9 เป็นข้าราชการ ร้อยละ 59.8 และมีตำแหน่งระดับชำนาญการ ร้อยละ 33.

ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาท สถานะ หน่วยงาน โดยแบ่งตามปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยดังนี้

ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล

1.กลุ่มช่วงอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านการยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่มีความแตกต่างกัน

2.กลุ่มช่วงปีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านการยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

3.กลุ่มระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านการยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

4.กลุ่มช่วงรายได้ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านการยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านประเภทองค์การ

ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แยกตามประเภทขององค์การ พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในประเภทองค์การที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านค่าตอบแทน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านสวัสดิการ ความมั่นคง การยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านสถานะของการทำงาน

กลุ่มที่มีระดับตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านความมั่นคง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่ด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ การยอมรับนับถือ การพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1)

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมของนักเทคนิคการแพทย์ ที่เป็นผู้ปฏิบัติระหว่างสังกัดรัฐและเอกชน โดยใช้สถิติ F-test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านสวัสดิการ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมของนักเทคนิคการแพทย์ที่เป็นผู้ปฏิบัติระหว่างสังกัดรัฐและเอกชน

ความเท่าเทียม	**นักเทคนิคการแพทย์ที่ไม่ใช่ข้าราชการสังกัดรัฐ (N=29)**		**นักเทคนิคการแพทย์ที่เป็นข้าราชการสังกัดรัฐ (N=41)**		**นักเทคนิคการแพทย์สังกัดเอกชน (N=13)**		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	F
ค่าตอบแทน	2.22	.79	2.17	.68	2.28	.80	.09
สวัสดิการ	2.14	.81	2.51	.73	2.38	.89	2.73**
ความมั่นคง	2.33	.30	2.50	.66	2.64	.76	.76
การยอมรับนับถือ	2.11	.48	2.24	.43	2.28	.45	.72
การพัฒนาศักยภาพ	2.42	.42	2.48	.46	2.48	.47	.12
ความก้าวหน้า	2.19	.48	2.09	.780	2.35	.89	.73
รวมทุกด้าน	2.23	.40	2.29	.41	2.37	.55	.58

*p <.05

ผลการศึกษาพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านสวัสดิการ จึงได้ทำการเปรียบเทียบ โดยใช้ สถิติ t-test เป็นรายกลุ่ม พบว่า นักเทคนิคการแพทย์ที่ไม่ใช่ข้าราชการ สังกัดโรงพยาบาลรัฐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติความเท่าเทียมด้านสวัสดิการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กับนักเทคนิคการแพทย์ที่เป็นข้าราชการ สังกัดโรงพยาบาลรัฐ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านสวัสดิการ ของนักเทคนิคการแพทย์ที่เป็นผู้ปฏิบัติระหว่างสังกัดรัฐและเอกชน

กลุ่มนักเทคนิคการแพทย์	**จำนวน**	**ระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านสวัสดิการ**		
	(คน)	$\bar{x}$	**SD**	**t**
เปรียบเทียบคู่ที่ 1				-2.02*
ไม่ใช่ข้าราชการ สังกัดรัฐ	29	2.14	.81	
ข้าราชการ สังกัดรัฐ	41	2.51	.73	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กลุ่มนักเทคนิคการแพทย์	**จำนวน**	**ระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านสวัสดิการ**		
	(คน)	$\bar{x}$	**SD**	**t**
ไม่ใช่ข้าราชการ สังกัดรัฐ	29	2.14	.81	-.88
สังกัดเอกชน	18	2.38	.89	
เปรียบเทียบคู่ที่ 3				.52
ข้าราชการ สังกัดรัฐ	41	2.51	.73	
สังกัดเอกชน	18	2.38	.89	

* $p < .05$

ความต้องการความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์

ผลการศึกษาถึงความต้องการในเรื่องความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ของนักเทคนิคการแพทย์ในจังหวัดสงขลา พบว่า นักเทคนิคการแพทย์สังกัดโรงพยาบาลเอกชนมีความต้องการให้มีการปรับปรุงเรื่องการยอมรับนับถือ มากกว่านักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงความต้องการให้มีการปรับปรุงความเท่าเทียมทั้ง 6 ด้าน ระหว่างนักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลรัฐและโรงพยาบาลเอกชน

ความเท่าเทียม	นักเทคนิคการแพทย์ สังกัดรัฐ N=88		นักเทคนิคการแพทย์ สังกัดเอกชน N=18		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	t
ค่าตอบแทน	3.25	.820	3.28	.46	-.20
สวัสดิการ	3.25	.731	3.33	.69	-.44
ความมั่นคง	2.89	.890	3.06	.87	-.74
การยอมรับนับถือ	2.84	.843	3.28	.57	-2.10**

ความเท่าเทียม	นักเทคนิคการแพทย์ สังกัดรัฐ N=88		นักเทคนิคการแพทย์ สังกัดเอกชน N=18		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	t
การพัฒนาศักยภาพ	2.88	.814	2.83	.99	.19
ความก้าวหน้า	3.10	.774	3.06	.72	.24
รวมทุกด้าน	3.03	.572	3.14	.47	-.73

*p <.05

อภิปรายผล

1. ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาท สถานะหน่วยงาน ณ ปัจจุบัน ประกอบด้วย

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป ได้จากแบบสอบถามที่ส่งคืนทั้งหมด 133 ฉบับ มีความสมบูรณ์จำนวน 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.70 ตอบโดยนักเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลรัฐ 88 คน คิดเป็นร้อยละ 83.02 และนักเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลเอกชน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 16.98พบว่านักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดสงขลา มีอายุในช่วง 22-31 ปี ร้อยละ 50 มีประสบการณ์ทำงาน อยู่ที่ 1-10 ปี ร้อยละ 62.3 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคนิคการแพทย์ ร้อยละ 74.5 มีรายได้ต่อเดือนช่วง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 41.9 ทำงานในโรงพยาบาลชุมชน เป็นข้าราชการ ร้อยละ 59.8 และมีตำแหน่งระดับชำนาญการ ร้อยละ 33.0

1.2 ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ในแต่ละบทบาท สถานะหน่วยงาน โดยแบ่งตามปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยดังนี้

<u>ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล</u>

จากผลการศึกษานักเทคนิคการแพทย์ส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลามีอายุอยู่ในช่วง 22-31 ปี สอดคล้องกับข้อมูลประสบการณ์ทำงานคือ อยู่ในช่วง 1-10 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 20,001-30,000 บาท ในสังกัดโรงพยาบาลของรัฐ บางส่วนใหญ่ยังไม่ได้บรรจุเป็นข้าราชการ และยังอยู่ในระดับผู้ปฏิบัติ อธิบายได้ว่า นักเทคนิคการแพทย์ในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ยังมีความต้องการในระดับสูง ด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคง เนื่องจากยังอยู่ในวัยที่กำลังสร้างฐานะ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธัญวรรณ ตันตินาม ที่ว่า วัยที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานได้ไม่นาน ยังมีความกระตือรือร้น และความคาดหวังต่อการทำงาน (ธัญวรรณ ตันตินาม, 2550) โดยตามแนวคิดของ Stephanie แบ่งผู้ที่เกิดระหว่าง ค.ศ. 1977-2002 ว่าเป็น Generation Y พบว่าที่ว่ากลุ่มคนเหล่านี้ให้ความสำคัญกับสถานะงานทางอาชีพ รวมไปถึงสัมพันธภาพในการทำงาน เชื่อมโยงไปถึงความพึงพอใจในการทำงาน และยังสามารถลงลึกไปถึงความตั้งใจในการลาออกจากงานด้วยเช่นกัน (วรรษพร อากาศแจ้ง, 2556) กล่าวคือ กลุ่มนักเทคนิคการแพทย์ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย และรายได้ต่อเดือนยังไม่มาก และยังไม่ได้บรรจุเป็นข้าราชการ รวมไปถึงข้าราชการในชั้นปฏิบัติการ ยังมีความไม่เชื่อมั่นด้านความมั่นคง เนื่องจาก ความไม่แน่นอนในการคงอยู่กับองค์การนั้นๆ

ปัจจัยด้านประเภทองค์การ

มาตรฐานและความมีชื่อเสียงขององค์การก็มีส่วน ต่อการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการให้กับพนักงานในอัตราที่เหมาะสมตามอายุงาน และประเภทของพนักงาน (พนัชกร สิมะขจรบุญ, 2554) พบว่า นักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลของรัฐแต่ไม่ใช่ข้าราชการ มีระดับความคิดเห็นต่อความเท่าเทียมด้านสวัสดิการที่แตกต่างกับนักเทคนิคการแพทย์ที่เป็นข้าราชการ ในสังกัดเดียวกัน อาจเป็นเพราะ สวัสดิการที่ภาครัฐกำหนดไว้มีความแตกต่างกัน เช่น ข้าราชการที่สังกัดมหาวิทยาลัย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง แต่พนักงานมหาวิทยาลัย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการอยู่ในระดับสูง (ชนินทร์ จักรภพโยทิน 2554)

ปัจจัยด้านสถานะของการทำงาน

นักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลของรัฐและเป็นข้าราชการส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางราชการอยู่ในระดับชำนาญการ มากกว่าระดับปฏิบัติการ หากแต่นักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลรัฐและยังไม่ได้บรรจุเป็นข้าราชการ มีจำนวนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มข้าราชการ เนื่องจากอัตราตำแหน่งข้าราชการไม่เพียงพอกับบุคลากร จึงต้องอยู่ในสถานะลูกจ้าง หรือพนักงานกระทรวงสาธารณสุขงาน จากงานวิจัยของ ภาวัช ศิริโยธา ที่ว่า การจัดสวัสดิการให้กับพนักงานราชการเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมถึงความพึงพอใจให้กับพนักงานราชการได้มีความสุขกับการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความตั้งใจที่จะอยู่กับองค์การนั้นต่อไป เนื่องจากเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับพนักงานราชการนั่นเอง (ภาวัช ศิริโยธา, 2553) และในงานวิจัยของ ทิตติยา สมสิบ ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนงานของพนักงานที่มากที่สุดคือ ต้องการรายได้ที่ดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับ การจ่ายเงินเดือน เงินพิเศษ และความก้าวหน้าในเรื่องการประเมินผลงานเพื่อปรับค่าตอบแทนมาเป็นอันดับหนึ่ง (ทิตติยา สมสิบ, 2553)

2. ความต้องการความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิชาชีพเทคนิคการแพทย์

นักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลรัฐและเอกชนต่างมีความต้องการให้มีการพัฒนาปรับปรุงประเด็นเรื่องความเท่าเทียมในทั้ง 6 ด้าน แต่นักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลเอกชนมีความต้องการให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงด้านการยอมรับนับถือมากกว่านักเทคนิคการแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลรัฐมากกว่าด้านอื่นอย่างชัดเจน นั่นเป็นเพราะค่านิยมที่มีมาแต่สมัยโบราณของคนไทย ที่ให้ความสำคัญกับอาชีพรับราชการ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสง่างาม มีความมั่นคง (ประจวบ เพิ่มสุวรรณ, 2553)

และจากประเด็นความต้องการให้มีการปรับปรุงความเท่าเทียมทั้ง 6 ด้าน เป็นเพราะ บุคคลกรเทคนิคการแพทย์ต่างต้องการให้เกิดการพัฒนาไปในทางดีที่สุดในวิชาชีพของตน และจากงานวิจัยในประเทศแถบแอฟริกา พบว่านักเทคนิคการแพทย์จะให้ความสำคัญต่อโอกาสพัฒนาศักยภาพของวิชาชีพมากที่สุด และโอกาสพัฒนาศักยภาพมีผลต่อความพึงพอใจในงานและการคงอยู่ในองค์การ นอกจากนี้นักเทคนิคการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในภาคเอกชนจะมีการเปลี่ยนงานที่สูงกว่าภาครัฐ เนื่องจากมีความแตกต่างกันในเรื่องค่าตอบแทน สวัสดิการและเงินสมทบพิเศษต่างๆ (Marinucci 2013) เพราะการได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำโดยพิจารณาจากงานที่ปฏิบัติ (สุเนตร นามโคนรศรี 2553) นอกจากนี้งานวิจัยยังพบอีกว่านักเทคนิคการแพทย์ที่ทำงานใน

โรงพยาบาลเขตเมือง และชานเมืองนั้น ก็มีความพอใจเรื่องค่าตอบแทน สถานะวิชาชีพ การปฏิสัมพันธ์ และความรับผิดชอบในงานที่แตกต่างกันด้วย โดยนักเทคนิคการแพทย์ที่ทำงานในเขตเมืองจะมีความพึงพอใจในทุกข้อที่กล่าวมามากกว่านักเทคนิคการแพทย์ที่ทำงานในเขตชานเมือง (Hoffmann 1995) นั่นเป็นเพราะการทำงานในเขตชนบทมีภาระงานมากสวนทางกันกับค่าตอบแทนที่ได้ ส่วนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน พนักงานพร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ท้าทายมากขึ้นแต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับองค์การด้วยเช่นกัน ในทางกลับกันพนักงานก็พร้อมที่จะมองหาองค์การใหม่ที่มี โอกาส และความท้าทายในงานที่มากกว่าเช่นกัน (ปาริชาติ ปานสำเนียง 2556)

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยเรื่องความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐและเอกชนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สร้างมาตรฐานด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ ให้มีความเท่าเทียมกัน

1.1 นักเทคนิคการแพทย์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา จะได้ค่าตอบแทน และสวัสดิการที่แตกต่างกันออกไปตามต้นสังกัด จึงควรสร้างมาตรฐานค่าตอบแทน และสวัสดิการที่เท่าเทียมและเหมาะสมกับงาน

1.2 องค์การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร และแจกแจงให้บุคลากรมีความเข้าใจถึงบทบาท และภารกิจของทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ

1.3 องค์การสนับสนุนกำลังคนให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อลดปัญหาการลาออกจากงาน ที่จะส่งผลกระทบต่ออัตรากำลังขององค์การในที่สุด

2. สร้างสัมพันธภาพที่ดีในวิชาชีพ

2.1 สภาเทคนิคการแพทย์และองค์การ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรม ระหว่างหัวหน้ากับผู้ปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ลดการแบ่งพรรค แบ่งกลุ่ม แบ่งสถาบัน

2.2 สร้างสัมพันธภาพภายในวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ ให้มีความเป็นรุ่นพี่ รุ่นน้อง ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน และแม้จบการศึกษาจากต่างสถาบัน แต่ก็สามารถรู้รัก สามัคคีภายในกลุ่มวิชาชีพเดียวกันได้ ส่งเสริมให้คนดีมีฝีมือได้แสดงผลงาน และวัดคุณค่าจากผลงานที่ทำ

3. บทบาทสำคัญของสภาเทคนิคการแพทย์ และสมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย

ทั้งสภาเทคนิคการแพทย์ และสมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย ควรผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานะของการทำงานของนักเทคนิคการแพทย์ เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันภายในวิชาชีพ

2. การนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

ควรมีการศึกษาในวิชาชีพอื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นการเติมเต็มช่องว่างทางความรู้ และเพื่อให้มีองค์ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). ความจริงว่าด้วยตำแหน่งข้าราชการกับวิกฤติกำลังพยาบาล 1 พฤศจิกายน 2555. Available from http://www.hsri.or.th/researcher/media/issue/detail/4643.

Hoffmann, Schmidt. 1995. The role of location in medical technologist job satisfaction. *Health Care Superv.* 13 (3):49-53.

Marinucci, Francesco. 2013. Factors affecting job satisfaction and retention of medical laboratory professionals in seven countries of Sub-Saharan Africa. *Human Resources for Health*.

การพัฒนาวิชาชีพเทคนิคการแพทย์อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน. 2557. Available from www.thaimedtechjob.com.

ชนินทร์ จักรภพโยทิน. 2554. ความคิดเห็นของบุคลากรด้านการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 19 (2).

ทิตติยา สมสิบ. 2553. แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานขายทางโทรศัพท์ของบริษัทประกันชีวิตในกรุงเทพมหานคร, บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ธัญวรรณ ตันตินาคม. 2550. การเปรียบเทียบการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และความพึงพอใจในงานระหว่างพนักงานบริษัทเอกชนที่มีระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การแตกต่างกัน, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

นงลักษณ์ พะไกยะ, เพ็ญนภา หงษ์ทอง. 2554. กำลังคนด้านสุขภาพ ที่เป็นมา เป็นอยู่ และจะเป็นไป. นนทบุรี: สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ.

ประจวบ, เพิ่มสุวรรณ. 2553. ข้าราชการ ผู้ประกอบการและลูกจ้างอาชีพใดน่าสนใจมากกว่ากัน. *Executive Journal*.

ปาริชาติ ปานสำเนียง. 2556. คุณภาพชีวิตในการทำงาน และการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน กรณีศึกษาคณะแพทย์แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยบริการ 2 (24):129-142.

พนัชกร สิมะขจรบุญ. 2554. การศึกษาค่าตอบแทนและสวัสดิการของธุรกิจโรงแรมประเภทแฟรนไชส์ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal SU* 4.

ภาวัช ศิริโยธา. 2553. ความไม่เป็นธรรมและแนวทางการจัดสวัสดิการของพนักงานราชการกรมปศุสัตว์ในเขตภาคตะวันออก, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วรรษพร อากาศแจ้ง. 2556. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกของคนเก่งในระบบราชการ. *WMS Journal Of Management* 2 (2).

วิกฤติแพทย์ พยาบาลสมองไหล บาดแผลเรื้อรังที่ต้องรักษา. Available from m.thaihealth.or.th/healthcontent/featured/21948.

ศรีนวล ศิริคะรินทร์, มาลีรัตน์ อ่ำทอง. 2556. การพัฒนาเกณฑ์การจัดการกำลังคนของสหวิชาชีพ พ.ศ.2555: สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักปลัดกระทรวง.

สุเนตร นามโคตรศรี. 2553. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

บทความวิจัย

รูปแบบการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล กรณีศึกษา ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

กำพล เศรษฐสุข [*] *,พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ* [**]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อประเมินประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล ในตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการใน 14 ระบบงานที่เป็นผู้ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในธรรมนูญสุขภาพตำบล ดำเนินการโดยแกนนำคณะกรรมการธรรมนูญและนักวิชาการของสถาบันการศึกษา โดยมีผู้มีส่วนร่วมในการประเมินจำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย คณะกรรมการธรรมนูญ แกนนำ ตัวแทนชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินเห็นว่าควรมีการประเมินเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และทบทวนธรรมนูญ ขอบเขตการประเมินใช้วิธีการให้ชุมชนเลือกตัวชี้วัดที่สำคัญตามสาระทั้ง 10 หมวดของธรรมนูญ การประเมินธรรมนูญในชุมชนโดยการสอบถามและการประชุมกลุ่ม มีคณะกรรมการธรรมนูญและสถาบันวิชาการเป็นแกนนำประเมิน ส่วนการทบทวนร่างรายงานด้วยวิธีการส่งเอกสารแสดงรายละเอียดให้กับทุกครัวเรือน การตัดสินใจปรับปรุงธรรมนูญโดยวิธีการทำเวทีประชาคมในชุมชน ส่วนการติดตามและการประเมินผลได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้มีส่วนร่วมในการทบทวนธรรมนูญสุขภาพ ทำให้ชุมชนมีการรับรู้ถึงแนวทางการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของประชาชนและแกนนำ และ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ

คำสำคัญ: การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment) ธรรมนูญสุขภาพตำบล(Health Charter)

---

[*] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการระบบสุขภาพ สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[**] ดร. (เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

RESEARCH

A Model for Application of Health Impact Assessment for Evaluation Health Charter: A Case Study of Chalae subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province

Kumphol Satthasuk[*]*,Pongthep Suteeravut*[**]

ABTRACT

The purpose of this participatory action research was to study the model of apply the health impact assessment for health charter evaluation in Chalae subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla province. Data were collected by participatory observation, in-depth interview and group discussion. The major informants of this study consisted committee members of 14 health charter engagement systems. The result of the research revealed that health impact assessment of evaluation health charter was done by leaders of committee members and lectures from university. Participants in the study consist of health charter committee members, leaders of 14 health charter engagement systems, health volunteers, community leaders and lecturers. Most of them agreed that health impact assessment of evaluation health charter should be examined for learning health and recall health charter. Scoping of an assessment was done under with key performance index of 10 health charter indexes. An assessment in the community was done by questionnaire and group discussion. An assessment result form was given to household for public review. Decision making process about health charter was done by people participation on community stage. Monitoring and evaluation teams were set up for Monitoring and evaluation process.

An applying the health impact assessment for health charter evaluation was encouraged learning process and perception on community health charter. Moreover,it encouraged knowledge sharing between leaders and people in the community as well as community participation.

Keywords: Health Impact Assessment, Health Charter

[*] Graduate Student, Master of Science (Health System Management), Health System Management Institute, Prince of Songkla University

[**] Ph.D. (Social and Administrative Pharmacy), Assistant Professor, Health System Management Institute, Prince of Songkla University

บทนำ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 เน้นกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยมีกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพ และสมัชชาสุขภาพ เป็นเครื่องมือในการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

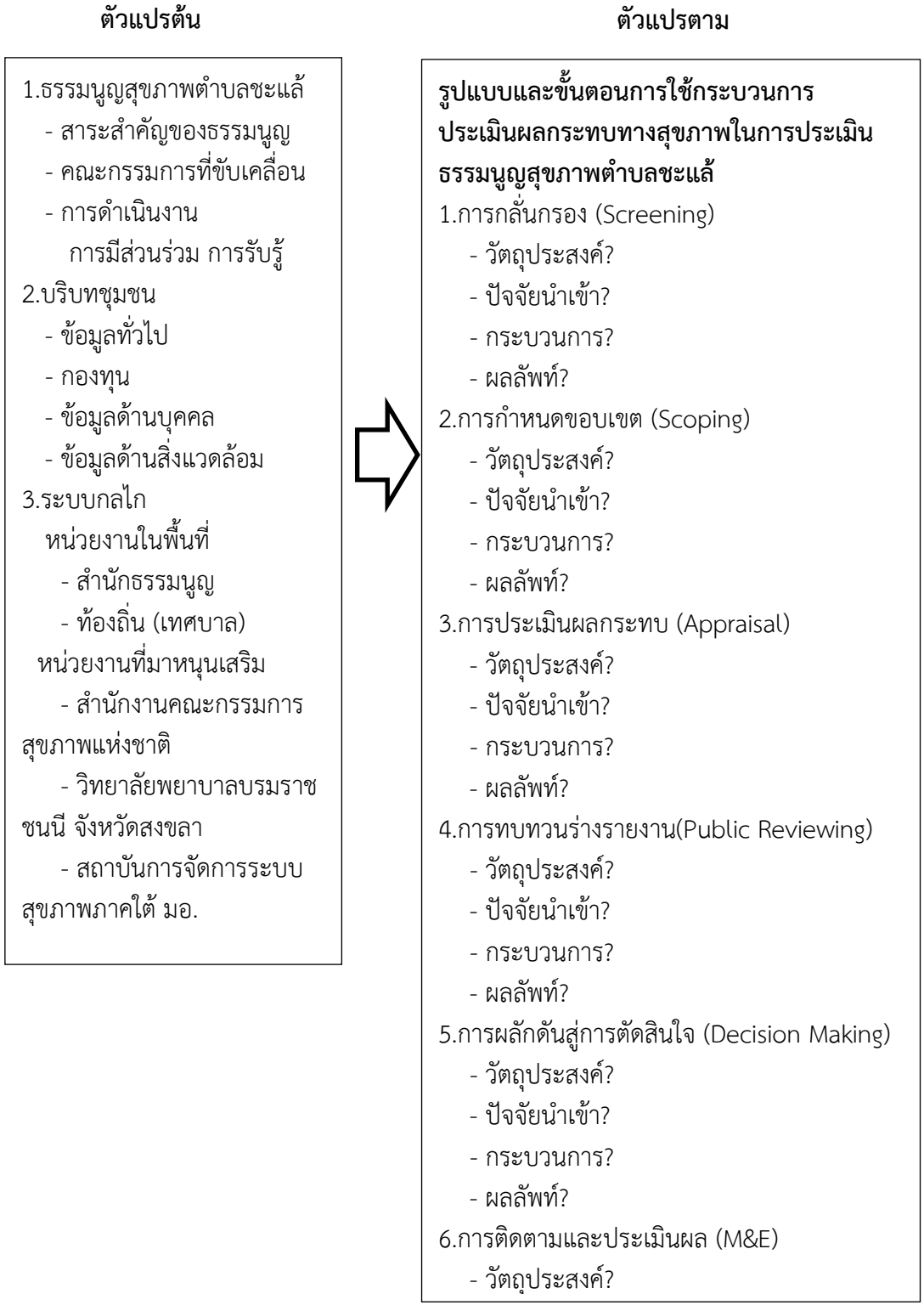
กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นรูปแบบการประเมินผลกระทบ ที่มุ่งการคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากการดำเนินนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ ต่อสุขภาพของประชาชน กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหรือพิจารณาทางเลือกต่อนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

ธรรมนูญสุขภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ และธรรมนูญสุขภาพระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเพิ่มทางเลือกในการพัฒนาระบบสุขภาพภาคประชาชน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่สามารถปฏิบัติได้จริง

ธรรมนูญสุขภาพตำบล เป็นเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลชะแล้ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพเป็นแห่งแรกของประเทศไทย การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการจัดทำตัวชี้วัดธรรมนูญ แต่ยังไม่ได้มีการประเมินว่าเมื่อมีธรรมนูญสุขภาพตำบลแล้ว ผลกระทบจากการมีธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ สุขภาวะของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างไร สำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ต้องการประเมินผลจากการดำเนินงานธรรมนูญสุขภาพตำบล และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติสนับสนุนให้มีการประเมินผลธรรมนูญโดยใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) ซึ่งผลการประเมินจะทำให้คณะกรรมการธรรมนูญ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และแกนนำระบบงานทั้ง 14 ระบบ เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ และสามารถพัฒนาขับเคลื่อนระบบงานได้ดีขึ้น และคาดว่ากระบวนการดังกล่าวจะเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการพัฒนาสุขภาวะของคนในตำบลชะแล้เพื่อบรรลุเป้าหมายการมีสุขภาพดี ต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ประกาศใช้มานานมากกว่า 8 ปี ซึ่งสามารถเห็นผลกระทบจากการใช้ธรรมนูญได้ ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบ และวิธีการของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล คาดหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล ของที่อื่นต่อไป

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น
1.ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้
- สาระสำคัญของธรรมนูญ
- คณะกรรมการที่ขับเคลื่อน
- การดำเนินงาน
การมีส่วนร่วม การรับรู้
2.บริบทชุมชน
- ข้อมูลทั่วไป
- กองทุน
- ข้อมูลด้านบุคคล
- ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม
3.ระบบกลไก
หน่วยงานในพื้นที่
- สำนักธรรมนูญ
- ท้องถิ่น (เทศบาล)
หน่วยงานที่มาหนุนเสริม
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดสงขลา
- สถาบันการจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มอ.
ตัวแปรตาม
รูปแบบและขั้นตอนการใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้
1.การกลั่นกรอง (Screening)
- วัตถุประสงค์?
- ปัจจัยนำเข้า?
- กระบวนการ?
- ผลลัพท์?
2.การกำหนดขอบเขต (Scoping)
- วัตถุประสงค์?
- ปัจจัยนำเข้า?
- กระบวนการ?
- ผลลัพท์?
3.การประเมินผลกระทบ (Appraisal)
- วัตถุประสงค์?
- ปัจจัยนำเข้า?
- กระบวนการ?
- ผลลัพท์?
4.การทบทวนร่างรายงาน(Public Reviewing)
- วัตถุประสงค์?
- ปัจจัยนำเข้า?
- กระบวนการ?
- ผลลัพท์?
5.การผลักดันสู่การตัดสินใจ (Decision Making)
- วัตถุประสงค์?
- ปัจจัยนำเข้า?
- กระบวนการ?
- ผลลัพท์?
6.การติดตามและประเมินผล (M&E)
- วัตถุประสงค์?

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษารูปแบบ ของการประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

2.เพื่อศึกษาวิธีการ ขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพแต่ละขั้นตอน ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร ต้องการปัจจัยนำเข้าอะไร ใช้กระบวนการอะไร ผลของแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัย

จะใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลอย่างไร

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อประเมินสุขภาพตำบล กรณีศึกษา ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาแบบ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) โดยใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นแนวทางในการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1.ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะกรรมการ 14 ระบบงาน ที่ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ 2) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 3) เป็นผู้ร่างและมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ 4) มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการวิจัยครั้งนี้

2.ขอบเขตการประเมิน เป็นการประเมินตามรูปแบบ 6 ขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ซึ่งแต่ละขั้นตอนกำหนดโดยชุมชน ประกอบด้วย 1) การกลั่นกรอง (Screening) 2) การกำหนดขอบเขตการประเมิน (Scoping) 3) การประเมิน (Appraisal) 4) การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) 5) การตัดสินใจ (Decision Making) 6) การติดตามเฝ้าระวัง และการประเมินผล (Monitoring and Evaluation:M&E)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อประเมินธรรมนูญธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เริ่มดำเนินการโดยคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และสถาบันการจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สจรส.มอ.) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงขั้นตอนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของธรรมนูญ ทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบทั้ง 10 หมวดและเกณฑ์ทั้ง 60 ข้อ ของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อหาบุคคลที่เป็นแกนนำของระบบงานทั้ง 14 ระบบ บุคคลที่สามารถเป็นทีมวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนที่ 3 สร้างทีม โดยทำความเข้าใจเรื่องกระบวนการประเมินผลกระทบสุขภาพ และธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ กับทีมวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การกลั่นกรอง (Screening) เก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมประชุมกลุ่มกับคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ทั้ง 14 ระบบงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่ม พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดขอบเขตการประเมิน (Scoping) เก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมประชุมกลุ่มกับคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ทั้ง 14 ระบบงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่ม พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การประเมิน (Appraisal) เก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมประชุมกลุ่มกับคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ทั้ง 14 ระบบงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่ม พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) เก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมประชุมกลุ่มกับคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ทั้ง 14 ระบบงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่มย่อย พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 การตัดสินใจ (Decision Making) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการ 14 ระบบงานของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้คำและประเด็นสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่มย่อย พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 9 การติดตามเฝ้าระวังและการประเมินผล(M&E) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการ 14 ระบบงานของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ภายใต้คำและประเด็นสำคัญที่ใช้ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายในที่ประชุมกลุ่มย่อย พร้อมวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล กรณีศึกษา ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ 2) ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลชะแล้ 3) ระบบกลไก และ 4) รูปแบบการใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ผลการศึกษาธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนรับรู้ เข้าใจ และตระหนักในภาวะสุขภาพของตนเองและคนในตำบลชะแล้ สร้างกระบวนการมีสวนร่วมในการกำหนดแนวทางของการสร้างระบบสุขภาพตำบลชะแล้ และสร้างพลังขับเคลื่อนระบบสุขภาพตำบลชะแล้โดยกลุ่มบุคคลต่างๆ ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ประกอบด้วย 10 หมวด 60 ข้อ คือ หมวดที่ 1 ปรัชญาแนวคิดระบบสุขภาพตำบลชะแล้ หมวดที่ 2 การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อสุขภาวะชาวชะแล้ หมวดที่ 3 การควบคุม ป้องกันปัจจัยที่คุกคามต่อสุขภาพ สุขภาวะคนชะแล้ หมวดที่ 4 การบริการ ติดตาม ประเมินผล ด้านสุขภาพและสุขภาวะชุมชนคนชะแล้ หมวดที่ 5 การสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์แผนไทย หมวดที่ 6 การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคทุกกลุ่มในตำบล หมวดที่ 7การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และบริการข้อมูล หมวดที่ 8 เศรษฐกิจพอเพียง หมวดที่ 9 การเงินและการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพของคนชะแล้ และหมวดที่ 10 สำนักธรรมนูญสุขภาพ การขับเคลื่อนธรรมนูญดำเนินการโดยคณะกรรมการ 14 ระบบงาน ดังนี้ 1) ระบบบริการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง 2) ระบบการจัดการเทศบาล 3) ระบบผู้นำ 4) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 5) ระบบสวัสดิการ 6) ระบบเศรษฐกิจครัวเรือน 7) ระบบสื่อสาร 8) ระบบการดูแลผู้สูงอายุ 9) ระบบการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน 10) ระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 11) ระบบอาสาสมัคร 12) ระบบอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 13) ระบบภูมิปัญญาวิถีพื้นบ้าน และ 14) ระบบการจัดการข้อมูล ปัจจุบันการดำเนินงานของ 14 ระบบงานไม่เด่นชัดมากนัก แต่มีหลายระบบที่สามารถขับเคลื่อนได้ดีและต่อเนื่อง เช่น ระบบบริการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ระบบสวัสดิการ ระบบเศรษฐกิจครัวเรือน ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ระบบการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน และระบบอาสาสมัครสาธารณสุข การรับรู้ เข้าใจและการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนธรรมนูญยังอยู่ในกลุ่มของผู้นำ หัวหน้าส่วนราชการ และแกนนำ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละระบบที่ยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่ได้คิดว่าเป็นการขับเคลื่อนธรรมนูญแต่เป็นเพียงกิจกรรมของระบบงาน ประชาชนส่วนใหญ่รู้ว่ามีธรรมนูญประกาศใช้แต่ไม่เข้าใจสาระสำคัญของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ผลการศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน ตำบลชะแล้ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม รองลงมาคือ ค้าขาย ประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือน *มีจุดเด่น* คือ ประชาชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ดำเนินเหมือนและร่วมกันตลอดทั้งปี มีความเคารพและศรัทธาต่อผู้นำ ผู้นำมีความมุ่งมั่น ประชาชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ การติดต่อประสานงานสะดวกและรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการบูรณาการงานเพื่อพัฒนา *จุดด้อย*ของตำบลชะแล้ คือ ประชากรวัยแรงงานบางส่วน รับจ้างทำงานต่างพื้นที่ ส่วนใหญ่มีวันว่าง 1 วัน คือวันอาทิตย์ ดังนั้นหากจะ

พัฒนาประชากรกลุ่มนี้จำเป็นต้องเป็นวันอาทิตย์เท่านั้น ประชาชนมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการประกอบอาชีพและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันแบบเดิมๆ ครัวเรือนในตำบลชะแล้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกองทุน และมีการออมเงิน สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนมาประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีสวัสดิการที่ลดภาระให้กับสมาชิก ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพเดิมมีความสัมพันธ์ไขว้กันแบบเครือญาติ มีคนที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแกนนำ บุคคลต้นแบบหรือเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ นอกจากนี้ตำบลชะแล้ยังมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ทำให้คนชะแล้ไม่ต้องดิ้นรนประกอบอาชีพต่างถิ่น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและการทำกิจกรรมบำรุงรักษาร่วมกัน ทำให้ประชาชนในตำบลชะแล้ประกอบสัมมาอาชีพ ลดโอกาสเสี่ยงจากภาวะคุกคามทางสุขภาพ ดำเนินชีวิตตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภาคีเครือข่ายเข้ามาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีเครือข่าย ซึ่งทั้งหมดล้วนตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ของธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

ผลการศึกษาระบบกลไก ตำบลชะแล้มีสำนักธรรมนูญสุขภาพเทศบาลตำบลชะแล้ ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ประสานความร่วมมือเครือข่ายสร้างสุขภาพจากภายนอก ปัจจุบันการขับเคลื่อนเป็นไปอย่างช้าๆ แกนนำสำนักธรรมนูญเป็นตัวขยับให้เป็นไปตามกิจกรรมที่วางไว้ นอกจากนี้ตำบลชะแล้มีเทศบาลตำบลชะแล้เป็นหน่วยงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนธรรมนูญ โดยการจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของธรรมนูญ สนับสนุนบุคลากรในการดำเนินงาน แกนนำเข้าร่วมกิจกรรมการทบทวน ปรับปรุงธรรมนูญ และการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลโดยใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สำหรับหน่วยงานที่มาหนุนเสริมในการขับเคลื่อนธรรมนูญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) สนับสนุนการจัดทำสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ สนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้จัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลโดยใช้ร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติเป็นแนวทางในการจัดทำ ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย 23 เกลอ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนในการดำเนินงาน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีบทบาทในการสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล โดยการส่งนักศึกษาเข้ามาฝึกงานในพื้นที่เป็นประจำทุกปี นักศึกษาเหล่านี้ ได้ส่งเสริมการดูแลสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัย อาจารย์จากวิทยาลัยที่เป็นที่ปรึกษาของแกนนำธรรมนูญในเรื่องการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินธรรมนูญ นักศึกษาและอาจารย์ร่วมกับแกนนำในการประเมินธรรมนูญสุขภาพ นอกจากนี้มีสถาบันจัดการระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สจรส. มอ.)ช่วยขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล โดยการพัฒนาทักษะของแกนนำ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมตามตัวชี้วัดของธรรมนูญสุขภาพ และการทำวิจัยในพื้นที่ตำบลชะแล้

ผลการศึกษารูปแบบขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ พบว่า

1.ขั้นตอนการกลั่นกรอง (Screening) ผลการศึกษาขั้นตอนนี้ พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการ 14 ระบบงานที่ขับเคลื่อนธรรมนูญได้มีการทบทวนธรรมนูญ เพิ่มโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ธรรมนูญสุขภาพตำบลเพิ่มมากขึ้น และจะได้นำผลของการประเมินไปปรับใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ต่อไป ในขั้นตอนนี้ควรมีตัวแทนประชาชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ และคณะกรรมการ 14 ระบบงาน เข้าร่วมการกลั่นกรอง โดยใช้วิธีประชุมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุมควรจะต้องมีองค์ความรู้เรื่อง

ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ผลที่ได้จากการสังเกตพบว่าคณะกรรมการ 14 ระบบงานส่วนใหญ่รู้และเข้าใจธรรมนูญ แต่ยังมีบางคนที่จำสาระของธรรมนูญไม่ได้ จึงต้องมีการทบทวนให้คณะกรรมการ ได้เข้าใจในธรรมนูญ

2.ขั้นตอนการกำหนดขอบเขต (Scoping) ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าจะประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้หมวดไหนบ้าง แต่ละหมวดประเมินข้อไหนและแต่ละข้อจะประเมินอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร เครื่องมือที่จะประเมินอย่างอย่างไร โดยมีบุคคลที่ควรเข้าร่วมในขั้นตอนนี้ คือ ตัวแทนประชาชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ แกนนำ 14 ระบบงาน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา การดำเนินการในขั้นตอนนี้ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ควรใช้วิธีการประชุมกลุ่มเพื่อทบทวนตัวชี้วัดของธรรมนูญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอข้อคิดเห็น แล้วเลือกประเด็นที่จะประเมิน ควรมีการอบรมปฏิบัติการการสร้างเครื่องมือประเมิน ผู้เข้าร่วมในขั้นตอนนี้ควรมีองค์ความรู้เรื่องธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ รู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนนี้ยังพบว่าคณะกรรมการ 14 ระบบงาน เลือกประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลหมวดที่ 2 ถึงหมวดที่ 9 โดยไม่ประเมินหมวดที่ 1 และ 10 เพราะเห็นว่ามีผลกระทบต่อประชาชนไม่มากนัก และในแต่ละหมวด คณะกรรมการเลือกประเมินเฉพาะข้อหรือประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชน คณะกรรมการส่วนใหญ่จำสาระสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อไม่ได้ จึงต้องมีการทบทวนธรรมนูญอีกครั้ง คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และทักษะในการกำหนดเกณฑ์ชี้วัดและการสร้างเครื่องมือประเมิน จำเป็นต้องมีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษามาช่วยหนุนเสริม

3. ขั้นตอนการประเมิน (Appraisal) ผลการศึกษาขั้นตอนนี้ พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลจากการใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ตามเครื่องมือที่คณะกรรมการ 14 ระบบงานและนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาได้พัฒนาเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมประเมินธรรมนูญในชุมชนควรเป็น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด นอกจากนี้ควรมีคณะกรรมการ 14 ระบบงานและภาคีเครือข่ายจากภายนอก เช่น นักศึกษาหรืออาจารย์จากสถาบันการศึกษา เพราะเครือข่ายกลุ่มนี้ไม่มีความลำเอียง การประเมินธรรมนูญในชุมชนควรใช้รูปแบบการสอบถามหรือประชุมกลุ่มย่อย เพราะหากประชาชาชนไม่เข้าใจหรือมีประเด็นสงสัยผู้สอบถามจะได้อธิบายให้เข้าใจ คำตอบที่ได้มาจะตรงประเด็นมากที่สุด ขั้นตอนประเมินนี้ ผู้ประเมินต้องทำความเข้าใจตัวชี้วัดธรรมนูญ แบบสอบถาม และมีทักษะการพูดในที่ชุมชน ในขั้นตอนนี้ยังพบว่าการประเมินธรรมนูญในชุมส่วนใหญ่ดำเนินการโดยอาสาสมัครสาธารณสุข การประเมินดำเนินการสำเร็จเร็ว เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่มีทักษะ รู้จักและใกล้ชิดกับประชาชน ส่วนการสรุปผล ผู้ทำการประเมินส่วนใหญ่ขาดทักษะการประมวลและสรุปผลการประเมิน แต่มีนักศึกษาจากสถาบันการศึกษามีส่วนสำคัญที่ช่วยในดำเนินการในขั้นตอนนี้สำเร็จ ตัวอย่าง ดังนี้

4. ขั้นตอนการทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) การศึกษาขั้นตอนนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่ม ผลการศึกษา พบว่าขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สรุปและทบทวนผลการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ โดยมีตัวแทนครัวเรือน ภาคีเครือข่าย ตัวแทนองค์กรในพื้นที่ และคณะกรรมการ 14 ระบบงาน ควรเข้าร่วมในขั้นตอนนี้ การสรุปละทบทวนผลการประเมินควรทำเป็นเอกสารที่มีรายละเอียดของผลการประเมินจำทุกครัวเรือน เพื่อให้ตัวแทนครัวเรือได้พิจารณาลการประเมินอีกครั้ง ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และทบทวนอีกครั้งโดยการจัดทำเวทีประชาคมในชุมชน ขั้นตอนนี้ต้องใช้งบประมาณ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนนี้ควรมีทักษะสรุปผลงานและต้องทำความเข้าใจธรรมนูญ ในขั้นตอน

นี้พบว่าการคณะกรรมการธรรมนูญยังไม่ได้ดำเนินการแจกเอกสารสรุปผลการประเมินแจกทุกครัวเรือน เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินการ แต่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายทุกหมู่บ้าน แจ้งผลการประเมินธรรมนูญโดยการประชุมคณะกรรมการ 14 ระบบงาน และแจ้งประชาชนโดยเข้าวาระการประชุมของหมู่บ้าน

5. ขั้นตอนการผลักดันผลการประเมินเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making) การศึกษาขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ เสนอผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะจัดทำแผนพัฒนาตำบล และเสนอคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ประกอบการตัดสินใจที่จะปรับปรุงธรรมนูญให้สมบูรณ์และขับเคลื่อนต่อไป โดยผู้ที่เข้าร่วมในขั้นตอนนี้ควรประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการธรรมนูญ แกนนำ 14 ระบบงาน และตัวแทนประชาชน ผู้เข้าร่วมต้องมีความรู้และเข้าใจธรรมนูญ รูปแบบการนำเสนอผลการประเมินควรทำเป็นเอกสารแจกและจัดทำเวทีเสวนา การนำเสนอผลการประเมินขั้นตอนนี้ยังไม่ดำเนินการ เนื่องจากขาดงบประมาณ

6. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) การศึกษาขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินดูว่า หลังจากมีการปรับปรุงพัฒนาธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้แล้วนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้และเข้าใจในตัวธรรมนูญเพิ่มขึ้นหรือไม่ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และ ผลของการปฏิบัติตามธรรมนูญเป็นอย่างไร เป็นไปตามคาดการณ์หรือไม่ และจะได้นำผลการติดตามไปปรับปรุงพัฒนาธรรมนูญต่อไป ขั้นตอนนี้ควรมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตัวแทนภาคีเครือข่าย ตัวแทนประชาชน และคณะกรรมการ 14 ระบบงาน เป็นผู้ติดตามประเมินผลซึ่งต้องมีองค์ความรู้เรื่องธรรมนูญสุขภาพและมีภาวะผู้นำ การติดตามประเมินผลควรตั้งคณะกรรมการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้แบบสอบถามในการติดตามและมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย การสอบถามตัวแทนครัวเรือน และจัดทำเวทีประชาคม

อภิปรายผล

1.ปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินธรรมนูญสุขภาตำบลชะแล้

1.1 ธรรมนูญสุขภาพตำบล ธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ มี 10 หมวด 60 ข้อ ประกาศและใช้มานาน การขับเคลื่อนธรรมนูญเป็นไปตามธรรมชาติของ 14 ระบบงาน รูปเล่มของธรรมนูญที่แจกทุกครัวเรือนตัวหนังสือเล็กเกินไป ไม่น่าสนใจ คณะกรรมการและประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในสาระสำคัญของธรรมนูญ ดังนั้นก่อนการประเมินผลของการใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนต้องทำความเข้าใจในตัวธรรมนูญ

1.2 คณะกรรมการที่ขับเคลื่อนธรรมนูญ การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยแกนนำ 14 ระบบงานของธรรมนูญ ซึ่งบางระบบงานขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่มีการขับเคลื่อนธรรมนูญ เมื่อประมวลภาพรวมพบว่าธรรมนูญมีการขับเคลื่อนไปอย่างช้าๆ ดังนั้นก่อนมีการประเมินผลจากการใช้ธรรมนูญ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวิเคราะห์ และวางแผนกระตุ้นให้ 14 ระบบงานมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3 บริบทชุมชน ประชาชนในตำบลชะแล้ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ดำเนินเหมือนและร่วมกันตลอดทั้งปี วัยแรงงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างนอกบ้านมีวันหยุดงานที่แน่นอน

ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล คือ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินสามารถวางแผนการประเมินธรรมนูญได้ง่ายขึ้น การประเมินมีโอกาสที่จะสำเร็จเป็นไปตามแผน

1.4 กองทุน ตำบลชะแล้มีกองทุนต่างๆครบทั้ง 5 หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านมีมากกว่า 1 กองทุน ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุนมีการสนับสนุนเงินให้สำนักธรรมนูญ เพื่อขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ การที่ครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนในหมู่บ้าน สมาชิกได้รับการพัฒนาศักยภาพและพร้อมที่จะรับรู้ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การประเมินผลธรรมนูญมีความสำเร็จรวดเร็วขึ้น

1.5 ปัจจัยด้านบุคล ซึ่งลักษณะของคนในตำบลชะแล้ มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีอาชีพ มีศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน มีคนที่มีความสามารถและพร้อมที่เรียนรู้ มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน หลายคนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้การประเมินผลธรรมนูญสุภาพตำบลบรรลุตามวัตถุประสงค์

1.6 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ตำบลชะแล้มีต้นทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ต้นทุนเหล่าทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมในพื้นที่ ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำให้การประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลสะดวกและรวดเร็ว

1.7 สำนักธรรมนูญสุขภาพเทศบาลตำบลชะแล้ การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลที่ผ่านมา สำนักธรรมนูญสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ปัจจุบันสำนักธรรมนูญมีบทบาทน้อยลง เนื่องจากผู้นำมีภาระและหน้าที่ที่เปลี่ยนไป ขาดงบประมาณที่จะมาสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักธรรมนูญ ปัจจัยนี้มีผลกระทบต่อการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้โดยใช้กระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในขั้นตอนที่ 4 การทบทวนร่างรายงาน และขั้นตอนที่ 5 การผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ เพราะทั้ง 2 ขั้นตอนนี้ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดเวทีประชาคมหรือเวทีเสวนา ซึ่งถ้าจัดเวทีดังกล่าวสำนักธรรมนูญต้องใช้งบประมาณจำนวนมากพอสมควร

1.8 ท้องถิ่น การประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ในครั้งนี้ เทศบาลตำบลชะแล้มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการประเมินประสบผลสำเร็จ การที่นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเข้าร่วมกระบวนการประเมินผลธรรมนูญ แสดงว่าผู้นำมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบล มีผลดีต่อการประเมินและขับเคลื่อนธรรมนูญ

1.9 เครือข่ายจากสถาบันการศึกษา การประเมินผลธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ในครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะที่เกี่ยวกับการประเมิน จำเป็นต้องมีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา เพื่อมาพัฒนาศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ให้มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการการประเมินธรรมนูญสุขภาพ

2.รูปแบบและขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพสำหรับประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้

การศึกษารูปแบบและขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพสำหรับประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ในครั้งนี้ พบว่า รูปแบบของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ทั้ง 6 ขั้นตอน สามารถใช้ประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ได้ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ คือ ลักษณะของคนในตำบลชะแล้ที่พร้อมจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีคนที่มีศักยภาพและเป็นแกนนำในการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของของกระบวนการประเมินผลกระทบทาง

สุขภาพ คือ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน รูปแบบการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับบริบทของตำบลชะแล้ ตามขั้นตอนของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการกลั่นกรอง นอกจากจะพิจารณาว่าควรจะประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้หรือไม่แล้ว ต้องมีการทบทวนเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวธรรมนูญให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ควรมีทั้งการกำหนดขอบเขตทั้งเนื้อหาและรูปแบบของการประเมิน คณะกรรมการหรือผู้กำหนดขอบเขตควรได้รับการพัฒนาทักษะเรื่องวิธีการประเมินและกำหนดตัวชี้วัด การสร้างและออกแบบเครื่องมือเพื่อประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมาจากสถาบันการศึกษาหรือภาคีเครือข่ายภายนอก

3) ขั้นตอนการประเมินผลกระทบ รูปแบบในการประเมินผลกระทบที่ใช้เพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ ต้องเป็นการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเรื่องการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ โดยอาจขอสนับสนุนวิทยากรจากสถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกระบวนการให้ชุมชนได้เรียนรู้ พัฒนาและสร้างเครื่องมือในการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล

4) ขั้นตอนการทบทวนร่างรายงาน คณะกรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจดำเนินการ หรือจัดเวทีในการสื่อสาร นำเสนอผลการประเมินให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งรูปแบบการสื่อสารควรเป็นวิธีที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ประชาชนมีช่องทางในการรับทราบหรือเข้าร่วมอย่างทั่วถึง

5) ขั้นตอนการตัดสินใจ ผลการประเมินต้องเสนอให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อพิจารณาตัดสินใจ รูปแบบการตัดสินใจต้องเป็นแบบมีส่วนร่วมระหว่างท้องถิ่น คณะกรรมการ ชุมชน และอาจมีหน่วยงานอื่นเข้าร่วม

6) ขั้นตอนการติดตามประเมินผล ในการติดตามประเมินผล หรือติดตามการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพตำบล ต้องมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามประเมินผล และกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน รูปแบบการติดตามควรเป็นการประชุมกลุ่มย่อย หรือการติดตามเยี่ยมบ้านโดยอาสาสมัครสาธารณสุขหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยได้นำมาสู่ข้อเสนอแนะ 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระบวนการประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน หากงบประมาณไม่เพียงพอทำให้กระบวนการประเมินไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.2 คณะกรรมการธรรมนูญ แกนนำ 14 ระบบงาน และผู้นำชุมชน ควรได้รับการพัฒนาทักษะในเรื่องการประเมิน และทบทวนความรู้เรื่องธรรมนูญสุขภาพตำบลอยู่เสมอ

1.3 การมีภาคีเครือข่ายจำนวนมากและหลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เป็นโอกาสพัฒนาในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การศึกษากับชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้วิจัยต้องขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมาย ในเรื่องเวลาที่แน่นอนและกำหนดแผนล่วงหน้าหลายวัน

2.2 วิธีการศึกษาข้อมูลบริบทของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ควรมีหลายวิธี

บรรณานุกรม

ขุนทอง บุญยประวิตร.2552. เรื่องเล่าจากชะแล้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.:เจ.เอส.การพิมพ์

เดชรัตน์ สุขกำเนิด วิชัย เอกพลากร ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์.2545. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ แนวคิด แนวทาง และแนวปฏิบัติสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.นนทบุรี

ถวิลวดี บุรีกุล.2551. ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด.กรุงเทพฯ:ส เจริญการพิมพ์.ออนไลด์.สืบค้นจาก http://kpi.ac.th/kpith,สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม

ธีรวุฒิ เอกะกุล.2553 การวิจัยปฏิบัติการ(Action Research). พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลราชธานี:บริษัทยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด

นงนภัส คู่วัญญู เที่ยงกมล.2554. การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ.:บริษัทวี.พริ้นท์ (1991) จำกัด.

นุศราพร เกษสมบูรณ์ และคณะ.ม.ป.พ.สะท้อนคิดบทเรียนการพัฒนา HPP-HIA :แสงนำทางสู่ก้าวย่างใหม่. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข:นนทบุรี

ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ นุศราพร เกษสมบูรณ์ และนับยนา เอิบกิ่ง. บทเรียนการพัฒนาระบบการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทคุณาไทย จำกัด (วนิดาการพิมพ์)

พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ.2548. นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2557,สืบค้นจาก www.gotoknow.org

เพ็ญ สุขมาก.2554. รูปแบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพสำหรับเทศบาลตำบล ในลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการจัดการสิ่งแวดล้อม.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฎ์ และคณะ.2550. กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบสุขภาพในประเทศบราซิล สหรัฐอเมริกาและสหรัฐราชอาณาจักร.สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข:นนทบุรี

ศุภชัย ยาวะประภาษ ปิยากร หวังมหาพร.2552. นโยบายสาธารณะไทย กำเนิด พัฒนาการและสถานภาพของศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ.:บริษัทจุดทอง จำกัด

องอาจ นัยพัฒน์.2554. การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความวิจัย

การใช้วิธีสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียน

ภัทรา แก้วประดิษฐ์[*], พิทยา แก้วคง[**], ศิริรัตน์ สิงห์ประจักษ์พงศ์[***]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน 2) ศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling technique) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน แบบตัวเลือก 2) แบบฝึกทักษะการเขียนสำหรับวิธีสอนแบบเน้นเนื้อหา 3) แบบประเมินการเขียน 4) แผนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน 5) แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใน รวมเวลาเรียนทั้งหมด 20 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีการสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนมีค่าประสิทธิภาพ 81.76/81.35 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แรงจูงใจโดยรวมของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบเน้นเนื้อหาเพื่อทักษะการเขียนอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การสอนแบบเน้นเนื้อหา, ทักษะการเขียน

[*] นักศึกษาปริญญาโท สาขาอังกฤษศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

[**] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[***] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

Using Content-Based Instruction to Improve Students' English Writing

Patra Kaewpradit*, Pittayathorn Kaewkong**, Sirirak Sinprajakpol***

ABSTRACT

The objectives of this research were : 1) to study the use of Content-Based Instruction (CBI) to improve students' English writing skills, and 2) to examine the students' motivational aspects towards the use of CBI to improve their English writing skills. The population of the study was Matthayomsuksa 4 students who were studying Fundamental English (ENG 31101) in the first semester of the Academic Year 2014 at Hatyai wittayalai School, Hatyai, Songkhla. The researcher selected fifty students as the sample group by using a cluster sampling technique. The research instruments used for data collection were : 1) a test of writing was used both as pre-test and post-test. 2) Writing tasks for CBI. 3) Writing skills Assessment was used to evaluate students' writing tasks. 4) Lesson plans were designed for the use of CBI to improve their English writing skills. 5) The Motivation Questionnaires. The total time of class was 20 hours, 10 weeks.

The results of the study were as follows : The use of CBI to improve students' English writing skills was higher efficiency than the standard criterion set of 80/80 with 81.76/81.35 at the statistical significance at level .05. The overall of students' motivation towards the use of CBI to improve students' English writing skills was at high degree.

Keywords: Content-Based Instruction(CBI), writing skills

* Master Degree of Education in English, Thaksin University .

** Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

*** Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

Background of the study

Language is considered as a significant tool for communication in human life. It comprises both spoken and written aspects, and each language contains different systems of symbols representing their certain meanings. It is then necessary to have a common language used by people using varied first languages in order to understand and communicate to one another, particularly in today's world where media and technology have been considerably advanced, and hence the world has made interdependent and complicated.

The most accepted common used language nowadays is English. Undoubtedly, the language has been taught in all regions of the world. Thailand, as elsewhere, realizes its importance and makes it a mandatory foreign language subject at all educational levels. According to the Basic Education Core Curriculum of Thailand B.E.2551 (A.D.2008) states the necessity to learn foreign languages as they are an important tool for communication, education, seeking knowledge, livelihood and creating understanding of cultures and visions of the world community. The foreign language constituting basic learning content that is prescribed for the entire basic education core curriculum is English. The main content includes *Language for communication*, *Language and Culture*, *Language and Relationship with other Learning Areas* as well as *Language and Relationship with the Community and the World*. (The Ministry of Education. 2008 : 266). They are means equipping people with abilities to sustain and entertain their life in the present world.

Learning English is based on practicing two primary skills : productive skills and receptive skills. Productive skills include speaking and writing while receptive skills consist of listening and reading. To attain English mastery, every skill is perceived crucial and all are collaboratively functioned. Also, promotion of a particular language skill can enhance other language skills. Hence, all of these skills needed to be nourished in students.

Although Elbow (1973 : 26) noted that "Man has primitive needs to write. Children want to write, in fact need to write, before they want to read.", many learners of English as a foreign language acknowledged that writing seemed more difficult than other three skills. Even some native speakers sometimes find it difficult to express themselves through their writing effectively. Therefore, it is challenging for teachers who teach English as a foreign language to provide their students with English writing abilities when such abilities themselves are still deemed as a difficult job for English native speakers.

English writing skills require not only general ideas to be written, but also other relevant language aspects such as grammar, vocabulary, and rhetoric such as an art on writing in a certain discourse (Zhang and Chen.1989 : 34-36).

Nevertheless, the researcher deems that an important factor influencing students' English writing development can be their motivation to write, one of the ways to increase such motivation is through using the right techniques when teaching, and learning about something which is related to students' experience in

class based on the contents or subject matter from lessons textbook as the power and resource for them to write in a meaningful way. With such interesting qualities of content-based instruction and to help students became equipped with the skills, the researcher, hence, viewed it as an effective tool to help develop and improve the students' English writing abilities as the focus of the method was placed on communication and fluency of the text, rather than on the use of words and grammar. Here, the students were expected to feel free to express their ideas freely, and their creativity will be fully activated. Therefore, she decided to conduct this study using content-based instruction to improve students' English writing skills, it is employing content-based instruction in English class and the motivation towards content-based instruction so as to verify whether it could be used successfully with Matthayomsuksa 4 students at Hatyaiwittayalai School, Hatyai, Songkhla, Thailand.

Research Questions

1. Does the use of Content-Based Instruction(CBI) help improve students' English writing skills?

2. What are the students' motivational aspects in English writing skills after the use of CBI to improve the students' English writing skills?

Objectives of the study

The objectives of this study are :

1. to study the use of CBI to improve students' English writing skills, and

2. to examine the students' motivational aspects towards the use of CBI to improve their English writing skills.

Statement of hypotheses

This study aims to prove two hypotheses below:

1. The effectiveness of the use of CBI to improve students' English writing skills at Hatyaiwittayalai School conforms to the standard criterion set of 80/80.

2. The students' English writing skills are significantly increased after they have been trained the use of CBI activities.

Significance of the study

This study aimed to study the use of CBI to improve Matthayomsuksa 4 students' English writing skills. The results of this study are expected to provide four major benefits as follows.

1. The results of this study will probably encourage Thai English as foreign language (EFL) teachers who teach English writing courses to perceive the importance of using CBI in their classes. Simultaneously, they might be aware of their own teaching strategies in their English writing classes,

knowing what constructive strategies they lack, and hence being more open to apply other different teaching strategies.

2. The results of this study will probably provide a guideline for writing courses' committees to adjust some aspects in such courses for the utmost benefit of the students.

3. The results of this study will probably give useful database for researchers and educators in the realm of teaching English writing to English as foreign language (EFL) students.

4. The results of this study will probably present some interesting aspects of English writing for English as foreign language (EFL) students which lead to a theoretical contribution.

Scope and limitation of the study

This study employed the Content-Based Instruction(CBI) method to improve English writing skills of fifty Matthayomsuksa 4 students in Fundamental English course (ENG 31101) in the first semester of the academic year 2014 at Hatyaiwittayalai School, Songkhla. Pertaining to the selection of the participants, the researcher applied cluster sampling technique. The application of CBI in this course included five writing tasks assigned to them: "About you", "Amazing place & My hometown", "Interesting trip & Happy days", "Sports and exercise", and "Eating out". The tasks lasted for 20 hours or 10 weeks (2 hours per week) in this semester.

Research design

In conducting this study, Content-Based Instruction (CBI) has been used in order to improve students' English writing skills. The first week was spent on a pre-test. During the following eight weeks, content-based instruction would be taught and five English writing tasks would be completed. In the last week, they were asked to take a post-test. After finishing these, they would then be asked to respond to a motivation questionnaire. Overall, the data were gathered within 10 weeks or 20 hours in the first semester of the academic year 2014. Here, the use of content-based instruction was based on one group research design. As follows is what was mentioned.

Pre-test	Experiment	Post-test
T_1	X	T_2

T_1 = Pre-Test

T_2 = Post-Test

X = Using CBI to improve students' English writing skills.

Population and Sample Group

The population was Matthayomsuksa 4 students who were studying fundamental English (ENG 31101) in the first semester of the academic year 2014 at Hatyaiwittayalai School in Hatyai, Songkhla. This school offers extra programmes as well as normal programmes for the students only in Matthayomsuksak 4 to Matthayomsuksa 6. The extra programmes include DPST (Development and Promotion of Science and Technology Talents Programme) which consists of talented students who have been granted with the Royal Thai Government's scholarship, OBEC (Office of the Basic Education Commission Project) which is for the talented students who are good at Science, SMA (Science and Math Ability) and SMT (Science, Math and Technology Ability), and English Programme. Other normal programmes comprise Science-Math Programme, Math-English Programme, French Programme, Chinese Programme and Thai-Social Studies Programme.

The sample Group was fifty Matthayomsuksa 4 students who were studying fundamental English (ENG 31101) in the first semester of the Academic Year 2014. The sample group was selected by using a cluster sampling technique. This group of students was in a normal programme of the school. It should be noted that the experimental group has been carefully controlled, and the data have been prudently collected and verified.

Research instruments

In order to investigate the use of content-based instruction (CBI) to improve students' English writing, five writing tasks were employed in this study. The researcher studied the Basic Education Core Curriculum B.E.2551, school curriculum and the other related information that involved the use of Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills and motivation towards the use of Content-Based Instruction(CBI).

1. Pre-test and Post-test

Pre-test and post-test were 40 multiple choices. The multiple choices included cloze test, jumbled sentences and error identification. Here, there were four choices in each item for the first writing assessment. The researcher revised and review them before using. They were checked and reviewed by the specialists to investigate the content validity (IOC). After the students completed the tests, they were compared so as to investigate the use of CBI to improve students' English writing abilities. The test had the difficultly index and discriminate index (p = 0.20-0.80), (r = 0.20-1.00) with the reliability (0.85).

According to Chastain (1988 : 247) claimed that writing is an important means of learning. Writing anything to be learned helps students practice the material and store it in a long term memory. Stahl (2005 : 13) pointed out that students probably have to see a word more than once to place it firmly in their long-term memories. This does not mean mere repetition or drill of the word, but seeing the word in different and multiple contexts. In other words, it is important that vocabulary instruction provide students with opportunities to encounter words repeatedly and in more than one context. It can

be said that testing vocabulary regularly can help learners to be more exposed to vocabulary. One way to test vocabulary is cloze test.

Cloze tests require the ability to understand context and vocabulary in order to identify the correct words that belong to the deleted passages of a text. This exercise is commonly administered for the assessment of native and second language learning and instruction.

2. Writing tasks for Content-Based Instruction

Writing tasks for Content-Based Instruction were designed following the school curriculum of Fundamental English course in the first semester of the academic year 2014 to improve students' English writing skills. The tasks included five topics taken from the student's textbook, UPSTREAM 4 which was used at Hatyai- wittayalai School. The five topics were "About you", "Amazing place & My hometown", "Interesting trip & Happy days", "Sports and exercise", and "Eating out".

There are five strategies: prewriting or writing motivation, writing, revising and editing, rewriting, and evaluation for writing process for using CBI to improve students' English writing skills as follows: 1) Prewriting or writing motivation, the given topic is the nearest information, the students were happy and enjoyed writing, they could use their knowledge in Thai linking with the English contents to convey ideas and opinions. 2) Writing, the students began to write which based on contents and objectives. 3) Revising and editing to improve writing quality, the students or the writers must review and edit their tasks correctly. When the students have finished their tasks, they corrected errors of spelling, language uses in term of structures, word choices and convention. Students reviewed and edited their writing task correctly to improve their writing skills. 4) Rewriting. The students rewrite after taking back the task from the teacher or their friends. 5) Evaluation, the students must carefully recheck their mistakes and correct them. Because their new task must be perfect in order to be ready for evaluation following (Raimes. 1983 : 18, Hedge. 1988 : 15, Tompkins. 1994 : 28, Laksmi. 2006 : 146). The Writing tasks in specific topics were qualified for writing evaluation and outstanding achievement.

3. Writing skills assessment

A writing skill assessment was used to evaluate the students' English writing tasks. The assessment was adapted from Jacobs, et al (1981 : 69), Weigle (2002 : 108), Pairo Narasri (2007 : 29) and Sarah Paul (2014 : Retrieved November 26, 2014, from http://www.snippetsbysarah.blogspot.com).

4. Lesson Plans

The lesson plans were designed for these writing tasks in the total time of class was 20 hours or 10 weeks. They were reviewed by the advisor and specialists. All of the instruments were used with all 10 weeks or 20 hours. The students studied for two hours per a week which were involved contents, language features and functions, vocabulary, phrase, structure, language accuracy, language skills and assessment. In each lesson plan would be designed in step by step: warm up (motivation), presentation, practice, production (application), wrap up (review) for using Content-Based Instruction (CBI) to improve students' English writing skills and to examine the students' motivational aspects towards the use of CBI

to improve their English writing skills based on communicative approach from Harmer (2004 : 31-43), the Basic Education Core Curriculum of Thailand B.E.2551 (A.D.2008) (The Ministry of Education. 2008 : 260-279)

5. Motivation questionnaire

The questionnaire contained 15 statements for the students to respond to the use of CBI to improve the students' English writing skills. It was developed from the work of Birjandi (2010 : 211-220), Liao and Wong (2010 : 139-170) and Tuan (2010 : 81-88), Saikhae Suppakitjamnong (2006 : 189) and Watcharee Kulprasit (2012 : 134-136). Each statement made use of a five-Likert scale: strongly agree, agree, unsure, disagree, and strongly disagree.

They were checked for content and language accuracy and reviewed by the specialists of English using the Index of Objective Congruence (IOC).

The refined research instruments were applied in 20 hours (2 hours per week) which lasted for 10 weeks.

Results of Data Analysis

As this research aimed to study using Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills, data collection was undertaken so as to answer the two research questions:

Research question 1: Does the use of CBI help improve students' English writing skills?

Research question 2: What are the students' motivational aspects in writing English after the use of CBI?

The results of this study were presented in the following two parts : the use of Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills and their motivational aspects towards the use of CBI to improve students' English writing skills.

Part 1 was the use of Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills. The analysis in this part the students' scores of pre-test and post-test by 40 multiple choice test items were portrayed as follows;

1. The Students' Scores of Pre-test and Post-test

The students' scores of pre-test and post-test by multiple choice test and a free writing task, the scores in all students' post-test were higher than those in their pre-test. The students' sample mean of achievement pre-test was 23.68 points, the percentage was 59.20, and the sample mean of achievement post-test was 32.54 points, the percentage was 81.35. For comparison of 50 Students' Achievement the Paired Samples, the sample mean score of the post-test of students who learned through the use of Content-Based Instruction to improve students' English writing skills was higher than pre-test, with a statistical significance at .05 level. The sample means for pre-test and post-test were at 23.68 and 32.54. The standard deviation for pre-test and post-test were 1.61 and 2.22 respectively.

2. The Students' Scores of Five Writing Tasks

Students who learned through the use of Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills in five writing tasks; "About you", "Amazing Place & My Hometown", "Interesting Trip & Happy Days", "Sports & Exercise" and "Eating out". The percentage of the students' average score in their five writing tasks was 81.76 ($\overline{X}$ = 16.35, S.D. = 5.27) with the highest score in writing task 5, "Eating out", of 82.50 ($\overline{X}$ = 16.50, S.D.= 1.39), the second best was 82.10 writing task 4, "Sport and exercise" ($\overline{X}$ = 16.42, S.D. = 1.23) and the lowest score was 80.90 ($\overline{X}$ = 16.18, S.D. = 1.19) in writing task 1,"About you".

3. The Students' Writing Task in Five Items of Aspects of Assessment

The students' English writing task achievement in five items of aspects of assessment: content & ideas, language, sentence structure, organization and convention to evaluate the learning achievement of the students' English writing skills. It was commonly used to evaluate the learning achievement of students' writing skills in English. The percentage of the highest score was 81.90 ($\overline{X}$ = 3.08, S.D.= 0.32)in language. The second highest aspect in content & ideas (S.D.= 0.34), organization (S.D.= 0.43) and convention (S.D.= 0.28) were the same points at the percentage 81.80 and mean 3.27. The percentage of the lowest score was 81.50 for sentence structure. And the percentage of the overall of the students' English writing task achievement was 81.76, the sample mean was at 3.27 and the standard deviation was at 0.33. The Efficiency of the use of Content-Based Instruction(CBI) to improve Students' Writing Skills in English by the 80/80 Standard criteria set, the use of Content-Based Instruction (CBI) to improve students' English writing skills was higher efficiency than the standard criteria set, it was 81.76/81.35.

Part 2 was motivational aspects questionnaire in English writing after the use of Content-Based Instruction (CBI) to improve students' English writing skills.

The overall of 15 students' motivational aspects towards the use of CBI to improve students' English writing skills was in the high degree at the percentage 86.21 which the mean was 4.31 and the standard deviation was 0.87. They strongly agreed and thought English writing skills were important with the highest scores with the percentage was 94.40 ($\overline{X}$ = 4.72, S.D. = 0.45).Their motivational aspect of the use of CBI to improve students' English writing skills showed that they could do very well in the topics in CBI to improve their English writing with the percentage was 91.60 ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.57). And they strongly agreed that the topics in CBI to improve students' English writing skills could help them feel confident and proud of their English writing was at the percentage 90.40 which was in very high degree, the mean was 4.52 and the standard deviation was 0.72 ($\overline{X}$ = 4.52, S.D.= 0.72). In addition, they agreed that the CBI in class was important to improve their English writing skills ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.71.), they liked English writing because it was another way to express their ideas ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.61.), and it made them improve as well as they could apply the knowledge of English language learning towards writing tasks ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.71). And they thought English was fun ($\overline{X}$ = 4.28 ,

S.D. = 0.73) and they enjoyed writing in English (x = 4.28 , S.D. = 0.67), they did their English writing tasks in CBI to improve students' English writing carefully (x = 4.26, S.D. = 0.80), they thought the writing tasks they did in CBI for learning how to write in English would be useful for them in the future (x = 4.24, S.D. = 0.77) and the writing process in CBI gave them a path for clear English writing (x = 4.22 , S.D. = 0.86) and forced them to come up with new ideas (x = 4.16 , S.D. = 0.74), they believed that learning to write also meant learning to think (x = 4.12, S.D. = 0.87), these all were at the high degree of motivation respectively. On the other hand, the percentage of the lowest score at 78.80 (x = 3.94, S.D. = 0.71) of the students almost agreed that English writing was a powerful skill to be good at in their digital age. And the percentage 80.00 of the students agreed that the topics in CBI to improve students' English skills were related to their daily life, the mean was 4.00 and the standard deviation was 1.07.

Discussion

The results of the study on using Content-Based Instruction(CBI) to improve students' English writing skills and their motivation towards CBI use provided three interesting topics in accordance with the research questions to discuss.

First, according to the results of the analyzed data gained from the pre-test and the post-test, all of the sample group students in this study obtained higher scores in their post-tests, compared with their pre-tests. This possibly signified that the use of CBI with Matthayomsuksa 4 students was practical, and that it also improved their English writing skills. This study's result in terms of the students' increased writing abilities was in line with the studies done by Malee Devakul Na Ayudhya (2007 : 66) she indicated that the students' English abilities passes the pre-set criteria of 50% and the students' environmental conservation awareness was increased after learning through environmental content-based instruction. It is as Orasri Wiriyakul (2011 : 44-47) she undertook a study to examine Matthayomsuksa 5 students' English learning achievements through the use of CBI. Students were improved from the pre-test to the post-test. The findings of this study showed that the students' achievements were higher with the statistical significance of .05 level. Like Nopmanee Rittikulsithichai (2012 : 167-170), she studied the development of an English instructional model using the content-based and the task-based instruction The students were purposely selected as an experimental group and another group of 30 students were a control group. The experimental group was taught using the content-based and task-based instruction but the control group was taught by conventional teaching. For both group, the scores of pre and post tests were compared. The data were collected and analyzed by using t-test. The findings revealed that the instructional model based on the content-based and task-based instruction was effective in developing learners' English comprehension and task performance since the posttest scores of the experimental group were significantly higher than those of the control group at the significant level .05.

Second, based on the students' scores in their five English writing tasks, the analyzed data revealed that the percentage of the students' total score was 81.76 with the highest score in writing task

5, "Eating out" of 88.50 and the lowest score of 80.90 in writing task 1, "About me". The students' English writing task achievement in five items of aspects of assessment: content & ideas, language, sentence structure, organization and convention to evaluate the learning achievement of the students' English writing skills, it was commonly used to evaluate the learning achievement of students' English writing skills. The percentage of the highest score was 81.90 in language, they write complete sentences that make sense and use interesting vocabularies and shows personality. The second highest aspect in content & ideas, organization and convention were the same points at the percentage 81.80. They could convey meaning of simple story that related to the topic or express the feelings and show descriptive and interesting details, sentences ends with correct punctuation, commas as well as quotation marks were used when needed vocabulary items were spelled correctly and their tasks were neat, organized, completed and turned in on time and. The percentage of the lowest score was 81.50 for sentence structure, sentences were complete and grammar was correct as well as they use subject or verb agreement. And the percentage of the overall of the students' English writing task achievement was 81.76. These implied that when the emphasis was directed to the content & ideas, language, sentence structure, organization and convention to evaluate the learning achievement of the students' English writing skills, the students felt more confident about expressing their ideas fully without having to worry about making grammatical mistakes or errors in their work. In so doing, it also encouraged them to apply their creativity resulting in writing in a more meaningful way. The use of CBI to improve students' English writing skills was higher efficiency than standard, it was 81.76 / 81.35. And this finding supports by Bayaan **Parkmaruk** (2002 : 30), she investigated how a Content-Based teaching model influenced students' development of writing organization and learning behaviors, the students improved most successful (86.66%) in writing a correct topics sentence and writing a paragraph outline. It was as Siripen Chanputsa (2004 : 9-10) suggested that CBI could help prepare students to use the English language in the academic field. The results of the research were also in accordance with the research by Pairo Narasri (2007 : (49-50) showed the students demonstrated successful results in every aspect of their writing proficiency the students demonstrated successful results in every aspect of their writing proficiency: organization, vocabulary, content, mechanics and language use as the overall mean score(3.91) was significantly higher than set criterion (3.50). As a whole, the mean score of writing achievement (3.91) was satisfactory and it indicated that the students would be likely to continue to improve their writing skills in the future. Similarly Sakao Phimphirat (2008 : 72) the result showed that the CBI techniques and strategies employed in the classroom provided the comprehensible input for the students and encouraged them to learn and keep on trying to attain each specific goal. CBI teachers need to be resourceful for both content and language functions to draw out important points for the language learning, friendly and kind so that the students were not threatened to seek help. Like Khwanchit Suwannoppharat and Atima Kaew Sa-ard. (2010 : 54), this study aimed to investigate the effectiveness of CBI approach in developing the tertiary students' academic reading and writing skills and their attitude towards learning academic reading and writing. The

results indicated the CBI-group got better results in learning academic reading and writing skills than the traditional-group students. As CBI approach enables the students got higher scores than the traditional students.

Third, the students' increasing motivation in English writing after the use of CBI was found, they strongly agreed that they could do very well in the topics in CBI to improve their English writing ($\bar{x}$ = 4.58). Apart from this, as they strongly agreed that the application of CBI triggered their thinking ($\bar{x}$ = 4.52), it probably indicated that such a use developed not only their English writing skills, but also their thinking. The increased motivation of the students in this study was corresponding to the studies undertaken by Pailin Kanjanapanupan (2002 : 180-188), she studied and developed the process of English language instruction as a foreign language with content-based instruction (CBI) for secondary school. The students in CBI class satisfied with this learning approach because integration of English with other subject matters, their daily lives and various activities while learning as well. Like Ratchanee Singkhachan (2005 : 28-30), she carried out a study applying a content-based teaching model with 15 students at a college of Physical Education. The students preferred the body movement activities. Therefore this model put the Kinesthetic learning style, a style using physical activities, competitions, board games in the tasks; at the tasks of the model in order to meet the students learning styles. They could use English in their profession which related to sports and physical education subject matter. It was also to grasp students' attitude towards English. Moreover, it aimed to develop language skills and corresponds more to the way they originally learn their language. As Anchalee Duangjai (2008 : 48-49, based on the data analysis, it was revealed that the model with cooperative learning was effective in motivating students' writing production. The teaching model was found to promote the students' favorable attitudes towards writing activities, as reflected in their behavior outcomes. The students displayed positive behaviors in the aspects of attention participate in writing, work enthusiastically, confidence and satisfaction. Even though some students who could not write English well, they were interested in writing English. Besides, they were more confidence to write. They were not afraid of writing. This could be associated with the research of Pissamai Khunchai (2012 : 54-59) she studied building motivation and English writing ability by using local content-based lesson plans, the purposes of this research were to study building motivation of the students before and after learning through local content-based lesson plans and to compare the students' English writing abilities before and after learning. The findings were showed that students' motivation and English writing ability were increased after using and learning through local content-based lesson plans and they could pass the learning criteria more than 60%.

Nonetheless, even though they agreed that English writing skills were important ($\bar{x}$ = 4.72), they were not quite certain whether CBI was a powerful skill to be mastered in this digital age ($\bar{x}$ = 3.94). This possibly implied that they realized the important of English writing, and they perceived that CBI could help facilitate their English skills. Still, they were not certain about in what ways CBI could

benefit them in this present digital world. This should be remarked as an interesting result found in this study.

Some students had comments about their motivation towards the use of CBI to improve students' English writing skills. With the regard to topic selection, they liked writing about themselves which were more relevant to themselves which were rather easy for them to talk and write. While some students thought that the review about the restaurants in writing task 5, "Eating out" were interesting, they could present their opinions towards the restaurants of their choice which make them feel writing were meaningful and not so difficult.

Some students thought that CBI was a source to practice to get wider knowledge, for example, some students pointed out that there were the sample sentences could lead to the practice of grammar knowledge by transferring and changing words in sentence drills.

Some students suggested some extended ideas about how to expand the use of product of CBI lesson. They thought that it would be more fruitful if they could make a short video clip and put it on YouTube to show their ideas.

Recommendations

The use of Content-Based Instruction (CBI) to improve students' English writing skills and their motivation towards the use of CBI offered two main types of recommendations: practical implications and research implications.

1. Practical implications

The results of this study could be beneficial to EFL teachers teaching English writing in that these could probably help them perceive the usefulness of CBI to improve their students' English writing skills and then decided to apply it in their English writing classes.

Besides, the students themselves might have opportunities to experience English writing in a different way, the way in which they did not have to feel worried too much about their grammatical mistakes and errors. This, to some extent, might help increase their confidence and their positive attitudes towards writing in English.

As this study revealed motivation degree results of the use of CBI to improve students' English writing, the course committee might add this instructional method in their English writing courses.

2. Research implications

As this study was conducted with a certain group of EFL secondary school students in a certain Thai educational setting, it might be interesting for researchers to do similar studies with different groups of students in other educational contexts in order to gauge differences and similarities. In addition, since the study was a quantitative study making use of the pre-test, the post-test, the five English writing tasks, and the motivation questionnaire; it could be possible to gain a more insight into this concern by using a qualitative research design with such qualitative research instruments as observations and interviews.

References

Anchalee Duangjai. (2008). *The Use of a Cooperative Learning Technique to Improve Students' Writing Skills*. Master's thesis Master of Education. Mahasarakham: Mahasarakham University.

Baayan Parkmaruk. (2002). *The Effects of using a content-based teaching model on students' development of writing ability*. Master's thesis Master of Education. Mahasarakham : Mahasarakham University.

Birjandi, P. (2010). "The role of self-assessment in promoting Iranian EFL learners'Motivation," *English Language Teaching Journal*. 3(3), 211 – 220.

Chastain, K. (1988). *Developing second language skills: Theory and Practice*. University of Virginia.

Elbow, P. (1973). *Writing in the Disciplines*. NewYork : Oxford University Press.

Harmer, Jeremy. (2004). *How to teach Writing*. London : Longman.

Hedge, T. (1988). *Writing. Oxford* : Oxford University Press.

Jacob et al. (1981*). Testing ESL Composition : A Practical Approach*. Massachsetts : Newbury House Publisher.

Khwanchit Suwannoppharat and Atima KaewSa-ard. (2010). *Effectiveness of Content-Based Instruction in Developing Academic Reading and Writing Skills at Tertiary Level*. Research report. Chiang Rai : Mae Fah Luang University

Laksmi, E.D. (2006). "Scaffolding : Students' Writing in EFL Class," *TEFLIN(Teaching English as a Foreign Language in Indonesia) Journal*. 17(2), 144-156.

Liao, M., & Wong, C. (2010). "Effects of dialogue journals on L2 students' writing fluency, reflections, anxiety, and motivation," *Journal of Reflections on English Language Teaching*. 9(2), 139-170.

Malee Devakul Na Ayudhya. (2007). *Environment Content-Based Instruction to Promote English Reading and Writing Abilities and Conservation Awareness of Beginner Level Students* . Master's thesis Master of Education. Chiang Mai : Chiang Mai University.

Ministry of Education. (2008). *Basic Education Curriculum 2008*. Bangkok : teachers' council Publishing, Ladprao.

Nopmanee Rittikulsithichai. (2011). *The Development of an English Instructional Model Using the Content-Based and the Task-based Instruction to Enhance English Reading Comprehension Ability and Task Performance of Engineering Students*. Doctoral dissertation Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction. Bangkok : Chulalogkorn University.

Orasri Wiriyakul . (2011*). A Study of English learning cchievement of MattayomSuksa 5 students through Content-based Instruction (CBI)*. Master's thesis Master of Art. UbonRatchathani : UbonRatchathaniRajabhat University.

Pailin Kanjanapanupan. (2002). *Content-Based Instruction : The Development of English Language Instruction for Secondary School*. Doctoral dissertation Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction. Bangkok : Kasetsart University.

Pairo Narasri. (2007). *Development the English writing skills using both process and product strategies. Master's thesis Master of Arts*. Uttaradit : Uttaradit Rajabhat University.

Pissamai Khunchai. (2012). *Building motivation and english writing abilities by using local content based lesson plans, Phanomphrai Wittayakarn School, Phanomphrai District, Roi-Et Province*. Master's thesis Master of Education. Bangkok : North Bangkok University.

Raimes, Ann. (1983). *Techniques in Teaching Writing*. New York : Oxford.

Ratchanee Singkhachan. (2005). *The Use of a content-based teaching model to improve students' speaking skill*. Master's thesis Master of Education. Mahasarakham : Mahasarakham University.

Saikae Suppakitjumnong. (2006). *Content-Based Instruction to enhance English Academic reading ability and motivation of science and technology students at Chiang Mai University*. Master's thesis Master of Education. Chiang Mai : Chiang Mai University.

Sarah Paul. (2014). *Writing Rubrics*. Retrieved November 26, 2014, from http://www.snippetsbysarah.blogspot.com

Siripen Chanputsa. (2004). *The Use of content-based instruction to develop students's communicative skills*. Master of Education. Mahasarakham : Mahasarakham University.

Stahl, S.A. (2005). "Four problems with teaching word meanings (and what to do to make vocabulary an integral part of instruction," E.H. Hiebert and M.L. Kamil (eds.), Teaching and learning vocabulary: Bringing research to practice. Mahwah, New Jersey: Erlbaum Press.

Tompkins, G. E. (1994*). Teaching Writing : Balancing Process and Product*. New York : Merrill Publishing Company.Tuan, L. T. (2010). "Enhancing EFL learners' writing skill via journal writing," *Journal of English Language Teaching*. 3(3), 81-88. Retrieved November 26, 2014, from http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/7217

Watchalee Kulprasit. (2012). *Impact of Journal Writing with Peer Feedback on EFL Students' Writing Ability*. Master's thesis Master of Arts. Songkhla : Prince of Songkhla University

Weigle, S.C. (2002). *Assessing Writing*. Cambridge : Cambridge University Press.

Zhang , X. and Chen, J. (1989). *The techniques to teaching writing. European Journal of Humanities and Social Sciences* , 27(2), 34-36. Retrieved November 23, 2014, from http://eujournal.org/ index.php/esj/ article/download/429/578

บทความวิจัย

การประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1

โนรอาซาร์ อดุลศรีศิลป์[*], นวลพรรณ วรรณสุธี[**], วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 โดยใช้แนวทางการประเมินตามทฤษฎีระบบ ประกอบด้วยการประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 6 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 36 คน ครูผู้สอน จำนวน 205 คน และนักเรียน จำนวน 346 คน รวม 593 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร จำนวน 1 ฉบับ แบบประเมินสำหรับครูผู้สอน จำนวน 1 ฉบับและแบบประเมินสำหรับนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 และสำหรับครูผู้สอน จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในรูปความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านตัวปัจจัยนำเข้า สำหรับผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง และสำหรับครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.42, $\overline{X}$ = 3.67) ด้านกระบวนการ สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.77, $\overline{X}$ = 3.88) และด้านผลผลิต สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32, $\overline{X}$ = 4.16, $\overline{X}$ = 4.08) และผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่ามีจำนวน 16 ข้อ ด้านกระบวนการ พบว่ามีจำนวน 9 ข้อ และด้านผลผลิต พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ

[*] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวัดและประเมินผล มหาวิทยาลัยทักษิณ

[**] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[***] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

Evaluation the Distance Learning Television School Project of Yala Primary Education Service Area Office 1

Nor-asa Adulsrisin*, ***Nuanphan Wannasuthi*****, ***Wanlaya Thamaphiban Inthanin******

Abstract

The objective of this research were to evaluate the project of the Distance Learning Television School of Yala Primary Education Service Area Office 1, based on the evaluation theory, which consisted of input, process and output factors. By utilizing the stratification sampling technique, a total of 593 respondents served as the sample for the study, consisting of 6 responsible persons, 36 administrators, 205 teachers and 346 students. The instruments used in the study included evaluation forms for students, teachers and administrators and the data were analyzed by such statistics as arithmetic means and standard deviations. An interview schedule was used for collecting data from responsible persons, teachers and administrators and data were analyzed using the content analysis technique.

The findings the study revealed the following. Overall, the schools passed the criteria for all factors. Administrators are in a medium rate and teachers are in a good rate for input factors ($\overline{X}$ = 3.42, $\overline{X}$ = 3.67). Administrators and teachers are in a good rate for process evaluation ($\overline{X}$ = 3.77, $\overline{X}$ = 3.88). Administrators, teachers and students are in a good rate for the output factors ($\overline{X}$ = 4.32, $\overline{X}$ = 4.16, $\overline{X}$ = 4.08). Results of data analysis using content analysis techniques. About the problem of the project of the Distance Learning Television School of Yala Primary Education Service Area Office 1 found that the input factor was 16 items. The process evaluation was 9 items. The output was 2 items.

* Degree and Program Master of Education in Measurement of Education

** Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

*** Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

บทนำ

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศหนึ่งที่นำมาใช้ในด้านต่างๆ ในหลายประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีจุดเด่นอยู่ที่สามารถทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่ห่างไกลความเจริญ ถิ่นทุรกันดาร ตลอดจนเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู หรือผู้เชี่ยวชาญในบางวิชา ช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศให้มีความรู้เท่าเทียมกัน รวมทั้งเป็นการประหยัดทรัพยากร ประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งวงการศึกษายอมรับว่ามีผลดีกับการศึกษาสมัยใหม่อย่างมากและเริ่มมีการตื่นตัวมากขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ เพราะครูผู้สอนที่มีความชำนาญส่วนมากจะอยู่ส่วนกลางหรือในเมือง ทำให้ผู้เรียนต่างจังหวัดไม่มีโอกาสได้เรียนกับครูผู้สอนที่มีความชำนาญ (สุมาลี สังข์ศรี. 2549: 8-10)

จากข้อสั่งการของ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2557 ที่มอบหมายให้ หัวหน้าฝ่ายสังคมและจิตวิทยา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ พิจารณาแก้ไขปัญหา การขาดแคลนครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล และการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการพัฒนาการเชื่อมโยงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยให้เร่งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนในระยะที่ 1 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการขยายผลโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (นโยบายของ คณะรักษาความสงบ แห่งชาติ. 2557)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยในความเสมอภาคทางการศึกษา ของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ห่างไกลและด้อยโอกาส ทรงพระราชทาน การสนับสนุนการศึกษาทุกด้าน ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์พระราชทานทุนการศึกษาทุกระดับชั้น ทั้งในด้าน การพัฒนาการศึกษา การศึกษาชุมชน การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้มีความเสมอภาค ทางการศึกษาทั่วประเทศ โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจึงเกิดขึ้น ด้วยเงินทุนประเดิมพระราชทานจำนวน 50 ล้านบาท เพื่อให้โอกาสและสร้าง คุณภาพชีวิตแก่ทุกคน (คู่มือครูพระราชทานสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง. 2559: 8)

จากการดำเนินงานของโครงการที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาได้รับประโยชน์จากการเทคโนโลยีต่ำกว่าศักยภาพ ด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการดำเนินงานของโครงการยังอยู่ในระดับปากลาง (บัญชร จันทร์ดา. 2547: บทคัดย่อ) ในระยะที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของประเทศไทยประสบกับปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และในเขตชนบทห่างไกล กล่าวคือ การขาดแคลนครู อุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อ รวมถึงการแก้ปัญหามาตรฐานของสถานศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งจากผลการสอบ O-net ของนักเรียนจากปีที่ผ่านๆมาพบว่า นักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร (การประถมศึกษาจังหวัดยะลา. 2549: 10 – 15) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1 เพื่อต้องการปรับปรุงโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทฤษฎีระบบเป็นรูปแบบการประเมินโครงการ เพราะเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมการจัดทำโครงการครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ในประเด็นต่อไปนี้

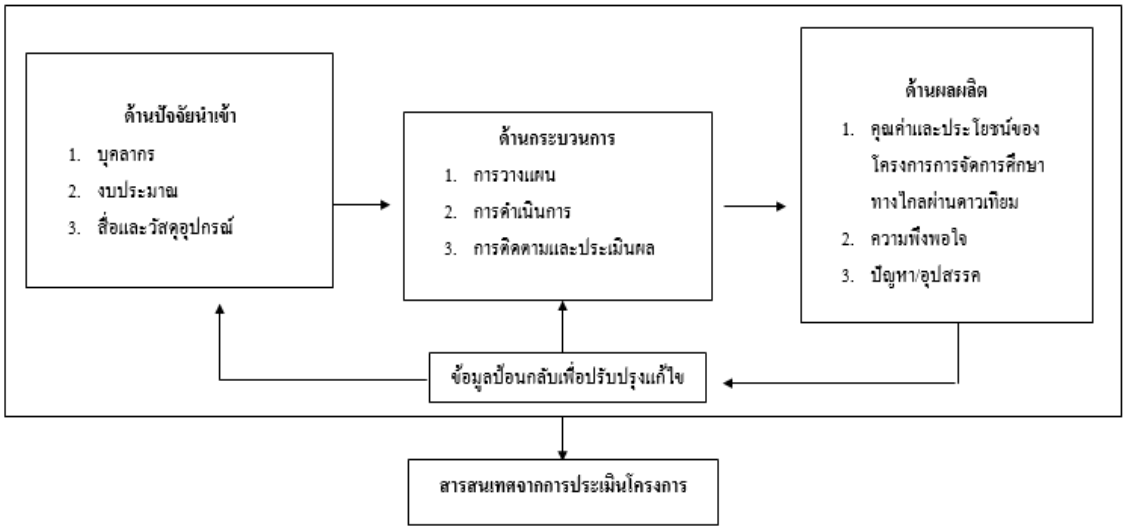
1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ประเมินเกี่ยวกับความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณ สื่อและวัสดุอุปกรณ์

2. ด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ประเมินเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล

3. ด้านผลผลิต (Output) ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ประเมินเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของโครงการ ความพึงพอใจ ปัญหาและอุปสรรค

กรอบแนวคิด

การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 มีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 6 คน

2. ผู้บริหารโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 40 คน

3. ครูผู้สอน ที่จัดการเรียนการสอนโดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 425 คน

4. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 3,247 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน

2. ผู้บริหารโรงเรียน ได้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970: 608) และการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 36 คน

3. ครูผู้สอน ได้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970: 608) จากนั้นกำหนดสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 205 คน

4. นักเรียน ได้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970: 608) จากนั้นกำหนดสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 346 คน

เครื่องมือในการประเมิน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร จำนวน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 และสำหรับครูผู้สอน จำนวน 1 ฉบับ และแบบประเมินสำหรับผู้บริหาร จำนวน 1 ฉบับ แบบประเมินสำหรับครูผู้สอน จำนวน 1 ฉบับและแบบประเมินสำหรับนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินของผู้บริหาร เท่ากับ 0.82 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินของครูผู้สอน เท่ากับ 0.84 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินของนักเรียน เท่ากับ 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประสานงานติดต่อผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร และครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยการกำหนดนัด วัน เวลา สถานที่ ซึ่งผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. สรุปผลการสัมภาษณ์นำมาเพื่อกำหนดเนื้อหา หัวข้อหรือประเด็นการประเมิน จากนั้นสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมกรอบที่ต้องการศึกษาตามนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบประเมินเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเครื่องมือแต่ละชนิด และนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ส่งหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 40 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินโดยผู้วิจัยจัดส่งแบบประเมินไปยังโรงเรียนและกำหนดวันจัดส่งคืนแบบประเมิน

6. เมื่อได้รับแบบประเมินครบถ้วนแล้ว ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence : IOC) ตรวจสอบโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญ

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

เกณฑ์

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของประเมินผลการดำเนินงานด้านการวิจัย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าเฉลี่ย

2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

การประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 สามารถสรุปผลที่เกิดขึ้น ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการด้านตัวปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง และครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และ 3.67 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด

อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ

1.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ

2. ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก และครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และ 3.88 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและประเมินผล

2.2 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการดำเนินการ ด้านการวางแผน และด้านการติดตามและประเมินผล

3. ผลการประเมินโครงการด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก ครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก และนักเรียน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32, 4.16 และ 4.08 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ของโครงการและด้านความพึงพอใจ

3.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ของโครงการและด้านความพึงพอใจ

3.3 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมด้านผลผลิต อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณค่าและประโยชน์ของโครงการและด้านความพึงพอใจ

4. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านผลผลิตของผู้บริหารและครูผู้สอน มีดังนี้

4.1. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า

4.1.1 ปัญหาด้านบุคลากร พบว่ามีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนไม่ครบชั้น ครูผู้สอนไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากโครงการ บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้และดูแลอุปกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูยังขาดความรู้ความเข้าในการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

4.1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่ามีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยตรงด้านการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากหน่วยงานต้นสังกัด งบประมาณมาใช้ในโครงการไม่เพียงพอ ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ไม่มีการจัดทำโครงการบรรจุในแผนงานประจำปี ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุฝึกแก่นักเรียน

4.1.3 ปัญหาด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ พบว่ามีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ สื่อไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสื่อเกี่ยวกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สื่อสำหรับครูปลายทางไม่สามารถใช้ได้เหมือนครูต้นทาง วัสดุฝึกของนักเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงเรียนไม่มีระบบสำรองไฟ เมื่อไฟดับก็ไม่ได้เรียนดาวเทียม มีตัวรับสัญญาณและโทรทัศน์ชำรุดจากฟ้าผ่า รีโมทเสียบ่อย

4.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านกระบวนการ ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า

4.2.1 ปัญหาด้านการวางแผน พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนปลายทางขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม บุคลากรไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

4.2.2 ปัญหาด้านการดำเนินการ พบว่ามีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมต้น มีปัญหาด้านการสื่อสาร เนื่องจากเด็กนักเรียนใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร จึงขาดความเข้าใจในการสื่อสารระหว่างครูต้นทางกับนักเรียน การเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางบางครั้งดำเนินไปอย่างรวดเร็ว นักเรียนตามไม่ทัน ครูปลายทางจึงต้องสอนเพิ่มเติม โรงเรียนปิดการเรียนบ่อยครั้งทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องของเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนต้นทางบางครั้งไม่สามารถสอนตามรูปแบบได้ทุกขั้นตอน

4.2.3 ปัญหาการติดตามและประเมินผล พบว่ามีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารไม่มีการนิเทศการสอนให้กับครูปลายทาง โรงเรียนไม่มีการประเมินผลการใช้งานโครงการดาวเทียม แบบทดสอบและแบบฝึกหัดของโรงเรียนต้นทางและปลายทางไม่เหมือนกัน

4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านผลผลิต ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ นักเรียนอยากเรียนกับครูปลายทางมากกว่าเรียนกับโทรทัศน์ นักเรียนเบื่อกับการเรียนกับจอโทรทัศน์ทั้งวัน

5. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของโครงการการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีดังนี้

5.1 โรงเรียนควรจัดซื้อสื่อหรืออุปกรณ์การทดลองให้ตรงกับอุปกรณ์การทดลองของโรงเรียนต้นทางให้ครบ เพื่อที่นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรม ทดลองหรือใช้สื่อพร้อมๆกับโรงเรียนต้นทางทางจอทีวี

5.2 ทางโรงเรียนควรจัดประชุมคณะครูที่สอนทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน แล้วสามารถปรับปรุงพัฒนาในการสอนนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.3 ควรมีระบบการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมโดยทางโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แต่งตั้งผู้ชำนาญเพื่อนิเทศ กำกับกิจกรรมการสอนดังกล่าวให้สม่ำเสมอและจริงจัง พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าว

อภิปรายผล

การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1 สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้น ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการด้านตัวปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง และครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และ 3.67 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง สอดคล้องกับ บัญชร จันทร์ดา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า ด้านบุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยร่วมกันจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ให้เป็นไปตามนโยบายของ สพฐ. แต่บางโรงเรียนก็ยังขาดครูผู้สอนปลายทาง เนื่องจากมีครูไม่ครบชั้น และครูผู้สอนยังขาดความตระหนักถึงประโยชน์การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม นอกจากนี้ บุคลากรยังขาดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการใช้งานอย่างคุ้มค่า ด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ส่วนใหญ่จาก สพฐ. ด้านอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียม แต่งบประมาณที่ได้รับยังคงไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ นอกเหนือจากนี้ทางโรงเรียนจะต้องบริหารจัดการงบประมาณจากงบอุดหนุนที่โรงเรียนได้รับเอง และด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ก็ยังไม่รับไม่เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนี้อุปกรณ์ที่ได้รับบางตัวมีความเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน ก็ไม่มีงบประมาณในการซ่อมแซม โรงเรียนต้องรับภาระการดูแลซ่อมแซมเอง

1.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก สอดคล้องกับ อนุพงศ์ คำน้อย (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านปัจจัยป้อน ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปัญญา วีระวัฒน์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีความเหมาะสมระดับมาก และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ด้านบุคลากรมีการให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านงบประมาณ และ ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ก็ยังไม่รับไม่เพียงพอต่อความต้องการ

2. ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก และครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และ 3.88 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมากสอดคล้องกับ ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า ด้านการวางแผน ผู้บริหารมีการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน แต่ครูปลายทางยังขาดความรู้ความเข้าใจและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้อง ด้านกระบวนการ และด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ผู้บริหารได้ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

2.2 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก สอดคล้องกับ อนุพงศ์ คำน้อย (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านกระบวนการ ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า โรงเรียมีการด้านการวางแผนการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่างๆ ด้านกระบวนการ บางครั้งการสอนของครูต้นทางก็รวดเร็ว ทำให้นักเรียนปลายทางตามไม่ทัน ตลอดจนภาษาที่ใช้ ในบางครั้งนักเรียนจะไม่เข้าใจด้วยบริบทพื้นที่สามจังหวัดที่นักเรียนใช้ภาษาถิ่น และประสบปัญหานี้มากในชั้นเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 นอกจากนี้การจัดการเรียนการการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมยังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนปิดบ่อยครั้งเนื่องจากน้ำท่วมและเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น และด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ได้ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ แต่ในบางโรงเรียน ผู้บริหารไม่มีการนิเทศการสอนให้กับครูปลายทาง โรงเรียนไม่มีแบบประเมินการนิเทศภายใน และในเรื่องแบบทดสอบและแบบวัดผลการเรียนรู้ของโรงเรียนปลายทางไม่เหมือนกันโรงเรียนต้นทาง

3. ผลการประเมินโครงการผลผลิต พบว่า ผู้บริหารให้ผลการประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก ครูผู้สอน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมาก และนักเรียน ให้การประเมินโดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมิน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32, 4.16 และ 4.08 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก สอดคล้องกับ อนุพงศ์ คำน้อย (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านผลผลิต ตามความเห็นของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ บัญชร จันทร์ดา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิตของโครงการมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า ผลการดำเนินโครงการสามารถแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กมีครูสอนครบชั้น สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกับโรงเรียนในเมืองได้ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กได้ การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถพัฒนาครูผู้สอนในโรงเรียนปลายทางได้ดีมาก ผู้บริหารมีความพึงพอใจมาก

3.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก สอดคล้องกับ อนุพงศ์ คำน้อย (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านผลผลิต ตามความเห็นของครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550 : 82-83) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ บัญชร จันทร์ดา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิตของโครงการมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า มีความพึงพอใจมากต่อผลการดำเนินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้

3.3 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ตามความเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมด้านผลผลิต อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก สอดคล้องกับ อนุพงศ์ คำน้อย (2556 : 112) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านผลผลิต ตามความเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ บัญชร จันทร์ดา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิตของโครงการมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และจากปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านนักเรียนพบว่า นักเรียนอยากเรียนกับครูปลายทางมากกว่าเรียนกับจอโทรทัศน์ทั้งวัน

4. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านผลผลิตของผู้บริหารและครูผู้สอน มีดังนี้

4.1. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า

4.1.1 ปัญหาด้านบุคลากร พบว่ามีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนไม่ครบชั้น ครูผู้สอนไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากโครงการ บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้และดูแลอุปกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูยังขาดความรู้ความเข้าในการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับ ภารดี ชลธี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูไม่ได้รับรับการอบรมในการใช้อุปกรณ์รับสัญญาณ

4.1.2 ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่ามีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณโดยตรงด้านการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากหน่วยงานต้นสังกัด งบประมาณมาใช้ในโครงการไม่เพียงพอ ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ไม่มีการจัดทำโครงการบรรจุในแผนงานประจำปี ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุฝึกแก่นักเรียน สอดคล้องกับ ภารดี ชลธี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ขาดงบประมาณสำหรับการเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำรองที่จะใช้แทนการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมหากเกิดกรณีขัดข้อง

4.1.3 ปัญหาด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ พบว่ามีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ สื่อไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสื่อเกี่ยวกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สื่อสำหรับครูปลายทางไม่สามารถใช้ได้เหมือนครูต้นทาง วัสดุฝึกของนักเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงเรียนไม่มีระบบสำรองไฟ เมื่อไฟดับก็ไม่ได้เรียนดาวเทียม มีตัวรับสัญญาณและโทรทัศน์ชำรุดจากฟ้าผ่า รีโมทเสียบ่อย สอดคล้องกับ ไพโรจน์ คงเกิด (2553 : 79-81) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธีทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ในวันที่ไฟดับมีปัญหาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ อุปกรณ์รับสัญญาณมีปัญหาบ้างในบางครั้ง การเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ไม่สามารถเตรียมได้ครบทุกชั้นทุกรายวิชา เนื่องจากต้องสอนนักเรียนพร้อมกันหลายชั้น บางครั้งอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ตรงกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการโรงเรียนต้นทาง

4.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านกระบวนการ ของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า

4.2.1 ปัญหาด้านการวางแผน พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนปลายทางขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม บุคลากรไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

4.2.2 ปัญหาด้านการดำเนินการ พบว่ามีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมต้น มีปัญหาด้านการสื่อสาร เนื่องจากเด็กนักเรียนใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร จึงขาดความเข้าใจในการสื่อสารระหว่างครูต้นทางกับนักเรียน การเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางบางครั้งดำเนิน

ไปอย่างรวดเร็ว นักเรียนตามไม่ทัน ครูปลายทางจึงต้องสอนเพิ่มเติม โรงเรียนปิดการเรียนบ่อยครั้งทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องของเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนต้นทางบางครั้งไม่สามารถสอนตามรูปแบบได้ทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ ไพโรจน์ คงเกิด (2553 : 79-81) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธีทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางสอนเร็วเกินไปนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ทัน

4.2.3 ปัญหาการติดตามและประเมินผล พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารไม่มีการนิเทศการสอนให้กับครูปลายทาง โรงเรียนไม่มีการประเมินผลการใช้งานโครงการดาวเทียม แบบทดสอบและแบบฝึกหัดของโรงเรียนต้นทางและปลายทางไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับ ภารดี ชลธี (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลของโรงเรียนปลายทางกับต้นทางไม่เหมือนกัน

4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ด้านผลผลิต ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน พบว่ามีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ นักเรียนอยากเรียนกับครูปลายทางมากกว่าเรียนกับโทรทัศน์ นักเรียนเบื่อกับการเรียนกับจอโทรทัศน์ทั้งวัน

5. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของโครงการการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีดังนี้

5.1 โรงเรียนควรจัดซื้อสื่อหรืออุปกรณ์การทดลองให้ตรงกับอุปกรณ์การทดลองของโรงเรียนต้นทางให้ครบ เพื่อที่นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรม ทดลองหรือใช้สื่อพร้อมๆกับโรงเรียนต้นทางทางจอทีวี

5.2 ทางโรงเรียนควรจัดประชุมคณะครูที่สอนทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน แล้วสามารถปรับปรุงพัฒนาในการสอนนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.3 ควรมีระบบการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โดยทางโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แต่งตั้งผู้ชำนาญเพื่อนิเทศ กำกับกิจกรรมการสอนดังกล่าวให้สม่ำเสมอและจริงจัง พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ผ่านเกณฑ์การประเมิน และสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อตอบสนองการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการ

ปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนติดตามตรวจสอบเพื่อโครงการดังกล่าวส่งผลต่อการยกระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.2 มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบสภาพปัญหาการดำเนินงาน และส่งเสริมสนับสนุนให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

1.3 ควรจัดอบรมบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการและเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม

1.4 ควรมีการศึกษาวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา ว่าพบปัญหาใดบ้างที่เป็นอุปสรรค์ต่อการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับประถมศึกษา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพรายการให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนว่ามีความต้องการที่จะเรียนเนื้อหาแบบใด วิชาใด ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

บรรณานุกรม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544).* กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด,

การประถมศึกษาจังหวัดยะลา. (2547). “สรุปรายงานการประเมินคุณภาพนักเรียน ปี 2549” ยะลา : การประถมศึกษาจังหวัดยะลา

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2547). *สารสนเทศและการวิจัยการบริหารการศึกษา.* นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ.(2557).ขยายผลการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.สืบค้นวันที่ 22 มกราคม 2559,จาก http://www.moe.go.th/websm/2014/jul/162.html

จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ : บุคพอยท์

ชัยลิขิต สร้อยเพชรเกษม. (2547). *การประเมินการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิยาลัยนเรศวร

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2550). *ทฤษฎีและแนวทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นิคม ทาแดง. (2544). *เส้นทางเทคโนโลยีทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บัญชร จันทร์ดา. (2547). *การประเมินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). *นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี.* กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

ปัญญา วีระวัฒน์. (2542). *การประเมินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในจังหวัดอำนาจเจริญ.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิยนันท์ อุดมมั่นถาวร (2550). *การประเมินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.* วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิยาลัยบูรพา

พวงรัตน์ วิเวกานนท์. (2550). *คู่มือครูศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ไพโรจน์ คงเกิด. (2553). *การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธีทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ไพศาล หวังพานิช. (2536). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ในรวมบทความทางเทคนิคประเมินโครงการ.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ภารดี ชลธี. (2537). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. (2538). *การจัดการศึกษาทางไกลของมูลนิธิการศึกษาทางไกล.* สืบค้นวันที่ 22 มกราคม 2559,จาก http://www.dlf.ac.th.

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. (2550). "คู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง" กรุงเทพฯ : มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: สรรคุณค่าวิชาการ.

รัตนะ บัวสนธ์ (2540). *การประเมินโครงการ:การวิจัยเชิงประเมิน.* กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี่.สนอง ฉินนานนท์. (2537). "ดาวเทียมเพื่อการสื่อสารและการศึกษา". การศึกษาผ่านดาวเทียมนนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมคิด พรมจุ้ย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์

สมคิด พรมจุ้ย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์

สมยศ นาวีการ. (2544). *ทฤษฎีองค์การ.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : บรรณกิจ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). "ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา".รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี สังข์ศรี. (2549). *การศึกษาทางไกล.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวิมล ติรกานันท์. (2544). *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ติรกานันท์. (2547). *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรนันท์ ศุภวรรณกิจ. (2546. 30 กรกฎาคม). "การศึกษาทางไกลเรียนอย่างไรจึงสู่ความสำเร็จ". *หนังสือพิมพ์สยามรัฐ*, หน้า7.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต1 (2553). *แนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.* สุพรรณบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต1.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2547): *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.*กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)

ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม. (2548). *โครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

อนุพงศ์ คำน้อย. (2556). *การประเมินการใช้โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงราย : มหาวิยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทความวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ฝนทิพย์ จันทร์แดง*, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ 2)พัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ 3)ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 20 คน ระยะเวลา 10 ชั่วโมง ที่ใช้ ได้แก่ 1)ชุดการเรียนรู้ 2)แบบทดสอบก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test

ผลวิจัยพบว่า

1.ชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน ใบความรู้ ใบงาน และแบบทดสอบ ชุดการเรียนรู้ มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ กฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ การทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ การทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรี การถูกข่มขืนกระทำชำเราของเยาวชนสตรี และชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.67/80.83

2.ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียน

3.ผู้เรียนมีความรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ผู้เรียนมีความรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ โดยมีความเห็นว่าชุดการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ

** อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

The development of learning package on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education

fonthip jandang[*]*, Suthasinee Boonyapithak, Wanlaya Thamaaphiban Inthanin*[**]

Abstract

The purposes of this research were :1) to study the fundamental data in the development of the learning package,2)to develop and assess the efficiency of the learning package to meet the selected efficient satandard criterion of 75/75,3) to implement the learning package,and4) to evaluate and improve the learning package.The implementation of the learning package was conducted for 10 periods.The research design was one group pretest-posttest design.The research instrument were :1) the learning package on on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education.2)pretest-posttest forms 3)The obtained data were analyzed by percentage,mean,standard deviation,dependent t-test ,and content analysis.

The results of this research were:

1.The learning package on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education.The efficiency of the learning package met the criterion of81.67/80.83

2.Teacher managed the learning activities by the student self-study in group from the learning package.Students were interested ang enthusiastic in learning.

3.The student learning achievement scores before and after theimplementation of the learning package were statistically significant at .05 level.The student is opinione revealed that the learning package were much appriate to help them understand the texts better ang mor quickly and the students works were at a good level.

[*] Students of Master, Program in Research and Evalution, Thaksin Univerisity.

[**] Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

บทนำ

ในสังคมของมนุษย์นั้นมีสมาชิกจำนวนมากที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิดเห็นและพฤติกรรมต่างๆจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกันเพื่อเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม กฎหมายจึงมีความสำคัญต่อสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมและประเทศชาติ เมื่ออยู่ รวมกันเป็นสังคมทุกคนจำเป็นต้องมีบรรทัดฐานซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติยึดถือเพื่อความสงบเรียบร้อยความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มกฎหมายเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์พลเมืองไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนตามข้อบังคับของกฎหมายถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม2557,จาก www.krisdika.go.th)การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ตลอดจนสร้างเจตคติและค่านิยมที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมายแก่เยาวชนของชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลอื่น ในสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันเยาวชนได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของกลุ่มอาชญากรรมต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งวัยของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นวัยแห่งการอยากรู้ อยากลอง มีไฟแห่งการใฝ่รู้อยู่มากและโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถระงับความต้องการของตนเองได้ พฤติกรรมในลักษณะนี้มักทำให้ได้เข้าไปประกอบเหตุที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเป็นจำนวนมาก เช่น การทะเลาะวิวาท หรือการทำร้ายร่างกาย การลักขโมยของเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเงินที่จะนำไปใช้ตอบสนองความต้องการของตนเองการทดลองเสพยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนสตรีที่เกิดจากการสมัครใจและเกิดจากการถูกข่มขืน หรือแม้กระทั่งการทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่วัยรุ่นต้องทำความเข้าใจถึงเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ และจะมีทางออกในทางกฎหมายหรือทางสังคมอย่างไร ดังนั้น หากเด็กและเยาวชนได้ทำความเข้าใจและมีความรู้ในทางกฎหมายแล้ว วัยรุ่นก็จะไม่ต้องตกเป็นเหยื่อจากการที่ไม่รู้กฎหมาย นอกจากนี้ ยังสามารถหาทางออกได้เมื่อมีเหตุการณ์ที่จะต้องไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายอีกด้วย (ระวิหาญชัย อนุตตโร. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2557,จาก www.kaiwaisai.com)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก และเยาวชนสตรีจากรากฐานเรื่องเพศ มาตรฐานทางเพศสองระดับ และอิทธิพลของระบบวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เพื่อสร้างความตระหนัก และปรับวิธีคิด การมองปัญหาของสังคมใหม่ผลการวิจัยหลายเรื่องได้สะท้อนความเชื่อและทัศนคติแฝงของนักวิจัยที่ตอกย้ำระบบวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ การยอมรับมายาคติและการยอมรับ วิธีปฏิบัติตามบทบาทชายหญิงที่อยู่บนมาตรฐานสองระดับในสังคมไทย วิไล ณ ป้อมเพชร (2546, มีนาคม.“สิทธิมนุษยชนในสถาบันการศึกษา,” วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน1. 193-204)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาความรู้ด้านกฎหมายโดยศึกษากฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนและสตรี ซึ่งในการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้บรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไว้ในสาระการพัฒนาสังคมโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารเพื่อเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติและหลักสิทธิมนุษยชนของสตรีและได้รวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับเยาวชนทั้งหมด ซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนและสตรีควรรู้ ซึ่งในทางด้านการศึกษานั้นมีเยาวชนและสตรีเข้ามาศึกษานอกระบบการศึกษาเป็นจำนวนมากสิ่งนี้อาจจะเป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและในส่วนกฎหมายบางเรื่องนั้น ยังไม่มีบรรจุอยู่ในหลักสูตรและรายวิชาที่เรียนในปัจจุบันจากสาเหตุที่กล่าวมาผู้วิจัยคิดว่าชุดการเรียนรู้มี

ความเหมาะสมที่จะนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวคิดของนักเทคโนโลยีและนักการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าหรือประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ สันทัด ภิบาลสุข (2525 : 199) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ 1)ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่เพราะชุดการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนมากที่สุด 2) ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองและเรียนได้ตามความสามารถความสนใจและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 3)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 4)ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน 5)ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ครู ชุดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด 6)การให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพครูเนื่องจากชุดการเรียนรู้ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ ดังนั้นครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนให้มีประสิทธิภาพ 7)ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย 8)ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูเพราะชุดการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปศึกษาได้ทันที 9)ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครูผู้ชำนาญเพราะชุดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตัวเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ช่วยเสริมสร้างการเรียนอย่างต่อเนื่อง 10)แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะชุดการเรียนรู้สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนตามความถนัดความสนใจและโอกาสเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระชัย ปูรณโชติ(2539 : 27)ที่กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ว่า 1)สามารถสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเอกัตภาพของตน 2)ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง 3)ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อยและในของตนในทุกขั้นตอนได้ทราบผลการเรียนรู้และเพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของเด็กและสตรีในฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งด้านกฎหมายที่ประสบความสำเร็จเมื่อพวกเขาเข้าใจสิทธิและตระหนักถึงโอกาสที่จะใช้สิทธิเหล่านี้จะทำให้เกิดความต้องการที่จะใช้สิทธิอย่างไรก็ตามการสร้างความตระหนักรู้ต่อการมีสิทธิยังไม่เพียงพอเรายังจำเป็นต้องมีกลไกส่งเสริมสิทธิเพื่อให้พวกเขาใช้สิทธิของตนได้การสร้างความเข้มแข็งด้านกฎหมายทั้งนี้โดยการสร้างความตระหนักรู้ด้านสิทธิในบรรดาเด็กและผู้หญิงและการจัดทำกลไกและให้ความสนับสนุนในการเข้าถึงสิทธิเหล่านี้ศันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, เมษายน.“ “บทบาท “สื่อ”ในการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก”สตรีและครอบครัว,” วารสารสตรีและครอบครัว.10(02), 25-27)

ผู้วิจัยคิดว่าเมื่อนำกฎหมายที่ยังไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรมาพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่สามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Lifelong Process)ทันเหตุการณ์ ทันโลกสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในอนาคตได้ดี (นุศรา หมัดอะด้ำ. 2555 : บทนำ)เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ทางด้านกฎหมายของเยาวชนสตรีในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา เพื่อให้เยาวชนมีความรู้นอกจากรายวิชา เนื้อหาที่เรียนมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและป้องกัน หากเยาวชนที่ถือได้ว่าเป็นกำลังของชาตินั้น มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแล้วสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่เยาวชนสตรี อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีเพื่อนำมาใช้ออกแบบชุดการเรียนรู้ดังนี้

1.1ศึกษาจากตัวบทกฎหมาย จากประมวลกฎหมายต่างๆ พระราชบัญญัติต่างๆและได้รวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีทั้งหมดจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย สาระการพัฒนาสังคม และเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมายจากประมวลกฎหมายต่างๆ พระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสตรี

2.เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ ชุดการเรียนรู้ เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.เพื่อประเมินประสิทธิผลชุดการเรียนรู้ในประเด็นความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นของเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

คำถามการวิจัย

1.สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีมีอะไรบ้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีที่ปรากฏ ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สาระการพัฒนาสังคม ในปัจจุบันประกอบด้วยกฎหมายอะไรบ้าง ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ออกแบบนวัตกรรมชุดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.ผลการพัฒนานวัตกรรมชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยอะไรบ้างและมีประสิทธิภาพอย่างไรและเกิดประสิทธิผลกับเยาวชนสตรีหรือไม่ อย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

1.ชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพผ่าน เกณฑ์ 75/75

2.เยาวชนสตรีที่ได้รับการจัดการเรียนโดยชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความรู้มากกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นของเยาวชนสตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.ได้ชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี ที่มีประสิทธิผลในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จะนำไปสู่การสร้างความตระหนักในสิทธิของตนเองตามกฎหมายของเยาวชนสตรี

2.ได้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี สำหรับให้สถานศึกษาอื่นๆสามารถใช้ขยายผลและเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีอันจะเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่นี้ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนสตรีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 1,095 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 20 คน

3.ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้นี้ สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของเยาวชนสตรี ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และความตระหนักในสิทธิของตนเองตามกฎหมายของเยาวชนสตรี จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรี
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การถูกข่มขืนกระทำชำเราของเยาวชนสตรี

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการทดลอง 10 ชั่วโมง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิจัย(Research)การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ (2) การพัฒนา (Development) การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ (3) การวิจัย (Research) การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ (4) การพัฒนา (Development) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า เนื้อหาที่ให้ความรู้ด้านเนื้อหาเรื่องกฎหมายควรเป็นกฎหมายที่ใกล้ตัวผู้ เรียน ที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ควรเป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

ปรึกษาและช่วยเหลือ ควรมีการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การตรวจผลงาน แบบทดสอบ แบบฝึกหัด และสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้

2.ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือครู ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของครู แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ และแบบประเมินผลงานผู้เรียน คู่มือผู้เรียน ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบเฉลย แบบทดสอบ โดยชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนี้ประกอบไปด้วย 4 หน่วย หน่วยการเรียนรู้ที่(1)เรื่องกฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ หน่วยการเรียนรู้ที่(2)เรื่องการทำแท้งจากการมีเพศสัมพันธ์ หน่วยการเรียนรู้ที่(3)เรื่องการทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรีหน่วยการเรียนรู้ที่(4)เรื่องการถูกข่มขืนกระทำชำเรา ชุดการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (Individual Tryout) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/80.83 ค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (Small Group Tryout) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/81.39

3.ผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อ กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 20 คน ซึ่งใช้ชุดการเรียนรู้เป็นเวลา 10 ชั่วโมง ผลการทดลองใช้พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกกับการเรียน

4.ผลการประเมินความรู้ของผู้เรียน พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนมีความรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ ผลการปรับปรุงและแก้ไขชุดการเรียนรู้ มีการปรับปรุงเพิ่มเติมหลังการเรียนของชุดการเรียนรู้มีการปรับแก้ไขข้อคำถามในใบงานและแบบทดสอบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับภาพให้มีความเหมาะสม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ผลการศึกษาข้อมูลในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ผู้เรียนมีโอกาส ได้เรียนรู้จากเพื่อนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ตลอดจนกล้าซักถาม ก่อให้เกิดความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ศรีลักษณ์ มาโกมล (2544 :5) กล่าวว่า รูปแบบการสอนที่ดีเป็นรูปแบบการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการ รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ

2.ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ละชุดมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ คู่มือครู ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบ

ความรู้สำหรับครู แบบประเมินผลงานผู้เรียน คู่มือผู้เรียน ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจง ใบความรู้ ใบงานสำหรับผู้เรียนและแบบทดสอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบต่าง ๆ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ดังนั้นองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามขั้นตอนจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ อันดี (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ชุดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ คือ คำนำ วัตถุประสงค์ คู่มือครู คู่มือผู้เรียน สอดคล้องกับ ศิริชัย จิรจีรังชัย (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ว 203 เรื่อง อาหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการพัฒนาชุดการเรียน พบว่า มีองค์ประกอบคือ คู่มือสำหรับนักเรียนประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียน บทบาทของนักเรียน ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ) คู่มือสำหรับครู (ประกอบด้วย บทบาทของครู แผนผังการจัดการเรียนรู้ แผนการสอน แนวตอบใบงาน) จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ พบว่า ประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (Individual Tryout) กับ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะจังหวัด สงขลา จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 โดยมีประสิทธิภาพ 81.67/80.83 เนื่องจากเป็นการนำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้เป็นครั้งแรก ภาษาและเนื้อหาในกิจกรรมอาจจะยากเกินไป จึงจำเป็นต้องปรับเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่ายเพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม ส่วนการหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (Small Group Tryout) กับ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 9 คนนั้น พบว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 คือ 81.67/81.39ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำผลจากการทดลองใช้ในขั้นเดี่ยวมาปรับปรุงทั้งทางด้านภาษาให้สละสลวย เข้าใจง่าย และรูปแบบให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 118) และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2525 : 199) และวีระ ไทยพานิช (2529 : 37) ที่กล่าวถึงข้อดีของชุดการเรียนรู้ว่าชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเร้าความสนใจ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนกับชีวิต

3.ผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองร่วมกับ จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มีความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นสื่อที่เร้าความสนใจของผู้เรียน และช่วยให้การเรียนเป็นอิสระและผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ผลการปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ ปรับปรุงภาษาในกิจกรรมเพิ่มเติมหลังการเรียนรู้ในชุดการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น ปรับปรุงภาพที่ใช้ประกอบให้มีความเหมาะสมมากขึ้น จัดทำคำอธิบายปรับภาษาให้สามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำชุดการเรียนรู้ไปใช้

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไปใช้ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75และ หลังการใช้ชุดการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ ดังนั้น ควรนำชุดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นนวัตกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาผลทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). *นวัตกรรมทางการศึกษา*.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ ประสานมิตร.

“กฎหมายคุ้มครองสตรี,” (2553). หน้า 1 -2. กรุงเทพ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2557, จาก www.krisdika.go.th

ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์.(2528).*การเลือกและการใช้สื่อการสอน*.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชม ภูมิภาค.(2524).*เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา*.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ.(2540).*ชุดการสอนรายบุคคล*.นนทบุรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์.(2520).*ระบบสื่อการสอน*.กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี และคณะ.(2544).*วิทยาการด้านการคิด*.กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ทิศนา แขมมณี.(2545).*ศาสตร์การสอน*.กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์.(2531).*ทักษะการแก้ปัญหากับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระชัย ปูรณโชติ.(2539).*การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเส้นทางสู่อาจารย์3*.(พิมพ์ครั้งที่3).กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพนิธิ สุริยะ.(2526). “สิทธิมนุษยชน พันธกรณีและบทบาทของไทย,”(หน้า12).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิพนธ์ ศุขปรีดี.(2519).*นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา*.ชลบุรี.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ ประสานมิตร บางแสน.

นิรมล ศตวุฒิ.(2526).ชุดการเรียนแบบเอกัตบุคคลน่าจะมีบทบาทในมหาวิทยาลัยในตลาดวิชา.กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นุศรา หมัดอาด้ำ .(2555). *การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคงทนในการคิดแก้ปัญหาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3*_.วิทยานิพนธ์.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา:มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา.(2536).*การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักทางการศึกษาพยาบาล*.วิทยานิพนธ์.กศ.ด.อุดมศึกษา.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พรทิพย์ เข็มทอง.(2554).*หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554)*.สำนักงานส่งเสริมการศึกานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 46/2555.

มนตรี แย้มกสิกร.(2526).*การใช้สื่อการเรียนการสอน*.กรุงเทพฯ.โอเดียนสโตร์.

มานิตย์ จุมปา. (2551). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุวดี ฦาชา.(2536).*การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต.กรุงเทพ:.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ทรวิโรฒ.

รศ.พญ.วัลลี สัตยาศัย. (2557). "การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก(PBL)," ใน *เอกสารประกอบการบรรยายทางวิชากรเรื่อง กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและบูรณาการสู่การวิจัย.* หน้า 2 – 15. วันที่ 02 ตุลาคม 2557 ณ ห้อง15403. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ระวิหาญชัย อนุตตโร. (2554). "ค่ายวัยใส มหาจุฬา วังน้อยฯ หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชน,". (2554),. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2557, จาก www.kaiwaisai.com

ลัดดา ศุขปรีดี.(2523).เทคโนโลยีทางการศึกษา.กรุงเทพฯ.พิฆเนศ.

วัชรา เล่าเรียนดี.(2548).*เทคนิคละยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วิทยานิพนธ์.ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.*นครปฐม:มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2535).*การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.*กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

วิชัย วงษ์ใหญ่.(2525).*พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่.*(พิมพ์ครั้งที่3).กรุงเทพฯ:โอเดียนโตร์.

วีระ ไทยพานิชย์.(2529).*57 วิธีสอน.*กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วสันต์ อติศัพท์.(2543).*นวัตกรรมการศึกษา.*ปัตตานี.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิชัย วงษ์ใหญ่.(2543).*การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา.*กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

วิไล ณ ป้อมเพชร (2546,มีนาคม)." *สิทธิมนุษยชนในสถาบันการศึกษา,*" วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน1., 193-204

ศันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, เมษายน). " "*บทบาท "สื่อ"ในการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก"สตรีและครอบครัว," วารสารสตรีและครอบครัว.* 10(02), 25-27.

ศันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, กันยายน). "*บทบาท "เวทีนี้มีโครงการดีต้องแบ่งปัน เพื่อสตรี 5 จังหวัดชายแดนใต้,*" วารสารสตรีและครอบครัว. 10(02), 15-16.

ศิริชัย จิรจีรังชัย.(2545).*การพัฒนาชุดการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ว203 เรื่อง อาหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2.*วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมใจ ฤทธิสนที.(2544,มกราคม-เมษายน) " กลยุทธ์ในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,"*วารสารสิรินธรปริทรรศน์.*2(2),25.

สุดา กูเล็ม. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย* วิทยานิพนธ์. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สันทัด ภิบาลสุข.(2525).*การใช้สื่อการสอน.*(พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพมหานคร.พีระพัธนา.

สุคนธ์ สินธพานนท์.(2544).*กฎหมายน่ารู้*(พิมพ์ครั้งที่19).กรุงเทพฯ:อักษรเจริญทัศน์.

สุระ สนั่นเสียง.(2536). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการใช้คำถามที่ส่งเสริมการสอนแบบสืบเสาะสำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต.*วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบล พวงสุวรรณ.(2543). รายงานการวิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4.

อำนวย เดชชัยศรี.(2542).*สื่อการศึกษาพื้นฐาน.*กรุงเทพฯ.ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

อุรชา บุญสมบัติ.(2542).*การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3เรื่องประวัติศาสตร์ไทยระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนปกติ.*วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.ขอนแก่น.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรพรรณ พรสีมา.(2530).*เทคโนโลยีทางการสอน.*กรุงเทพฯ.โอเอส พริ้นติ้ง เฮาส์.

อาภรณ์ แสงรัศมี.(2543).*ผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4.*วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความวิจัย

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชญานุตม์ พรหมสวาสดิ์[*], เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์[**], วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน[**]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 160 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม แบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test (Independent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1). บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.11/84.44 2). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3). ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.56)

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย, กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

[*] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[**] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

The Development of Multimedia Computer in Science Substance Entitled "Water Sky and Star" For Prathomsuksa 5 students

Chayanut Promsawad[*], *Ekawit Keawpradit, Wanlaya Thamaphiban Inthanin*[*]

Abstract

The objective of this research were 1) to develop the multimedia computer in science strand entitled "water sky and star" for Prathomsuksa 5 students and to find out the efficiency according to the set of 80/80 criterion, 2) to compare students learning achievement between the multimedia computer instruction learning group and traditional learning method group in science strand entitled substance entitled "water sky and star" for Prathomsuksa 5 students and 3) to find out satisfaction of the students with the multimedia computer in science strand entitled "water sky and star" for Prathomsuksa 5 students instruction The samples were 160 Prathomsuksa 5 students at Julasamai School, the second semester of 2016 academic year by cluster, stratified and simple random sampling. The instruments were 1) multimedia computer instruction, 2) an achievement test. 3) multimedia computer instruction package, and 4) a satisfaction questionnaire on student with had the multimedia computer instruction. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test (Independent). The results of the research indicated that :1). The multimedia computer instruction had the efficiency of 83.11/84.44 2). Student who studied by using the multimedia computer instruction had higher learning achievement than the students who studied in traditional learning method at the .05 level of significance. 3). Students satisfaction towards the Multimedia Computer was at a highest level of 4.56.

Keywords: Multimedia computer, Science substance entitled

[*] Students of Master of Educational Technology and Communications, Thaksin University

[*] Lecturer of Education Program, Department of Teaching Islamic Studies, Faculty of Education, Yala Rajabhat University.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ได้ระบุไว้ในมาตราที่ 22 หมวด 4 เรื่องแนวการจัดการศึกษาว่า กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้รอบและจัดการเรียนให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และในมาตราที่ 64 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิต และมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 8) เนื่องจากการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ผสมผสานกับการใช้เทคนิค และวิธีการต่างๆ สามารถจะตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอนได้ สื่อการเรียนการสอนจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ การเลือกสื่อและนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญมาก เป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อการเรียนการสอนจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูอาจารย์และผู้สอน สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บังเกิดผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528 : 217 – 218)

ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มบทบาททางการศึกษา หรือใช้สนับสนุนงานด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การเรียนการสอนผ่านเว็บไซต์ (WBI) หรือการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) เป็นต้น การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา และความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด โดยมากมักออกมาในรูปแบบของเทคโนโลยีมัลติมีเดีย ซึ่งเป็นความหวังในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน (มธุรส จงชัยกิจ. 2546 : 45) ด้วยสมรรถภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่มีความสามารถในการบรรจุข้อมูลในลักษณะมัลติมีเดีย ซึ่งเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกับโปรแกรมในการสื่อความหมาย สามารถสร้างความน่าสนใจ โดยผ่านการผสมผสานสื่อหลายชนิด เช่น ข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว การสร้างภาพ 2 มิติ 3 มิติ และเสียงบรรยาย มาเชื่อมต่อกันโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างมาก (สุกรี ยีดิน. 2544 : 1)

บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหรือผสมผสานสื่อหลากหลายรูปแบบ (Multiple Forms)เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ ข้อความ กราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วีดิทัศน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสามารถสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดี อธิบายสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น ขยายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ผู้เรียนสามารถเลือกและเรียนบทเรียนได้ด้วยตนเอง สามารถทบทวนบทเรียนซ้ำได้ตามความต้องการและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การโต้ตอบกับบทเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ผู้เรียนก็จะได้รับข้อมูลป้อนกลับทันทีโดยจะได้รับการเสริมแรง เปรียบเสมือนกับการเรียนรู้จากตัว

ครูผู้สอนเอง และผู้เรียนยังสามารถทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ทันที เป็นการท้าทายผู้เรียนและเสริมแรงให้อยากเรียนต่อ ในการใช้เทคนิคการนำเสนอที่หลากหลายจะสามารถดึงดูดและคงความสนใจของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการจำด้วย เพราะสามารถรับรู้ได้จากหลายช่องทางทั้งภาพและเสียง (ณัฐกร สงคราม. 2554 : 12)

การจัดการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2553-2558 มีดังนี้ ปีการศึกษา 2553 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ41.6 ปีการศึกษา 2554 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.82 ปีการศึกษา 2555 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ27.90 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.46 และปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ42.59 ซึ่งคะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 จากเป้าหมายตามตัวบ่งชี้การปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554 : 34-35) วิทยากร เชียงกูล (2553 : 51) กล่าวว่า การสอบวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนทั่วประเทศได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ยังคงมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

วนิดา ฉัตรวิราคม (ม.ป.ป. : 134) กล่าวว่า ปัญหาการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ คือ ผู้เรียนให้ความสนใจใส่ใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย บางคนไม่ให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาบางแห่งมีการจัดผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษมาเรียนร่วมในห้องเรียน ทำให้เกิดความหลากหลายในกลุ่มผู้เรียน ซึ่งนับเป็นความท้าทายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสนใจและเรียนรู้ได้

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำ เพราะเนื้อหารายวิชาบางตอนมีความยากต่อการทำความเข้าใจ ยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งมีเพียงตัวอักษรและภาพนิ่ง ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในหน่วยการเรียนค่อนข้างต่ำ ดังนั้นหากมีการนำสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมาใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ จะทำให้การเรียนการสอนในวิชานี้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นสื่อการสอนที่สามารถนำมาใช้สอนรายบุคคลได้เป็นอย่างดี และเสนอเนื้อหาได้หลายรูปแบบ เพื่อสร้างบรรยากาศและความน่าสนใจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน (ขนิษฐา ชานนท์. 2532 : 8) และบทเรียนคอมพิวเตอร์ยังสามารถย้อนกลับไปทบทวนข้อมูล หรือข้อความรู้ที่ผ่านไปแล้ว หรือสามารถข้ามเนื้อหาอื่นที่ผู้เรียนรู้แล้วไปยังเนื้อหาใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่รู้ อีกทั้งผู้เรียนยังมีสัมพันธ์กับเครื่องคอมพิวเตอร์โดยตรง (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. 2543 : 263)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว เพื่อเป็นการแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ของนักเรียนในหน่วยการเรียนดังกล่าว และแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อทางด้านเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และเป็นช่องทางหนึ่งที่ให้ผู้เรียนได้เลือกใช้สื่อในการศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในเรื่องอื่นและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบปกติ

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 4 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 160 คน (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนจุลสมัย. 2559 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2ปีการศึกษา 2559 จำนวน 42คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุลสมัยที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่เหลือจากการสุ่มหาประสิทธิภาพสื่อ โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน ให้ห้องเรียนห้องหนึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (กลุ่มทดลอง) ส่วนอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

เครื่องมือในการวิจัยและวิธีการสร้าง

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลจากการทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.11/84.44 โดยใช้สูตร E_1 / E_2 80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย คิดเป็นร้อยละไม่ต่ำกว่า 80 ของคะแนนแบบฝึกหัดทั้งหมด (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย คิดเป็นร้อยละไม่ต่ำกว่า 80 ของคะแนนแบบทดสอบทั้งหมด (E_2)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้ t-test (Indepentdent)

3. ค่าสถิติพื้นฐาน ใช้ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นการทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การทดลองหาประสิทธิภาพครั้งที่ 1 (แบบรายบุคคล)

1.2 การทดลองหาประสิทธิภาพครั้งที่ 2 (แบบรายกลุ่ม)

1.3 การทดลองหาประสิทธิภาพครั้งที่ 3 (แบบภาคสนาม)

การทดลองในแต่ละครั้ง สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องน้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. กำหนดให้นักเรียนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องน้ำ ฟ้า และดวงดาว ทั้ง 3 หน่วย ดังนี้

2.1 ปรากฏการณ์ลม ฟ้า อากาศ

2.2 เรียนรู้เรื่องลม

2.3 ปรากฏการณ์น่ารู้

และเมื่อผู้เรียนเรียนจบก็นำผลที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบมาตรวจสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามเกณฑ์ 80/80 จากนั้นนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน โดยคิดเป็นร้อยละ แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อกำหนดเกณฑ์และหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

2. ขั้นตอนในการดำเนินการทดลองหาผลสัมฤทธิ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวิธีดำเนินการดังนี้

2.1 กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (กลุ่มทดลอง)

2.1.1 ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มหาประสิทธิภาพและกลุ่มควบคุม ซึ่งจะได้ห้องเรียนมาใช้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง เพื่อใช้เป็นกลุ่มหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนจุลสมัย จากนั้นทำการทดลอง

2.1.2 ชี้แจงและอธิบายวิธีการศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพร้อมที่จะเรียน

2.1.3 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้ว

2.1.4 ดำเนินการทดลอง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ต่อ ผู้เรียน 1 คน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อนักเรียนเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยนั้นๆ ด้วย โดยมีผู้วิจัยและครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือนักเรียนในการทำกิจกรรมของหน่วยการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

2.1.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) เมื่อเรียนจบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนครบทุกหน่วยการเรียนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ทันทีด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้วซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

2.1.6 ให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

2.2.1 ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มหาประสิทธิภาพและกลุ่มทดลอง ซึ่งจะได้ห้องเรียนมาใช้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง เพื่อใช้เป็นกลุ่มหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนจุลสมัย จากนั้นทำการทดลอง

2.2.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้วซึ่งจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่านกระดาษคำตอบ แล้วนำมาตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน

2.2.3 ให้ครูผู้สอนดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อเรียนจบทุกหน่วยการเรียนแล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยนั้นๆ จนครบทุกหน่วยการเรียน

2.2.4 หลังจากที่ผู้เรียนเรียนเนื้อหาครบทุกหน่วยการเรียนเสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ทันที เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้ว ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้จะเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

ผลการศึกษาอภิปรายผล

1. จากการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็น 83.11/84.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 80/80 หมายความว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ83.11 และทำให้นักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.44 แสดงว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่ได้กำหนดไว้เนื่องจากการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ซึ่งผู้วิจัยมีการวางแผนและออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยมีการศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์เชิงเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาลักษณะของโปรแกรมในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียจากหลักการ ทฤษฎีการออกแบบและจิตวิทยาการเรียนรู้ ภายในประกอบด้วย ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ดำเนินการสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขนำข้อบกพร่องตามคำแนะนำ นอกจากนี้ ยังมีการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียไปหาประสิทธิภาพกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3 ครั้ง คือ แบบรายบุคคล แบบกลุ่มเล็ก แบบกลุ่มใหญ่ โดยมีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียของนักเรียนเพื่อนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในขณะที่นักเรียนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมาปรับปรุงแก้ไขให้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีความสมบูรณ์

ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทันทีเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนยังคงจดจำเนื้อหาที่เพิ่งผ่านการเรียนรู้ได้อยู่ในขณะที่ทำแบบฝึกหัด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 และคะแนนการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ (กลุ่มควบคุม) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.90 ซึ่งคะแนนก่อนเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติไม่แตกต่างกัน แสดงว่าผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากัน จึงมีความเหมาะสมในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่ม และคะแนนลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพอใจเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D) เท่ากับ 0.31 ความพึงพอใจในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียของนักเรียนสามารถแยกเป็นด้านดังนี้ ด้านการออกแบบการสอน การออกแบบหน้าจอและการนำไปใช้ ซึ่งนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตามสมมติฐานข้อที่ 3 คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการเปรียบเทียบกับวิธีการเรียนแบบปกติ เพื่อศึกษาว่าการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่มีรูปแบบต่างกันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการเรียนแบบต่างๆ

3. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในรูปแบบ รายวิชา และระดับชั้นอื่นๆซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ที่สนใจ และนักเรียนที่สนใจสามารถเข้าไปศึกษาเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียได้ด้วยตนเอง

5. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียให้มีการรองรับการใช้งานของสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีเทคโนโลยีเหล่านี้ได้เข้าไปศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

บรรณานุกรม

กนกวรรณ นาคปลัด. (2556). ผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

กรมวิชาการ. (2544). มัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กรวิทย์ จันทร์พูล. (2555). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

กิดานันท์ มลิทอง. (2548). เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ขนิษฐา ชานนท์. (2532). “เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการเรียนการสอน,” วารสารเทคโนโลยีทางการศึกษาฉบับปฐมฤกษ์. 1 (ฉบับปฐมฤกษ์), 8.

ชวาล แพรัตกุล. (2516). เทคนิคการวัดผล. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

ชานนท์ หลีเหร็ม (ผู้ให้สัมภาษณ์). ชญานุตม์ พรหมสวาสดิ์ (ผู้สัมภาษณ์). *โรงเรียนจุลสมัย*สงขลา 85 ถ.ศรีสุดา ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา 90000 . เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2559.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). ระบบสื่อการสอน. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 135-143

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2521). นวัตกรรมระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). 80นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : บริษัทเนแด็กซ์ อินเตอร์คอปเปอร์เรชั่น

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ณรงค์เลิศ โภควัตร. (2550). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย บนซีดี – รอม เรื่อง เอกภพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ชัยนาท : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลาหจรัสแสง. (2541). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.กรุงเทพฯ: วงกมล โพรดักชัน.

ทองม้วน พิมพ์เภา. (2553). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง คำเป็น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสารคาม

ทิศนา แขมมณี (2553 : 75-76). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่12). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียมจันทร์ เรืองเกษม. (2553). การเปรียบเทียบความรู้แลทักษะปฏิบัติวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนปัทมาลัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน . วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา . มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ธีรนัยน์ เชียวแก่. (2554). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง อุทยานแห่งชาติแม่เงา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด (2549). การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุรีวิทยาสาส์น.

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ ; และนวลเสน่ห์ วงศ์เชิดธรรม. (2545) การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

ปริยทิพย์ บุญคง. (2546). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 . วิทธยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ฝ่ายวิชาการโรงเรียนจุลสมัย. (2559). รายชื่อและจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 ปีการศึกษา 2559.สงขลา : โรงเรียน

จุลสมัย_____ . (2553) . รายงานสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายปี ปีการศึกษา 2551 – 2553 โรงเรียนจุลสมัย. สงขลา : โรงเรียนจุลสมัย

พรพจน์ พุฒวันเพ็ญ. (2552). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7 . กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ ไชยโส. (2540).การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน(เอกสารอักสำเนาหมายเลข4). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิสณุ ฟองศรี. (2549). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เทียมฝ่าการพิมพ์.

พิสณุ ฟองศรี. (2553). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทด่านสุทธา การพิมพ์ จำกัด.

พิสุทธา อารีราษฎร์. (2551). การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาตการพิมพ์.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : เฮ้าส์ออฟเดอร์มิสท์.

ไพศาล วรคำ. 2552. การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research). กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

ภัทรา นิคมานนท์. (2543). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ์.

มณฑนรรห์ วัฒนกุล. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เวลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ

มนต์ชัย เทียนทอง. (2545). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์ สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา (Foundation of Education) หน่วยที่1-10. พิมพ์ครั้งที่ 25. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มาลิณี จุโฑปะมา. (2554).จิตวิทยาการศึกษา.(พิมพ์ครั้งที่1). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2549). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5).กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ลัฐิกา ผาบไชย (2550). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องคำไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติทางการวจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2541). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วนิดา ฉัตรวิราคม (2538). “การศึกษาการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

วรพจน์ ใหม่คามิ. (2553). สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ปราสาทหินพิมาย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วรพรรณ บุดดีด้วง. (2550). การพัฒนาคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วรรณี ลิมอักษร. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วารุณี กี่เอี่ยน. (2552). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิทยา เชียงกูล (2553). รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี2551/2552บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษาสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา

วิภารัตน์ แสนกล้า. (2554). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง สูตรคูณ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.สารนิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัชรา สุริยะ. (2549). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ธรณีภาคและธรณีกาลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552).ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่6).กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). คู่มือการจัดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2558 จาก www.niets.or.th

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546).การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมนึก ภัททิยธนี. (2544). การวัดผลการศึกษา.กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์

สมพร เชื้อพันธ์. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.* (หลักสูตรและการสอน).พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สิริพร ทิพย์คง. (2545). หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์.กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

สุกรี ยีดีน. (2544). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2543). เอกสารคำสอนวิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2550). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2547). รวมกฎหมายการศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สำนักนิติการ.สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ในช่วงพ.ศ.2522-2554. กรุงเทพฯ : สกศ.

_____. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เอกพงษ์ นพวงศ์. (2556).“การพัฒนาสื่อการสอนบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการใช้งาน Unity- Mecanim The Development of E-Learning Courseware of Unity-Mecanim” วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

Anastasi, Anne. 1976. Psychological Testing. New York : Macmillan.

Bloom,et al. (1956). The Function of Excutive. London: Oxford University Press.

Good, Carter V. (1973). Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill.

Jeffcoate, J. (1995). Multimedia in Practice : Technology and Applications : Great Britain. Prentice Hall International Limited, Campus400, Maryland Avenue.

Klassen, Johanna; & Milton,Philip. (1999,October). Enhancing Englsh Language Skls Using Multimedia. Dissertation Abstracts International. 12(4): 281 – A

Mustsfa. (2010). “Meta Analysis of The Computer Assisted Studie in Science and Mathematics: A Sample of Turkey,” Educational Technology. 9(1), 123-131.

Muller, D.A. (2008). Designing Effective Multimedia for Physical Education. Ph.D.Thesis Sydney: University of Sydney Australia.

Paulissen and Frater, H. (1994). Computer Assisted Intruction. NewYork : London.

บทความวิจัย

ทัศนะนักวิชาการอิสลามในการกำหนดอายุครรภ์ที่ส่งผลต่อการรับรองบุตรชอบด้วยกฎหมายอิสลาม

อับดุลรอยะ บินเซ็ง*, อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต**, มะรอนิง สาแลมิง***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนะนักวิชาการอิสลามต่อการกำหนดอายุครรภ์รับรองบุตร โดยศึกษาทัศนะนักวิชาการอิสลามสี่สำนักจากหนังสือตำราฟิกฮฺ ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เป็นข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการอิสลามเห็นตรงกันว่าจะเป็นบุตรของสามีได้ต้องมีอายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือน หากไม่อุปนัยได้ว่าปฏิสนธิก่อนสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย การนับอายุครรภ์มีทัศนะต่างกัน 2 คือ นับวันที่สามีภริยาได้เสพเมถุน และนับวันผูกนิติกรรมสมรส ส่วนการมีเวลาเสพเมถุนมีทัศนะต่างเป็น 3 คือ **หนึ่ง** : สำนักฮะนะฟียะฮ์ไม่จำเป็นต้องมีเวลาเสพเมถุน **สอง** : ญุมฮูรนักวิชาการ มาลิกียะฮ์ ซาฟิอียะฮ์และฮะนาบีละฮ์ ต้องมีเวลาเสพเมถุน **สาม** : Ibn Taimiyah ต้องร่วมประเวณีจริง
สรุป ทารกจะเป็นผลิตผลชอบด้วยกฎหมายต้องถือกำเนิดในอายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือน นับวันที่ได้เสพถุนครั้งแรกเป็นวันแรกการนับอายุครรภ์ สามีมีเวลาเสพเมถุน ไม่อาจเป็นที่ยอมรับได้ว่าทัศนะของอิบนุตัยมียะฮ์ที่เห็นว่าต้องมีเพศสัมพันธ์จริงเป็นเกณฑ์การรับรองบุตร ด้วยเหตุผลคือ เป็นเรื่องที่ไม่อาจมีใครรู้เห็นจริงถึงสภาพการณ์นั้น เป็นการทำลายเกียรติทารกที่ต้องอยู่ในสภาพไม่มีวงศ์ตระกูล และทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีของภริยา ถูกกล่าวหาเป็นชู้กาลกินี

คำสำคัญ: ทัศนะนักวิชาการ กำหนดอายุ รับรองบุตร

---

* นิศิตปริญญาเอก(สาขาอิสลามศึกษา) ทุนโครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสำหรับอุดมศึกษา ปี 2555,อาจารย์ประจำสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

** ดร.(การศึกษาอิสลาม พัฒนาหลักสูตร) รองศาตราจารย์,อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

*** ดร.(กฎหมายอิสลาม) อาจารย์สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

RESEARCH

The Perspectives of Islamic Scholars on Ascertaining Pregnancy Age Affecting the Certification of an Islamic Lawful Child

Abduroya Benseng*, Ibrahem Narongraksakhet**, Maroning Salaming***

Abstract

This research article aimed to explore the perspectives of Islamic scholars on ascertaining pregnancy age affecting the certification of an Islamic lawful child. The data collection was conducted by means of the perspectives of the Islamic scholars from the four schools of thought, available in Fiqh (the theory or philosophy of Islamic law, based on the teachings of the Quran and the traditions of the Prophet) books. The data of this study were analyzed qualitatively in order to lead to conclusions. The results of this study revealed that the Islamic scholars agreed on the fact that the pregnancy age should be no less than six-month old in order to belong to his or her father. In contrast to this, if the pregnancy was found less than six-month old, it can be hypothesized that the conception took place before Islamic lawful marriage. As far as the calculation of the pregnancy is concerned, it is divided into two perspectives. First, it is calculated the time when a couple has sexual intercourse, while the other one is calculated when the marriage started. Regarding the time of having sexual intercourse, there are three perspectives of Islamic scholars on it. First, the Islamic scholars of Hanafi school of thought indicated that there is no fixed time of having sexual intercourse. Second, the Islamic scholars of Maliki, Shafii, and Hambali schools of thought maintained that there should be fixed time of having sexual intercourse. The last one, Ibn Taimiyah, however, stated that the couple should really commit adultery.

In conclusion, a baby would belong to a father if the pregnancy age should be no less than six-month old. This was calculated since a couple has had sexual intercourse for the first time. In support of this issue, there is a fixed time for the couple to have sexual intercourse. However, Ibn Taimiyah stated that the couple should really have sexual intercourse. These are to prevent the baby and his or her mother from being dishonoured and being accused of committing adultery.

Keywords: Perspectives of scholars, Ascertaining age, Certify a child

* Ph.D. Candidate (in Islamic Law) Teachers and Personnel Development Scholarship for Higher Education, 2012, A Lecturer of Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University

** A Doctor of Philosophy (in Islamic Studies) Associate Professor, a Lecturer of Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus

*** A Doctor of Philosophy (in Islamic Law) a Lecturer of Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่า มีเกียรติที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำความรู้จักซึ่งกันและกัน สามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างปกติสุข และเพื่อขยายเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่นานเท่านานในการตอบสนองเจตนารมณ์ของอัลลอฮฺผู้ทรงสร้างมนุษย์เพื่อสักการะพระองค์เพียงแต่ผู้เดียวไม่อาจตั้งภาคีกับพระองค์ได้

การรักษาซึ่งชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงรักษาให้ทรงเกียรติตลอดไป การรักษาวงศ์ตระกูลของบุตรและการรับรองถานะของบุตรโดยสามีเป็นสิ่งที่ภริยาปรารถนาที่สุด จึงจะเห็นว่าความสงบสุขของสถาบันครอบครัวขึ้นอยู่กับการยอมรับบุตรของสามี กล่าวคือบุตรที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของภริยาอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือสามีภริยามีเวลาในการเสพเมถุน หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว สามีอาจสงสัยในความชอบธรรมของทารกที่ภริยาตนได้ให้กำเนิด บทความนี้จึงเน้นศึกษาทัศนะของนักวิชาการอิสลามในการกำหนดอายุครรภ์และการกำหนดวันเวลาที่จะเริ่มนับอายุครรภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาทัศนะนักวิชาการอิสลามต่อการกำหนดอายุครรภ์ในการรับรองบุตร โดยศึกษาทัศนะนักวิชาการอิสลามสี่สำนักจากหนังสือตำราฟิกฮฺ ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เป็นข้อสรุป ศึกษาวิเคราะห์ เอกสารตำราทางวิชาการของนักวิชาการอิสลามและอื่น ๆ

ผลการวิจัย

นักวิชาการอิสลามเห็นพ้องกันถึงสภาพการสืบสายวงศ์ตระกูลฝ่ายมารดาของบุคคลหนึ่งว่าเป็นบุตรของผู้ให้กำเนิด ไม่ว่าการกำเนิดจะมาจากการสร้างนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสชอบด้วยกฎหมายอิสลามหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอิสลาม หรือจะได้มาซึ่งบุตรด้วยการถูกล่อลวง ข่มขืนหรือการเสพเมถุนแบบสำคัญผิดก็ตาม จะมีอายุครรภ์ที่มากกว่าหรือน้อยกว่าหกเดือนหรือหกเดือน บุคคลเช่นว่านั้นสามารถถือการสืบสายวงศ์ตระกูลจากสตรีผู้ให้กำเนิดนั้นได้

เช่นเดียวกันนักวิชาการอิสลามเห็นพ้องต้องกันเป็นเสียงเดียวกันในเรื่องการกำหนดอายุครรภ์ที่จะสามารถสืบวงศ์ตระกูลจากสามีได้ ว่าจะต้องมีอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือน และจะต้องคลอดออกมาอยู่รอดมีชีวิตด้วยด้วยตนเองตามธรรมชาติ ปราศจากการช่วยเหลือด้วยเครื่องมือแพทย์ช่วยหายใจ ซึ่งหากสตรีใดให้กำเนิดบุตรด้วยอายุครรภ์ที่น้อยกว่านั้น ทารกผู้นั้นไม่นับเป็นบุตรของสามี เนื่องจากอุปนัยได้ว่าอาจเกิดการปฏิสนธิมาก่อนการสมรสที่ชอบด้วยบทศาสนบัญญัติ (Al – Zaila-ie,1313, 3: 3; Al – Hattāb,2003, 3 : 486; Al – Nawawi,2003,5:306; Al –Haitami,n.d,4 : 203; Al – Hijawi,n.d, 4:105; Al – Bahooti,2002:356) ดังโองการว่า

...وَحَمْلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهْرًا ... ﴿١٥﴾ (الأحقاف :15)

ความว่า “...และการอุ้มครรภ์เขาและการหย่านมของเขาในระยะเวลาสามสิบเดือน...” (อัลอะหฺกอฟ: บางส่วนของอายะฮ์ที่ 15)

อายะฮ์นี้ แสดงให้เห็นว่าเริ่มนับระยะเวลาการตั้งครรภ์กระทั่งทารกหย่านมนั้น ต้องใช้เวลาสามสิบเดือน เมื่อนำมาคำนวณ พบว่าระยะเวลาการตั้งครรภ์ต้องใช้เวลาอย่างน้อยหกเดือน ก็จะคงเหลือเวลาอีกใน

การให้นมบุตรอีกยี่สิบสี่เดือน เมื่อนำหกเดือนมารวมกับยี่สิบสี่เดือนเข้าด้วยกัน ก็จะได้ผลลัพธ์เท่ากับสามสิบเดือน ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ 232 ของสูเราะฮ์อัลบะกอเราะฮ์ ว่า

۞ وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِ ... ﴿٢٣٣﴾ (البقرة: 233)

ความว่า"และมารดาทั้งหลายนั้นนางจะให้นมแก่ลูกๆของนางภายในสองปีเต็ม..." (อัลบะกอเราะฮ์ : บางส่วนของอายะฮ์ 233)

อายะฮ์นี้ได้แสดงให้เห็นถึงระยะเวลาที่เหมาะสมในการให้นมบุตรของมารดา คือระยะเวลาสองปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ทารกกำลังมีพัฒนาการจำเป็นต้องอาศัยนมมารดาในการสร้างพัฒนาการและภูมิคุ้มกันของตน จะเห็นได้ว่าอัลลอฮฺได้ดำรัสให้ผู้เป็นมารดาได้ให้ความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่การให้การนมเลี้ยงดูบุตรของตนอย่างสมบูรณ์ (Al – Qurtubi,2000,3:107; Ibn Kathir,2004,1:248)

นอกจากนั้น ความในอายะฮ์ข้างต้นยังมีความสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ 14 ของสูเราะฮ์ลุกมานด้วย ว่า

... وَفِصَٰلُهُۥ فِي عَامَيۡنِ ... ﴿١٤﴾ (لقمان :14)

ความว่า "...และการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี..." (ลุกมาน : บางส่วนของอายะฮ์ที่ 14)

จากอายะฮ์ข้างต้น ท่านอิบนุกะษีร,(2004,3:416)อธิบายว่าท่านอิบนุอับบาส ได้ให้ความเห็นต่ออายุตั้งครรภ์ของภริยาว่า ต้องมีอายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือนถึงจะถือว่าทารกที่นางให้กำเนิดนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของสามี

จากอายะฮ์ทั้งสามข้างต้นจะเห็นได้ว่าหากอายุครรภ์หกเดือนก็เป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำของอายุการตั้งครรภ์หรือหากมากกว่าหกเดือนถึงเก้าเดือนก็ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของอายุครรภ์ปกติที่สตรีส่วนใหญ่ตั้งครรภ์ ก็แสดงให้เห็นว่าอายะฮ์ทั้งสามข้างต้นไม่ได้ขัดแย้งกัน

นักวิชาการอิสลามได้เห็นตรงกันว่าอายุครรภ์ที่ส่งผลต่อการสืบวงศ์ตระกูลได้ ต้องไม่น้อยกว่าหกเดือน การกำหนดเกณฑ์อายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือนนั้น ต้องนับวันที่ได้การสร้างนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรส

ประเทศอิสลามหลายประเทศได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกว่าอายุครรภ์ต้องไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือสามร้อยหกสิบห้าวัน เช่น ของประเทศคูเวตในมาตรา 116 (Wi'zarah al – Adli,2011:49) ว่า

أَقَلُّ مُدَّةِ الْحَمْلِ سِتَّةٌ أَشْهُرقَمَرِيَّةٍ، وَأَكْثَرُهَا خَمْسَةَ وَسِتُّوْنَ وَثَلَاثُمِائَةَ يَوْم

ความว่า"ระยะเวลาการตั้งครรภ์ที่น้อยที่สุด หก เดือนจันทรคติ และสูงสุดสามร้อยหกสิบห้าวัน"

กฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกของประเทศอียิปต์ในมาตรา 332 วรรคแรก (Muhammad Siraj & Ali Juma-ah,2009,2:827) ว่า

اِذَا وَلَدَتِ الزَّوْجَةُ حَالَ قِيَام النِّكَاح الصَّحِيْح وَلَدًا لِتَمَام سِتَّةِ أَشْهُر فَصَاعَداً مِنْ حِيْن عَقْدِهِ ، ثَبَتَ نَسَبُهُ مِنَ الزَّوْجِ .

ความว่า "เมื่อภริยาให้กำเนิดบุตรจากนิติกรรมสมรสที่ต้องด้วยบทบัญญัติ ด้วยอายุครรภ์หกเดือนขึ้นไปนับจากวันที่ทำนิติกรรมสมรสนั้นแล้ว บุตรย่อมมีสิทธิสืบวงศ์ตระกูลทางสายสามีได้" วรรคสอง

فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ لِأَقَلَّ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مُنْذُ تَزَوُّجِهَا ، فَلَا يَثْبُتُ نَسَبُهُ مِنْهُ ، إِلَّا إِذَا ادَّعَاهُ وَلَمْ يَقُلْ : إِنَّهُ مِنَ الزِّنَى .

ความว่า "หากนางให้กำเนิดบุตรในอายุครรภ์ที่น้อยกว่าหกเดือนนับจากวันสมรสนั้นแล้ว บุตรนั้นย่อมมิสามารถสืบสายวงศ์ตระกูลจากสายสามีได้ ยกเว้นสามียอมรับว่าทารกนั้นเป็นบุตรของเขา และสามีไม่ได้กล่าวหาว่าทารกนั้นได้เกิดจากการละเมิดประเวณี"

นักวิชาการอิสลามเห็นพ้องกันในการกำหนดอายุครรภ์ว่า ต้องไม่น้อยกว่าหกเดือน ทารกจึงจะมีสิทธิ์ในการสืบวงศ์ตระกูลจากชายผู้เป็นสามีของมารดาได้ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น หากแต่ว่านักวิชาการอิสลามยังมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการนับวันเวลากำหนดอายุครรภ์หกเดือนนั้นว่าจะเริ่มนับได้เมื่อไร ระหว่างการเริ่มนับจากวันแรกของการผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยบทศาสนบัญญัติกับการเริ่มนับจากวันแรกที่คู่สามีภริยาได้มีโอกาสอยู่กันสองต่อสองจนเอื้อต่อการเสพเมถุน ประเด็นนี้นักวิชาการอิสลามมีความเห็นต่างกันออกเป็น 2 ทัศนะ ดังนี้

ทัศนะที่หนึ่ง เริ่มนับจากวันที่สามีภริยามีโอกาสในการเสพเมถุน

เป็นทัศนะของนักวิชาการสำนักอัลมาลิกียะฮ์ อัลชาฟิอียะฮ์ อัลหะนาบีละฮฺและเป็นทัศนะที่สองของอะบูยูซุฟในสำนักฮะนาฟียะฮ์(Al- Nasafi, 1997, 9 : 262; Al – Marghinani, 1990,1:314; Al –Shairazi, 1995,3:79; Al- Maqdisi, 1979:256) ซึ่งได้ให้เหตุผลว่า"เมื่อนางได้ให้กำเนิดบุตรด้วยอายุครรภ์ที่น้อยกว่าหกเดือนภายหลังจากการสร้างนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นแล้ว บ่งบอกถึงการได้มีการปฏิสนธิระหว่างน้ำอสุจิกับไข่มาแล้วก่อการผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยบทบัญญัตินั้น"เช่นนั้นแล้วสามารถนิยามได้ว่าทารกผู้นั้นได้เกิดขึ้นมาจากการปฏิสนธิของน้ำอสุจิกับไข่ก่อนการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นนี้แล้วจึงกล่าวได้ว่าเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัตินั้นเอง

ทัศนะที่สอง ให้เริ่มนับจากวันที่ได้ผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรส

เป็นทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์(Ibn Najm,n.d,4:169); Al-Zaila-ie,1313,3:38). ว่า "ทารกจะมีสิทธิสืบสายวงศ์ตระกูลได้ต้องได้ถือกำเนิดที่อายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่วันสร้างนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรส"โดยไม่จำเป็นต้องมีการร่วมประเวณีกันจริงหรือไม่แต่ประการใด โดยให้เหตุผลว่า ตราบใดความสัมพันธ์สามีภริยาในสภาพสมรสยังมีอยู่"อัลฟิรอซ"ดังนั้นแล้วทารกที่ได้ถือกำเนิดในช่วงความสัมพันธ์สามีภริยานี้ยังสมบูรณ์ ให้ถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยบทศาสนกฎหมาย

หลักฐาน

หลักฐานที่นักวิชาการอิสลามทั้งสองทัศนะนี้ใช้ ต่างก็เป็นหลักฐานเดียวกันในการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของอายุครรภ์ คือ ต้องมีอายุครรภ์ไม่น้อยกว่าหกเดือน โดยยึดตัวบทหลักฐานอัลกุรอานอายะฮ์ 233 สูเราะฮ์อัลบะกอเราะฮ์ อายะฮ์15 สูเราะฮ์อัลอัหกอฟและอายะฮ์ 14 สูเราะฮ์ลุกมาน ต่างก็มีการอุปนัยและวิเคราะห์ตามหลักฐานจนได้ข้อสรุปเป็นเหตุผลของตนดังรายละเอียดต่อไปนี้

โองการอัลกุรอานที่มีความว่า

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ إِحْسَٰنًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ ... ﴿١٥﴾ (الأحقاف :15)

ความว่า “และเราได้สั่งเสียมนุษย์ให้ทำดีต่อบิดามารดาของเขา มารดาของเขาได้อุ้มครรภ์เขาด้วยความเหนื่อยยาก และได้คลอดเขาด้วยความเจ็บปวดทรมาน และการอุ้มครรภ์เขาและการหย่านมของเขาในระยะเวลาสามสิบเดือน จนกระทั่งเมื่อเขาบรรลุวัยหนุ่มฉกรรจ์ของเขา และเมื่อมีอายุถึงสี่สิบปี เขาจะกล่าววิงวอนว่า ข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์...” (อัลอะหฺกอฟ :บางส่วนของอายะฮ์ที่ 15)
นัยความจากอายะฮ์นี้ได้ชี้ชัดในสำนวน “...และการอุ้มครรภ์เขาและการหย่านมของเขาในระยะเวลาสามสิบเดือน...”

وَحَمْلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهْرًا ... ﴿١٥﴾..

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเริ่มนับระยะเวลาการตั้งครรภ์กระทั่งทารกหย่านมนั้นต้องใช้เวลาสามสิบเดือน เมื่อนำมาคำนวณแล้วจะพบว่าหากการตั้งครรภ์นั้นใช้เวลาอย่างน้อยหกเดือนก็จะคงเหลือเวลาในการให้นมบุตรอีกยี่สิบสี่เดือน เมื่อนำจำนวนหกเดือนมาบวกกับจำนวนยี่สิบสี่เดือนเข้าด้วยกัน ก็จะได้ผลลัพธ์เท่ากับจำนวนสามสิบเดือน

۞ وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ ... ﴿٢٣٣﴾ (البقرة: 233)

ความว่า “และมารดาทั้งหลายนั้นนางจะให้นมแก่ลูก ๆ ของนางภายในสองปีเต็ม...” (อัลบะกอเราฮ์ : บางส่วนของอายะฮ์ 233)

จากอายะฮ์นี้ได้ชี้ชัดในสำนวน“ภายในสองปีเต็ม...”

حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ... ﴿٢٣٣﴾

จะเห็นว่าอัลลอฮฺทรงกล่าวเป็นจำนวนปีด้วยตัวเลขที่ชัดเจน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็มิอาจจะอธิบายหรือตีความเป็นตัวเลขอื่นได้ ในกรณีอัลลอฮฺทรงกล่าวในอายะฮ์ที่ 14 ของสูเราะฮ์ลุกมานด้วย ว่า

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٤﴾ (لقمان :14)

ความว่า “และเราได้สั่งการแก่มนุษย์เกี่ยวกับบิดามารดาของเขา โดยที่มารดาของเขาได้อุ้มครรภ์เขาอ่อนเพลียครั้งแล้วครั้งเล่า และการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี เจ้าจงขอบคุณข้า และบิดามารดาของเจ้า ยังเรานั้นคือการกลับไป” (ลุกมาน : บางส่วนของอายะฮ์ที่ 14)

จากอายะฮ์นี้ได้ชีชัดในสำนวนว่า “...และการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี...”

... وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ ... ﴿١٤﴾

จะเห็นว่าอัลลอฮฺทรงกล่าวเป็นจำนวนปีด้วยตัวเลขที่ชัดเจน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็มิอาจจะอธิบายหรือตีความเป็นตัวเลขอื่นได้ และหากการตั้งครรภ์ของสตรีมีอายุครรภ์ที่น้อยกว่าหกเดือนแล้วยังสามารถถือเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายได้แล้ว ก็แสดงให้เห็นว่าทั้งสามอายะฮ์สื่อความหมายที่ขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่อายะฮ์จะมีความแย้งกันเอง ด้วยเหตุนี้นักวิชาการอิสลามเห็นตรงกันว่าอายุครรภ์ที่จะส่งผลต่อการสืบวงศ์ตระกูลได้นั้น ต้องมีอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือนแต่ถ้าหกเดือนหรือมากกว่าหกเดือนก็ถือว่าทารกเป็นบุตรของสามีชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากอายะฮ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนักวิชาการอิสลามได้จัดทำเป็นประมวลกฎหมายเสนอต่อรัฐบาลเพื่อบังคับใช้กับประชาชนของตน ดังจะเห็นได้จากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกของประเทศคูเวตมาตรา 166 (Wizarah al- Adli,2007:49) ต่อการกำหนดอายุครรภ์จะต้องไม่น้อยกว่าหกเดือนว่า

أَقَلُّ مُدَّةِ الْحَمْلِ سِتَّةُ أَشْهُرٍ قَمَرِيَّةٍ، وَأَكْثَرُهَا خَمْسَةٌ وَسِتُّوْنَ وَثَلَاثَمِائَةٌ يَوْم.

ความว่า “อายุครรภ์ขั้นต่ำต้องไม่น้อยกว่า หก เดือนตามปฏิทินจันทรคติ และต้องไม่เกิน สามร้อยหกสิบห้าวัน”

จะเห็นว่านักวิชาการอิสลามต่างก็เห็นเป็นเสียงเดียวว่าการทารกที่จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของสามีได้นั้น ภริยาต้องตั้งครรภ์ด้วยอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือน แต่นักวิชาการอิสลามได้มีทัศนะที่ต่างกันในประเด็นการกำหนดวันที่หนึ่งของการนับระยะเวลาการตั้งครรภ์ กล่าวคือระหว่างการนับวันที่ผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสเป็นวันที่หนึ่ง กับการนับวันที่สามีภริยาได้สบโอกาสเสพเมถุนร่วมประเวณีเป็นวันแรก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการจะนับวันผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสเป็นวันที่หนึ่ง แล้วใช้เป็นเกณฑ์การรับรองบุตรตามทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์นั้น คงไม่มีความเหมาะสมและไม่มีความยุติธรรมแก่ผู้เป็นสามีมากนัก หากเขายังไม่เคยร่วมประเวณีกับภริยาเขามาก่อน แต่นางได้ให้กำเนิดบุตร หรือภริยาได้ให้กำเนิดบุตรด้วยอายุครรภ์ที่ครบหกเดือนเมื่อนับจากวันแรกของการผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรส แต่ยังไม่ครบหกเดือนเมื่อนับจากวันแรกที่ได้มีประเวณีกับภริยา ลักษณะนี้จะเห็นว่าการตั้งครรภ์นั้นได้เกิดขึ้นก่อนการสร้างนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายหรือการเสพเมถุนครั้งแรกของเขา จึงกล่าวได้ว่าทารกเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นก่อนการสมรสนั้นเสียอีก เช่นนี้แล้วเห็นว่าการจะยึดตามทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์นั้นมีความเสี่ยงและมีความคลาดเคลื่อนได้สูง จึงเห็นสมควรยึดตามทัศนะของสำนักอัลมาลิกียะฮ์ สำนักอัลชาฟิอียะฮ์ และสำนักอัลหะนาบีละฮฺ กล่าวคือให้ใช้เกณฑ์การสบโอกาสเสพเมถุนร่วมประเวณีเป็นวันแรกของการตั้งครรภ์จึงจะมีความเหมาะสมและถูกต้อง[1]

แต่กระนั้นก็ตามอิสลามยังเปิดโอกาสให้สามีทำการปฏิเสธรับการเป็นบุตรได้ หากสามีมีความมั่นใจว่าบุตรนั้นที่ได้ถือกำเนิดจากภริยาตนนั้นไม่ได้เกิดมาจากน้ำเชื้ออสุจิของตน ด้วยกระบวนการลิอานและถือเป็นการสิ้นสุดความเป็นสามีภริยาลงโดยไม่สามารถทำการสมรสกันได้อีกตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าถึงแม้ว่าอิสลามเปิดช่องให้ผู้เป็นสามีสามารถทำการปฏิเสธความเป็นบุตรโดยการลิอานได้ก็ตาม แต่เพื่อเป็นการรักษาความรู้สึก เกียรติและสิทธิต่างๆ ทั้งของภริยาและบุตรนั้นแล้ว ให้ผู้เป็นสามีขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลว่าด้วยสารพันธุกรรมในการยืนยันความสัมพันธ์การสืบสายวงศ์ตระกูล ซึ่งกระบวนการนี้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของสังคม อีกทั้งเป็นการรักษาเกียรติที่ได้กล่าวมาข้างต้น

[1] ในการนี้กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงระยะเวลาการตั้งครรภ์ของสตรีนับตั้งแต่วันแรกของการปฏิสนธิระหว่างน้ำอสุจิกับไข่แล้วต้องมีอายุครรภ์จนถึงวันคลอดต้องไม่น้อยไปกว่าหกเดือนตามปฏิทินจันทรคติ

ต้องมีโอกาสเสพเมถุนหรือร่วมประเวณี

การได้อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภริยาภายหลังการผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยศาสนบัญญัติที่จะถือว่าทารกชอบด้วยกฎหมายได้หรือไม่เพียงใด ในประเด็นดังกล่าวนี้นักวิชาการอิสลามมีทัศนะต่างกันออกไปเป็น 3 ทัศนะด้วยกัน กล่าวคือ

ทัศนะที่หนึ่ง : ไม่ต้องได้มีโอกาสเสพเมถุน เป็นทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์(Ibn Najm,n.d,4:169; Al- Zaila-ie,1313,3:38)

นักวิชาการสำนักฮะนาฟียะฮ์ ได้ให้การรับรองความชอบธรรมในการเป็นบุตรของทารกที่ได้ถือกำเนิดจากสองสามีภริยาซึ่งได้ผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสชอบด้วยศาสนบัญญัติ ทารกนั้นมีความชอบธรรมในการเป็นผู้สืบสายวงศ์ตระกูลและรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ได้

ทัศนะที่สอง : ต้องได้สบโอกาสในการเสพเมถุนร่วมประเวณีกัน เป็นทัศนะญุมฮูรฺนักวิชาการ มาลิกียะฮฺ ชาฟิอียะฮฺและหะนาบีละฮฺ(Ibn al- Rushd,1999 : 490; Khateeb Al- Sharbini,1958,3: 373; Al-Nawawi ,n.d : 413; Ibn al – Qudamah,n.d,9 : 116-120; Al – Shawkani, 2005,8 : 292)

นักวิชาการอิสลามส่วนใหญ่สำนักมาลิกียะฮ์ ชาฟิอียะฮ์และฮะนาบีละฮ์ มีทัศนะที่แตกต่างออกไปจากทัศนะของนักวิชาการสำนักฮะนาฟียะฮ์ กล่าวคือนักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าทารกที่ได้ถือกำเนิดมาจากภริยาที่ได้ผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสชอบด้วยบทศาสนบัญญัติ ต้องเป็นทารกที่เกิดมาหลังจากมีการร่วมประเวณีหรือมีโอกาสในการร่วมประเวณีของสามีภริยาเสียก่อน หากไม่เป็นเช่นนั้น ก็มิอาจถือว่าทารกผู้นั้นเป็นบุตรของสามีนั้นได้

Ibn al- Rushd, (1999: 490) รายงานจากอิหม่ามมาลิกต่อการกำหนดอายุครรภ์หกเดือนว่า “เจตนารมณ์ของฉันต่อการกำหนด คลอดอายุครรภ์หกเดือนนั้น หมายถึงต้องมีการร่วมเพศประเวณีจริง ไม่ใช่นับแต่วันที่ผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสเท่านั้น”

Khateeb al- Sharbini, (1958,3:373) กล่าวในตำรา Mugni al- Muhtaj ว่า“การที่จะถือว่าทารกเป็นทายาทสืบวงศ์ตระกูลได้ต้องคลอดในอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือนนับจากวันแรกที่มีการร่วมประเวณีเสพเมถุน เจตนารมณ์ของการเสพเมถุนคือการทำให้น้ำอสุจิได้ไหลเข้าไปในช่องคลอดของภริยา”

ท่านอิหม่าม Al- Nawawi,(n.d: 413) กล่าวในตำรา Majmu’ ว่า “ถึงแม้การผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสเกิดขึ้นชอบด้วยบทศาสนบัญญัติแล้วก็ตาม การรับรองบุตรจะอาศัยเพียงการสมรส “อัลฟิรอซฺ” ตามทัศนะของฮะนาฟียะฮ์นั้น ยังถือว่าขัดกับหลักความเป็นจริงที่ทั้งสามีภริยาต้องมีโอกาสอยู่ร่วมเสพเมถุนประเวณีกัน ฉะนั้นจะไม่ถือว่าทารกที่ได้ถือกำเนิดจากครรภ์ภริยาที่ไม่ได้มีการเสพเมถุนร่วมประเวณีเป็นบุตรที่ชอบด้วยศาสนบัญญัติสามารถสืบวงศ์ตระกูลของคู่สมรสได้ ถึงแม้ว่าภริยาจะได้ให้กำเนิดทารกด้วยอายุครรภ์หกเดือนก็ตาม”

Ibn al-Qudamah,(n.d,9:116-120) กล่าว่า “ทารกจะสามารถรับการสืบสายวงศ์ตระกูลได้ภริยาต้องมีครรภ์และให้กำเนิดในอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือนนับจากครั้งแรกที่มีการประเวณีเสพเมถุน”

ทัศนะที่สาม : จำต้องมีการร่วมประเวณีเสพเมถุนอย่างชัดแจ้ง เป็นทัศนะของ Ibn Taimiyah จากสำนักหะนาบีละฮฺ ทัศนะนี้ยังเป็นอีกทัศนะหนึ่งของอิหม่ามอะฮ์มัดและอิหม่ามมาลิกด้วย (Ibn Qayyim,1998,5: 383; Ibn al- Rushd,1999 : 490; Ahmad Abdul Rahman,2003 :720)

สำนักนี้ได้ให้ทศนะว่า ทารกที่ได้ถือกำเนิดจากภริยาที่ชอบด้วยบทศาสนบัญญัติ จะมีทั้งศักดิ์และสิทธิในการสืบสายวงศ์ตระกูลได้นั้น ต้องเป็นทารกที่เกิดจากการร่วมประเวณีของคู่สมรสนั้นจริงและชัดเจน ซึ่งจะยึด

เพียงแค่ผลของการผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสอย่างเดียวนั้นไม่ได้ ในการนี้หากภริยาได้ให้กำเนิดทารกก่อนการมีเพศสัมพันธ์จริง สามีย่อมสามารถปฏิเสธการรับรองทารกเช่นว่านั้นเป็นบุตรของตนได้ โดยมิจำต้องทำการลิอานแต่อย่างใด ด้วยเหตุผล เมื่อยังไม่มีการเสพเมถุนร่วมประเวณีจริง แล้วภริยาจะกลายเป็นคู่นอนกันได้อย่างไร และเมื่อไม่สามารถเป็นคู่นอน "ฟิรอซฺ" ได้ ศาสนบัญญัติก็ไม่ให้การยอมรับการสืบสายวงศ์ตระกูลของทารกนั้นเอง (Ibn Qayyim, 1998,5: 383; Ibn al- Rushd, 1999: 490; Ahmad Abdul Rahman,2003:720)

หลังจากศึกษาทัศนะของนักวิชาการอิสลามในแต่ละสำนักแล้วเห็นได้ว่าทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์ไม่ได้วางเงื่อนไขเหมือนกับนักวิชาการส่วนใหญ่ที่ต้องมีการให้มีโอกาสเสพเมถุนร่วมประเวณี หรือเหมือนกับทัศนะของ Ibn Taimiyah ที่จะต้องมีการเสพเมถุนร่วมประเวณีจริงๆ จึงจะถือได้ว่าทารกนั้นเป็นบุตรของสามีชอบด้วยกฎหมาย ด้วยหลักฐานวัจนะของท่านเราะซูล ﷺ

(اَلْوَلَدُ لِصَاحِبِ الْفِرَاشِ) (البخاري ،1672:2002، كتاب الفرائض 6750)

ความว่า "ความเป็นบุตรนั้นเป็นกรรมสิทธ์ของคู่สมรส) (Al –Bukhari,2002 : 1672, kitab al- Fa'ra –idh 6750)

ดังนั้นหากจะยึดตามทัศนะของสำนักฮะนาฟียะฮ์ในการชี้ชัดวงศ์ตระกูลด้วยอาศัยแต่การผูกนิติกรรมสัมพันธ์ทางการสมรสที่ชอบด้วยบทศาสนบัญญัติอย่างเดียวโดยไม่ได้พิจารณาถึงปัจจัยอื่นด้วยนั้น อาจเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่มีจิตทรามใช้ในการฉวยโอกาสอ้างความชอบธรรมในพฤติกรรมของตนได้

ส่วนจะยึดปฏิบัติตามทัศนะของIbn Taimiyahที่ต้องรู้จริงถึงการมีเพศสัมพันธ์กันจริงระหว่างสามีภริยานั้น เห็นว่าเป็นการยากที่ผู้อื่นจะได้รับจะรู้ซึ่งเรื่องเช่นว่านั้นได้ ซึ่งจะเป็นการทิ้งทารกให้มีชีวิตอยู่ในสภาพที่ปราศจากการสืบวงศ์ตระกูลก็คงไม่ได้ ท่านอิหม่าม al – Shawkani. (2005h :292) ได้กล่าวว่า "การจะยึดแต่การรู้เห็นถึงการมีเพศสัมพันธ์จริงนั้นถือเป็นการทำลายสายสกุลของทารกและเป็นการสร้างปัญหาสังคม ดังนั้นการยึดใช้เพียงแต่การมีโอกาสในการอยู่ร่วมกันจนเอื้อต่อการเสพเมถุนประเวณีเป็นเกณฑ์ในการให้การรับรองความเป็นบุตรสืบวงศ์ตระกูลนั้น จึงเป็นทางออกที่ดีและเป็นการรักษาเกียรติของภริยาอีกและทารกอีกทั้งยังเป็นการรักษาสายสกุลของทารกนั้นได้อีกด้วย"

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจึงสรุปประเด็นปัญหาดังนี้

1.ทารกจะต้องเป็นผลผลิตจากการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายและต้องถือกำเนิดในอายุครรภ์ที่ไม่น้อยกว่าหกเดือน กล่าวคือให้นับวันที่ได้มีการเสพถุนร่วมประเวณีเป็นวันที่หนึ่งของการนับอายุครรภ์

2. สามีภริยาต้องได้มีโอกาสหรือมีเวลาในการเสพเมถุนหรือร่วมประเวณีตามทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่

3. การรู้ถึงความจริงของการมีประเวณีของสามีภริยาเป็นเกณฑ์ในการรับรองบุตรตามทัศนะของอิบนุตัยมียะฮ์ ไม่สามารถรับได้ด้วยเหตุผลเพราะว่า การรู้จริงถึงสภาพการมีเพศสัมพันธ์จริงนั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจมีใครสามารถรู้เห็นหรือรู้จริงถึงสภาพการณ์นั้นได้ เป็นการทำลายเกียรติของทารกจนเติบโตมาในสภาพไม่มีวงศ์ตระกูลจนกลายเป็นปมด้อยติดตัวซึ่งอาจส่งผลเกิดปัญหาสังคมได้ และเป็นการทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีของภริยา ในลักษณะการกล่าวหาในทางอ้อมว่านางเป็นชู้กาลกินีอย่างนี้เป็นต้น

บรรณานุกรม

Ahmad Abdul Rahman Bik ,2003.**Turuq al-Isbath al- Shariyah**. Al- Maktabah al- Azhariyah lil Turath,t4.

Al – Bahooti Mansoor bin Unus al – Bahooti, Rawdhah al – Murbia' bi Sharhi Zad al – Mustaknia' Mukhtasar al – Muknia'. 2002. Bairut : Dar al- Kutub al – Ilmiah.

Al – Hattãb, Abi Abd Lah Muhammad bin Muhammad Abd Rahman al- Hattab, 2003. Mawahib al- Jalil li Sharhi Mukhtasar Khalil, Dar ãlimun al- Kutub, Bairut.

Al – Hijawi, Sharfuddin Musa bin Ahmad Abu Naja al – Hijawi, al – Iqnãa' fiqh al – Imam Ahmad, n.d. Dar al – Ma'rifah, Bairut.

Al –Haitami, Shihabuddin bin Hajar al –Haitami, al – Fatawa al – Fiqhiyah al – Kubra ,n.d. Dar al – Fikr.

Al – Khateeb Al – Sharbini. 1958. **Mugni al – Muhtaj.** Dar ihya' al – Turath al – Arabi : Bairut.

Al- Marghinani, Burhanuddin Abi al – Hassan Ali bin Abi Bakr Al- Marghinani, 1990.

Al – Nawawiy,n.d. Abi Zakarya Yahya bin Sharaf al- Nawawi al- Dimasqi,**al Majmu' Sharh al – Muhazzab,** Ihyã'al- Turath al- Arabiy,Bairut.

Al- Qurtubi, Abi Abdullah bin Muhammad bin Ahmad al- Andhari, 2000.Tafsir al- Qurtubi , Darul al- Kutub al- Ilmiyah Bairut,

Al- Nasafi, abi Barakat abd Lah bin Ahmad bin Mahmood al- Ma'roof bi Hafisuddin al- Nasafi,1997. **Al-Bahrura-iq Sharh Kansu al- Daqa-iq.** Dar al – Kutub al Ilmiah, Bairut .

Al- Nawawi, Abi Zakarya Yahya bin Sharaf al- Nawawi al- Dimasqi,2003.**Rawdhah al- Talibeen**, Dar al- Kutub al-Ilmiah , Bairut.

Al- Shairazi, Abi Ishaq Ibraheem bin Ali bin Yosof al- Fairuz Abadi al- Shairazi,1995. **Al- Muhazzab fi F iqh Imam al- Shafi-ie**. Dar al – Kutub al Ilmiah, Bairut.

Al – Zaila – ie, Fakhruddeen al –Zaila –ie1313.Tabyeen al –Haqa iq sharh Kanzu AL – Daqa iq. Matbah al –Kubra al – Amiriah. Misr.

Al – zuhaili Wahbah al- Zuhaili.(2003). **Qadhaya al-Fiqhi wa al-Fikri al- Mu – aasarah**,3. Dar al – Fikr : Damascas.

Ibn Kathir , 2004.Tafsir al –Quran al – Adhim , al – Makabah al- Asriyah , Bairut

Ibn Rushd, Muhammad bin Ahmad Muhammad bin Ahmad Ibn al- Rushd al – Qurtubiy, 1999.**Bidayah al- Mujtahid wa Nihayah al – Muktasid**,Dar ibn Hazmi,Bairut.

Ibn Najm,al- Allamah Zainuddin Ibn Najm al- Hanafi, n.d.al-Bahr al- Ra-iq Sharh Kanzu al- Daqa-iq , Dar al- Kutub al- Ilamiah, bairut – Lubnan.

Ibn Qaiyim, Shamsuddin abi abd Lah Muhammad bin abi Bakar al- Zar-ie al- Dimashqi,1998.Zad al- Maad.Muassah al- Risalah, Bairut 3.

Ibn Qudamah, abi Muhammad abd Lah bin Ahmad bin Mahmood bin Qudamah, n.d. **al –Mughni Sharh al- Kabir**. Dar al – Fikr, Bairut.

Mohammad Ahmad Siraj & Ali Juma – ah Mohammad. 2009. **Al – Ahkam al – Shariah fi al – Ahwal al – Shakhsiah.** T2, Dar al- Assalam, al- Qahirah.

Wizarah al- Adli, 2011.Qanoo al-Ahwa al- Shaksiah,Majmuah al- Tashri-aat al- Kuwaitiah, Wizarah al- Adli.

บทความวิจัย

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA)

เถลิงพร เต้าตะโร*, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินระบบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA Criteria) มาเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตร โดยมุ่งประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ 11 ด้าน ดังนี้ 1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) 2. รายละเอียดของหลักสูตร (Programme Specification) 3.โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Programme Structure and Content) 4.การจัดการเรียนและการสอน (Teaching and Learning Approach) 5.การประเมินผู้เรียน (Student Assessment) 6.คุณภาพบุคลากรสายวิชาการ – อาจารย์ผู้สอน (Academic Staff Quality) 7. คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน- เจ้าหน้าที่ (Support Staff Quality) 8.คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุน (Student Quality and Support) 9. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure) 10. การเสริมสร้างคุณภาพ (Quality Enhancement) 11. ผลผลิต (Output)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา จำนวน 10 คน , บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน , นิสิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน และผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาวัดและประเมินทางการศึกษา จำนวน 16 คน

ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

2. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร (Programme Specification) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การ

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

3. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Programme Structure and Content) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

4. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการเรียนและการสอน (Teaching and Learning Approach) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมาย อยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

5. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียน (Student Assessment) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

6. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายวิชาการ – อาจารย์ผู้สอน (Academic Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

7. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน- เจ้าหน้าที่ (Support Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

8. ผลการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุน (Student Quality and Support) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

9. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์

AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

10. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพ (Quality Enhancement) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

11. ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลผลิต (Output) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

RESEARCH

The Curriculum Evaluation on Bachelor of Education in Measurement And Evaluation Using Criteria of Asean University Network Quality Assurance (AUN-QA) at Program Level

Thaleongporn Taotaro*, Suthasinee Boonyapithak, Wanlaya Thamaphiban Inthanin**

Abstract

This research is to evaluate the graduate education curriculum. Measurement and Evaluation in Education (4 years) by applying AUN-QA Criteria as a guideline for quality assessment of curriculum management. The assessment is based on 11 quality criteria : 1.Expected Learning Outcomes 2.Program Specification 3.Program Structure and Content 4.Teaching and Learning Approach 5.Student Assessment 6.Academic Staff Quality 7.Support Staff Quality 8.Student Quality and Support 9.Facilities and Infrastructure 10.Quality Enhancement and 11.Output

The samples used in this study consisted of course lecturers. Measurement and Evaluation in Education, 10 graduates Educational Measurement and Evaluation Faculty of Education Thaksin University in the academic year 2014, 40 students, students in education measurement and evaluation. There are 30 students studying in the academic year 2015 and 16 graduates in the field of education measurement and evaluation.

The results showed that.

1.Results of the Expected Learning Outcomes of the Graduate Program Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

2.The results of the evaluation of the appropriateness of the Program Specification of the Graduate Program Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

3.The results of the evaluation of the structure and content of the curriculum of the graduate program. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA

* Students of Master, Program in Research and evaluation, Thaksin University.

** Lecturer of Education Program, Department of Teaching Islamic Studies, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

4.The results of the evaluation of the appropriateness of the teaching and learning approach of the graduate education curriculum. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

5.The results of the assessment of the student assessment of the graduate program. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

6.The results of the evaluation of the academic staff quality (Academic Staff Quality) Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

7.The results of the evaluation of the quality of the support staff quality of the graduate education program. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

8 Results of student quality and support (Student Quality and Support) Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

9.The results of the Facilities and Infrastructure Assessment of the Graduate Program Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

10. The results of the evaluation of the appropriateness of the quality enhancement of the graduate education program. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

11. Results of the evaluation of the suitability of the output of the graduate education curriculum. Measurement and Evaluation (4 years) by applying AUN-QA. (As opposed to the AUN-QA criteria), as expected, at level 3 There was evidence from the informants that they were operating. But not yet fully meet AUN-QA criteria.

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตของเราทุกคน และเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหาองค์ความรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จให้กับชีวิตของเราทุกคน ซึ่งในปัจจุบันโลกก็มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น การศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่และความต้องการของนิสิต ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมนั้นจะต้องพิจารณาจากหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นแกนสำคัญที่จะทำให้การศึกษาบรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายของสังคมเดียวกันได้ ฉะนั้นหลักสูตรถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนแก่นิสิต ไม่ว่าระดับใดๆ ก็ตาม หลักสูตรก็ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การสร้างหลักสูตรที่ดีย่อมช่วยพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน ช่วยตอบสนองความต้องการของนิสิตให้เป็นไปตามทิศทางที่นิสิตและสังคมมุ่งหวังไว้ ซึ่งการสร้างหลักสูตรที่ดี
ได้ประสิทธิภาพ ตอบสนองตามความต้องการของนิสิตได้ทั้งหมดนั้น ไม่สามารถจะเป็นไปได้หรือเกิดขึ้นเพียงครั้งแรกๆ ของการสร้างหลักสูตร แต่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรไปแล้วหลายๆ ครั้ง

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้กำหนดหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 139 หน่วยกิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตทางการศึกษา สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และมีคุณลักษณะที่ดี ด้วยแนวคิดสำคัญของเกณฑ์การประกันคุณภาพหลักสูตรและการนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมิน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินหลักสูตรนี้เพื่อตรวจสอบดูว่า หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องอย่างไรตามเกณฑ์ของ AUN-QA จึงได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์ตามแนวทางการประกันคุณภาพของ AUN-QA มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร ได้กำหนดปัจจัยคุณภาพและตัวบ่งชี้ จำนวน 11 เกณฑ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่า ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และประเทศชาติยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

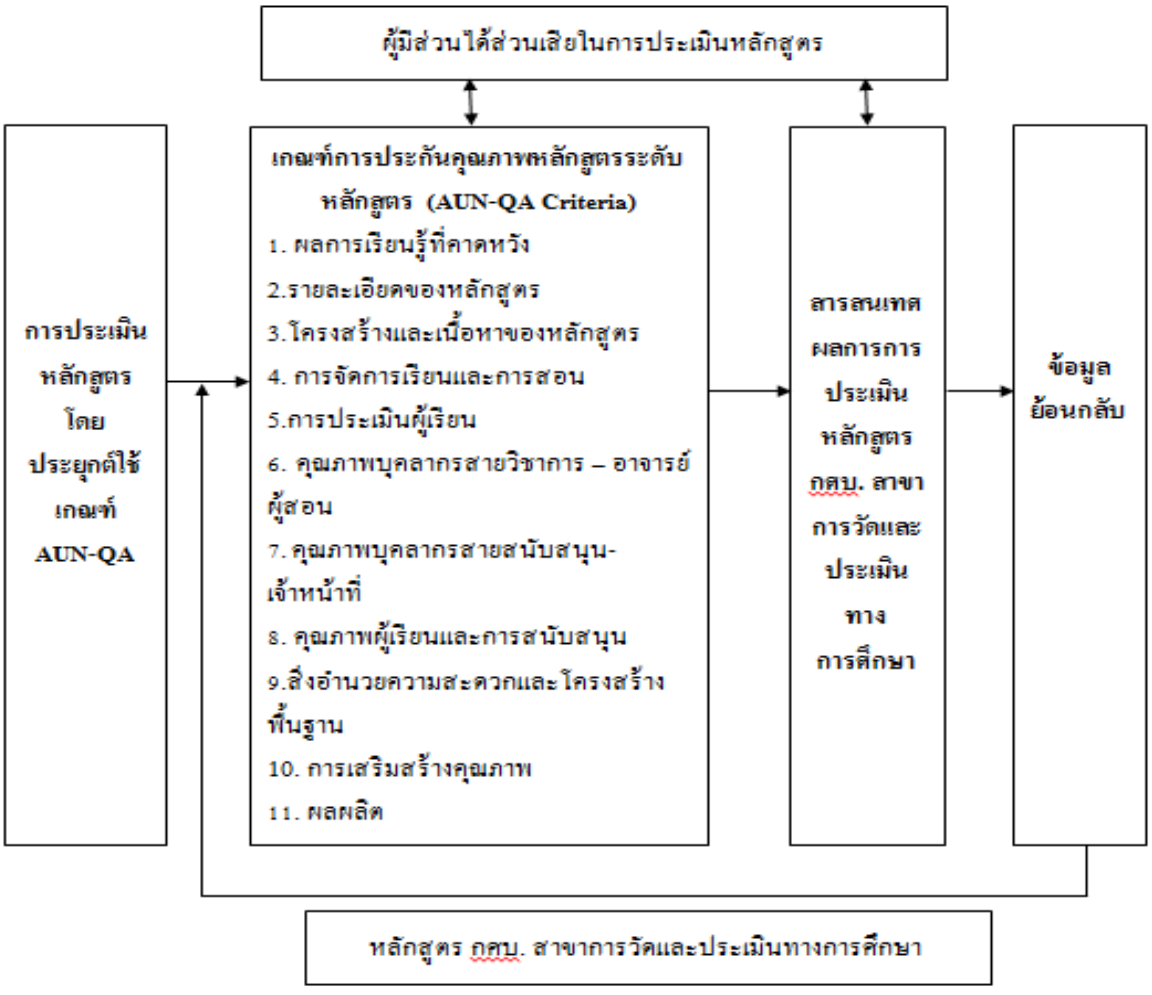
การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ในครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินจากระบบประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA Criteria) มาเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตร โดยมุ่งประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ 11 ด้าน ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes)
2. รายละเอียดของหลักสูตร (Program Specification)
3. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Program Structure and Content)
4. การจัดการเรียนและการสอน (Teaching and Learning Approach)

5. การประเมินผู้เรียน (Student Assessment)
6. คุณภาพบุคลากรสายวิชาการ – อาจารย์ผู้สอน (Academic Staff Quality)
7. คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน- เจ้าหน้าที่ (Support Staff Quality)
8. คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุน (Student Quality and Support)
9. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure)
10. การเสริมสร้างคุณภาพ (Quality Enhancement)
11. ผลผลิต (Output)

กรอบแนวคิด

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยใช้เกณฑ์เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระบบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มาเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตร โดยมุ่งประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ 11 ด้าน โดยมีกรอบการประเมินดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา จำนวน 10 คน
2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน
3. นิสิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน
4. ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาวัดและประเมินทางการศึกษา จำนวน 16 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินทางการศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือในการประเมิน

1. แบบสอบถาม เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจัดทำเอกสารบทสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย และบันทึกเทปแล้วถอดความอย่างละเอียด รวมทั้งบรรยากาศการสนทนามาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่มคำตอบตามประเด็นที่ประเมิน โดยเน้นข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวมรวบข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ถึงอาจารย์ผู้สอน นิสิต บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากอาจารย์ผู้สอน นิสิต บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต
3. กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และหาข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence : IOC) ตรวจสอบโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญ

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรเกณฑ์

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$)

2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division : S.D.)

สรุปผล

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) สามารถสรุปผลที่เกิดขึ้น ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และ 3.80 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

2.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร (Programme Specification) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และ 3.83 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

3.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Programme Structure and Content) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และ 3.76 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

4.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการเรียนและการสอน (Teaching and Learning Approach) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22และ 3.88 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมาย อยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

5.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียน (Student Assessment) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การ

ประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และ 3.86 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

6.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายวิชาการ – อาจารย์ผู้สอน (Academic Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และ 3.78 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

7.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน- เจ้าหน้าที่ (Support Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และ 3.85 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

8.ผลการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุน (Student Quality and Support) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และ 4.07 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

9.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และ 3.77 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

10.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพ (Quality Enhancement) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และ 3.76 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

11.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลผลิต (Output) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และ 3.65 ซึ่งมีผลการประเมิน (เทียบกับเกณฑ์ AUN-QA) เพียงพอตามความคาดหมายอยู่ในระดับ 3 มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ AUN-QA

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้น ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ มีการกำหนด ELOs ของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย คณะ และหลักสูตรให้ครอบคลุมและมีความสมดุล

2.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร (Programme Specification) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มี มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในอยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับรายละเอียดรายวิชา และ ประเมินประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงกระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร (Programme Structure and Content) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในอยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ ออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับ ELOs ของหลักสูตรอย่างเป็นระบบและเน้นความทันสมัย และ ความชัดเจนในการวิเคราะห์กลุ่มวิชาต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ELOs) ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน รวมถึงหลักสูตรมีการวางลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ไว้อย่างมีระบบโดยคำนึงถึงนิสิตเป็นสำคัญ โดยมีการทบทวนอย่างต่อเนื่องทุกปีโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และมีปรับปรุงอย่างชัดเจน

4.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการเรียนและการสอน (Teaching and Learning Approach) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา

2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ ปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัย ได้รับการถ่ายทอดลงมาเป็นปรัชญาคณะและหลักสูตรอย่างสอดคล้องกัน และมีการนำปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยมาใช้ในการจัดทำ ELOs ของหลักสูตร รวมถึงออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน มคอ.3 จะนำกรอบ ELO มากำหนดเป็นเป้าหมาย ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม ELO

5.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียน (Student Assessment) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ ทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตาม ELO และร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิธีการประเมิน ผลผู้เรียนให้ครอบคลุมตาม ELO และมีการประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ด้วยวิธีการประเมินที่มีความหลากหลายตรงตามพฤติกรรม ELO

6.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียน (Student Assessment) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ โดยคำนึงถึงความต้องการของหลักสูตร ครอบคลุมทั้งการสรรหาคัดเลือก การมอบหมายงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึง กำหนดสมรรถนะของอาจารย์ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เกณฑ์การประเมินสมรรถนะบุคลากรสายคณาจารย์ของคณะศึกษาศาสตร์และตามค่านิยมหลักของมหาวิทยาลัย

7.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายวิชาการ – อาจารย์ผู้สอน (Academic Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ วางแผน และสร้างระบบพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร รวมถึงการสรรหาบุคลากรควรตอบสนองการทำงานของหลักสูตร

8.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับคุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน- เจ้าหน้าที่ (Support Staff Quality) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในอยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปี

การศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ มีการทบทวนแผนการรับนิสิตตาม มคอ. 2 และนำนโยบายการรับนิสิตของมหาวิทยาลัยและคณะ รวมถึงการนิสิตตามกระบวนการสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัยและขั้นตอนการปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้นิสิตตามคุณสมบัติที่กำหนด

9.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้ หลักสูตรได้แจ้งความต้องการหนังสือ ตำรา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปยังสำนักหอสมุดเพื่อดำเนินการ, จัดให้มีห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องสำหรับนิสิตมีการจัดเตรียมบริการด้านระบบไอทีและสารสนเทศต่าง ๆ โดยสำนักคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนในการขอใช้งานสำนักคอมพิวเตอร์ ระบบป้องกันและตรวจสอบสถานภาพนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัยก่อนการเข้าใช้งาน

10.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพ (Quality Enhancement) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์

11.ผลการประเมินผลความเหมาะสมเกี่ยวกับผลผลิต (Output) ของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) มีผลการประเมินเทียบเกณฑ์ AUN-QA อยู่ในระดับ 3 ซึ่งหมายความว่า มีร่องรอยหลักฐานจากกลุ่มที่ให้ข้อมูลว่ามีการดำเนินงาน แต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2558 หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) คณะศึกษาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี) โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA) ดังนี้

1.หลักสูตรควรมีจำแนก ELOs และ ทบทวน ความสอดคล้องระหว่าง ELOs ของหลักสูตรให้ครอบคลุมและมีความสมดุลระหว่าง ELOs (Programme specific outcomes) (Programme generic outcomes) ระบุอย่างชัดเจนถึง ELOs ของหลักสูตรจากการร่วมกำหนดและวิเคราะห์ของผู้ใช้บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันและอาจารย์ประจำ

2.ทบทวนและปรับปรุงความทันสมัยของรายละเอียดในหลักสูตรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับรายละเอียดรายวิชา

3.วิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง ELOs ของหลักสูตรกับทุกรายวิชาในหลักสูตร วางแผน และสร้างระบบพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและประกอบด้วยวิธีการที่หลากหลายเพราะระบบเดียวอาจไม่จูงใจได้ทุกคน และประเมินว่าระบบการคัดเลือกอาจารย์เพื่อเป็นตัวแทนสาขาเข้ารับการฝึกอบรมภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพเพียงใด

2.ควรมีการประเมินและปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ครอบคลุม ELOs

3.ควรมีการประเมินและทบทวนการประเมินผลระหว่างเรียนในทุกๆปีการศึกษา

บรรณานุกรม

กาญจนา คุณารักษ์. (2540). หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร

กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. (2538). "ข้อเสนอแนะทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน แบบมีส่วน ร่วม" **วารสารวัดผล และวิจัยการศึกษา.** 10 (1). 18 – 19.

กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. (2540). "การประเมินแบบมีส่วนร่วม" **วารสารวัดผลและวิจัยการศึกษา.** 12 (1).8–11.

ฆนัท ธาตุทอง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. เพชรเกษมการพิมพ์ : นครปฐม

ชูจิตต์ เหล่าเจริญสุข. (2555). ความหมายของหลักสูตร. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2555, จาก http://yalor.yru.ac.th/~chujitt/1intro_ch1.htm

ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย.

ชญานุตม์ ศิริอินทร์. (2551). การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ดวงดาว รู้งาน. (2541). แนวทางติดตามการประเมินผลงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. เชียงใหม่ : สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.

ทิศนา แขมมณี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:พัฒนาศึกษา

ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร:การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.

นุชจิรา ปาสาเนาว์. (2548). การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิชาคอมพิวเตอร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2537). ประมวลบทความหลักสูตร : สาระร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น

บุญส่ง นิลแก้ว. (2542). การประเมินโครงการทางการศึกษา. ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปฏล นันทวงศ์ และ ไพโรจน์ ด้วงวิเศษ. (2543). หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พิษณุ ฟองศรี. (2551). การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เทียมฝ่าการพิมพ์.มาเรียม นิลพันธุ์. (2554). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2549). การประยุกต์ใช้วงจรเดมมิ่งในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องเรารักบ้านเกิดสาหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. นครปฐม : โรงเรียนบ้านหนองมะม่วง สานักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2.

รสรินทร์ อรอมรรัตน์. (2545). การประเมินผลหลักสูตรวิชาสื่อสารการกีฬา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รสสุคนธ์ วีรวัฒน์. (2541). การประเมินการจัดการเรียนการสอนแผนกประถมศึกษาโรงเรียนปรินรอยแยลส์วิทยาลัย เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การวัดและประเมินผลการศึกษา) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รัตนะ บัวสนธ์. (2548). ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. พิษณุโลก : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

รุจิร์ ภู่สาระ และ จันทรานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ปุ๊ค พอยท์.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธเนศการพิมพ์

_____. (2540). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร:สุวิริยสาส์น

วิมลมาศ แสนมะฮุง. (2551). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง พระธาตุภูเพ็กสำหรับนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2542). การประเมินหลักสูตร. เอกสารประกอบการศึกษากระบวนวิชา CU 741 (CU641). กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สมคิด พรมจุ้ย และสุพักตร์ พิบูลย์. (2543). การประเมินหลักสูตร ใน เทคนิคการประเมินหลักสูตร. สำนักวิชาการ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สมบัติ คชสิทธิ์. (2536). “การประเมินผลหลักสูตร : ธรรมชาติของการประเมิน” ใน ประมวลบทความหลักสูตร: สาระร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). วิธีวิทยาการประเมิน ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายฝน วิบูลรังสรรค์. (2550) การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมสาหรับการประเมินและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำลี รักสุทธี. (2544). เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร. กรุงเทพฯ: พัฒนศึกษา

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: แสงสิลป์.

อุดม เชยกีวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991

บทความวิจัย

ศึกษาเปรียบเทียบการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

มัรยัม แวหะยี*, *ซากาเรียา หะมะ*****

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลาม 2) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำแท้งในกฎหมายอาญาไทย 3) เพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำแท้ง ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย โดยใช้หลักการวิเคราะห์ (Analysis) และเปรียบเทียบ(Comparative) เพื่อศึกษาว่าการทำแท้งในกฎหมาย ทั้งสองมีความเหมือนและความต่างกันอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกฎหมายอาญาอิสสามและกฎหมายอาญาไทยได้บัญญัติให้การทำแท้งเป็นความผิดทางอาญา ทั้งนี้เพื่อมุ่งหมายให้การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นสำคัญ ผู้กระทำให้เกิดการแท้งจะต้องได้รับโทษ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายได้ยกเว้นโทษให้ กฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทยบัญญัติองค์ประกอบหลักของความผิดฐานทำแท้งไว้เหมือนกัน คือ 1) การกระทำ 2) หญิงตั้งครรภ์ 3) เจตนา นอกจากนี้กฎหมายอาญาอิสลามยังบัญญัติให้ผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งหากได้กระทำให้เกิดการแท้งโดยเจตนา กึ่งเจตนา หรือไม่เจตนา ในขณะที่กฎหมายอาญาไทยบัญญัติให้ผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งเมื่อผู้กระทำมีเจตนาทำให้แท้งเท่านั้น บทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานทำให้แท้งในกฎหมายอาญาอิสลามประกอบด้วยฆุรเราะฮฺ กัฟฟาเราะฮฺ ตะอฺซีร ดิยะฮฺ กิศอศและถูกตัดสิทธิ์ในมรดก ในขณะที่กฎหมายอาญาไทยบัญญัติให้ผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งในกรณีที่กระทำให้ทารกตายในขณะอยู่ในครรภ์หรือ ถูกคลอดออกมาในลักษณะที่เสียชีวิตแล้วเท่านั้น บทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดฐานทำให้แท้งลูกในกฎหมายอาญาไทยประกอบด้วย โทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

คำสำคัญ : การทำแท้ง

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

** รองศาสตราจารย์ประจำคณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

RESEARCH

A Comparative Study of Abortion in Islamic and Thai Criminal Laws

Maryam Waehayee [*], *Zakariya Hama* [**]

Abstract

The aim of this research is 1) to study the provisions of abortion in the Islamic Criminal Law. 2) Study the provisions of abortion of the fetus in Thai criminal law 3) Comparison of fetal abortion provisions in Islamic and Thai criminal law where the researcher relies on the method of analysis and comparison in the study of salaries similarities and the difference between the criminal laws.

The study concluded that fetal abortion is a criminal offense in Islamic and Thai criminal law. It is for the purpose of protecting the fetus in pregnancy on the ground, and that the perpetrator should be punished for what he did, except in the exceptional case. Certainly the Islamic Criminal Code and Thai had agreed to require the miscarriage of fetal error in three elements: 1) Abortion 2) Pregnant woman 3) Intention. The Islamic criminal law has gone to prove the criminal error of a person, who deliberately or unintentionally miscarried the fetus, While the Criminal Code of Thailand to prove the criminal error of those who deliberately abort the fetus only, and that the punishment of the culprit in the perspective of Islamic criminal law is in six things: jealousy, disbelief, arrogance, deity and punishment and prevention of inheritance. While we have seen the concept of fetal abortion in the perspective of Thai criminal law is only in the abortion of the fetus during pregnancy or the fetus is dead, and that the punishment of the offender is the introduction of imprisonment or fine or both.

Keywords: Abortion

[*] Students of Master, Program in Islamic Studies, Fatoni University.

[**] Assoc. Prof. and Lecturer Faculty of Islamic Studies and Law, Fatoni University.

บทนำ

การทำแท้งไม่ใช่พฤติกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่ ในอดีต ดังที่ปรากฏในยุคสมัยกรีกและโรมันโบราณ ซึ่งในยุคนั้นการทำแท้งสามารถกระทำได้อย่างเปิดเผยไม่ผิดกฎหมาย ต่อมาเริ่มมีกฎหมายการควบคุมการทำแท้งเป็นบางส่วน เช่น กฎหมายโรมันที่มีการแยกความผิดของการทำลายทารกระหว่างก่อนคลอดและหลังคลอดทารก ถ้าทำลายทารกก่อนที่จะถูกคลอดออกมาถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สิน ถ้าทำหลังคลอดถือว่าเป็นการทำลายชีวิต ขณะเดียวกันหากอาศัยเหตุผลที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวหรือการตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงาน หรือเมื่อการคลอดทารกเป็นอันตรายต่อมารดาจะไม่ถือเป็นข้อห้ามตามกฎหมายและมีการปฏิบัติกันทั่วไป (เพียงจิต ตันติจรัสวโรดม, พ.ศ. 2551 : 19)

ปัญหาการทำแท้งนับเป็นปัญหาที่ยังคงโต้เถียงและหาข้อยุติไปในทางเดียวกันไม่ได้ บางประเทศเห็นว่าการทำแท้งนั้นเป็นสิทธิของบุคคลและเสรีภาพของสตรี จึงยอมให้มีการทำแท้งตามแต่หญิงจะร้องขอ เช่น รัสเซีย เป็นต้น ในขณะที่บางประเทศเห็นว่าการทำแท้งนั้นถือเป็นความผิดหรือยอมให้ทำแท้งได้ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เช่น ไทย เกาหลีใต้ (เพียงจิต ตันติจรัสวโรดม, พ.ศ. 2551 : 81-113)

ในกฎหมายอิสลามนั้นถือว่าทุกการกระทำที่เป็นการทำลายชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตของทารกในครรภ์ หรือชีวิตที่คลอดออกมาเป็นมนุษย์สมบูรณ์แล้วก็ล้วนเป็นการกระทำที่ต้องห้าม เนื่องจากอิสลามได้ให้ความสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ และการดำรงไว้ซึ่งการมีชีวิต โดยกำหนดให้เป็นหลักหนึ่งในหลักเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติอิสลาม 5 ประการคือ หลักการพิทักษ์ศาสนา ชีวิต ทรัพย์สิน สายตระกูลและศักดิ์ศรี และหลักการพิทักษ์สติปัญญา (มุหัมมัด สะอฺด อิบนุ อะหมัด, ฮ.ศ. 1418 : 33) เจตนารมณ์ทั้งห้าประการนี้เป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่ของมนุษย์ ถ้าหากว่าขาดปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดไป การดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้ก็ยากนักที่จะเป็นไปอย่างราบรื่น ยิ่งไปกว่านั้นอาจจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย และความยุ่งเหยิง ปั่นป่วน และหากมีการละเมิดแล้วถือว่าได้กระทำความผิดและต้องรับโทษในการกระทำดังกล่าว (มุหัมมัด ฎอฮิร อิบนุ ฆูร, ค.ศ. 1999 : 206)

พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้เกี่ยวกับการรักษาไว้ซึ่งชีวิตว่า

﴿ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ﴾

ความว่า “และจงอย่าได้ฆ่าชีวิต ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามไว้ นอกจากด้วยสิทธิอันชอบธรรมเท่านั้น” (อัลอันอาม 6 : 151)

ท่านนบี ﷺ ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาไว้ซึ่งชีวิตของทารก คือท่านได้เลื่อนการลงโทษหญิงที่สมรสแล้วที่ได้กระทำผิดประเวณี เนื่องจากนางกำลังตั้งครรภ์อยู่ ในหะดีษของอัดดารมีย์ ด้วยสายรายงานจาก อบูนะอีม จากบะชีร อิบนุ อัลมุฮาญิร รายงานว่า

حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي غَامِدٍ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنِّي قَدْ زَنَيْتُ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ تُطَهِّرَنِي فَقَالَ لَهَا ارْجِعِي فَلَمَّا كَانَ مِنْ الْغَدِ أَتَتْهُ أَيْضًا فَاعْتَرَفَتْ عِنْدَهُ بِالزِّنَا فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ طَهِّرْنِي فَلَعَلَّكَ أَنْ تَرْدُدَنِي كَمَا رَدَدْتَ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَحُبْلَى فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْجِعِي حَتَّى تَلِدِي فَلَمَّا وَلَدَتْ جَاءَتْ بِالصَّبِيِّ تَحْمِلُهُ فِي خِرْقَةٍ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ هَذَا قَدْ وَلَدْتُ قَالَ فَاذْهَبِي فَأَرْضِعِيهِ ثُمَّ افْطِمِيهِ فَلَمَّا فَطَمَتْهُ جَاءَتْ بِالصَّبِيِّ فِي يَدِهِ كِسْرَةُ خُبْزٍ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَدْ فَطَمْتُهُ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّبِيِّ فَدُفِعَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ الْمُسْلِمِينَ وَأَمَرَ بِهَا فَحُفِرَ لَهَا حُفْرَةٌ فَجُعِلَتْ فِيهَا إِلَى صَدْرِهَا ثُمَّ أَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَرْجُمُوهَا

ความว่า อับดุลลอฮฺ อิบนุ บุรัยดะฮฺ ได้บอกแก่ฉันจากพ่อของเขาว่า “ฉันได้นั่งอยู่พร้อมกันกับท่านนบี ﷺ ในขณะที่หญิงจากเผ่าฆอมิดีย์ได้มาหาท่านนบีﷺแล้วบอกแก่ท่านว่า แท้จริงแล้วฉันเป็นผู้ที่ผิดประเวณีและฉันประสงค์ให้ท่านทำ ให้ฉันเป็นผู้บริสุทธิ์ท่านนบีﷺก็ได้บอกให้นางกลับไปก่อน ในวันถัดมาผู้หญิงคนนั้นได้กลับมาหาท่านนบีﷺอีกครั้ง เพื่อขอให้ท่านลงโทษนางเนื่องจากนาง ผิดประเวณี เหมือนเช่นที่ท่านนบีﷺได้ลงโทษมาอิซ อิบนุ มาลิก นางได้กล่าวว่าแท้จริงนางนั้นตั้งครรภ์อยู่ ท่านนบีﷺจึงสั่งให้นางกลับไปคลอดลูกก่อน หลังจากที่นางคลอดลูกแล้ว นางได้มาหาท่านนบีﷺพร้อมกับลูกน้อยในอก แล้วบอกท่านนบีﷺว่านางได้คลอดแล้ว ท่านนบีﷺได้สั่งให้นางกลับไปให้นมลูกจนกระทั่งเด็กหย่านม นางก็ได้กลับมาหาท่านนบีﷺอีกพร้อมกับเด็กที่มีชิ้นขนมปัง ท่านนบีﷺได้ส่งเด็กให้กับชายมุสลิมผู้หนึ่ง จากนั้นท่านได้สั่งให้นางลงไปในหลุมที่ขุดไว้ระดับอก จากนั้นสั่งให้ผู้คนขว้างนางการปาด้วยหินจนเสียชีวิต (อัดดารมีย์, ค.ศ. 2013 : เลขที่ 2369)

นักกฎหมายอิสลามมีมติที่เป็นเอกฉันท์ให้เลื่อนการลงโทษในกรณีหญิงที่ยังไม่ผ่านการสมรสที่ได้กระทำผิดประเวณีโดยยังจะไม่มีการโบยจำนวน 100 ครั้ง หากว่าหญิงนั้นกำลังตั้งครรภ์จนกว่าหญิงจะคลอดเสียก่อน” (อันนะวาวี, ค.ศ. 1930 : 201)

จากหลักฐานข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอิสลามให้ความสำคัญต่อชีวิตของทารกที่อยู่ในครรภ์ แม้ว่าจะเกิดจากการผิดประเวณีก็ตาม ท่านนบีﷺได้ยืดเวลาการลงโทษตามกฎหุดูด ที่ต้องกระทำต่อมารดาเนื่องจากความผิดฐานกระทำผิดประเวณี เพียงเพื่อรักษาชีวิตของทารกในครรภ์

ส่วนในตัวบทกฎหมายของไทยก็ได้ระบุว่าการทำแท้งเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งผู้ที่ละเมิดก็จะมีความผิดและต้องได้รับโทษ ยกเว้นในสองกรณีเท่านั้นที่แพทย์สามารถทำแท้งให้ได้ ซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 305 คือ มีเหตุจำเป็นต้องทำเนื่องจากสุขภาพของมารดา และการตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการกระทำความผิดอาญา

การทำแท้งถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิด ผิดทั้งศีลธรรมและกฎหมาย ถูกบัญญัติไว้เป็นความผิดร้ายแรงฐานฆ่าคนโดยเจตนาในกฎหมายอาญาอิสลาม และเป็นความผิดอาญาในกฎหมายอาญาไทย แต่ก็น่าประหลาดใจที่ปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอยู่และยังมีหญิงไปทำแท้ง เป็นจำนวนมากในแต่ละปี จากสถิติงานวิจัยแสดงตัวเลขสถิติการทำแท้งของวัยรุ่นในประเทศไทยว่ามีจำนวนประมาณ 300,000 ราย ต่อปี

(เว็บไซต์ http://womenhealth.or.th . สืบค้นเมื่อ 30/11/2016) ได้รับบาดเจ็บหรือมีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งประมาณ 30,000 ราย และเสียชีวิตประมาณ 25 -30 รายต่อปี (เว็บไซต์ http://ilaw.or.th/node/2942. สืบค้นเมื่อ 21/10/2014)ซึ่งในสถิตินี้จะมีมุสลิมหรือไม่ ก็ไม่อาจรู้ได้ แต่สิ่งที่มุสลิมจะต้องพึงตระหนักนั้นก็คือ สิ่งที่เป็นข้อห้ามต่างๆจากอัลลอฮฺ ﷻ เมื่อมนุษย์นั้นฝ่าฝืนกระทำ ความวุ่นวายและการลงโทษจากพระองค์จะเกิดขึ้น และเนื่องจากที่มาของกฎหมายอิสลามและกฎหมายไทยแตกต่างกันส่งผลให้ตัวบทของกฎหมายในกฎหมายทั้งสองต่างกันด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของกฎหมายทั้งสองในเรื่องการทำแท้ง ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังว่าผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการหาทางออกเพื่อลดจำนวนผู้ที่ก่ออาชญากรรมการทำแท้งในสังคมลง และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจศึกษาหาความรู้ในเรื่องกฎหมายอิสลามและกฎหมายไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลาม
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความผิดฐานทำแท้งในกฎหมายอาญาไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำแท้ง ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเอกสารที่มีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องการทำแท้ง ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย โดยเป็นวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analysis) และเชิงเปรียบเทียบ (Comparative) โดยมีจุดประสงค์หลักคือศึกษาสภาพความเหมือนและความแตกต่างของกฎหมายทั้งสองในเรื่องดังกล่าว

ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้จะใช้ข้อมูลจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) เช่น ประมวลกฎหมายอาญาไทย หนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการเกี่ยวกับกฎหมาย และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) เช่นหนังสือทั่วไปที่สามารถใช้อ้างอิงได้ทั้งภาษาไทย อาหรับ วิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำแท้ง เป็นต้น

ในการศึกษาเรื่องนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

ทบทวนอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถเปรียบเทียบในเรื่องการทำแท้งระหว่างกฎหมายอิสลามและกฎหมายไทย จากตำราภาษาไทยและภาษาอาหรับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analysis) ซึ่งเป็นการคิดในลักษณะการแยกแยะส่วนย่อยออกจากส่วนรวมแล้วทำการเปรียบเทียบ (Comparative) ซึ่งเป็นการพิจารณาเทียบเคียงสิ่งต่างๆตั้งแต่สององค์ประกอบขึ้นไป เพื่อให้เห็นลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันระหว่างกฎหมายทั้งสอง

โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 นำข้อมูลที่ได้มาเทียบเคียงตามเกณฑ์

1.2 ประเมินผลการเปรียบเทียบ

1.3 สรุปผลการเปรียบเทียบ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทยโดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบบทกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

2. ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานทำให้แท้งลูก ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

3. ศึกษาเปรียบเทียบบทลงโทษทางกฎหมายในความผิดฐานทำให้แท้งลูก ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

ข้อสรุป

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการทำแท้งทั้งในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย ทำให้ทราบว่าข้อบัญญัติของกฎหมายอาญาอิสลามและข้อบัญญัติของกฎหมายอาญาไทยในเรื่องของการทำแท้ง ดังนี้

1. บทบัญญัติการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลาม

การทำแท้งว่า หมายถึงการตั้งใจทำให้ทารกคลอดออกมาด้วยวิธีการต่างๆ ก่อนกำหนดแต่โดยสภาพทารกไม่อาจมีชีวิตอยู่รอดได้ (อับดุลลอฮฺ อัฏเฏาะรีกี, ม.ป.ป. : 166) การมีชีวิตอยู่ของทารกหลังจากที่คลอดออกมาแม้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วต่อมาเด็กก็เสียชีวิต เช่นนี้ต้องพิจารณาถึงสาเหตุของการเสียชีวิต หากเด็กเสียชีวิตเนื่องจากผลของการกระทำที่หวังให้แท้งลูก ก็ถือเป็นความผิดฐานทำให้แท้งลูก แต่หากการเสียชีวิตของเด็กเกิดจากสาเหตุอื่นก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานทำให้แท้งลูกโดยให้ผู้ที่มีประสบการณ์หรือแพทย์เป็นผู้ตรวจสอบสาเหตุการเสียชีวิตของเด็ก (อิบรอฮีม อิบนุ มุหัมมัด กอสิม, ค.ศ. 2002 : 442-443)

กฎหมายอาญาอิสลามได้แบ่งช่วงของอายุครรภ์ของทารกในครรภ์ในการกำหนดความผิดฐานทำให้แท้งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะอันนุฏฟะฮฺหรือช่วง 40 วันแรกของการตั้งครรภ์

2. ระยะของก้อนเลือดและก้อนเนื้อ หรือระยะหลังจาก 40 วันแรกและก่อนอายุครรภ์ถึง 4 เดือน

3. ระยะที่ทารกในครรภ์ถูกเป่าวิญญาณเข้าร่าง หรือระยะหลังจากที่อายุครรภ์ครบ 4 เดือนหรือ 120 วัน

ซึ่งนักวิชาการอิสลามมีความเห็นต่างออกเป็น 3 ทัศนะ ทัศนะที่ 1 ถือว่าการทำแท้งจะถือเป็นความผิดและต้องได้รับโทษเมื่อทำให้เกิดการแท้งในระยะหลังจากที่วิญญาณถูกเป่าเข้าร่างแล้วเท่านั้น(อิบน อาบิดีน, ฮ.ศ. 1404 :314) ทัศนะที่ 2 ถือว่าการทำแท้งเป็นความผิดและต้องได้รับโทษเมื่อทำให้เกิดการแท้งในระยะของอัลอะละเกาะและอัลมุฎเฆาะฮฺ คือระยะที่ทารกเริ่มมีอวัยวะปรากฏเป็นรูปร่างของมนุษย์ (อิบน อาบิดีน, ฮ.ศ. 1404 :314. อัรร็อมลี, ค.ศ. 2003 : 442. อัลบะฮูตี, ฮ.ศ. 1402 : 220 และอัลบูฏี, ม.ป.ป. : 89) และทัศนะที่ 3 ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งเมื่อก่อให้เกิดการแท้งโดยไม่ได้คำนึงถึงระยะหรืออายุของการตั้งครรภ์(อัลเกาะรอฟี, ค.ศ. 1994 : 419. อิบนุ หิซัม, ฮ.ศ. 1352 : 33-34. อิบน อาบิดีน, ฮ.ศ. 1404 : 185. วะฮฺบะฮฺ อัซซูหัยลี, ค.ศ. 1989: 557. อัลบะอฺลี, ฮ.ศ. 1368: 464. ยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, ค.ศ. 1997: 178 และอัลเมาสูอะฮฺ อัลฟิกฮียะฮฺ อัลกูเวตียะฮฺ, ม.ป.ป. : 57)

กฎหมายอาญาอิสลามให้ความเห็นชอบในการทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของมารดา กล่าวคือหากปล่อยให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไป จะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพหรือชีวิตของมารดา เพราะในทางกฎหมายไทยเห็นว่าชีวิตของหญิง มีครรภ์หรือชีวิตของผู้ที่เป็นมารดาเป็นประโยชน์ทางกฎหมายสูงกว่าชีวิตทารกที่อยู่ในครรภ์ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางกฎหมายน้อยกว่า และในกฎหมายอิสลามถือว่า มารดา คือต้นกำเนิด (อะศ้อล) ส่วนทารกคือแขนงออกมา (ฟูรัวอ) จึงต้องสละลูก โดยคำนึงถึงการรักษาชีวิตของมารดาเป็นสำคัญ โดยยึดกฎของ "การเลือกทำในสิ่งที่เป็นอันตรายน้อยกว่า" กล่าวคือ การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นอันตรายน้อยกว่า เมื่อไม่สามารถป้องกัน 2 อันตรายที่เกิดขึ้นพร้อมกันได้ และ การยึดเอาประโยชน์ซึ่งที่สำคัญกว่า เมื่อมี 2 ประโยชน์พร้อมกัน(มุหัมมัด อะลี อัลบาร, ค.ศ. 1991 : 433)

การทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของทารก กฎหมายอาญาอิสลามเห็นชอบให้สามารถทำแท้งได้ในกรณีที่ไม่สามารถที่จะรักษาความผิดปกติของทารกในครรภ์ได้ในช่วงระยะก่อนการเป่าวิญญาณเข้าร่างทารกและจะไม่อนุญาตให้ทำแท้งในช่วงหลังการเป่าวิญญาณเข้าร่างทารก ถึงแม้ผลการตรวจทางการแพทย์จะยืนยันว่าทารกมีรูปร่างพิการก็ตาม(ยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, ค.ศ. 1997: 178 และญาด อัลหัก อะลี, ค.ศ. 1994 : 3105-3107)

การทำแท้งเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกกระทำชำเรา กฎหมายอาญาอิสลามอนุญาตให้หญิงทำแท้งในกรณีที่การตั้งครรภ์เกิดจากการถูกกระทำชำเราได้ในช่วงก่อนเป่าวิญญาณเข้าร่างทารกหรือก่อน 120 วันเท่านั้น หากกระทำหลังจากนี้อิสลามไม่อนุญาต(อัลบูฏี, ม.ป.ป. : 142-159 และยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, ค.ศ. 1997: 178)

การทำแท้งเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการผิดประเวณี กฎหมายอาญาอิสลามไม่อนุญาตให้ทำแท้งในกรณีที่การตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการผิดประเวณีระหว่างชายกับหญิง(ยูสุฟ อัลก็อรฎอวีย์, ค.ศ. 1997: 178)

องค์ประกอบของความผิดฐานทำแท้ง กฎหมายอิสลามบัญญัติองค์ประกอบหลักสำหรับความผิดฐานทำให้แท้ง คือ การกระทำ หญิงตั้งครรภ์ และเจตนา(มะอฺมูน อัรเราะฟาอีย์, ค.ศ. 2011: 1405)

จุดประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานทำให้แท้งในกฎหมายอาญาอิสลามคือมุ่งหมายให้การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นสำคัญ ส่วนการกำหนดบทลงโทษในความผิดดังกล่าวนั้นก็เพื่อที่จะปกป้องสังคมจากอาญากรรมต่าง ๆที่จะคอยมาคุกคามความผาสุกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของปัจเจกบุคคลในสังคม และเพื่อสร้างสังคม ให้ร่มเย็นเป็นสุข(มะอฺมูน อัรเราะฟาอีย์, ค.ศ. 2011: 1404 และศอและห์ บะชีร, ค.ศ. 2012-2013 : 47)

ผู้ที่ต้องได้รับโทษในความผิดฐานทำให้แท้งลูกกฎหมายอาญาอิสลามกำหนดให้ผู้ที่ต้องได้รับโทษในความผิดฐานทำให้แท้งคือผู้ที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดการแท้งไม่ว่าจะเป็นตัวหญิงเอง หรือบุคคลอื่นเช่นหมอ เถื่อน สามี เป็นต้น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำให้เกิดการแท้งอย่างตัวการ ผู้ใช้และผู้สนับสนุนให้การช่วยเหลือในการทำแท้งนั้น

กฎหมายอาญาอิสลามกำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดฐานทำให้แท้ง คือ การจ่ายฆุรเราะฮฺ จ่ายดิยะฮฺ ตะอฺซีร การกิศอศ การถูกตัดสิทธิ์ในมรดก และการจ่ายกัฟฟาเราะฮฺ ซึ่งบทลงโทษเหล่านี้จะถูกนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำผิดฐานทำให้แท้ง โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบอย่างอื่นด้วย เช่น ผู้กระทำ เจตนาของผู้กระทำ หรือผลที่เกิดกับทารกที่ขับให้ออกจากครรภ์มารดาเป็นต้น

2. ความผิดฐานทำแท้งในกฎหมายอาญาไทย

กฎหมายอาญาไทยได้ให้ความหมายของการทำแท้งไว้ว่าหมายถึงการทำให้ทารกในครรภ์ตายในขณะอยู่ในครรภ์หรือคลอดออกมาในลักษณะที่ไม่มีชีวิต แต่ถ้าคลอดออกมาแล้วมีชีวิตอยู่ แม้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วเด็กจึงตาย ย่อมไม่ถือว่าเป็นการทำแท้ง ไม่ว่าทารกจะมีอายุครรภ์เท่าใดหรือมีน้ำหนักตัวเท่าไหร่(สุพจน์ เชื้อประกอบกิจ, พ.ศ. 2546: 89-90)

กฎหมายอาญาไทยให้ความเห็นชอบในการทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของมารดา กล่าวคือหากปล่อยให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไป จะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพหรือชีวิตของมารดา(สุพร เกิดสว่าง, พ.ศ. 2523: 3) เพราะในทางกฎหมายไทยเห็นว่าชีวิตของหญิง มีครรภ์หรือชีวิตของผู้ที่เป็นมารดาเป็นประโยชน์ทางกฎหมายสูงกว่าชีวิตทารกที่อยู่ในครรภ์ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางกฎหมายน้อยกว่า คำว่าสุขภาพหมายรวมถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิตของมารดา(นวลฉวี ศรีประไหม, พ.ศ. 2537: 67) แต่เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดความหมายหรือโรคทางจิตใจให้ชัดเจน จึงเกิดปัญหาในการตีความความหมายของสุขภาพทางจิตของหญิงมีครรภ์ อาจทำให้แพทย์ไม่กล้าที่จะทำแท้งให้เนื่องจากกลัวได้รับผลทางอาญา(กันยา สุวรรณแสง, พ.ศ. 2538: 2)

การทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของทารกกฎหมายอาญาไทยอนุญาตให้หญิงทำแท้งได้เมื่อทารกที่อยู่ในครรภ์มีความพิการติดตัวมาแต่กำเนิด และหากความผิดปกติของทารกในครรภ์ส่งผลให้สุขภาพจิตของหญิงแย่ แพทย์ก็สามารถทำแท้งให้หญิงได้ด้วยเหตุผลในเรื่องสุภาพจิตของหญิงตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5637/2533 เพราะศาลยอมรับความจำเป็นทางสุขภาพจิตของหญิงเป็นส่วนหนึ่งที่อ้างเป็นเหตุทำแท้งได้ตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว(จิตติ ติงศภัทิย์, พ.ศ. 2532: 2262)

การทำแท้งเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกกระทำชำเรากฎหมายอาญาไทยอนุญาตให้หญิงที่ตั้งครรภ์เนื่องจากถูกกระทำชำเราสามารถกระทำแท้งได้โดยไม่จำกัดว่าอายุครรภ์เท่าใด(ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284)

การทำแท้งเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการผิดประเวณีกฎหมายอาญาไทยไม่อนุญาตให้ทำแท้งในกรณีที่การตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการผิดประเวณีระหว่างชายกับหญิง แต่อนุญาตให้เด็กหญิงที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ตั้งครรภ์สามารถทำแท้งได้ แม้ว่าการตั้งครรภ์จะเกิดจากการยินยอมของเด็กหญิงในการร่วมประเวณีก็ตาม เพราะในทางกฎหมายถือว่าเด็กที่อายุไม่เกินสิบแปดปียังไม่สามารถที่จะตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกผิดด้วยตนเองได้(ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 282 วรรคหนึ่ง)

องค์ประกอบของความผิดฐานทำแท้ง ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติองค์ประกอบหลักสำหรับความผิดฐานทำให้แท้ง คือ การกระทำ หญิงตั้งครรภ์ และเจตนา

จุดประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานทำให้แท้งในกฎหมายอาญาไทยคือมุ่งหมายให้การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นสำคัญ ส่วนการกำหนดบทลงโทษในความผิดดังกล่าวนั้นก็เพื่อที่จะปกป้องสังคมจากอาญากรรมต่าง ๆที่จะคอยมาคุกคามความผาสุกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของปัจเจกบุคคลในสังคม และเพื่อสร้างสังคม ให้ร่มเย็นเป็นสุข

กฎหมายอาญาไทยได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องได้รับโทษในความผิดฐานทำให้แท้งคือผู้ที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดการแท้งไม่ว่าจะเป็นตัวหญิงเอง หรือบุคคลอื่นเช่นหมอเถื่อน สามี เป็นต้น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำให้เกิดการแท้งอย่างตัวการ ผู้ใช้และผู้สนับสนุนให้การช่วยเหลือในการทำแท้งนั้น

บทลงโทษในความผิดฐานทำให้แท้งที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาไทย คือ โทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. เปรียบเทียบบทบัญญัติการทำแท้ง ในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

3.1 ความหมายของการทำแท้ง กฎหมายอาญาอิสลามให้ความหมายของการทำแท้งมีส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่างกับที่กฎหมายอาญาไทยได้บัญญัติไว้ ในส่วนที่เหมือนคือการทำแท้ง หมายถึง การกระทำใดที่กระทำเพื่อให้ทารกที่อยู่ในครรภ์เสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในครรภ์หรือคลอดออกมาในสภาพที่ทารกไม่มีชีวิต

ส่วนที่ต่างคือกฎหมายอาญาอิสลามได้กำหนดให้ทารกที่ถูกคลอดออกมาหรือถูกเอาออกมาจากครรภ์มารดาในสภาพที่ทารกมีชีวิตแล้วได้เสียชีวิตลงเนื่องจากผลของการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการเสียชีวิตเนื่องจากการทำแท้งและผู้กระทำมีความผิดและต้องรับโทษในความผิดฐานทำให้แท้งลูก ส่วนกฎหมายอาญาไทยได้จำกัดเฉพาะว่าทารกที่ถูกทำแท้งจะต้องเสียชีวิตตั้งแต่ในครรภ์หรือเสียชีวิตในขณะคลอดเท่านั้นถึงจะถือเป็นการทำแท้ง หากคลอดออกมาในสภาพที่มีชีวิตแล้วได้เสียชีวิตลงแม้ว่าสาเหตุของการเสียชีวิตของทารกหลังจากนั้นจะเกิดจากผลที่ได้กระทำก็ตามจะไม่ถือว่าทารกเสียชีวิตจากการทำแท้งและผู้กระทำก็ไม่มีความผิดฐานทำให้แท้ง

3.2 พัฒนาการและอายุของทารกในครรภ์ กฎหมายอาญาอิสลามให้ความสำคัญกับอายุของทารกในครรภ์ในการกำหนดความผิดแก่ผู้กระทำให้เกิดการแท้ง ซึ่งนักวิชาการอิสลามมีความเห็นต่างออกเป็น 3 ทัศนะ คือ ทัศนะที่ 1 ถือว่าการทำแท้งจะถือเป็นความผิดและต้องได้รับโทษเมื่อทำให้เกิดการแท้งในระยะหลังจากที่วิญญาณถูกเป่าเข้าร่างแล้วเท่านั้น ทัศนะที่ 2 ถือว่าการทำแท้งเป็นความผิดและต้องได้รับโทษเมื่อทำให้เกิดการแท้งในระยะของอัลอะละเกาะและอัลมุฎเฆาะฮฺ คือระยะที่ทารกเริ่มมีอวัยวะปรากฏเป็นรูปร่างของมนุษย์ และทัศนะที่ 3 ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งเมื่อก่อให้เกิดการแท้งโดยไม่ได้คำนึงถึงระยะหรืออายุของการตั้งครรภ์ ซึ่งทัศนะที่ 3 นี้มีความเหมือนกันกับกฎหมายอาญาไทยที่ถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งเมื่อก่อให้เกิดการแท้งขึ้นในทุกระยะของการตั้งครรภ์

3.3 การทำแท้งที่เห็นชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายอาญาอิสลามเห็นชอบให้การทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของมารดาสามารถกระทำได้ทั้งก่อนที่วิญญาณจะถูกเป่าเข้าร่างทารกและหลังจากที่วิญญาณถูกเป่าเข้าร่างแล้ว ซึ่งเป็นกรณีเดียวเท่านั้นที่อิสลามเห็นชอบให้กระทำหลังจากที่วิญญาณถูกเป่าเข้าร่างแล้ว ส่วนกรณีอื่นเช่น การทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของทารก ทารกมีความผิดปกติหรือพิการอย่างร้ายแรง หรือการทำแท้งที่การตั้งครรภ์เกิดจากการถูกกระทำชำเรา นักวิชาการเห็นชอบให้กระทำก่อนที่วิญญาณจะถูกเป่าเข้าร่างทารกเท่านั้นและไม่อนุญาตให้กระทำหลังจากนั้น ส่วนการทำแท้งในกรณีที่การตั้งครรภ์เกิดจากการผิดประเวณีอิสลามไม่อนุญาตให้กระทำทั้งก่อนหรือหลังจากวิญญาณถูกเป่าเข้าร่าง เพราะถือว่าการผิดประเวณีเป็นการกระทำที่ยินยอมพร้อมใจกันทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงแล้ว ส่วนการทำแท้งที่เห็นชอบด้วยกฎหมายในกฎหมายอาญาไทย สามารถทำแท้งได้ในสองกรณีนั่นคือ กฎหมายเห็นชอบให้ทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของมารดาและกรณีที่สองคือเนื่องจากการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284 ทั้งนี้กฎหมายอาญาไทยไม่ได้วางเงื่อนไขของการเป่าวิญญาณใส่ทารกในครรภ์ ดังนั้นเมื่อมีสองกรณีที่ได้กล่าวมาข้างต้นหญิงตั้งครรภ์สามารถที่จะทำแท้งในระยะใดของการตั้งครรภ์ก็ได้

3.4 องค์ประกอบของความผิดฐานทำแท้ง กฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทยบัญญัติองค์ประกอบหลักของความผิดฐานทำแท้งไว้เหมือนกันดังนี้

1. การกระทำ

2. หญิงตั้งครรภ์

3. เจตนา

1. การกระทำ หมายถึงการกระทำให้ลูกในครรภ์ของผู้ถูกทำร้ายคลอดออกมาก่อนที่ทารกจะมีสภาพที่สมบูรณ์ หรือคลอดออกมาในลักษณะที่ลูกนั้นไม่มีชีวิต หรือคลอดออกมาในสภาพที่มีชีวิตแล้วได้เสียชีวิตลง เนื่องจากผลของการกระทำตามที่บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายอาญาอิสลาม ดังนั้นการกระทำใดก็ตามที่ส่งผลให้หญิงเกิดการแท้งลูก หรือการงดเว้นกระทำใดที่ส่งผลให้หญิงเกิดการแท้งลูกนั้น ผู้กระทำไม่ว่าจะเป็นหญิงเองหรือผู้อื่นก็มีความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย

2. หญิงตั้งครรภ์ ความผิดฐานทำให้แท้งลูกนั้น เป็นการกระทำต่อชีวิตในครรภ์มารดา ดังนั้นหญิงที่ทำแท้งนั้นต้องตั้งครรภ์อยู่ หากไม่ได้ตั้งครรภ์ก็ถือว่าขาดองค์ประกอบภายนอก เพราะไม่อาจทำให้แท้งลูกได้

3. เจตนา การกระทำความผิดฐานทำให้แท้งลูกนั้น จะต้องมีเจตนาเป็นองค์ประกอบด้วย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของหญิงผู้เป็นมารดา หรือการกระทำของผู้อื่นก็ตาม ผู้กระทำต้องมีเจตนาทำให้แท้ง กล่าวคือ ผู้กระทำต้องกระทำโดยรู้สำนึก และรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด รู้ว่าตนเองตั้งครรภ์และรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการทำให้ตนแท้งลูก หากผู้กระทำไม่รู้ว่าหญิงนั้นตั้งครรภ์อยู่ ผู้กระทำก็ไม่มีเจตนากระทำความผิด

ในส่วนของเจตนานอกจากจะมีส่วนที่เหมือนกันระหว่างสองกฎหมายแล้ว ยังมีส่วนที่ต่างกันด้วย ในส่วนของความต่างคือกฎหมายอาญาอิสลามถือว่าผู้กระทำที่กระทำการใดโดยมีเจตนาให้เกิดการแท้งขึ้น ผู้กระทำจะมีความผิดฐานทำให้แท้งโดยเจตนา และหากผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาให้เกิดการแท้งแต่การกระทำของตนส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์เกิดการแท้งขึ้น ผู้กระทำจะมีความผิดฐานทำให้แท้งโดยไม่เจตนาหรือกึ่งเจตนา ผู้กระทำมีความผิดและต้องรับโทษในความผิดนั้นแต่โทษที่ได้รับจะเบากว่าในกรณีที่เจตนา ทั้งนี้ก็เนื่องจากคำว่าแท้งหมายถึงเกิดความเสียหาย เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้กระทำก็ต้องชดใช้ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม

ส่วนกฎหมายอาญาไทยจะถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานทำให้แท้งลูกก็ต่อเมื่อผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำเท่านั้น

3.5 กฎหมายอาญาอิสลามกำหนดให้ผู้ที่กระทำให้เกิดการแท้งไม่ว่าจะเป็นตัวหญิงตั้งครรภ์เองหรือผู้อื่นเป็นผู้กระทำ หากกระทำโดยเจตนาผู้กระทำจะต้องจ่ายฆุรเราะฮฺและกัฟฟาเราะฮฺจากทรัพย์สินของผู้กระทำเอง แต่หากผู้กระทำให้เกิดการแท้งในลักษณะกึ่งเจตนาหรือไม่เจตนาผู้กระทำต้องจ่ายฆุรเราะฮฺและกัฟฟาเราะฮฺร่วมกับอากีละฮฺของเขา ส่วนกฎหมายอาญาไทยกำหนดให้ผู้กระทำมีความผิดเฉพาะเมื่อกระทำโดยเจตนาเท่านั้น และโทษที่จะได้รับคือจำคุก หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

3.6 กฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทยบัญญัติว่าผู้ที่ต้องได้รับโทษในความผิดฐานทำให้แท้งก็คือผู้ที่ทำให้เกิดการแท้งไม่ว่าจะเป็นตัวหญิงเองและหรือบุคคลอื่น ส่วนผู้ที่มีส่วนในการทำแท้ง เช่น ตัวการ ผู้ใช้ ผู้ช่วยเหลือหรือผู้สนับสนุนก็จะมีความผิดและโทษที่จะได้รับขึ้นอยู่กับแต่ละความผิดที่ได้กระทำ

3.7 จุดประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานทำให้แท้ง กฎหมายอาญาอิสลาม และกฎหมายอาญาไทยต่างก็มีเป้าประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานทำให้แท้งเหมือนกันคือมุ่งหมายให้การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นสำคัญ ส่วนการกำหนดบทลงโทษในความผิดดังกล่าวนั้นก็เพื่อที่จะปกป้องสังคมจากอาญากรรมต่าง ๆที่จะคอยมาคุกคามความผาสุกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของปัจเจกบุคคลในสังคม และเพื่อสร้างสังคม ให้ร่มเย็นเป็นสุข

3.8 การพยายามทำให้แท้งลูก ในกฎหมายอาญาอิสลามไม่ถือเป็นความผิดฐานทำให้แท้ง แต่ผู้กระทำจะต้องสำนึกตัวและขออภัยโทษจากอัลลอฮฺ □ในสิ่งที่ได้กระทำลงไป และกฎหมายอาญาไทยเช่นเดียวกันไม่ถือเป็นความผิดฐานทำให้แท้งสำหรับผู้ที่แค่พยายามกระทำให้เกิดการแท้ง

3.9 ความแตกต่างของบทลงโทษระหว่างกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทยที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานทำให้แท้ง ในกฎหมายอิสลามจะกำหนดให้มีบทลงโทษที่หลากหลายให้เหมาะกับความผิดประกอบด้วยการจ่ายฆุรเราะฮฺ จ่ายดิยะฮฺ การตะอฺซีร การกิศอศ การถูกตัดสิทธิ์ในมรดก และการจ่ายกัฟฟาเราะฮฺ ส่วนในกฎหมายไทยก็จะมีโทษจำคุก โทษปรับ และทั้งจำทั้งปรับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กฎหมายไทยควรบัญญัติให้เป็นความผิดฐานทำให้แท้งในกรณีที่ทำให้เกิดการแท้งโดยกึ่งเจตนาหรือไม่เจตนา ทั้งนี้เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ระมัดระวังและดูแลตัวเองในขณะที่ตั้งครรภ์ หรือผู้อื่นก็ต้องปฏิบัติตัวต่อหญิงตั้งครรภ์อย่างดี ด้วยความระมัดระวังและทะนุถนอม โดยที่บทลงโทษอาจจะเบากว่าการกระทำที่เกิดจากการเจตนา

1.2 กฎหมายไทยควรพิจารณาถึงสาเหตุการเสียชีวิตของทารกในกรณีที่ทารกถูกคลอดออกมาในสภาพที่มีชีวิตแล้วได้เสียชีวิตลง หากสาเหตุกรเสียชีวิตขของทารกเกิดจากผลของการกระทำ ผู้กระทำควรมีความผิดฐานทำให้แท้งเหมือนกรณีที่ทารกถูกคลอดออกมาในสภาพที่เสียชีวิต

1.3 ในกรณีของการพยายามทำแท้ง กฎหมายควรบัญญัติให้เป็นความผิดเช่นเดียวกับความผิดฐานพยายามในอาชญากรรมประเภทอื่น ที่เพียงแค่ได้กระทำหรือเตรียมการก็ถือว่าเป็นความผิดมีโทษแล้ว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการทำแท้งในกรณีเนื่องจากสุขภาพของทารกในครรภ์ เช่นสุขภาพกาย คือกายพิการ และสุขภาพจิต คือเด็กปัญญาอ่อน หรือออทิสติกเป็นต้น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนในการกระทำความผิดทางอาญาทั้งของกฎหมายอาญาไทยและกฎหมายอาญาอิสลาม

บรรณานุกรม

กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, (2556). “สถิติสธ.พบหญิงตายเพราะทำแท้ง 25-30 คนต่อปี บาดเจ็บ 30,000”. จากอินเตอร์เน็ต https://ilaw.or.th/node/2942.

กันยา สุวรรณแสง, (2538). **จิตวิทยาทั่วไป General Psychology**. อักษรพิทยา. กรุงเทพมหานคร.

จิตติ ติงศภัทิย์ ,(2532).**คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3.** สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. กรุงเทพมหานคร.

ญาด อัลหัก อะลี ,(1994). **บุหูษ วะ ฟะตาวา อิสลามีย์ ฟี เกาะฎอยา มุอาศิเราะฮฺ.** อัลอัซฮัร อัชชะรีฟ : อัลอะมานะฮฺ อัลอามมะฮฺ ลิ ลุจญนะฮฺ อัลอุลยา ลิ อัดดะอฺวะฮฺ อัลอิสลามียะฮฺ.

นวลฉวี ศรีประไหม, (2537).**การทำแท้งในสังคมไทยกับมุมมองของพุทธศาสนา**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพียงจิต ตันติจรัสวโรดม, (2551). **สิทธิเสรีภาพในการทำแท้งของหญิง**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

มะอฺมูน อัรเราะฟาอียฺ, (2011). “**ญะรีมะฮฺ อัลอิจญฮาฎ ฟี อัตตัชรีอฺ อัลญินาอียฺ อัลอิสลามียฺ: อัรกานุฮาวา อุกูบาตุฮา (ดิรอซะฮฺ ฟิกฮียะฮฺ มุกอรอนะฮฺ)**”. วารสาร อัลอุลูม อินสานียะฮฺ มหาวิทยาลัย อันนะญาห์ อัลวะเฏาะนียะฮฺ. ฉบับที่ 25(5).

มุหัมมัด ฎอฮิร อิบนุ ษูร, **มะกอศิด อัช ชัรอียะฮฺ อัล อิสลามียะฮฺ, ดาร อัลมะกอษิส, อัลอุรดุน**, 1999, หน้า: 206.

มุหัมมัด สะอฺด อิบนุ อะหมัด, (1418). **มะกอศิด อัชชะรีอะฮฺ อัลอิสลามียะฮฺ**. ดาร อัลฮิจเราะฮฺ.

มุหัมมัด อะลี อัลบาร ,(1991. **อัลญะนีน อัลมะชูฮฺ วะ อัลอัมรอฎ อัลวะรอษียะฮฺ. ดาร อัลเกาะลัม.** ดิมัชกฺ.

มูลนิธิเพื่อสุขภาพและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรี (แห่งประเทศไทย) สอส. (2556). “สถิติและสถานการณ์การแท้งในประเทศไทย”. จากอินเตอร์เน็ต http://www.womenhealth.or.th/home-facts-aboriton.html

ยูสุฟ อัลก็อรฎอวียฺ ,(1997). **อัลหะลาล วะ อัลหะรอม ฟี อัลอิสลาม**.พิมพ์ครั้งที่ 22. มักตะบะฮฺ วะฮฺบะฮฺ.

วะฮฺบะฮฺ อัซซูหัยลี, (1989). **อัลฟิกฮฺ อัลอิสลามีย์ วะ อะดิลละตุฮู**, พิมพ์ครั้งที่ 3. เล่ม 3.ดาร อัลฟิกร. ดิมัชก.

ศอและห์ บะชีร, (2012-2013). **อัลหิมายะฮฺ อัลญินาอียะฮฺ ลิ อัลญะนีน ฟี เฎาอี อัลมุมารอสะฮฺ อัฏฏิบบียะฮฺ อัลหะดียะฮฺ ดิรอซะฮฺ มุกอรอนะฮฺ. วิทยานิพนธ์ ฟี อัลกอนูน ฟัรอา อัลอุกูด วะ อัลมัสอูลียะฮฺ**. กุลลียะฮฺ อัลหุกูก มหาวิทยาลัย ญะซาอิร.

สุพจน์ เชื้อประกอบกิจ ,(2546).**สิทธิในการทำแท้งของหญิงมีครรภ์ที่ติดเชื้อเอดส์** ,วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุพร เกิดสว่าง ,(2523).**ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลักลอบทำแท้งในประเทศไทย.** ธีระการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร.

อัดดารมีย์, (2013). **อัลมุสนัด อัลญามิอฺ (สุนัน อัดดารมีย์)**. ดาร อัลบาชาอิร อัลอิสลามียะฮฺ.

อันนะวาวี,(1930). **เศาะเหี๊ยะหฺ มุสลิม บิ ชัรหิ อันนะวาวี.** เล่ม 11. อัลมิศรียะฮฺ บิ อัลอัซฮัร. อิดาเราะฮฺ มุหัมมัด อับดุลลาฏีฟ.

อิบน หิซัม, อะบี มุหัมมัด อะลี อิบน อะหมัด อิบน สะอีด อิบน หิซัม. (1352). **อัลมะหัลลา**. เล่ม 11. อิดาเราะฮฺ เฏาะบาอะฮฺ อัลมุนีรียะฮฺ ลิ มุหัมมัด มุนีร อัดดิมัชกียะฮฺ. อียิปต์.

อิบน อาบีดีน, มุหัมมัด อามีน อัชชะฮีร บิ อิบน อาบีดีน.(1404). **หาชิยะฮฺ อิบน อาบีดีน อัลมุสัมมาฮฺ หาชอิยะฮฺ ร็อด อัลมุหตาร อะลา อัดดัร อัลมุคตาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. เล่ม 1,3. มะฏอบิอฺ มุศเฏาะฟา อัลบาบี อัลหัลบี.อียิปต์.

อิบรอฮีม อิบนุ มุหัมมัด กอสิม, (2002). "**อะหกาม อัลอิจญฮาฏ ฟี อัลฟิกฮฺ อัลอิสลามีย**". วิทยนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยอัลอิมาม มุหัมมัด อิบน สะอูด อัลอิสลามีย.

อับดุลลอฮฺ อัฏเฏาะรีกี,(ม.ป.ป.).**ตันซีม อันนัสลุ วา เมากิฟ อัชชะรีอะฮฺ อัลอิสลามียะฮฺ มิน ฮู.** ม.ป.ท.

อัรร็อมลี, ชัมสุดดีน มุหัมมัด อิบน อะบี อัลอับบาส อะหมัด, (2003). นิ**ฮายะฮฺ อัลมุหตาจญ อิลา ชัรหฺ อัลมัน ฮาจญ ฟี อัลฟิกฮฺ อะลา มัซฮับ อัลอิมาม อัชชาฟิอีย์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. เล่ม 8. ดาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮฺ. เบรูต.

อัลเกาะรอฟี ,ชะฮาบุดดีน อะหมัด อิบน อิดรีส อัลเกาะรอฟี, (1994). **อัซซะคีเราะฮฺ.** เล่ม4 . มุหัมมัด หัจญีย์. ดาร อัลฆ็อรบี อัลอิสลามีย์. เบรูต.

อัลบะอฺลี ,บัดรุดดีน อะบี อับดุลลอฮฺ มุหัมมัด อิบนุ อะลี ,(1368). **มุคตะศ็อร อัลฟะตาวา อัลมิศรียะฮฺ ลิอิบนิ ตัยมียะฮฺ. ดาร อัลกุตุบ อัลอิลมียะฮฺ**. เบรูต.

อัลบะฮูตี, มันศูร อิบนุ ยูนุส อิบนุ อิดรีส อัลบะฮูตี, (1402).**กิชาฟุ อัลกินาอฺ อัน มะตัน อัลอิกนาอฺ.**เล่มที่ 6. ดาร อัลฟิกรฺ. เบรูต.

อัลบูฏี, มุหัมมัด สะอีด รอมฎอน, (1976). **มัสอะละฮฺ ตะหดีด อันนัสลุ วิกอยะฮฺ วะ อิลาญา.** มักตะบะฮฺ อัลฟา รอบี.

อัลเมาสูอะฮฺ อัลฟิกฮียะฮฺ อัลกูเวตียะฮฺ. มตินักวิชาการอาวุโสของซาอุดิอารเบีย เลขที่ 140 วันที่ 20/6/1407. เล่ม 2.

บทความวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

สำรวย อาญาเมือง*, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์, อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน โดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ กระบวนการพัฒนาประยุกต์ใช้รูปแบบการใช้ผลงานวิจัยของไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์และคณะ 2 ระยะ คือ ระยะพัฒนาโปรแกรม และระยะตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการใช้โปรแกรม 2) แผนกิจกรรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา รวม 4 กิจกรรม 3) คู่มือและแบบบันทึก 4) สื่อประกอบกิจกรรม ได้แก่ ป้ายปิงปองจราจรชีวิต 7 สี ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าเนื้อหา แผนกิจกรรมและสื่อมีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม และควรปรับปรุงรายละเอียดของเนื้อหาให้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนคู่มือและแบบบันทึกมีเนื้อหา รูปแบบ ภาพประกอบและการใช้ภาษามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจน โดยปรับการใช้ภาษาและสีสันให้เหมาะสม รวมทั้งควรระบุเกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยให้ชัดเจนและปรับลดเวลาการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ผลประเมินความเป็นไปได้ในการใช้งาน พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมและแผนกิจกรรมอ่านเข้าใจง่าย เนื้อหามีความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง คู่มือและแบบบันทึกมีเนื้อหาชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย รูปเล่มและภาพประกอบมีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติและบันทึกได้สะดวก ป้ายปิงปองจราจรชีวิต 7 สี เป็นสื่อที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

สรุปและข้อเสนอแนะ ควรมีการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงโดยทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยการวิจัยเชิงทดลองในกลุ่มตัวอย่าง

คำสำคัญ: การจัดการตนเองด้านการรับประทานยา; ภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน; โปรแกรมสนับสนุน

* นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

RESEARCH

Development of Drug Self-Management Supporting Program for Adult with Post Hypertensive Urgency Patients

Samruay Ayamuang[*]*, Aporntip Buapetch, Usanee Petchraschatachart*[**]

Abstract

This research and development study was to develop a promoting drug self-management program for adult with post hypertensive urgency patients. Employed self-management theory of Kanfer and Gaelick-Buys. (1991), and the Iowa development process (Titler et al., 2001). The study was divided into 2 phases; the program development and the program evaluation and feasibility of implementation. Content validity was approved by 3 experts and program practically was affirmed by 5 professional nurses who worked for chronic non-communicable disease clinics in primary care units.

The results revealed that drug self-management supporting program for adult with post hypertensive urgency patients consisted of 4 parts: 1) program guideline; 2) activities planning which included 4 sub-activities; 3) handbook for medical self-regulation and recording for drug using; 4) instruction media which is including 7-colored ball model. The content validity of program was evaluated as accurate, appropriate, clear and according with the program objectives. The handbook for self-regulation and recording were accuracy, appropriately, and clearly. Additional suggestions were program content should be clarified, as well as language, picture color, patients selection criteria, and period of time were modified. Most of professional nurses were satisfied with the developed program according to simple, appropriate, and practically. The created handbook and recording have been shown clear and simple content. Moreover, its size and pictures were appropriate, practically, and simply. A 7-colored ball model was the one of the simplest material that could be used for activities.

Keywords: Drug Self-Management, Hypertensive Urgency, Supporting Program

[*] Students of Master, Master of Nursing Science Program in Community Health Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University.

[**] Lecturer of Faculty of Nursing, Prince of Songkla University.

บทนำ

องค์การอนามัยโลกพบว่า 1 ใน 3 ของประชาชนมีภาวะความดันโลหิตสูง โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน ทั้งยังเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตทั่วโลกสูงถึง 7.5 ล้านคน หรือร้อยละ 12.8 ของสาเหตุการเสียชีวิตทั้งหมด โดยร้อยละ 80 เป็นผู้ป่วยที่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาและเป็นประชากรกลุ่มวัยแรงงาน (World Health Organization, 2012 [WHO], 2012) สอดคล้องกับในประเทศไทยที่พบว่า จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงต่อแสนประชากรที่ขึ้นทะเบียนรายใหม่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551-2555 เพิ่มขึ้นจาก 500.65 เป็น 937.58 (สำนักระบาดวิทยา, 2556) และอัตราตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรแสนประชากรในภาพรวมของปีพ.ศ. 2556-2558 เท่ากับ 8.09 18.28 และ 25.32 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าอัตราการตายด้วยโรคความดันหิตสูงปี พ.ศ. 2558 เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556 (สำนักโรคไม่ติดต่อ, 2559) นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 1-3 ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจะเกิดภาวะความดันโลหิตสูงวิกฤต (สำนักโรคไม่ติดต่อ, 2559)

ภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนเป็นส่วนหนึ่งของภาวะความดันโลหิตสูงวิกฤต มีค่าความดันซิสโตลิคมากกว่าหรือเท่ากับ 180 และ/หรือความดันไดแอสโตลิคมากกว่าหรือเท่ากับ 110 มิลลิเมตรปรอท ซึ่งยังไม่มีผลกระทบต่ออวัยวะเป้าหมาย แต่หากไม่สามารถควบคุมได้จะทำให้เกิดภาวะความดันโลหิตสูงฉุกเฉินซึ่งจะส่งผลกระทบรุนแรงต่ออวัยวะสำคัญ ได้แก่ หัวใจ สมอง ไต และตา (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2558) สาเหตุที่พบบ่อยที่สุดได้แก่ การขาดยา สำหรับสาเหตุอื่นๆ เช่น การใช้สารเสพติด โรคความดันโลหิตสูง และโรคต่างๆที่เป็นสาเหตุของความดันโลหิตสูง (อินทนนท์, 2556) โดยปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการขาดยา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ เช่น อาการข้างเคียงจากยา ลืม ไม่เข้าใจวิธีการรับประทานยา (เทวัญ, 2556; Albus & Matthes, 2014) โดยเป้าหมายการควบคุมค่าความดันโลหิตของผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 60 ปีที่ไม่มีโรคเบาหวานและโรคไตร่วมด้วยคือ มีค่าความดันโลหิตน้อยกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2558; Joint National Committee 8 [JNC8], 2014) ดังนั้นผู้ป่วยหลังจากพ้นภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนจึงต้องได้รับการหาสาเหตุและรักษาด้วยยาเพื่อควบคุมความดันโลหิตและป้องกันภาวะแทรกซ้อนในระยะยาวตลอดชีวิต (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2558; JNC8, 2014)

การประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการตนเองดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงสามารถควบคุมค่าความดันโลหิต และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีขึ้น เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียดการรับประทานยา (ขนิษฐา, 2557; สุพิณญา, ชดช้อย, และธีรนุช, 2556; Thutsaringkarnsakul, Aungsuroch, & Jitpanya, 2012) โดยการจัดการตนเองด้านรับประทานยามีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การบูรณาการหลักศาสนา ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี ปฏิทินยา สัญลักษณ์แทนมื้ออาหาร การใช้ตัวแบบมีชีวิตและสื่อภาพนิ่ง (นันทิกานต์และคณะ, 2558) การให้คำปรึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบสั้น (กิรณา, วันทนา, และอรสา, 2557) การใช้คู่มือบันทึกเวลากินยา การใช้เครื่องมือในการเตือนการรับประทานยา (ศันศนีย์, 2556) แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลายด้านพร้อมกัน

แม้ว่าภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนจะเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบรุนแรงของอวัยวะเป้าหมายสำคัญ แต่จากการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่พบว่ามีการสนับสนุนการจัดการตนเองเรื่องการรับประทานยาทั้งที่ผู้ป่วยกลุ่มนี้จำเป็นต้องรับประทานยาและติดตามตนเองอย่างใกล้ชิดมากกว่าการปรับพฤติกรรมด้านอื่นๆเพื่อควบคุมค่าความดันโลหิต (Kran, 2014) สอดคล้องกับ ผลการปฏิบัติงานของคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และงานอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาล รือเสาะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า แม้จำนวนผู้ป่วยที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนส่วน

ใหญ่จะพบในผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 60 ปี และมีภาวะแทรกซ้อนจากโรค แต่จากสอบถามผู้ป่วยที่มีภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน พบว่า ผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 60 ปีมีการหยุดยาและรับประทานยาไม่สม่ำเสมอมากกว่าผู้ป่วยอายุมากกว่า 60 ปี โดยสาเหตุสำคัญ ได้แก่ ความรีบเร่งในการทำงานทำให้รับประทานยาไม่ตรงเวลา อาการข้างเคียงจากยาส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เช่น กินยาแล้วเพลีย วิงเวียนศีรษะปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ร่วมกับยังไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรงจากโรค นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อมาตามนัดผู้ป่วยมักไม่ได้รับประทานยามาก่อน เนื่องจากแพทย์ให้งดน้ำ งดอาหารก่อนมาโรงพยาบาล ส่งผลให้มีค่าความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับเร่งด่วนเมื่อมารับบริการ (รายงานผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงวิกฤต โรงพยาบาลรือเสาะ, 2558) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังยังไม่มีรูปแบบที่บูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมและการดูแลยังไม่มีความแตกต่างจากการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตในระดับปกติ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน โดยนำแนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และ แกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Bays, 1991) เพื่อส่งเสริมการรับประทานยา และการควบคุมค่าความดันโลหิตของผู้ป่วย ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานด้านคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในสถานพยาบาลต่าง ๆ นำไปสู่ความต่อเนื่องและยั่งยืนในระดับของการปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมในการศึกษาครั้งนี้ได้นำกระบวนการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ใช้รูปแบบการใช้ผลงานวิจัยของไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์ และคณะ (Titler et al., 2001) โดยการบูรณาการองค์ความรู้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ได้แก่ แนวคิดการจัดการตนเอง (self-management) ของแคนเฟอร์และแกลิกค์-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Bays, 1991) ที่กล่าวว่า บุคคลจำเป็นต้องเป็นผู้รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การติดตามตนเอง (self-monitoring) ประกอบด้วย การสังเกตตนเอง (self-observation) และการบันทึกพฤติกรรมตนเอง (self-recording) 2) การประเมินตนเอง (self-evaluation) เป็นการประเมินผลการจัดการตนเองเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป้าหมาย และ 3) การเสริมแรงตนเอง (self-reinforcement) เป็นการกำหนดเกณฑ์ลักษณะของการเสริมแรงตนเอง และปฏิบัติตามการเสริมแรงตนเองตามที่กำหนดไว้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการประเมินตนเองทั้งแรงเสริมด้านบวก และแรงเสริมด้านลบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงพัฒนา (research and development) มีขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน ประยุกต์ใช้รูปแบบการใช้ผลงานวิจัยของไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์และคณะ

(Titler et al., 2001) ประกอบด้วย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรม คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา การสืบค้นและประเมินคุณค่าของหลักฐานเชิงประจักษ์ และการดำเนินการออกแบบชุดกิจกรรมจากหลักฐานเชิงประจักษ์ และระยะที่ 2 คือ ระยะตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะพัฒนาโปรแกรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปัญหาและหาหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาการดูแลตนเองของกลุ่มเป้าหมายและองค์ความรู้ที่มีอยู่ โดยทบทวนและวิเคราะห์องค์ความรู้เดิมจากงานวิจัยในอดีต พบว่า ปัญหาในการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงคือ ไม่สามารถควบคุมค่าความดันโลหิตได้จนส่งผลให้มีภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงและความถี่ในการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด (Vlcek et al., 2008) และภาวะหัวใจหยุดเต้นโดยผู้ป่วยมักเสียชีวิตภายใน 90 วัน (Szczech et al., 2010) สาเหตุที่สำคัญคือ หยุดยาเอง (อินทนนท์, 2556) ซึ่งปัจจัยหลักได้แก่ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการกินยา อาการข้างเคียงจากยา และลืมกินยา (เทวัญ, 2556; Albus & Matthes, 2014) สอดคล้องกับประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 60 ปี มักจะมีการหยุดยาและรับประทานยาไม่สม่ำเสมอมากกว่าผู้ป่วยอายุมากกว่า 60 ปี เนื่องจากอาการข้างเคียงจากยาส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 การสืบค้นและประเมินคุณค่าของหลักฐานเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดดังนี้

1)กำหนดคำสำคัญในการสืบค้นเกี่ยวกับการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ hypertensive crisis, hypertensive emergency, hypertensive urgency, uncontrolled hypertension, self-management, drug adherence, การจัดการตนเองด้านการรับประทานยาและ ความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

2) สืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเลกทรอนิกส์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และวิจัยในประเทศไทย (Thailis), CINAHL, PuBMed งานวิจัยที่ค้นคว้ามาและค้นกลับไปยังเอกสารอ้างอิง และสืบค้นด้วยมือจากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สืบค้นได้ทั้งหมด 21 เรื่อง

3) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัย และประเมินคุณภาพโดยใช้เกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือตามหลักเกณฑ์ของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (JBI, 2008) ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ออกแบบโปรแกรมจำนวน 13 เรื่อง ประกอบด้วย ระดับ 1 คือ การวิเคราะห์เชิงอภิมานของงานวิจัยที่เป็นเชิงทดลองชนิดที่มีการสุ่มเข้ากลุ่ม (randomized controlled trial) จำนวน 6 เรื่อง (Demonceau et al., 2013; Glynn, Murphy, Smith, Schroeder, & Fahey, 2010; McLean et al., 2016; Rujiwatthanakorn, Panpakdee, Malathum, & Tanomsup, 2011; Thutsaringkarnsakul et al., 2012; Uhlig, Patel, Ip, Kitsios, & Balk, 2013) ระดับ 2 คือ งานวิจัยกึ่งทดลองที่มีกลุ่มเปรียบเทียบแต่ไม่มีการสุ่มเข้ากลุ่ม (quasi experiment) จำนวน 7 เรื่อง (กิรณาและคณะ, 2556; ขนิษฐา, 2557; จารุณี, อรสา, และชีวรัตน์, 2555; ธนพร, ชลิตา, และวิริยา, 2555; นันทิกานต์และคณะ, 2558; เบญจมาศ และ คณะ, 2555; สุพินญาและคณะ, 2556)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการออกแบบชุดกิจกรรมการจัดการตนเองสำหรับกลุ่มเป้าหมายจากหลักฐาน

เชิงประจักษ์ โดยนำองค์ความรู้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์มาบูรณาการกับกระบวนการสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

2.ระยะตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้โครงร่างชุดกิจกรรมโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนที่มีคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการนำโครงร่างชุดกิจกรรมโปรแกรมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์เภสัชกรผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านระบบหัวใจและหลอดเลือด 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการผู้เชี่ยวชาญด้านโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมและความชัดเจนของโปรแกรม ได้แก่ แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา เป็นแบบประเมินซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามองค์ประกอบของโปรแกรมเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง โดยประเมินถูกต้อง และไม่ถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม โดยประเมินเหมาะสม และไม่เหมาะสม 3) ด้านความชัดเจนโดยประเมินชัดเจน และไม่ชัดเจน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้ เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยการนำแนวทางการใช้โปรแกรมให้พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคติดต่อไม่เรื้อรังของสถานบริการสุขภาพ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย โรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง จำนวน 4 ท่าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง จำนวน 1 ท่านตรวจสอบความยาก-ง่าย ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้ เป็นแบบประเมินซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามองค์ประกอบของโปรแกรม เพื่อให้พยาบาลได้ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้หลังจากประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความยาก-ง่าย โดยประเมินยาก และง่าย 2) ด้านความเหมาะสม โดยประเมินเหมาะสม และไม่เหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ในการใช้โปรแกรม โดยประเมินเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จริยธรรมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2017-NSt 012

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.ข้อมูลจากแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาโดยนำข้อมูลของแต่ละองค์ประกอบรายข้อมาสรุป

ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความชัดเจน โดยเลือกใช้ผลการประเมิน 2 ใน 3 หรือร้อยละ 66.66 และปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.ข้อมูลจากแบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้ พิจารณาโดยนำข้อมูลของแต่ละองค์ประกอบรายข้อมาสรุปด้านความยาก-ง่าย ความเหมาะสม และความสามารถในการปฏิบัติ โดยเลือกใช้ผลการประเมิน 3 ใน 5 ท่าน หรือร้อยละ 60 และปรับแก้ไขตามคำแนะนำของพยาบาล

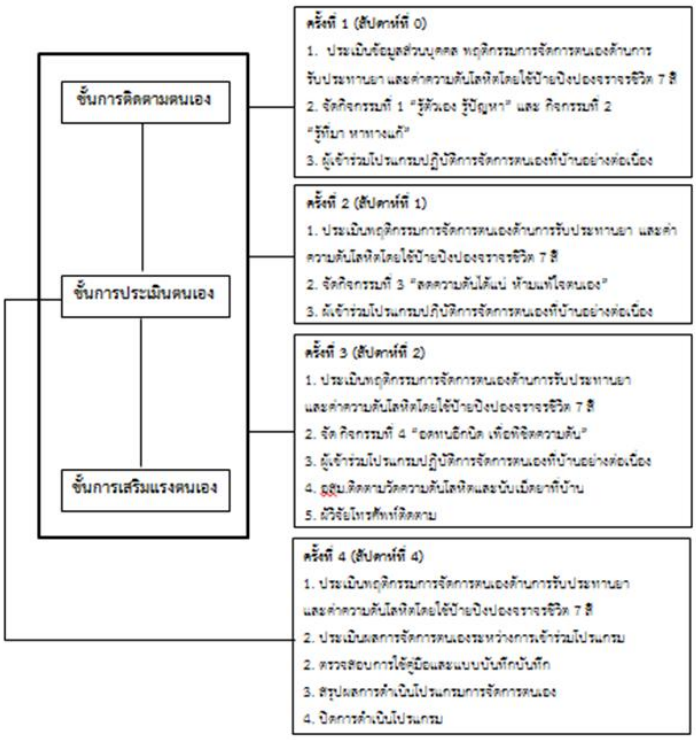
ผลการวิจัย

1.โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาในผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้มี 4 องค์ประกอบ คือ

1.1แนวทางการใช้โปรแกรมสำหรับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน เป็นแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการจัดการตนเองสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่ความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนให้มีทักษะการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม 2) รายละเอียดขั้นตอนของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน และ3) แผนภูมิการใช้โปรแกรม และแผนภูมิการใช้สื่อ-อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1.2แผนกิจกรรมสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน เป็นแผนกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแนวทางการใช้โปรแกรม ใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การติดตามตนเอง การประเมินตนเองและการเสริมแรงตนเอง จัดกิจกรรม 4 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง โดยกิจกรรมครั้งที่ 1 ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) ประเมินค่าความดันโลหิตตามปิงปองจราจรชีวิต 7 สี ร้อยละความร่วมมือในการใช้ยาและพฤติกรรมการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา 2) กิจกรรม “รู้ตัวเอง รู้ปัญหา” เป็นการค้นหาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานยา ด้วยการเล่าประสบการณ์การ และกิจกรรม **“**รู้ที่มา หาทางแก้” เพื่อให้มีทักษะการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา ด้วยการให้ความรู้ ฝึกทักษะ และให้ปฏิบัติการจัดการตนเองที่บ้าน กิจกรรมครั้งที่ 2 ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) การประเมินค่าความดันโลหิตตามปิงปองจราจรชีวิต 7 สี และร้อยละความร่วมมือในการใช้ยา 2) กิจกรรม “ลดความดันได้แน่ ห้ามแพ้ใจตนเอง” เป็นการกระตุ้นให้จัดการตนเองด้านการรับประทานยาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการพูดสะท้อนผล การจำลองสถานการณ์ผลกระทบภาวะเส้นเลือดในสมองแตก เพิ่มทักษะการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม และปฏิบัติการจัดการตนเองที่บ้าน กิจกรรมครั้งที่ 3 ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) การประเมินค่าความดันโลหิตตามปิงปองจราจรชีวิต 7 สี และร้อยละความร่วมมือในการใช้ยา 2) กิจกรรม “อดทนอีกนิด พิชิตความดัน**”** เป็นการกระตุ้นให้เกิดการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง โดยการพูดสะท้อนผล เพิ่มทักษะการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ปฏิบัติการจัดการตนเองที่บ้าน ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดตามที่บ้าน 1 ครั้ง และ อสม.ติดตามวัดความดันโลหิตร่วมกับนับเม็ดยาที่บ้าน กิจกรรมครั้งที่ 4 ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) การประเมินค่าความดันโลหิตตามปิงปองจราจรชีวิต 7 สี ร้อยละความร่วมมือในการใช้ยา และพฤติกรรมการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา 2) การสิ้นสุดกิจกรรม เป็นการยุติและสรุปผลการดำเนินโปรแกรม โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบการ

ใช้คู่มือและแบบบันทึกบันทึกการจัดการตนเองด้านการใช้ยา พูดสรุปผลการดำเนินโปรแกรม การมอบของรางวัล และปิดการดำเนินโปรแกรม

ภาพ 1 ขั้นตอนการสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาในผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

1.3คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการจัดการตนเอง เนื้อหาประกอบด้วย 1) คำแนะนำการใช้คู่มือและแบบบันทึก 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน ได้แก่ การประเมินระดับค่าความดันโลหิต การประเมิน สาเหตุ อาการ การควบคุมภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน การใช้ยาและการจัดการอาการข้างเคียงจากยา และ 3) การสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา ได้แก่ ปฏิทินบันทึกการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา กราฟแสดงร้อยละความร่วมมือในการใช้ยาเปรียบเทียบรายสัปดาห์ กราฟแสดงค่าความดันโลหิตโดยใช้ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี เปรียบเทียบรายสัปดาห์ และผลสรุปการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาในช่วง 4 สัปดาห์

1.4 สื่อประกอบกิจกรรม ได้แก่ ป้ายปิงปองจราจรชีวิต 7 สี เป็นสื่อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้แนวคิดปิงปองจราจรชีวิต 7 สีที่ได้จากการทบทวนหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อใช้แบ่งความรุนแรงของค่าความดันโลหิตตามสี

2. ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความชัดเจน พบว่า

1.1แนวทางการใช้โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

รายละเอียดขององค์ประกอบ	**ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คน) (ร้อยละ)**			**ข้อเสนอแนะ**
	ถูกต้อง	**เหมาะสม**	**ชัดเจน**	
1.คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม	3/3 (100)	3/3 (100)	2/3 (66.66)	- ระบุเกณฑ์การเลือกผู้ป่วยให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน
รายละเอียดขององค์ประกอบ	**ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คน) (ร้อยละ)**			**ข้อเสนอแนะ**
	ถูกต้อง	**เหมาะสม**	**ชัดเจน**	
2.รายละเอียดและขั้นตอนในการใช้โปรแกรม 1) ขั้นเตรียมการ	2/3 (66.7)	2/3 (66.7)	2/3 (66.7)	- ควรระบุบทบาทและหน้าที่ในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน - ควรมีการอบรมและประเมินทักษะของอสม. - ควรเพิ่มรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน - ปรับลดระยะเวลา
2) ขั้นการดำเนินโปรแกรม	3/3 (100)	3/3 (100)	2/3 (66.7)	

1.2แผนกิจกรรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สามารถสรุปได้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) เห็นว่าแผนกิจกรรมครั้งที่ 1-4 มีความถูกต้องและชัดเจน ส่วนการประเมินความเหมาะสม ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 3 ท่าน (ร้อยละ 66.7) เห็นว่าควรปรับลดระยะเวลาของกิจกรรมในแต่ละครั้งลงให้สอดคล้องกับบริบทของการปฏิบัติงานจริง

1.2คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

รายละเอียดขององค์ประกอบ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คน) (ร้อยละ)			ข้อเสนอแนะ
	ถูกต้อง	เหมาะสม	ชัดเจน	
1.ด้านเนื้อหาในคู่มือ	3/3 (100)	2/3 (66.7)	3/3 (100)	- หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ใช้ประกอบภาพยาได้
2.ด้านรูปแบบ	3/3 (100)	3/3 (100)	2/3 (66.7)	- ระบุส่วนที่ผู้ป่วยต้องบันทึกและตัวอย่างให้ชัดเจน
3.ด้านการใช้สื่อและภาพประกอบ	3/3 (100)	2/3 (66.7)	3/3 (100)	- ควรปรับสีให้ฉูดฉาดน้อยลง
4.ด้านการใช้ภาษา	3/3 (100)	2/3 (66.7)	3/3 (100)	- ควรปรับการใช้ภาษาให้มีความเป็นทางการมากขึ้น

1.3สื่อประกอบกิจกรรม ได้แก่ ป้ายปิงปองจราจรชีวิต 7 สี สรุปได้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) เห็นว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจนดี

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ โดยพยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิจำนวน 5 ท่าน ประเมินในประเด็นความยาก-ง่าย ความเหมาะสม และความสามารถในการปฏิบัติตามโปรแกรมเมื่อนำไปใช้ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ผลการประเมิน พบว่า

3.1แนวทางการใช้โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

รายละเอียดขององค์ประกอบ	ความคิดเห็นของพยาบาล (คน) (ร้อยละ)			ข้อเสนอแนะ
	ยาก-ง่าย	เหมาะสม	การนำไปใช้	
1.คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม	4/5 (80)	4/5 (80)	4/5 (80)	- ควรระบุเกณฑ์การเลือกผู้ป่วยให้ชัดเจน
2.รายละเอียดและขั้นตอนในการใช้โปรแกรม 1) ขั้นเตรียมการ	4/5 (80)	4/5 (80)	4/5 (80)	- ควรเตรียมเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ เพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรม - ควรอธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินโปรแกรม
2) ขั้นการดำเนินโปรแกรม	4/5 (80)	4/5 (80)	4/5 (80)	- ควรปรับลดระยะเวลาการทำกิจกรรมแต่ละครั้งให้น้อยลง

3.1 แผนกิจกรรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยา พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคติดต่อไม่เรื้อรัง สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

รายละเอียดขององค์ประกอบ	**ความคิดเห็นของพยาบาล (คน) (ร้อยละ)**			**ข้อเสนอแนะ**
	ยาก-ง่าย	**เหมาะสม**	**การนำไปใช้**	
แผนกิจกรรมที่ 1- 4	4/5 (80)	4/5 (80)	4/5 (80)	- ควรให้ผู้ป่วยได้พบแพทย์ทุกครั้ง - ควรปรับลดระยะเวลาการทำกิจกรรมแต่ละครั้งให้น้อยลง - การใช้คู่มือและแบบบันทึกอาจเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ป่วย จึงควรชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้

3.2คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรค ความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สรุปได้ว่า พยาบาลรับผิดชอบงานคลินิกโรคติดต่อไม่เรื้อรังทั้ง 5 ท่าน (ร้อยละ 100) เห็นว่าคู่มือและแบบบันทึกมีความง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่วนการประเมินความเหมาะสม ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ใน 5 ท่าน (ร้อยละ 80) เห็นว่า ควรปรับลดขนาดคู่มือ และปรับสีให้เหมาะสม

3.3สื่อประกอบกิจกรรม ได้แก่ ป้ายปิงปองจราจรชีวิต 7 สี สรุปได้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน (ร้อยละ 100) เห็นว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจนดี

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และมีประโยชน์สูงสุดในการนำไปปฏิบัติ

การอภิปรายผล

การศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.โปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

1.1แนวคิดของโปรแกรม

1) แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Bays, 1991) ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้ความเห็นชอบต่อโปรแกรม อาจเนื่องจากแนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Bays, 1991) มีการนำมาใช้กับกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังซึ่งเน้นให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยจุดเด่นของโปรแกรมคือ การสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการตนเองทำให้เห็นความสำคัญของสุขภาพและเข้าใจว่าหน้าที่หลักในการดูแลสุขภาพเป็นของตนเองไม่ใช่หน้าที่คนอื่น ทั้งนี้

บุคลากรทางการแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาเท่านั้น กล่าวคือ ขั้นตอนการประเมินตนเอง โดยการประเมินค่าความดันโลหิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการตนเองทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจความรุนแรงของโรค ตลอดจนรับรู้ผลกระทบต่อภาวะสุขภาพเมื่อจัดการตนเองด้านการรับประทานยาไม่เหมาะสมทำให้เกิดความต้องการในการตั้งเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ขั้นตอนการติดตามตนเองโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ทำให้สามารถแยกแยะสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมด้านการรับประทานยาได้จากการติดตามผลการบันทึกในคู่มือและแบบบันทึกที่ผ่านมาจนเกิดการเรียนรู้ปัญหาของตนเองและเข้าใจถึงการกระทำที่มีผลต่อพฤติกรรมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ ขั้นตอนการใช้การเสริมแรงตนเองที่กลุ่มตัวอย่างกำหนดขึ้นมาเอง โดยเฉพาะการเสริมแรงด้านบวกมีส่วนช่วยให้พฤติกรรมที่ดีคงอยู่เนื่องจากทำให้เกิดกำลังใจ มั่นใจในการกระทำของตนเองเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเมื่อดำเนินการภายใต้ขั้นตอนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาอย่างต่อเนื่องอาจจะทำให้มีผลต่อการควบคุมค่าความดันโลหิตได้ (Thutsaringkarnsakul et al., 2012)

2) การประยุกต์ใช้ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี (กรมควบคุมโรค, 2556) ที่มุ่งเน้นให้มีการใช้สีบอกถึงการจัดกลุ่มตามระดับความรุนแรงของค่าความดันโลหิตที่สามารถช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเห็นภาพและเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงมากขึ้นผ่านการสังเกตระดับสีของตนเอง โดยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการรับรู้สิ่งเร้าผ่านการมองเห็นจากสีค่าความดันโลหิตของปิงปอง และการแปลความหมายของสมองออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจที่อาศัยความรู้ และประสบการณ์จากโรคความดันโลหิตเดิมทำให้เกิดการตอบสนองทางพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี มาใช้ในทุกขั้นตอนของแนวคิดการจัดการตนเอง ได้แก่ ขั้นการประเมินตนเอง ผู้วิจัยนำค่าความดันโลหิตของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกับสีของปิงปอง และประเมินผลการจัดการตนเองเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ในแต่ละสัปดาห์ช่วยให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงค่าความดันโลหิตในแต่ละสัปดาห์อย่างชัดเจน ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมการรับประทานยาที่ต่อเนื่องเพื่อให้สีปิงปองและค่าความดันโลหิตลดลง ขั้นตอนการติดตามตนเอง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองโดยใช้ปิงปองมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดการตนเองด้านการรับประทานยาที่ส่งผลต่อการควบคุมค่าความดันโลหิตทำให้เกิดการใช้สีของปิงปองเป็นเป้าหมายในการจัดการตนเองให้มีกลุ่มสีที่ดีขึ้นในครั้งต่อไป นำไปสู่การตัดสินใจลงมือปฏิบัติการตามขั้นตอนในการเตรียมความพร้อม และขั้นตอนการแรงเสริมตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีการกำหนดแรงเสริมของตนเองในแต่ละสัปดาห์ที่มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการเพื่อทำให้เกิดแรงกระตุ้นว่าครั้งต่อไปต้องดีขึ้นจากเดิม เช่น การให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสริมแรง การซื้อสิ่งของที่อยากได้ การบอกเล่าความรู้สึกต่อคนอื่น สอดคล้องกับ การใช้หลักปิงปองจราจรชีวิต 7 สีในการประเมินความรุนแรงของผู้ป่วย (นันทิกานต์และคณะ, 2558) และการใช้ต้นไม้สี เป็นตัวช่วยให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงความรุนแรงของโรคได้ดีมากขึ้น (สุพิณญาและคณะ, 2556)

1.2 รูปแบบของกิจกรรมในโปรแกรม มีการออกแบบชุดกิจกรรมสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง กิจกรรมไม่เกิดความยุ่งยากหรือเพิ่มภาระตอบสนองการแก้ไขปัญหาด้านการรับประทานยาได้ เน้นให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งปรับให้เกิดความเหมาะสมกับบริบท รูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย

1) การให้ความรู้ โดยการให้กลุ่มตัวอย่างประเมินภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนด้วยตนเองพร้อมกับผู้วิจัยอธิบายในแต่ละประเด็นตามคู่มือและแบบบันทึก เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและมีการจัดการตนเองดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของวิริยา, ธนพร, และชลิดา (2555) ที่พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคสามารถเพิ่มความรู้และเพิ่มการปรับพฤติกรรมการดูแลตนเองได้

2) การพูดสะท้อนผลการจัดการตนเอง ทำให้มีการประเมินค้นหาปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมานำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการจัดการตนเอง (ชลการ, 2557) ทั้งนี้ยังทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงปัญหาและร่วมหาแนวทางการจัดการตนเองที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นหลักในการคิดหาวิธีการ (นันทิกานต์และคณะ, 2558) การจำลองสถานการณ์ภาวะเส้นเลือดในสมองแตก โดยการนำถุงเมล็ดถั่วเขียวขนาด 3-5 กิโลกรัมผูกกับแขนและขาข้างใดข้างหนึ่งขณะนอน นั่ง เดิน และใส่เสื้อผ้า ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และคาดการณ์ถึงความรุนแรงจากผลกระทบของโรคความดันโลหิตสูงได้ด้วยตัวเองทันที และทำให้ตระหนักในการดูแลตนเองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของอรอนงค์ (2558) ที่พบว่า การแสดงบทบาทสมมติสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจและเพิ่มความตระหนักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากขึ้น

3) การปฏิบัติการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาที่บ้านด้วยตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมครอบคลุม 3 ขั้นตอนของการจัดการตนเอง ได้แก่ (1) การรับประทานยาตามแผนการรักษา ได้แก่ กินยาถูกชนิด ถูกขนาด ถูกเวลาครบทุกมื้อ ร่วมกับนั้นบันทึก √ และระบุเวลาที่รับประทานยาทุกครั้ง (2) การติดตามอาการข้างเคียงจากยา และปฏิบัติการจัดการอาการตนเองเบื้องต้นตามคู่มือเมื่อเกิดอาการทันที (3) การหาสาเหตุที่ทำให้รับประทานยาไม่สม่ำเสมอและบันทึกทันทีที่เกิดพฤติกรรม (4) หาแนวทางและปฏิบัติการจัดการตนเองเพื่อให้ได้รับการรับประทานยาตรงตามเป้าหมาย (5) การนำข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ นำไปสู่การค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการตนเอง (6) การเสริมแรงตนเองด้านบวกและด้านลบตามที่กำหนดไว้ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนัก และมีสติในการแสดงพฤติกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรมจะทำให้ทราบว่าพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นหรือไม่ และการบันทึกพฤติกรรมเป็นการยืนยันได้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในระดับใด และเมื่อเห็นถึงโอกาสที่เป็นไปเป้าหมายจะทำให้เป็นแรงจูงใจในการรับประทานยาและควบคุมค่าความดันโลหิตได้ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับสมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย (2558) ที่แนะนำให้มีการสังเกตสิ่งบอกเหตุที่บ่งชี้ว่าจะไม่ติดตามการรักษาและรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง

4) การติดตามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม.ติดตามวัดความดันโลหิตร่วมกับนับเม็ดยาที่บ้าน 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 3 ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หลังจากนั้นผู้วิจัยโทรศัพท์ติดตาม 1 ครั้ง นาน 15-20 นาที ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวก สอดคล้องกับแนวทางการติดตามค่าความดันโลหิตหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนที่ให้มีการติดตามค่าความดันโลหิตอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง และให้มีการติดต่อกับผู้ป่วยอยู่เสมอ โดยพิจารณาการใช้โทรศัพท์ เป็นต้น (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2558)

2.คุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ให้ความเห็นชอบต่อองค์ประกอบของเนื้อหาในโปรแกรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลดังนี้

2.1เนื้อหาในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมาในครั้งนี้ได้มาจากการทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารตำราต่างๆ รวมถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ โดยใช้รูปแบบการกำหนดปัญหาของ PICO ซึ่งทำให้ มีการ

ค้นหาวิธีการหรือโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพจากงานวิจัยที่ผ่านมาทดสอบประสิทธิภาพแล้วมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้ และประเมินคุณภาพโดยใช้เกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือตามหลักเกณฑ์ของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (JBI, 2008) ซึ่งสนับสนุนให้เกิดตัดสินใจเลือกใช้วิธีการดูแลกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุด จนได้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาซึ่งนำมาออกแบบโปรแกรมจำนวน 13 เรื่อง

2.2 รูปแบบกิจกรรมความเหมาะสม กล่าวคือ โปรแกรมประกอบด้วย 4 กิจกรรม ซึ่งมีการพัฒนาขึ้นภายใต้กระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนทั้งจากภาพรวมและการปฏิบัติงานทำให้รู้ถึงปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และประเมินคุณค่าของหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้เอกสารและงานวิจัยที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างและมีความทันสมัยน่าเชื่อถือในระดับสูงมาใช้ในการออกแบบการจัดในโปรแกรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดที่นำมาใช้ได้ผ่านการวิจัยทดสอบประสิทธิผลพบว่าได้ผลดีต่อผู้ป่วยในด้านการรับประทานยาและการควบคุมค่าความดันโลหิต

1) ความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ พยาบาลวิชาชีพทุกท่านให้ความเห็นว่า โปรแกรมสนับสนุนการจัดการ
ตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วนเป็นโปรแกรมที่เข้าใจได้ง่าย มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลดังนี้

1.1 ลักษณะของโปรแกรม มีการออกแบบชุดกิจกรรมการจัดการตนเองสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กระบวนการในกิจกรรมย่อยทั้ง 4 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีลักษณะรูปแบบกิจกรรมที่ไม่เกิดความยุ่งยากหรือเป็นการเพิ่มภาระจากเดิม สามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหาด้านการรับประทานยาได้โดยเน้นให้กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งได้มีการปรับให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทที่ต้องให้บริการผู้ป่วยจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่คลินิกมีจำนวนจำกัด

1.2 คู่มือและแบบบันทึก มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและมีลักษณะเป็นคู่มือที่ใช้อ่านทบทวนความรู้ในการใช้ยา ร่วมกับเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมสุขภาพในเล่มเดียวกัน ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติตัวอ่านแล้วเข้าใจง่าย รูปแบบ ขนาดรูปเล่มเหมาะต่อการบันทึก และมีขนาดตัวอักษรเห็นชัดเจนไม่เล็กเกินไป มีภาพประกอบชัดเจนช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาและมีตัวอย่างในการบันทึกแต่ละส่วนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาและสามารถช่วยด้านการรับประทานยาในผู้ป่วยได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Osterberg & Blascke, 2005 อ้างใน ราตรี, 2554 ที่พบว่า การบันทึกจะช่วยให้เกิดการติดตามการรับประทานยาของตนเองอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้มีการจดจำในการรับประทานยาได้ดีขึ้น

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสนับสนุนการดำเนินงาน
ด้านคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในสถานพยาบาล ภายใต้แนวคิดการจัดการตนเองร่วมกับบูรณาการปิงปองจราจรชีวิต 7 สีที่นำการใช้สีมากำหนดเพื่อแบ่งระดับความดันโลหิต จุดเน้นที่สำคัญคือการให้ผู้ป่วยเป็นผู้รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาในผู้ป่วยผู้ใหญ่โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน

บรรณานุกรม

กิรณา อรุณแสงสด, วันทนา มณีศรีวงศ์กูล, และอรสา พันธ์ภักดี. (2557). ผลของโปรแกรมการสัมภาษณ์เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจแบบสั้นต่อความรู้ แรงจูงใจ และความสม่ำเสมอในการรับประทานยาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 28*(3), 129-144.

ขนิษฐา สารีพล, และปัทมา สุริต. (2557). *ผลของโปรแกรมจัดการตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพและระดับความดันโลหิตในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 33*(3), 110-116.

จารุณี ปลายยอด , อรสา พันธ์ภักดี , และชีวรัตน์ ต่ายเกิด. (2555). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลตนเองต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง น้ำหนักตัวและการควบคุมความดันโลหิตของผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง. *วารสารโรงพยาบาลรามา, 18*(2), 223-236.

ชลการ ชายกุล. (2557). *ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อพฤติกรรมสุขภาพและความดันโลหิตของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง.* วิทยานิพนธ์พยาบาล ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เทวัญ ยอดยิ่ง. (2556). ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองโดยการใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาเฉพาะรายในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลแพร่. *วารสารโรงพยาบาลแพร่, 21*(1), 59-71.

ปิงปองจราจรชีวิต 7 สี สืบค้นจาก http://203.157.229.18/chronic/reptemplate/ball7color_new.pdf

นันทิกานต์ หวังจิ. (2558). *ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานยาต่อความร่วมมือในการรักษาด้วยยาและระดับความดันโลหิตในผู้สูงอายุความดันโลหิตสูงมุสลิมที่ควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้.* วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เบญจมาศ ถาดแสง, ดวงฤดี ลาศุขะ, และทศพร ดำผลศิริ. (2555). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและค่าความดันโลหิตของผู้สูงอายุที่มีโรคความดันโลหิตสูง. *พยาบาลสาร, 39*(4), 124-137

ราตรี ชาติศรีศักดิ์. (2554). *การเปรียบเทียบผลของการบริบาลเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยในซึ่งเป็นโรคความดันโลหิตสูงกับการให้คำแนะนำเรื่องยาก่อนกลับบ้านแบบเดิม.* วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเภสัชกรรมคลินิก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

รายงานผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงวิกฤต โรงพยาบาลรือเสาะ. (2558). ค้นหาเมื่อ 25 ตุลาคม 2558

ธนพร วรรณกูล, ชลิดา โสภิตภักดีพงษ์ และวิริยา สุขวงศ์. (2555). ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 26(3), 106-118.

ศันสนีย์ สินารักษ์. (2556). *ความร่วมมือในการใช้ยาและพฤติกรรมทางเพศของผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีในยุคของการเข้าถึงการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์อย่างถ้วนหน้า.* วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. (2558). แนวทางการรักษาโรคความดันโลหิตสูงในเวชปฏิบัติทั่วไป (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558). สืบค้นจาก http://www.thaihypertension.org/

สุพิณญา คงเจริญ, ชดช้อย วัฒนะ, และธีรนุช ห้านิรัติศัย. (2556). ผลของโปรแกรมการกำกับตนเองเพื่อควบคุมความดันโลหิตต่อพฤติกรรมการกำกับตนเอง ระดับความดันโลหิตและภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในชาวไทยมุสลิมที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง. พยาบาลสาร, 40(1), 23-33.

สำนักงานโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *รายงานประจำปี 2558*. สืบค้นจาก http://www.thaincd.com/document/file/download/paper-manual/Annual-report-2015.pdf.

สำนักระบาดวิทยา. (2556). รายงานการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ปีพ.ศ. 2555. *รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์*, 44 (51), 801-808.

อรอนงค์ ชูแก้ว. (2558). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองด้านโภชการการต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารและน้ำหนักของเด็กวัยเรียนตอนปลายที่มีภาวะอ้วน. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

อินทนนท์ อิ่มสุวรรณ. (2556). การดูแลรักษาภาวะความดันโลหิตสูงในห้องฉุกเฉิน. *ธรรมศาสตร์เวชสาร, 13*(1), 109-123.

Albus, C., & Matthes, J. (2014). Improving adherence with medication- a selective literature review based on the example of hypertension treatment. Deutsches Aerzteblatt Internationa, *111*(4), 41-47.

Demonceau, J., Ruppar, T., Kristanto, P., Hughes, D. A., Fargher, E., Kardas, P., ... Vrijens, B. (2013). Identification and assessment of adherence-enhancing interventions in studies assessing medication adherence through electronically compiled drug dosing histories: a systematic literature review and meta-analysis. Australasian Drug Information Services, 73:545–562. doi: 10.1007/s40265-013-0041-3

Glynn, L. G., Murphy, A., Smith, S. M., Schroeder, K., Fahey, T. (2010). Self–monitoring and other non–pharmacological interventions to improve the management of hypertension in primary care: a systematic review. British Journal of General Practice, 476-488. doi: 10.3399/bjgp10X544113

Joint National Committee. (2014). Evidence-based guideline for the management of high blood in adults: report from the panel members appointed to the eighth joint national committee. Retrieved from http://www.jama.jamanetwork.com.

The Joanna Briggs Institute (JBI). Systematic reviews – *The review process. Levels of evidence, 2008* [Internet]. Australia: Solito Fine Colour Printers [cited 29 Jun 2010]. Retrieved from http://Joannabriggs.edu.au/pubs/approach.php

Kanfer, F.H., & Gaelick-Bays, L. (1991). Self management method. In F.H. Kanfer, & A. Goldstein (Eds.). *Helping people change: A textbook of methods* (305-360). New York: Pergamon press.

Krahn, K. (2014). Hypertensive Urgency. Nd. Retrieved from http://www.RxFiles.ca

McLean, G., Band, R., Saunderson, K., Hanlon, P., Murray, E., Little, P., Richard J., ... Maira, F. S. (2016). Digital interventions to promote self-management in adults with hypertension : systematic review and meta-analysis. Journal of Hypertension, 34(4), 600-612.

Rujiwatthanakorn, D., Panpakdee, O., Malathum, P., & Tanomsup, S. (2011). Effectiveness of a Self-Management Program for Thais with Essential Hypertension. Pacific Rim International Journal of Nursing Research, *15*(2), 97-110.

Szczech, L. A., Granger, C. B., Dasta, J. F., Amin, A., Peacock, W. F., Mccullough, P. A., Devlin, J. W., Weir, M.

R., Katz, J. N., Anderson, F. A., & Wyman, A. (2010). Acute kidney injury and cardiovascular outcomes in acute severe hypertension. *Journal of the American Heart Association*, *121*, 2183-2191.

Titler, M. G., Kleiber, C., Steelman, V. J., Rakel, B. A., Budreau, G., Everett, L. Q., & et al. (2001). "The IOWA model of evidence-based practice to promote quality of care" **Critical Care Nursing Clinics of North America**, 13, 497-509.

Thutsaringkarnsakul, S., Aungsuroch, Y., Jitpanya, C. (2012). Self-Management Program on Blood Pressure Control in Thai Hypertensive Patients at Risk for Stroke. *Journal of Health Research, 26(*5), 242-249.

Uhlig, K., Patel, K., Ip, S., Kitsios, G.D., & Balk, E. M. (2013). Self-Measured Blood Pressure Monitoring in the Management of Hypertension: a systematic review and meta analysis. Annals of Internal Medicine, 159(3), 185-194.

Vlcek, M., Bur, A., Woisetschlager, C., Herkner, H., Laggner, A. N., & Hirschl, M. M. (2008). Association between hypertensive urgencies and subsequent cardiovascular events in patients with hypertension. *Journal of Hypertension*, *26*(4), 657-662.

World Health Organization. (2012). New data highlight increase in hypertension, Diabetes incidence. Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2012/world_health_statistics_20120516/en/.

บทความวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้

นิลาตีฟะห์ นิมอ*, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์, อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพัฒนานี้ (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ โดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Buys, 1991) บูรณาการการฟังอัล-กุรอานร่วมกับการฝึกการหายใจ ประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์ และคณะ (Titler, Kleiber, Steelman, Rakel, Budreau, & Everett, 2001) ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ 1) ระยะพัฒนาโปรแกรม และ 2) ระยะตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมและประเมินความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้

โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการใช้โปรแกรม 2) แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรม ประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อย จัดกิจกรรม 4 ครั้ง 3) คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเอง 4) สื่อ ได้แก่ คำอ่านและสำเนาเสียงอัล-กุรอานซูเราะห์ยาซีน ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็น 1) เนื้อหามีความถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) เพิ่มรายละเอียดของการจัดสิ่งแวดล้อม ทั้งในแนวทางการใช้โปรแกรมและเล่มคู่มือด้วย 3) เพิ่มช่อง วัน เดือน ปี ในแบบบันทึกให้มีความชัดเจนมากขึ้น ผลประเมินความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้โดยพยาบาลที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีความเห็น 1) โปรแกรมมีเนื้อหาและระยะเวลาที่เหมาะสม ง่ายต่อการนำไปใช้ สามารถนำกิจกรรมของโปรแกรมไปใช้ได้จริง 2) คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเอง มีความเหมาะสมทางวิชาการ 3) รูปเล่มและภาพประกอบสีสันน่าสนใจ ภาษาเข้าใจง่าย 4) เพิ่มคำอ่านสำเนาเสียง อัล-กุรอานซูเราะห์ยาซีน ทั้งในคู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเอง จึงให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการตนเอง, การฝึกการหายใจ, การฟังอัล-กุรอาน, โรคความดันโลหิตสูง

* นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

RESEARCH

Effect of Self-Management Program in Breathing Exercise and Al-Quran Listening on Blood Pressure in Muslims with Uncontrolled Hypertension

Nilatifah Nimo*, Aporntip Buaphetch, Usanee Phetchratachat**

Abstract

This research and Development (R&D) study. Applying the concept self-management theory of Kanfer and Gaelick-Buys (1991). Integrate the Al-Quran with breathing exercise. Using the Iowa development process, adapted by Titler et al (Titler, Kleiber, Steelman, Rakel, Budreau, & Everett, 2001). The study was divided into 2 phases, namely 1) the program development included understanding the problem, review of related research evidences and organizing the program integrates faith in the Al-Quran, and 2) program evaluation and feasibility of implementing the program. Program evaluation by 3 experts and program evaluation and feasibility of implementing the program by professional nurses for chronic non-communicable disease clinics of primary care 5 persons.

Self-management program in breathing exercise and Al-Quran listening on blood pressure in Muslims with uncontrolled hypertension comprised 4 parts: 1) guidelines for users program; 2) action plan for users program included 5 sub-activities, 4 activities; 3) Manuals and recordings program; 4) media, including reading and copying of Al-Quran, Yaseen. The program validation revealed 1) content was accurate, appropriate, clear and according with the objectives of the program. 2) Suggestions adding details of the environmental 3) Improve the record is more clear. Program evaluation and feasibility of implementing the program and all nurses 1) program were revealed content, satisfied with using program. 2) Manuals and recordings for self-management program were academically appropriate. 3) Interesting pictures and appropriate language were used. 4) It is recommended to add reading of Al-Quran, Yaseen in Manuals and recordings.

Keywords: Self-management, Breathing exercise, Al-Quran listening, Hypertension.

* Students of Master, Master of Nursing Science Program in Community Health Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University.

** Lecturer of Faculty of Nursing, Prince of Songkla University.

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลก รายงานว่าทั่วโลกมีผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงมากถึง 1 พันล้านคน ทั้งยังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตทั่วโลกสูงถึง 7.5 ล้านคน หรือร้อยละ 12.8 ของสาเหตุการเสียชีวิตทั้งหมด (สำนักงานโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) สถานการณ์ความดันโลหิตสูงในประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2556 มีผู้เสียชีวิตจากสาเหตุความดันโลหิตสูง เป็นจำนวน 5,165 คน ซึ่งสูงกว่าปี พ.ศ. 2555 ที่มีจำนวน 3,684 คน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2558) รายงานข้อมูลผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงที่มีระดับความดันโลหิตที่ควบคุมได้ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า ควบคุมได้ 1 ครั้ง ร้อยละ 65.3, ควบคุมได้ 2 ครั้ง ติดต่อกัน ร้อยละ 42.7 และ ควบคุมได้ 3 ครั้ง ติดต่อกัน ร้อยละ 30.5 นอกจากนี้พบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีภาวะแทรกซ้อนของโรคหลอดเลือดสมองร้อยละ 4.4 ภาวะแทรกซ้อนของหัวใจและหลอดเลือดหัวใจร้อยละ 8 และภาวะแทรกซ้อนทางไตที่พบร้อยละ 14.9 (เครือข่ายวิจัยกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2557) ตลอดจนทำให้ผู้ป่วยเกิดความเครียดทางจิตใจ เศรษฐกิจและสังคมได้อีกด้วย

สาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ คือ ความเครียด (ณัฏฐิรา, 2555) และขณะที่เกิดความเครียดอาจทำให้ความดันโลหิตสูงกว่าปกติได้ถึง 30 มม.ปรอท (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2558) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความเครียดมีอิทธิพลในการทำนายภาวะความดันโลหิตสูงมากที่สุด (พัชรี, 2556) การจัดการความเครียดเป็นความพยายามที่บุคคลจะเผชิญกับต้นเหตุของความเครียดให้เกิดความสมดุล มีอยู่หลายรูปแบบ ได้แก่ การผ่อนคลายจิตใจ (mental relaxation) การทำสมาธิ (meditation) การใช้วิธีป้อนกลับทางชีวภาพ (biofeedback) ร่วมกับการออกกำลังกายแบบต่างๆ (exercise) เช่น โยคะ ชี่กง เป็นต้น รวมทั้งการฝึกหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ (slow and deep breathing) ที่เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถลดการทำงานของระบบซิมพาเทติกและลดความดันโลหิตได้ (Howorka, et al., 2013)

การฝึกหายใจแบบช้าและลึกเต็มปอด เป็นการเพิ่มออกซิเจนในเลือด ความดันโลหิตจะเปลี่ยนแปลงตามรอบของการหายใจและขึ้นอยู่กับอัตรา ความลึก รูปแบบของการหายใจและท่าทางของร่างกาย (เสาวนีย์, 2556) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการฝึกการหายใจมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การหายใจโดยใช้ทักษะการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ (มาณีย์และเบญจพร, 2554) การหายใจโดยใช้ทักษะการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับลมปราณ (Bhavanani, Sanjay & Madanmohan, 2012) การชี้นำการหายใจด้วยเครื่องควบคุมอัตราการหายใจ (Howorka, et al., 2013) และการชี้นำการหายใจด้วยเครื่องควบคุมอัตราการหายใจร่วมกับการฟังดนตรี (Oneda, et al., 2010) โดยส่วนใหญ่อัตราการหายใจ 6-10 ครั้งต่อนาที เป็นเวลา 12-15 นาที ทำเพียงวันละ 1 ครั้ง ก็สามารถลดความดันโลหิตซิสโตลิคและไดแอสโตลิคได้ ยังพบว่าการหายใจแบบใช้ทักษะการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดความดันโลหิตซิสโตลิคและไดแอสโตลิคได้มากที่สุด (มาณีย์และเบญจพร, 2554) โดยส่วนใหญ่แล้วใช้ระยะเวลานาน 6-8 สัปดาห์ และพบว่าสามารถลดความดันซิสโตลิคได้อยู่ในช่วง 6-23 มม.ปรอท (มาณีย์และเบญจพร, 2554; Bhavanani, Sanjay & Madanmohan, 2012; Howorka, et al., 2013; Jones, Sangthong & Pachirat, 2010; Oneda et al., 2010) และสามารถลดความดันไดแอสโตลิคได้อยู่ในช่วง 4-8 มม.ปรอท (มาณีย์และเบญจพร, 2554; Bhavanani, Sanjay & Madanmohan, 2012; Jones, Sangthong & Pachirat, 2010; Oneda et al., 2010) การควบคุมการหายใจที่มีประสิทธิภาพทำให้จิตใจอยู่ในภาวะสงบนิ่งเช่นเดียวกันกับการใช้เสียงบำบัด

เสียงบำบัดเป็นสื่อช่วยทำให้จิตใจสงบนิ่ง สมองเมื่อได้รับการกระตุ้นด้วยคลื่นเสียงช้าๆ สม่ำเสมอนาน 15 นาทีขึ้นไป จะทำให้เซลล์ประสาทสมองสังเคราะห์สารสื่อประสาทที่สำคัญ คือ ซีโรโทนิน ลดความเครียด ผ่อนคลาย ทำให้จิตใจสงบนิ่ง และยังมีความสัมพันธ์ต่อการกระตุ้นการหลั่งสารอะเซทิลโคลีน ช่วยขยายเส้นเลือด ทำให้ความดันโลหิตลดลง (สมพร, 2555) เสียงสวดมนต์เป็นหนึ่งในเสียงบำบัด เป็นสื่อช่วยทำให้จิตใจสงบนิ่ง บทสวดของทุกศาสนาเป็นเรื่องของความดีงาม ผู้ป่วยมุสลิมโรคความดันโลหิตสูง มีความเชื่อและศรัทธาในคัมภีร์ อัล-กุรอานผ่านการอ่านและการฟังอัล-กุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ได้กล่าวว่า “พึงทราบเถิด ด้วยการกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ จะทำให้จิตใจสงบ” ซูเราะห์อัรเราะอ์ อายัตที่ 28 (อะห์หมัดมุสตอฟา, 2556) การฝึกลมหายใจยาวเป็นอย่างดีเป็นหนึ่งในส่วนประกอบของการอ่านอัล-กุรอานที่ถูกต้อง อีกทั้งอัล-กุรอานยังใช้เป็นบทสวดในการละหมาด สอดคล้องกับการศึกษาผลของการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันไม่ได้ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในมาเลเซีย เป็นเวลา 30 นาที แล้ววัดผล สามารถลดความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ และทำให้อารมณ์ดีขึ้นได้ (Kartiniwati, Norwati, Juwita & Mujahid, 2014)

การเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดความดันโลหิตสูงเรื้อรัง ซึ่งอาจพบในผู้ป่วยมุสลิมโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ ดังนั้น การใช้วิธีการฝึกการหายใจ (breathing exercise) และการฟังอัล-กุรอาน ซึ่งมีผลทำให้จิตใจสงบนิ่ง และสามารถลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก รวมถึงความดันโลหิตได้ดี (Jones, Sangthong & Pachirat, 2010; Kartiniwati, Norwati, Juwita, & Mujahid, 2014) ผู้วิจัยจึงสนใจนำทั้ง 2 วิธีมาฝึกปฏิบัติร่วมกัน เนื่องจากการฝึกการหายใจสามารถนำมาใช้ได้ในทันทีเมื่อเผชิญกับความเครียด เมื่อลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก ทำให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่งได้ทันที ส่งผลให้ความดันโลหิตลดลง สำหรับการฟังอัล-กุรอาน พบว่าส่งผลต่อคลื่นสมองให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่ง และจะทำให้จิตใจสงบได้นานยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึงพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Buys, 1991) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับวิถีมุสลิม เพื่อสนับสนุนให้ผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรค ความดันโลหิตสูงไม่ได้ให้สามารถจัดการตนเองเพื่อควบคุมความดันโลหิตอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เกิดความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานสำหรับผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมในการศึกษาครั้งนี้ได้นำกระบวนการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์ และคณะ (Titler et al., 2001) โดยการบูรณาการองค์ความรู้ ร่วมกับการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดและหลักฐานเชิงประจักษ์ ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Buys, 1991) มาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วย

มุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ ซึ่งการจัดการตนเอง เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เป็นความรับผิดชอบของบุคคลต่อพฤติกรรมของตนเองเพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การติดตามตนเอง (self-monitoring) เป็นขั้นตอนการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ข้อมูลย้อนกลับในพฤติกรรมการจัดการตนเองตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ (1) การประเมินค่าความดันโลหิต (2) การกำหนดเป้าหมายค่าความดันโลหิต (3) การเตรียมความพร้อมฝึกทักษะการจัดการตนเอง และวิธีการบันทึก 4) ฝึกปฏิบัติการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน (5) การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการจัดการตนเองในคู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเอง 2) การประเมินตนเอง (self-evaluation) เป็นขั้นตอนการประเมินผลพฤติกรรมจากการสังเกตและบันทึก มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้กับเป้าหมายที่กำหนด นำไปสู่การตัดสินใจปรับหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรม 3) การให้แรงเสริมตนเอง (self-reinforcement) เป็นขั้นตอนการให้แรงเสริมต่อตนเองของผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมแรงเมื่อสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้พิจารณาเสริมแรงตนเองตามความเหมาะสม อาจเป็นการเสริมแรงทางบวกหรือทางลบ (Kanfer & Gaelick-Bays, 1991)

2. การใช้คัมภีร์อัล-กรุอานเพื่อควบคุมความดันโลหิตสูง ได้พัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทวิถีมุสลิม โดยใช้หลักศรัทธาในคัมภีร์อัล-กุรอาน (Al-Quran) ที่เป็นพระดำรัสแห่งอัลลอฮ์ประทานลงมาเพื่อการชี้นำแก่มนุษยชาติ เป็นความมหัศจรรย์ที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้คน ทุกครั้งที่ผู้อ่าน อ่านด้วยความเข้าใจ เพิ่มพูนศรัทธา เชื่อมั่นทำให้จิตใจมั่นคงกับอัลลอฮ์ (บรรจง, 2551) ดังที่อัลลอฮ์ได้กล่าวว่า “พึงทราบเถิด ด้วยการกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ จะทำให้จิตใจสงบ” ซูเราะห์อัรเราะอ์ อายัตที่ 28 (อะห์หมัดมุสตอฟา, 2556) และหลักปฏิบัติ คือการละหมาดเป็นการแสดงความเคารพต่อพระเจ้า การสำรวมจิตระลึกถึงพระเจ้า ทำให้จิตสงบ ผู้เป็นมุสลิมจะต้องทำละหมาดที่ต้องปฏิบัติห้ามขาด วันละ 5 เวลา บูรณาการนำมาใช้ในการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กรุอาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (research and development) ประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาไอโอวาที่ดัดแปลงโดยทิตเลอร์ และคณะ (Titler, Kleiber, Steelman, Rakel, Budreau, & Everett, 2001) ประกอบด้วย 2 ระยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ มาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระยะพัฒนาโปรแกรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาข้อมูลสถิติในปี 2557-2559 ของผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ พบ ร้อยละ 52, 58 และ 62 ตามลำดับ และพบว่าการเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด หรือมีอารมณ์ตื่นเต้น กังวล โกรธ เศร้าเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ และส่งผลให้กลไกการควบคุมความดันโลหิตผิดปกติ ทำให้เกิดความดันโลหิตสูงเรื้อรัง ในขณะที่การดำเนินงานยังไม่มีแนวทางการจัดการตนเองเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด หรือมีอารมณ์ เพื่อให้สามารถควบคุมความดันโลหิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนวรรณคดีและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการควบคุมความดันโลหิตด้วยการจัดการความเครียด ที่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิต ตามรูปแบบการกำหนดปัญหาของ PICO โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และวิจัยในประเทศไทย (Thailis) CINAHL ,PubMed, Science Direct, PROQUEST รวมทั้งงานวิจัยที่ค้นคว้ามาและค้นกลับไปยังเอกสารอ้างอิง และสืบค้นด้วยมือจากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ และประเมินคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (JBI, 2008) หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาสร้างข้อสรุปของโปรแกรม รวมจำนวน 11 เรื่อง โดยได้คัดเลือกหลักฐานเชิงประจักษ์ ระดับ 1 เป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่ได้ทบทวนสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Systematic review) งานวิจัยเชิงทดลองที่มีการออกแบบให้มีการกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม (Randomized control trial [RCT]) จำนวน 4 เรื่อง (Howorka, Pumprla, Tamm, Schabmann, Klomfar, Kostineak, Howorka, & Sovova, 2013; Jones, Sangthong & Pachirat, 2010; Kartiniwati, Norwati, Juwita, & Mujahid, 2014; Schein, Gavish, Baevsky, Kaufman, Levine, Nessing, & Alter, 2008) ระดับ 2 เป็นงานวิจัยเชิงทดลองขนาดเล็ก หรือกึ่งทดลอง ที่มีกลุ่มเปรียบเทียบ ไม่มีกลุ่มควบคุม ไม่มีสุ่มเข้ากลุ่ม จำนวน 6 เรื่อง (Auijarun, thongtiangdee, 2554; Bhavanani, Sanjay, & Madanmohan, 2011; Bhavanani, Sanjay, & Madanmohan, 2012; Kaushik, Mahajan & Vemreddi, 2006; Oneda, Ortega, Gusmao, Araujo, & Jr, 2010; Zulkurnaini, Shilawani, Kadir, Murat & Mohd, 2012) และระดับ 4 เป็นหลักฐานที่ได้จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หรือการวิจัยด้านสรีรวิทยาในห้องปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้บทความทางวิชาการเรื่องการหายใจช้าในภาวะความดันโลหิตสูง ในการดัดแปลงวิธีการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ (Luangaram, 2556)

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมจากหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ คือ 1) การฝึกการหายใจสามารถนำมาใช้ได้ในทันที เมื่อเผชิญกับความเครียด เพื่อลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก ทำให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่งได้ทันที มีผลให้ความดันโลหิตลดลงในระยะเวลาอันสั้น 2) การฟังอัล-กุรอานที่ส่งผลต่อคลื่นสมองให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่ง โดยให้เชื่อมั่นในอัลลอฮ์และโองการต่างๆ ของพระองค์ในอัล-กุรอาน จะทำให้จิตใจสงบได้นานยิ่งขึ้น ซึ่งทั้ง 2 วิธีนี้ ทำให้ผู้ป่วยมุสลิมโรคความดันโลหิตสูงสามารถจัดการตนเองเพื่อควบคุมความดันโลหิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย

1. แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงการใช้โปรแกรม และ 2) แผนภูมิขั้นตอนการใช้โปรแกรม

2. แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟัง อัล-กุรอาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อย และจัดกิจกรรม 4 ครั้ง ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 4 สัปดาห์

3. คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน เป็นการบันทึกด้วยตนเองที่บ้าน โดยบันทึกการฝึกการหายใจจนครบ 15 นาทีแล้วต่อด้วยการฟังอัล-กุรอานอีก 15 นาที อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง คือ ตอนเช้า (หลังละหมาดซุบฮี) และก่อนนอน (หลังละหมาดอีซา) รวมถึงบันทึกการใช้นอกเหนือจากที่กำหนด เมื่อต้องเผชิญความเครียดและต้องมีการบันทึกก่อนนอนของทุกวัน มีการบันทึกค่าความดันโลหิตซิสโตลิคและไดแอสโตลิคในทุกสัปดาห์โดยผู้ช่วยวิจัย ในวันที่มาพบผู้วิจัย

4. สื่อ ได้แก่ คำอ่านสำเนาเสียงอัล-กุรอานซูเราะห์ยาซีน และสำเนาเสียงอัล-กุรอานซูเราะห์ยาซีน ความยาว 15 นาที อัดสำเนาลงในแผ่นซีดี ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้มีความรู้ในศาสนาอิสลาม และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเสียง ฟังได้ชัดเจน ไม่ติดขัด เล่นได้ต่อเนื่อง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ และแบบประเมินทักษะการฝึกการหายใจ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนความรู้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ จำนวน 5 ข้อ ประเมินโดยการสังเกต ซึ่งให้คะแนนเป็น 0 และ 1 การแปลผลคะแนน จะต้องได้ 5 คะแนน จึงถือว่าผ่านทักษะที่ถูกต้อง ได้ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) กับผู้ป่วยมุสลิมที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ ในโรงพยาบาลชุมชนอีกแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ จำนวน 10 คน ได้ค่าความเที่ยง test of agreement เท่ากับ 93.33 %

2. ระยะตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม เป็นการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เป็นการตรวจสอบเนื้อหาของโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ฉบับร่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม จำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญในการดูแลผู้ป่วยโรคระบบไหลเวียนเลือด จำนวน 1 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านอัล-กุรอาน จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมและความชัดเจนของโปรแกรม รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นจึงทำการปรับปรุงตามผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในระยะตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญศาสนาอิสลาม 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านระบบหัวใจและหลอดเลือด 1 ท่าน และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย

1. แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้มีการจัดทำขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบประเมินทักษะการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามองค์ประกอบของโปรแกรม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง โดยประเมิน ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม โดยประเมิน เหมาะสม และไม่เหมาะสม 3) ด้านความชัดเจน โดยประเมิน ชัดเจน และไม่ชัดเจน รวมทั้งให้ระบุข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแต่ละหัวข้อ ใน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน 2) แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน 3) คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน 4) สื่อ ได้แก่ คำอ่านและสำเนาเสียงอัล-กุรอาน ซูเราะห์ยาซีน

การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้มีการนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ส่วน ดังนี้ ข้อมูลจากแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาสรุป โดยในแต่ละด้าน จะต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน เห็นด้วย ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความชัดเจน และพิจารณาร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมไปใช้ เป็นการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการใช้งานของโปรแกรม

ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของสถานบริการระดับปฐมภูมิ จำนวน 5 ท่าน คือ พยาบาลที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 4 ท่าน พยาบาลที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 โดยตรวจสอบด้านความยาก-ง่าย และความสามารถในการปฏิบัติตามโปรแกรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย

1. แบบประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ไปใช้ เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความยาก-ง่าย โดยประเมิน ยาก และง่าย 2) ด้านความเหมาะสม โดยประเมิน เหมาะสม และไม่เหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ในการใช้โปรแกรม โดยประเมิน เป็นไปได้ และเป็นไปไม่ได้ รวมทั้งให้ระบุข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแต่ละหัวข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้มีการนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ส่วน ดังนี้ ข้อมูลจากแบบประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ไปใช้ ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาสรุป โดยในแต่ละด้าน จะต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน เห็นด้วย ด้านความยาก-ง่าย ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ในการใช้โปรแกรม และพิจารณาร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

จริยธรรมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2017 – NSt 011

ผลการวิจัย

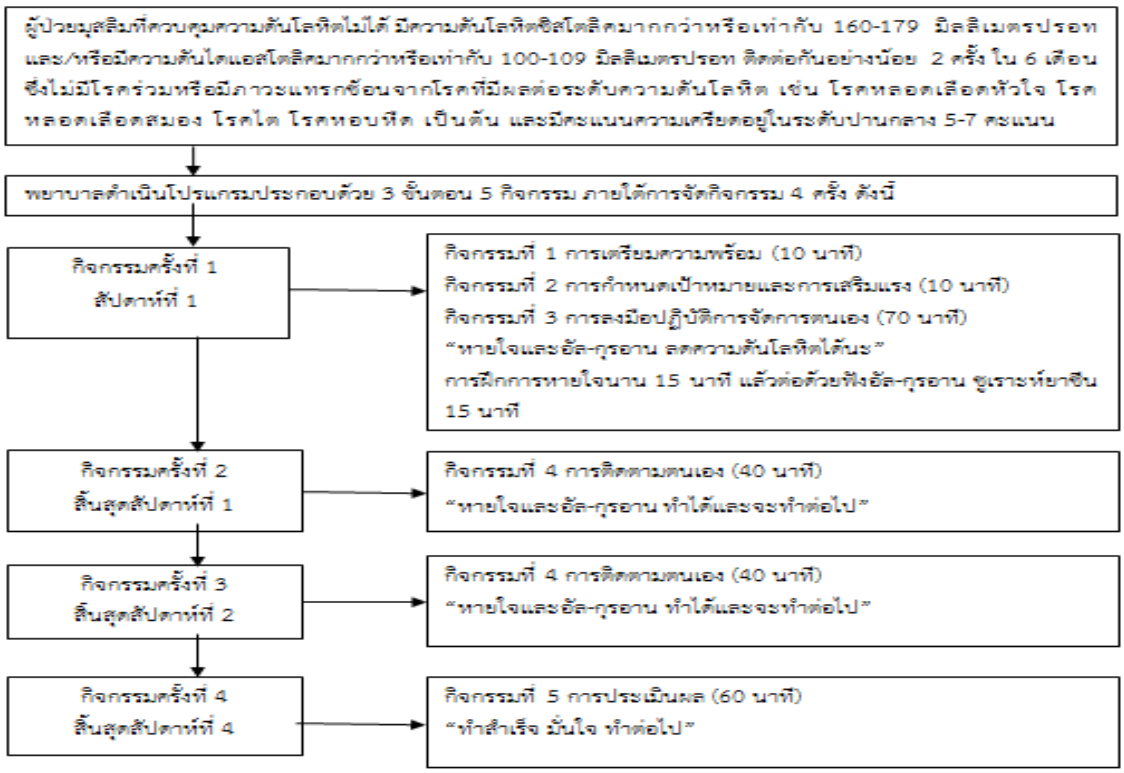
1. องค์ประกอบของโปรแกรม โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ ที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน 2) แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อย

จัดกิจกรรม 4 ครั้ง 3) คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน 4) สื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ สำเนาเสียงอัล-กุรอานซูเราะห์ ยาซีน และโทรศัพท์ในมือถือเปิดลำโพงได้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงการใช้โปรแกรม ซึ่งมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการดำเนินโปรแกรม และขั้นตอนการดำเนินการใช้โปรแกรม และ 2) แผนขั้นตอนใช้โปรแกรม

1.2 แผนการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 4 สัปดาห์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 5 กิจกรรม คือ ขั้นตอนที่ 1 การติดตามตนเอง (self-monitoring) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเตรียมความพร้อม กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและการเสริมแรง และกิจกรรมการลงมือปฏิบัติการจัดการตนเอง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินตนเอง (self-evaluation) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการติดตามตนเอง และกิจกรรมการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 การให้แรงเสริมตนเอง (self-reinforcement) ประกอบอยู่ในทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและการเสริมแรง และกิจกรรมการลงมือปฏิบัติการจัดการตนเองของผู้ป่วย กิจกรรมการติดตามตนเองของผู้ป่วย และกิจกรรมประเมินผล โดยจัดกิจกรรม 4 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลาประมาน 70 นาที จัดกิจกรรมครั้งที่ 1 ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ได้แก่ (1) กิจกรรมเตรียมความพร้อมเป็นการประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วย (2) กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและการเสริมแรง เป็นการกำหนดเป้าหมายในการสนับสนุนการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กรุอานและเสริมแรงตนเองหากสามารถปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย (3) กิจกรรมการลงมือปฏิบัติการจัดการตนเอง “หายใจและอัล-กุรอาน ลดความดันโลหิตได้นะ” เป็นการฝึกทักษะการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน รวมทั้งสามารถบันทึกการจัดการตนเองลงในคู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองได้ถูกต้อง ด้วยตนเองที่บ้านได้ จัดกิจกรรมครั้งที่ 2 และจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย คือ (1) กิจกรรมการติดตามตนเอง “หายใจและอัล-กุรอาน ทำได้และจะทำต่อไป” เป็นการให้ผู้ป่วยสามารถประเมินเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการตนเองกับเป้าหมายที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจปรับหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน (2) กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและการเสริมแรง และ (3) กิจกรรมการลงมือปฏิบัติการจัดการตนเอง “หายใจและ อัล-กุรอาน ลดความดันโลหิตได้นะ” เป็นการประเมินอีกครั้ง จัดกิจกรรมครั้ง ที่ 4 ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือ (1) กิจกรรมการติดตามตนเอง “หายใจและอัล-กุรอาน ทำได้และจะทำต่อไป” และ (2) กิจกรรมการประเมินผล “ทำสำเร็จ มั่นใจ ทำต่อไป” เป็นการให้ผู้ป่วยสามารถประเมินเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจปรับหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรมและเสริมแรงตนเองหากสามารถปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย สรุปผลการดำเนินโปรแกรมในภาพรวมและกล่าวสิ้นสุดการดำเนินโปรแกรม

แผนภูมิขั้นตอนการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน

2. ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม

การประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความชัดเจน พบว่า

2.1 แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า เนื้อหามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเห็นว่า ควรมีเนื้อหาของการจัดสิ่งแวดล้อมในโปรแกรม

2.2 แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า เนื้อหามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเห็นว่าควรปรับลดระยะเวลาของแต่ละกิจกรรม

2.3 คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า รูปแบบของคู่มือ มีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจนแล้ว มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเห็นว่า ควรมีเนื้อหาของการจัดสิ่งแวดล้อมในเล่มคู่มือ ควรเพิ่มช่อง วัน เดือน ปี ในส่วนของแบบบันทึกการจัดการตนเอง การเขียนคำว่า "อัล-กุรอาน" ให้เหมือนกันในทุกส่วน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้

เมื่อปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านแล้ว ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมให้พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของสถานบริการระดับปฐมภูมิ จำนวน 5 ท่าน ประเมิน

โปรแกรมในประเด็นความยาก-ง่าย ความเหมาะสม และความสามารถในการปฏิบัติตามโปรแกรมเมื่อนำไปใช้ พบว่า

3.1 แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า โปรแกรมมีเนื้อหาและระยะเวลาที่เหมาะสม และความสามารถนำไปใช้ได้จริง

3.2 แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า โปรแกรมมีเนื้อหาและระยะเวลาที่เหมาะสม และความสามารถนำไปใช้ได้จริง

3.3 คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน (ร้อยละ 100) มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมทางวิชาการ รูปเล่ม ภาพประกอบ สีสันน่าสนใจ ภาษาเข้าใจง่าย และควรมีการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กรุอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ และประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามคำถามของการวิจัย โดยแบ่งการอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบของโปรแกรม

โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางการใช้โปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน จัดทำขึ้นเพื่อให้พยาบาลใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนจัดการตนเองของผู้ป่วยมุสลิมที่มีความเครียดแล้วไม่สามารถควบคุมโรคความดันโลหิตสูงได้ เนื่องจากการฝึกการหายใจสามารถนำมาใช้ได้ในทันที เมื่อเผชิญกับความเครียด เพื่อลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก ทำให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่งได้ทันที มีผลให้ความดันโลหิตลดลง ร่วมกับการฟังอัล-กุรอานที่ส่งผลต่อคลื่นสมองให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่ง ให้เชื่อมั่นในอัลลอฮ์และโองการต่างของพระองค์ในอัล-กุรอาน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการเยียวยารักษา จะทำให้จิตใจสงบได้นานยิ่งขึ้น มีผลให้ความดันโลหิตลดลงได้นานยิ่งขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการวิจัยผลของการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันไม่ได้ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในมาเลเซีย เป็นเวลา 30 นาที แล้ววัดผล สามารถลดความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ และทำให้อารมณ์ดีขึ้นได้ (Kartiniwati, Norwati, Juwita & Mujahid, 2014)

2. แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อย จัดกิจกรรม 4 ครั้ง ภายใต้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และ แกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Buys, 1991) ซึ่งจะได้ผลดีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง สอดคล้องกับการวิจัยผลการส่งเสริมการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่าทำให้ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้นและค่าความดันโลหิตซิสโตลิคและไดแอสโตลิคลดลง (Chayakul, 2557) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผลของการสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ใช้อินซูลิน พบว่า สามารถช่วยให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้ควบคุมโรคได้โดยการลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ (Sriyanaluk, Punyasopun, Srikaew, 2554)

3. คู่มือและแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ซึ่งได้จัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อให้ผู้ป่วยได้อ่านทบทวนและสามารถทำกิจกรรมเองเมื่ออยู่บ้าน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะการฝึกการหายใจที่ถูกต้อง การฟังอัล-กุรอานซูเราะห์ยาซีน และแบบบันทึกการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน ซึ่งคู่มือจะเป็นสื่อเพื่อย้ำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ภายในมีเนื้อหาส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง การปฏิบัติตัวเพื่อควบคุมอาการเหนื่อยหอบ การบริหารการหายใจ การจัดท่าเมื่อหอบ การใช้ยาพ่น เป็นต้น (Kosol, 2559) ทำให้สามารถนำคู่มือมาศึกษา ทบทวนและปฏิบัติซ้ำในเนื้อหาที่ได้รับการสอนอย่างถูกต้องของ

ประเด็นที่ 2 การประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม

การประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นว่า เนื้อหามีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่าน เสนอแนะว่าเนื้อหาของการจัดสิ่งแวดล้อมในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน โดยจัดอยู่ในบริเวรที่เงียบสงบ อากาศถ่ายเทสะดวก และแสงสว่างเพียงพอ จะทำให้เข้าสู่ภาวะสงบนิ่งได้นานยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้

การประเมินความเป็นไปได้ของการนำโปรแกรมไปใช้ โดยนำโปรแกรมให้พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของสถานบริการระดับปฐมภูมิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินโปรแกรมในประเด็นความยาก-ง่าย ความเหมาะสม และความสามารถในการปฏิบัติตามโปรแกรมเมื่อนำไปใช้ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ผลการประเมินพบว่าต่างมีความเห็นว่า โปรแกรมมีเนื้อหาและระยะเวลาที่เหมาะสม ง่ายต่อการนำไปใช้ สามารถนำกิจกรรมต่างๆของโปรแกรมไปใช้ได้จริงและสอดคล้องกับวิถีมุสลิม ในศาสนาอิสลามมีหลายศาสนกิจที่ต้องใช้การฝึกฝนการหายใจ เพราะทุกศาสนกิจล้วนแล้วเกี่ยวข้องกับอัล-กุรอาน การฝึกลมหายใจยาวเป็นอย่างดีเป็นหนึ่งในส่วนประกอบของการอ่านอัล-กุรอานที่ถูกต้อง อีกทั้งอัล-กุรอานยังใช้เป็นบทสวดในการละหมาด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกฝนทักษะการหายใจ สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ ผลของการฟังอัล-กรุอานในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันไม่ได้ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในมาเลเซีย เป็นเวลา 30 นาที พบว่า สามารถลดความดันโลหิตซิสโตลิค 5.92 มม.ปรอท ความดันไดแอสโตลิค 3.26 มม.ปรอท อัตราการเต้นของหัวใจ และทำให้อารมณ์ดีขึ้นได้ (Kartiniwati, Norwati, Juwita & Mujahid, 2014)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอานในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ ภายใต้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และแกลิค-บายส์ (Kanfer & Gaelick-Buys, 1991) ซึ่งจะได้ผลดีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทวิถีมุสลิม ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงดีขึ้น โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการตนเองเพื่อควบคุมความดันโลหิตในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้ ดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาทีมดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยมีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการตนเองในแต่ละขั้นตอน และแต่ละกิจกรรม เพื่อความเข้าใจในการใช้โปรแกรม

2. ควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดโปรแกรม ได้แก่ ความพร้อมของผู้เข้าร่วมโปรแกรม รูปแบบกิจกรรมที่สามารถเสริมแรงให้เข้าร่วมโปรแกรมได้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

Bureau of Non Communicable Diseases. (2558). **A guide to behavior modification in quality NCD clinics**. Bangkok: Agricultural Stewardship Council of Thailand

Bhavanani, A. B., Sanjay, Z., and Madanmohan. (2011). Immediate Effect of Sukha Pranayama on Cardiovascular Variables in Patients of Hypertension. **International Journal of Yoga Therapy, 21.**

Bhavanani, A. B., Madanmohan., and Sanjay, Z. (2012). Immediate effect of chandranadi pranayama (left unilateral forced nostril breathing) on cardiovascular parameters in hypertensive patients**. International Journal of Yoga Therapy,** *5,* 108-111.

Bhavanani, A. B., Madanmohan, Sanjay, Z., and L Vithiyalakshmi. (2012). Immediate cardiovascular effects of pranava relaxation in patients with hypertension and diabetes. **Biomedical Human Kinetics**, *4*, 66-69.

Chaiyakul, C.(2557).**Effects of self-management and family particpation enhancing program on health behavior and blood pressure among elderly with hypertension**. Thesis Master of Science in Epidemiology faculty of Nursing Prince of Songkla University, Songkhla

Howorka, K., Pumprla, J., Tamm, J., Schabmann, A., Klomfar, S,. Kostineak, E., Howorka, N., and Sovova, E. (2013). Effects of guided breathing on blood pressure and heart rate variability in hypertensive diabetic patients. **Autonomic Neuroscience : Basic & Clinical**, 179, 131-137.

Jaipakdee, j. (2556). **Effects of Deep Breathing and Muscle Relaxation on Blood Pressure and Stress in Hypertensive Patients.** Thesis Master of Science in Epidemiology Facultyof Medicine. Siriraj Hospital Mahidol University, Bangkok

Jones, C, U., Sangthong, B., and Pachirat, O. (2010). An inspiratory load enhances the antihypertensive effects of home-baseed traning with slow deep breathing. **Journal of physiotherapy**, *56*, 179-186.

Joseph, C, N., Porta, C., Casucci, G., Casirahi, N., Maffeis, M., Rossi, M., and Bernardi, L. (2005). Slow Breathing Improves Arterial Baroreflex Sensitivity and Decrease Blood Pressure in Essential Hypertension. **Journal of American Heart Association**, *46,* 714-718.

Kanfer, F. H., & Gaelick-Buys, L. (1991). Self-management Methods. In F. Kanfer & A. Goldtein (Eds), Helping people chang: **A text book of methods** (4th Ed., pp. 305-360).

Kartiwati, A., Norwati, D., Juwita, S., and Mujahid, B. (2014). **The Effect of Listening to Al-Quran Among uncontrolled Hypertension Attending Primary Care Clinic**. Retrieved September 13, 2014, from http://www.researchgate.net/profile/Juwita_Shaaban/publication/264006197

Kaushik, R. M., Kaushik, R, Mahajan, S. K and Vemreddi, R. (2006). Effects of mental relaxation and slow breathing in essential hypertension. **Complement Therapies in Medicine**, 14, 120-126.

Khan, N., Ahmad, N, b., Alla, A, N, A., and Nubli, M. (2010). **Mental and Spiritual Relaxation by Recitation of the Holy Quran**. Paper presented at th 2nd International conference on computer Research and Development, Pahang, Malasia.

Kosol, S. (2559). Development of a Family Empowerment Program for Pulmonary Rehabilitation. Elderly Chronic Obstructive Pulmonary Disease. Minor Thesis Master of Science in Epidemiology faculty of Nursing Prince of Songkla University, Songkhla

Oneda, B., Ortega, K, C., Gusmao, J, L., Araujo, T,G., and Jr, M, D. (2010). Sympathetic nerve activity is decreased during device-guided slow breathing. **Hypertension research**, 33, 708-712.

Prasatguew, N., Teratongkum, S., Maneesriwongul, W.. (2555). Effects of a home visit and telephone follow-up program on health behaviors and health status in persons with uncontrolled hypertension. **Journal of Public Health**, 3, 19-31.

Quicharoenpong, M., Thongthiengdee, T. (2551). Slow respiration could reduce blood pressure in hypertensive

patients. **The public health journal of Burapha university** *, 6,* 41-47.

Schein, M. H., Gavish, B., Baevsky, T., Kaufman, M., Levine, S., Nessing, A and Alter, A. (2008). Treating hypertension in type II diabetic patients with device-guided breathing: a randomized controlled trial. **Journal of Human hypertension**, 23, 325-331.

Sriyanaluk, T., Punyasopun, U., Srikaew, M. (2554). Complementary Care Practice among Patients with Hypertension. **Princess of Naradhiwas University Journal**. 3, 61-73.

Titler, M. G., Kleiber, C., Steelman, V. J., Rakel, B. A., Budreau, G., Everett, L. Q., & et al. (2001). "The IOWA model of evidence-based practice to promote quality of care" **Critical Care Nursing Clinics of North America**, 13, 497-509.

World Hypertension Day 2014. (2014). **The world Hypertension**. Accessed on 20 june 2014. At URL http://www.ish-world.com/new/a/World-Hypertension-Day-2014/

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
หลักเกณฑ์และคำชี้แจงสำหรับการเขียนบทความวิชาการ หรือ บทความวิจัย

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษาได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่สาธารณชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และแนวปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ทางกองบรรณาธิการวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จึงได้กำหนดระเบียบการตีพิมพ์บทความดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 บทความที่มีความประสงค์จะลงตีพิมพ์ในวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ต้องเป็นบทความใหม่ ไม่คัดลอกจากบทความอื่นๆ และเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อน

ข้อที่ 2 ประเภทบทความวิชาการและบทความวิจัย ในส่วนบทความวิจัยนั้น ผู้ที่มีความประสงค์จะลงตีพิมพ์ในวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี บทความนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ข้อที่ 3 บทความดังกล่าวต้องชี้แจงให้กับกองบรรณาธิการวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เพื่อพิจารณา สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินบทความ

ข้อที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ต้องมีสาขาชำนาญการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อบทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ข้อที่ 5 การประเมินบทความวิชาการต้องประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยหนึ่งท่าน และต้องมีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก หรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปในสาขาชำนาญการนั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านวิชาการการศึกษาหรือการทำวิจัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมาการศึกษา

ข้อที่ 6 ทัศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่าน ทางกองบรรณาธิการเปิดเสรีด้านความคิด และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย ในวารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

1. วารสาร อัล-นูร เป็นวารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ได้จัดพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ
2. บทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสาร อัล-นูร จะต้องจัดส่งในรูปแบบไฟล์ และสำเนา ตามที่อยู่ดังนี้

   กองบรรณาธิการวารสาร อัล-นูร
   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
   135/8 ม. 3 ต. เขาตูม อ. เมือง จ. ปัตตานี
   94160 / ตู้ปณ. 142 อ.เมือง จ.ยะลา 95000
   โทร: 073-418610-4 ต่อ 124 แฟกซ์: 073-418615-16

3. บทความวิชาการสามารถเขียนได้ในภาษา มลายู (รูมี/ยาวี), อาหรับ, อังกฤษ, หรือ ภาษาไทย และบทความต้องไม่เกิน 12 หน้า
4. แต่ละบทความต้องมี บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อต้องมีจำนวนคำ ประมาณ 200-250 คำ

5. บทความภาษามลายู ต้องยึดหลัดตามพจนานุกรมภาษามลายู ที่ได้รับรองและยอมรับจากสถาบันศูนย์ภาษาประเทศมาเลเซีย

6. บทความดังกล่าวต้องเป็นบทความใหม่ ไม่คัดลอกจากบทความอื่นๆ และเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อน

7. การเขียนบทความต้องคำนึงถึงรูปแบบดังนี้

7.1 บทความภาษาไทย	พิมพ์ด้วยอักษร	TH Niramit AS	ขนาด 14
7.2 บทความภาษาอาหรับ	พิมพ์ด้วยอักษร	Arabic Traditional	ขนาด 16
7.3 บทความภาษามลายูยาวี	พิมพ์ด้วยอักษร	Adnan Jawi Traditional	ขนาด 16
7.4 บทความภาษามลายูรูมี	พิมพ์ด้วยอักษร	TH Niramit AS	ขนาด 14
7.5 บทความภาษาอังกฤษ	พิมพ์ด้วยอักษร	TH Niramit AS	ขนาด 14

8. ใช้ฟรอนท์ Arial Narrow Transliterasi สำหรับชื่อและศัพท์ที่เป็นภาษาอาหรับ ที่เขียนด้วยอัขระ รูมี ตามที่บัณฑิตวิทยาลัยได้ใช้ หากบทความนั้นได้เขียนด้วยภาษาไทย มลายูรูมี และ ภาษาอังกฤษ

รายละเอียดอื่นๆ

1. ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่สำคัญ และต้องแยกออกจากเนื้อเรื่องหน้าละรายการ

2. ในส่วนของเอกสารอ้างอิงให้ใช้คำว่า บรรณานุกรม

3. สำหรับชื่อหนังสือให้ใช้เป็นตัวหนา (**B**)

4. ในส่วนของอายะฮฺอัลกุรอ่านให้ใส่วงเล็บปิด-เปิด ﴿.....﴾ และสำหรับอายะฮฺอัลกุรอ่านที่มากกว่าหนึ่งบรรทัดให้จัดอยู่ในแนวเดียวกัน

5. ในส่วนของฮาดีษให้ใส่เครื่องหมายคำพูด "....." และสำหรับอัลฮาดีษที่มากกว่าหนึ่งบรรทัดให้จัดอยู่ในแนวเดียวกัน

6. ในส่วนของคำพูดบรรดาอุลามาอฺหรือนักวิชาการไม่ต้องใส่เครื่องหมายใดๆ

7. ให้จัดลำดับบรรณานุกรมเป็นไปตามลำดับภาษาของบทความนั้นๆ

8. ให้ใช้อ้างอิงอายะฮฺอัลกุรอ่านดังนี้ อัลบะเกาะเราะห์, 2:200

9. ใช้คำว่าบันทึกโดย แทนคำว่ารายงานโดย ตัวอย่าง (บันทึกโดย อัล-บุคอรีย์ เลขที่:213)

10. และการเรียงลำดับในการอ้างอิงหนังสือดังนี้ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. ชื่อผู้แปล. สถานที่พิมพ์. สำนักพิมพ์.

11. ให้ใส่วุฒิการศึกษาเจ้าของบทความ ที่ปรึกษา ที่ปรึกษาร่วมสำหรับในส่วนของบทความวิจัย ใน Foot Note ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น

อับดุลอาซิส แวนาแว*

Abdulaziz waenawae**

มุฮำหมัดซากี เจ๊ะหะ***

Muhaammadzakee Cheha****

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาชะรีอะฮฺ (กฎหมายอิสลาม) คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

**Graduate Student, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

***ดร. (หลักนิติศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮฺ คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

**** Asst. Prof. Ph.D. (in Law) อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮฺ คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

บทความทั่วไปและบทความวิจัย

1.ชื่อเรื่อง

2.ผู้แต่ง

3.บทคัดย่อ

4.คำสำคัญ

5.บทนำ

6.เนื้อหา (วิธีดำเนินการวิจัยสำหรับบทความวิจัย)

7.บทสรุป (สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยสำหรับบทความวิจัย)

8.บรรณานุกรม

บทวิพาทษ์หนังสือ/Book Review

1.หัวข้อที่วิพาทษ์

2.ชื่อผู้วิพาทษ์ หรือผู้ร่วมวิพาทษ์ (ถ้ามี)

3.เนื้อหาการวิพาทษ์หนังสือ

4.ข้อมูลทางบรรณานุกรม

การอ้างอิงในบทความ มีดังนี้

1.<u>ตัวอย่างการอ้างอัลกุรอ่านในบทความ</u>:

﴿ อายะฮฺ อัลกุรอ่าน..... ﴾

(อัล-บะเกาะเราะห์, 73: 20).

2.<u>ตัวอย่างการอ้างหะดีษในบทความ</u>:

"บทหะดีษ....."

(บันทึกโดย อัล-บุคอรีย์ , หะดีษเลขที่: 2585)

2.<u>ตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรม</u>:

Ibn Qudāmah, ᶜAbdullāh bin Aḥmad**.** 1994. **al-Mughnī**. Beirut: Dār al-Fikr**.**

Ahmad Fathy. 2001. **Ulama Besar Dari Patani**. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Mohd. Lazim Lawee. 2004. **Penyelewengan Jemaah Al-Arqam dan Usaha Pemurniannya**. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. 2550. **การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

AL-NUR JOURNAL
วารสาร อัล-นูร
Vol.13 No.24
January – June
2018

บทความวิจัย / Research Articles

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมอนาชีดของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ฮูซีน อับดุลรามัน.....1–11

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิดีน อัลฟะฏอนีย์กับหลักวะสะฏียะฮ์ ในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลมฺ อุศูล อัดดีน
อาแว แมะอูมา, อับดุลเลาะ การีนา.....13–24

ผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลการคิดเชิงวิจารณญาณวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี
ยุสนีย์ เจะมะ, ดวงมณี จงรักษ์, ชิดชนก เชิงเชาว์.....25–41

การศึกษารูปแบบการรับ–ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพื่อการดูแลต่อเนื่อง
กรณีศึกษา: โรงพยาบาลเขาชัยสน
นัยนา หมันเทศ, กุลทัต หงส์ชยางกูร.....43–54

ความเท่าเทียมด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพเทคนิคการแพทย์
กรณีศึกษา โรงพยาบาลของรัฐและเอกชนในจังหวัดสงขลา
จิตตราวดี สุวรรณชาตรี, พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ, กุลทัต หงส์ชยางกูร.....55–63

รูปแบบการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อประเมินธรรมนูญสุขภาพตำบล
กรณีศึกษา ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
กำพล เศรษฐสุข, พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ.....65–78

Using Content-Based Instruction to Improve Students' English Writing
Patra Kaewpradit, Pittayathorn Kaewkong, Sirirak Sinprajakpol.....79–93

การประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1
โนรอาซาร์ อดุลศรีศิลป์, นวลพรรณ วรรณสุธี, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน.....95–110

การพัฒนาชุดการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย
ฝนทิพย์ จันทร์แดง, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน.....111–122

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ชญานุตม์ พรหมสวาสดิ์, เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน.....123–135

ทัศนะนักวิชาการอิสลามในการกำหนดอายุครรภ์ที่ส่งผลต่อการรับรองบุตรชอบด้วยกฎหมายอิสลาม
อับดุลรอยะ บินเซ็ง, อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต์, มะรอนิง สาแลมิง.....137–147

การะประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา (4 ปี)
โดย ประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (AUN-QA)
เถลิงพร เต้าตะโร, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิน.....149–164

ศึกษาเปรียบเทียบการทำแท้งในกฎหมายอาญาอิสลามและกฎหมายอาญาไทย
มัรยัม แวหะยี, ซาการิยา หะมะ.....165–177

การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองด้านการรับประทานยาสำหรับผู้ป่วยผู้ใหญ่
โรคความดันโลหิตสูงหลังเกิดภาวะความดันโลหิตสูงเร่งด่วน
สำรวย อาญาเมือง, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์.....179–196

การพัฒนาโปรแกรมการจัดการตนเองในการฝึกการหายใจและการฟังอัล-กุรอาน
ต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยมุสลิมที่ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงไม่ได้
นิลาตีฟะห์ นิมอ, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์, อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ.....197–210

วารสาร อัล-นูร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ปีที่ 13 ฉบับที่ 24 (ฉ. ที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561)